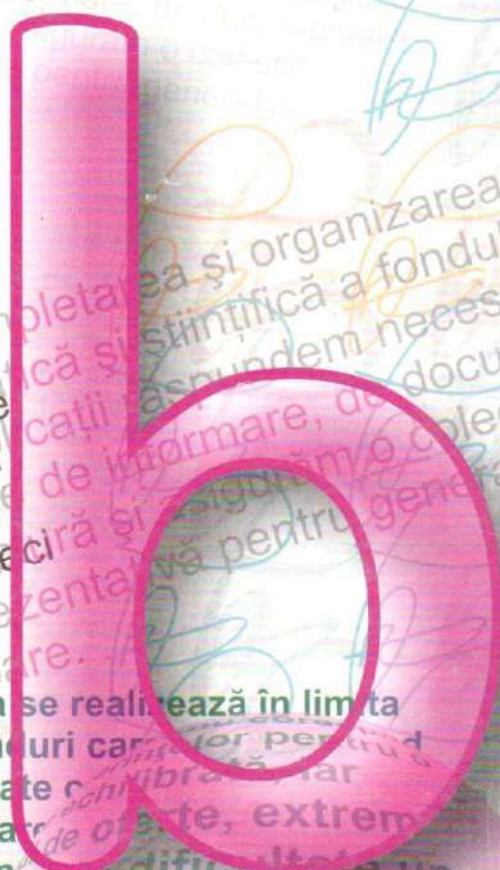

B-51

ISSN 1811-900X

...s-a
...cavate
...în funcție
...de piața
...di al
...nei bibliote
...ugetare.

Achiziția se realizează în limita
unor fonduri care vor fi utilizate
în totalitate pentru achiziția
completarea de oferte, extrem
amalgam
de varia
proces
activitatea BM este axată în
primul rând pe satisfacerea
preferințelor utilizatorului,
profesional
în concilierea
și cercetări fac
realitate.

Biblio Polis

**Revistă de biblioteconomie și
științe ale informării,
editată de Biblioteca Municipală
„B.P. Hasdeu” din Chișinău**

Apare din anul 2002
Vol. 36 (2010) Nr. 4 (Serie nouă)

Director:

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI

Redactor-șef:

Vlad POHILĂ

Consiliul științific: *dr. Hermina ANGHELESCU (Detroit), Leons BRIEDIS, membru de onoare al Academiei Letone (Riga), acad. Mihai CIMPOI, Nicolae DABIJA, membru de onoare al Academiei Române, conf. univ. dr. Natalia GOIAN, conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI, prof. univ. dr. Zamfira MIHAIL (București), prof. univ. dr. Victor PETRESCU (Târgoviște), Vlad POHILĂ, prof. univ. dr. Ion STOICA (București), conf. univ. dr. Vasile ȘOIMARU, conf. univ. dr. Nelly ȚURCAN, prof. univ. dr. Dumitru URSU (Odesa)*

Colegiul de redacție: *Tatiana COȘERIU (Teorie și practică), Mariana HARJEVSCHI (Politici, Legislație), Valeriu HERȚA (Design), Tatiana ISCHIMJI (Bibliotecile minorităților etno-culturale), conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI (Studii și cercetări), Ludmila PÂNZARU (Tehnologii, Resurse, Traduceri), Vlad POHILĂ (Editorial, Cultură și spiritualitate), Geneveva SCOBIOALĂ (Imagine, Relații publice, Activități rețea)*

Secretariat: *Tatiana BORODATÎI, Valeriu RAȚĂ*

Tel. redacției: 221186; e-mail: bibliopolis@hasdeu.md; <http://www.hasdeu.md/bibliopolis/frame.html>

Типар executat la „BONS OFFICES”. Tel.: 500577; 500895

CUPRINS / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENTS

EDITORIAL / ПЕРЕДОВАЯ СТАТЬЯ / EDITORIAL

Vlad POHILĂ

Biblioteca și perpetuarea valorilor
naționale

Роль библиотеки в сохранении
национальных ценностей
The library and in the conservation of
national values 5

STUDII ȘI CERCETĂRI / ИССЛЕДОВАНИЯ / STUDIES AND RESEARCH

Lidia KULIKOVSKI

Managementul relației cu utilizatorii (sau
fidelizarea utilizatorului) la Biblioteca
Municipală „B.P. Hasdeu”

Связи с читателями (или верность
читателей) в Муниципальной
библиотеке им. Б.П. Хашдеу
The Management of the relation with
users (or user loyalty) at the Municipal
Library B.P. Hasdeu 8

Vera OSOIANU

Utilizatorul de bibliotecă 2.0: context,
profil, tendințe
Пользователь 2.0: контекст, профиль,
тенденции
The library 2.0 user: context, profile and
trends 17

Lidia KULIKOVSKI

Viitorul catalogului, viitorul catalogării

Будущее каталога, будущее
каталогизации
The future of the catalogue, the future
of cataloging 29

TEORIE ŞI PRACTICĂ / ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА / THEORY AND PRACTICE

Genoveva SCOBIOALĂ

Accesul la cunoaştere ca o faţetă
importantă a culturii informaţionale
Доступ к познаниям как важнейший
аспект информационной культуры
The access to knowledge as an important
slice of the information culture..... 34

Vera OSOIANU, ELENA PINTILEI

Bibliotecile în infrastructura
informaţională
Библиотеки в информационной
инфраструктуре
The library in information
infrastructure 37

BIBLIOTECA ŞI SOCIETATEA CUNOAŞ- TERII / БИБЛИОТЕКА И ОБЩЕСТВО ПОЗНАНИЯ / LIBRARY AND SOCIETY OF KNOWLEDGE

Florin Rotaru: „Rostul nostru pe pământ
are mai multe legături cu liniştea iubirii
tainice” (*Consemnare: Raia ROGAC*)
Интервью с Флорином Ротару,
директором Бухарестской
Метрополитанской Библиотеки
Florin Rotaru: Our purpose on earth has
more connections with the peace of
secret love..... 41

VIAȚA FILIALELOR / ЖИЗНЬ ФИЛИАЛОВ / LIBRARY'S BRANCHES LIFE

Tatiana ŞATRAVCA

Redeschiderea oficiului copii – prilej de
sărbătoare și bucurie pentru micii cititori
Обновлённый офис детской книги в
Библиотеке „Тыргу-Муреш”
The reopening of the Office for children –
an occasion for celebration and pleasure
for little readers 50

R. ANDREI

Tema pentru acasă – romanul de succes
al anului
Роман Николае Дабижи *Домашнее
задание* – бестселлер года

Homework by Nicolae Dabija – the
successful novel of the year..... 55

Petru PARASCHIVU

Triptic autumnal
Осенний триптих
The autumn triptych 58

Raia ROGAC

Clipa – la o clipă aniversară
Юбилей литературного журнала
лицеистов *Clipa* („Мир”)
The Journal *Clipa* – at the anniversary
moment 63

R. PELINEANU

Imensurabila inspirație eminesciană
Презентация книги посмертных поэм
Виктора Телеукэ
The infinite inspiration of Eminescu in
the Victor Teleucă works 67

EVENIMENTE CULTURALE / КУЛЬТУР- НЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ / EVENTS

Valeriu RAȚĂ

Forumul celor mai fideli cititori ai
Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”
Форум самых верных читателей МБ
The forum of the most loyal readers of
the Municipal Library B.P. Hasdeu 72

Lira în patru puncte cardinale –
carte deschisă și pentru Basarabia
(*Consemnare: Raia ROGAC*)
Литкружок в Бухаресте – открыт
к сотрудничеству с молодыми
талантами из Кишинэу
The Lyre in the four cardinal points –
an open book for Bessarabia
(by Raia ROGAC)..... 75

ISTORIA NOASTRĂ ADEVĂRATĂ / НАША ПРАВДИВАЯ ИСТОРИЯ / OUR REAL HISTORY

Paulian Păsărin: „Evenimentele din
decembrie 1989 au fost planificate cu
mult timp înainte, în afara României...”
Генерал госбезопасности П. Пэсэрин:
„События декабря 1989 г. были
заранее запланированы”
Paulian Păsărin: The events from
december 1989 were planned a long
time before, outside of Romania 78

Aurel HIOARĂ

Tragediile poporului nu pot fi date uitării
Трагедии народа невозможно
передать забвению
The tragedies of the people cannot be
forgotten 81

MALURI DE PRUT / ПРУТ, ОБЪЕДИНЯЮЩАЯ РЕКА / PROUTE, THE UNION RIVER

Cristian ZIDARU

Basarabia – o soră geamănă a Dobrogei
Встреча с дорогими гостями из
г. Констанца
Bessarabia – a twin sister
of Dobrogea 87

Maria Dohotaru: „Când citesc despre
fapte și personalități mărețe ale
poporului român, eu simt că trăiesc...”
(*Consemnare: Tamara GORINCIOI*)
Интервью с директором издательства
и типографии из Онешть – уезд Бакэу
Maria Dohotaru: When I read about
many facts and personalities of the
Romanian people, I feel that I live...
(by Tamara GORINCIOI) 91

CONFLUENȚE / КУЛЬТУРНЫЕ ВЗАИМОСВЯЗИ / CONFLUENCE

Vlad POHILĂ

Dincolo de solitudinea cuvintelor se află
înțelepciunea lor
Одиночество и мудрость слов – о
творчестве нашей соотечественницы
из Латвии
Beyond the words solitude Hure are
their wisdom 95

Maria BRIEDE-MACOVEI

Adevărul care este...
Это и есть истинная правда...
(эссе, стихи)
The true is..... 97

Claudia PARTOLE

Citirea culorilor
Как правильно читать картины
румынского живописца из Петербурга
The colour reading..... 100

ESEU / ЭССЭ / ESSAY

Gheorghe PÂRLEA

Mihail Sadoveanu – „fiul țărăncii” din
Verșenii Mirosloweștilor
Михаил Садовяну – сын крестьянки из
села Вершень Ясского уезда
Mihail Sadoveanu is the son of paysane
from Verșeni of lassy district..... 102

REMEMBER

Cel mai fecund și mai sensibil poet al
românimii contemporane
Самый плодовитый и чувствительный
поэт современной Румынии
The most prolific and sensitive poet of
contemporary Romania 113

Celebru printr-un roman despre
adolescenți și prin firea-i solitară
Знаменитый благодаря роману
„Над пропастью во ржи” и своего
одиночества
Famous by a novel about the adolescents
and the nature of his soul..... 119

ANIVERSĂRI / ГОДОВЩИНЫ / ANNIVERSARY

Andrei BURAC

Generația – veșnica repetiție a vieții
Каждое поколение – частица жизни и
вечности
The Generation – the eternal life
rehearsal 121

Paul Goma, ușa noastră cea de toate
zilele spre adevăr și libertate
Пауль Гома – наша дверь к истине и
свободе
Paul Goma is our door to the
free world..... 124

Gheorghe DUCA

„Nu atît Paul Goma are nevoie de noi, cît
noi avem nevoie de el...”
„Пауль Гома не нуждается в нас
настолько, насколько он нужен нам...”
Not so Paul Goma needs us that
we need him..... 128

Paul GOMA

„...Aș fi participat și eu, mi-aș fi apărat
partea mea de adevăr”

„С удовольствием участвовал бы в конференции в Кишинэу...”
I have participated myself, I would have showed mine side of truth..... 129

Lidia KULIKOVSKI

Nelly Țurcan la frumoasa vîrstă a profesionalismului
Нелли Цуркан достигла возраст профессионализма
Nelly Turcan at the beautiful age of professionalism 130

**RECENZII ȘI CONSEMĂRI /
РЕЦЕНЗИИ И ЗАМЕТКИ /
REVIEWS AND NOTES**

Notițe la *Tema pentru acasă* (sau, de la cititor, omagiu) (*Gheorghe PÂRLEA*)
Размышления по поводу романа Н. Дабижи *Домашнее задание*
Notes on *Homework* by Nicolae Dabija (or the reader homage)..... 133

Totentanz sau Trăitul urît (*Ludmila BULAT*)
Роман Клаудии Партоле или жизнь вовсе не всегда прекрасна
Totentanz or Ugly life by Claudia Partole 137

Un chiot de biruință? Un clopot de alarmă? (*Constantin BOBEICĂ*)
Публицистика Василе Шоймару: и радость, и тревога
A cry of victory? An alarm bell? 139

Frate cu laconismul (*Ion PROCA*)
Преимущество лаконизма в поэзии
A brother of the laconism 141

Mii de invocări (*Nicolae RUSU*)
Тысяча образов и характеров в одной книге
Thousands of invocations 142

Basarabia sub prima ocupație sovietică văzută de o tânără cercetătoare (*Viorica ȚURCANU*)
Бессарабия 1940-1941 гг. в видении молодой исследовательницы
Bessarabia under the first Soviet occupation seen by a young researcher..... 145

Lansare în *Casa Sufletului...* (*Raia ROGAC*)
Дебют поэтессы Любы Прокопий
The presentation in the *House of Soul* 148

IN MEMORIAM

Domnica Darienco
Домника Дариенко
Domnica Darienco 150

O evocare... (*Ninela CARANFIL*)
Воскрешение в памяти
An evocation 150

Valeriu Gagiu
Валериу Гаджиу
Valeriu Gagiu 151

Andrei Voznesenski
Андрей Вознесенский
Andrei Voznesensky 152

Bella Ahmadulina
Белла Ахмадулина
Bella Akhmadulina 154

PENTRU AGENDA DVS. / НА ЗАМЕТКУ / FOR NOTES

Calendarul aniversărilor culturale – 2011
Календарь памятных дат на 2011 год
Cultural Anniversaries
Calendar 2011 155

ABSTRACT / REZUMAT / РЕЗЮМЕ

Rezumate (în limba engleză)..... 165

BIBLIOTECA ȘI PERPETUAREA VALORILOR NAȚIONALE

Vlad POHILĂ

În editorialul din numărul trecut al revistei noastre am abordat un subiect de maximă stringență pentru anul 2010, dar cu semnificații majore pentru epoca în care trăim: apropierea și conlucrarea culturilor, respectiv, a popoarelor (a se vedea, *Biblioteca – o instituție ideală pentru apropieri culturale*, în *BiblioPolis*, nr. 3 din 2010, p. 5-10). Unul dintre cititorii fideli ai *BiblioPolis*-ului, aprobând, în ansamblu, demersul acestui articol, nu a ezitat să facă următoarea remarcă: „Da, sînt bune și necesare apropierile culturale, numai că, pentru a avea cu ce realiza asemenea intenții sau exigențe chiar, este foarte important ca, mai înainte de toate, să păstrezi, să protejezi, dacă vrei – să înobilezi patrimoniul național...” Nu am putut să nu-i dau dreptate și m-am gîndit să dezvolt subiectul tocmai în această cheie, unde mai pui că bibliotecile, fără doar și poate, au un rol cu totul remarcabil în conservarea valorilor spirituale ale poporului.

De fapt, biblioteca a și apărut ca un depozit – cît se poate de accesibil – și totuși, ca un depozit, adică – un păstrător al patrimoniului național sau, cel puțin, al unei părți importante a acestuia. Cu timpul, și destinația aceasta, și modalitățile de păstrare / protejare s-au diversificat într-un mod surprinzător, de-a dreptul impresionant, ajungînd în prezent, cred eu, la o culme greu tangibilă anterior. Este o impresie personală, dar, din fericire, nici pe departe numai a mea! – despre rostul, angajamentele și împlinirile de astăzi ale bibliotecilor

din R. Moldova, care, de fapt, sînt cam aceleași pe întreg spațiul ex-sovietic și chiar ex-socialist, cu diferențele și nuanțele de rigoare de la un stat la altul, de la o națiune la alta. Limitîndu-ne la perimetrul sociocultural din fostul lagăr comunist, este adevărat, admitem o delimitare nedorită, și greu acceptabilă, care însă reflectă o realitate implacabilă: atît realizările, cît și posibilitățile bibliotecilor din Occident, diferă mult de cele de la noi (R. Moldova și alte state cu un trecut nu prea îndepărtat similar). Ba, am zice, și finalitatea, conținutul și registrul în ansamblu al activității în Est și în Vest înregistrează unele diferențe palpabile, poate nu la fel de sesizabile ca și în sferele: economică, socială, politică, și totuși... Nu numai posibilitățile bibliotecilor din SUA, Canada, Franța, Germania, Danemarca, Finlanda, Israel etc. sînt altele decît la noi, dar și solicitările cititorilor de acolo diferă, în bună parte, de respectivele de la noi. Ce-i drept, nu întotdeauna cu semnul minus, încît (ideea am strecurat-o și în articolul de fond din numărul trecut) chiar dacă avem multe de învățat, de preluat, de jinduit de la occidentali, la o adică și ei, colegii de breaslă din lumea (mai) liberă au a prelua cîte ceva de la noi, ceea ce și fac, de fapt, atîta doar că o fac într-un stil mai discret.

După cum am menționat deja, activitatea bibliotecilor în scopul afirmării valorilor naționale cunoaște o impresionantă înflorire în ultimele două decenii și, cu deosebire, în ultimii ani. Formele acestei activități

au căpătat contururi inedite, nebănuite, surprinzătoare. Pe lângă misiunea de bază – de a conserva literatura, informația cu valoare națională și de a o pune la dispoziția unor mari categorii de cititori / utilizatori –, bibliotecile noastre au intrat într-o frumoasă competiție a formelor, modalităților de etalare, promovare, popularizare a acestui patrimoniu. Ni se pare cu totul semnificativ, în acest sens, *feedbackul* din cadrul Forumului celor mai fideli cititori, organizat la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” pe 1 decembrie 2010. La întrebarea *Ce vă bucură când vizitați BM și filialele ei?, s-au făcut publice zeci de răspunsuri diferite, în genere încurajatoare, ele constituind și niște semne ale prețuirii și recunoștinței pentru serviciile prestate de către bibliotecarii noștri. Am reținut câteva din aceste răspunsuri-aprecieri, pentru a le pune o dată în plus în atenția Dvs.: „...Numărul mare de cărți în limba română”; „Întîlnirile cu scriitorii”; „Lansările de carte și discuțiile pe marginea noilor cărți”; „Diversele expoziții de artă”; „Omagierea personalităților marcante ale Neamului” etc. Aparent*

banale, aceste răspunsuri caracterizează cum nu se poate mai bine starea de lucruri, favorabilă, ce există în rețeaua de biblioteci *Hasdeu*, stare ce se sprijină pe, se prea poate, cei mai solizi piloni ai ființării și perpetuării patrimoniului național: limba română, literatura națională, alte genuri ale artei; cinstirea memoriei înaintașilor sau, mai larg – respectul pentru istoria poporului; în fine – șansa și dorința de a comunica, de a asculta pe cineva și de a fi auzit. Sutele de manifestări culturale ce se organizează anual și se desfășoară la un nivel apreciabil în cele peste 30 de săli de lectură, pe care le putem numi fără exagerare și săli de festivități spirituale, din rețeaua *Hasdeu*, deschid cele mai largi posibilități pentru a aprinde și a ține nestins „focul din vatră” (Dumitru Matcovschi), recte pentru a îngriji, a ocroti și a populariza spiritualitatea națională. Altfel zis, bibliotecile pun generos la dispoziția solicitanților cele mai diferite elemente și forme ale valorilor naționale, mai avînd grijă ca această marfă nematerială să fie oferită cît mai atractiv, mai captivant, ținînd cont de interesele, gusturile, dorin-

țele în continuă schimbare ale cetățenilor. Mai mult încă: prin organizarea întâlnirilor și a discuțiilor dintre cititori și diferite personalități (literar-artistice, științifice, dar și politice, din R. Moldova, precum și din alte state), prin cultivarea formelor de comunicare interactivă, bibliotecile stimulează dialogul social ca o fațetă a exercițiului democratic ce se impune încă anevoios la noi, după decenii lungi de falsă democrație comunistă care era în realitate o teroare asupra spiritului uman. Tot aici s-ar înscrie – și ca un efect, dar și ca un merit deosebit al manifestărilor culturale desfășurate la Sediul Central și la filialele BM „B.P. Hasdeu” – cultivarea prin ele a unui sentiment asanator al demnității umane și naționale, a mândriei pentru valorile și personalitățile pe care le avem, inclusiv pentru trecutul nostru, dramatic, și totuși, glorios. Astfel mulți se pot debarasa de complexe de inferioritate ce au fost inoculate de către „fratele mai mare” de-a lungul unui secol și jumătate de dominație străină.

Nu știu care altă instituție de cultură, organizație de creație, fundație sau ONG poate oferi, în prezent, un spectru atât de variat, cu o eficiență la fel de însemnată. Facem această remarcă nu de dragul unei încercări (de altminteri, inutilă) de ierarhizare sau pentru a pune în evidență rezultatele unei imaginare competiții. Pur și simplu, constatarea se impune ca o axiomă a epocii în care trăim. Iar pentru o prezentare echidistantă și echilibrată a lucrurilor, vom preciza că bibliotecile, alături, în colaborare cu alte instituții ce au în genere aceeași menire, contribuie plenar (poate și primordial) la protejarea și creșterea valorilor naționale, la realizarea dezideratului dintotdeauna ca aceste valori să devină un incontestabil și, totodată, inestimabil bun obștesc.

Ni se pare semnificativ pentru etapa contemporană a activității bibliotecare faptul că filialele BM „B.P. Hasdeu” și-au îmbogățit într-un chip admirabil instrumentarul, fără a renunța măcar pe o clipă la carte ca unealtă de lucru principală, cu pondere de simbol, dar și de realitate palpabilă. (Nu ne vom referi aici la versiunile electronice ale cărților și documentelor de bibliotecă în genere, acesta sperăm să constituie subiectul unei discuții aparte / al unui articol viitor). Așadar, bibliotecile, pentru a păstra, a ocroti, a populariza mai bine, mai eficient cartea, recurg și la instrumentele specifice unor domenii apropiate literaturii sau științelor: pictură, artă fotografică și alte manifestări ale artei figurative, muzică, teatru, cinema, apoi și culturologie, psihologie, sociologie, politologie, marketing, management etc. Are loc în bibliotecile noastre o simbioză a celor mai diferite forme de manifestare a spiritualității naționale (dar și general-umane) și această simbioză consolidează trăirile, pornirile, iar în ultimă instanță – și eforturile, toate contribuind la formarea unui aliaj rarisim. Un aliaj care s-ar putea să devină într-o perspectivă un material de construcție indispensabil pentru edificiul numit valori naționale sau patrimoniul național. Este în aceasta un merit, dar și un noroc al sferei bibliotecare, de unde derivă și destule obligații suplimentare. Este însă și un neașteptat triumf al bibliotecii și bibliotecarilor, pentru care nu posteritatea, ci contemporaneitatea trebuie să-și schimbe în și mai bine optica, pentru a putea aprecia la justa valoare această contribuție deosebită a bibliotecii la ocrotirea, înnobilarea, înveșnicirea patrimoniului național, iar în ultimă instanță – și a poporului însuși.

MANAGEMENTUL RELAȚIEI CU UTILIZATORII (SAU FIDELIZAREA UTILIZATORULUI) LA BIBLIOTECA MUNICIPALĂ „B.P. HASDEU”

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”*

Nimeni, nici chiar biblioteca, nu are monopol pe informație și nici pe utilizatori.

Puneți-vă în pielea utilizatorului și veți obține inestimabile scânteii de creativitate. Veți cunoaște mai bine produsul, veți trăi stări afective noi și veți găsi inspirație pentru idei noi. Puneți-vă în pielea utilizatorului și vă veți descoperi propria capacitate creativă.

(Mark Hughes¹)

Realitatea relației noastre cu utilizatorii este una mediocră, dacă e să dăm un calificativ. Lucrurile din jur se schimbă foarte iute. Ne place, ne aventurăm, ne implicăm, dar uităm și abandonăm valorile fundamentale ale servirii utilizatorilor. Recunoaștem, timid, subțierea relației cu utilizatorul. Cauze sunt multe: abandonul bibliotecii de foarte multe segmente demografice; neîncrederea utilizatorului în puterea bibliotecii de a-i soluționa problemele legate de informație, cultură, socializare, dezvoltare; sporirea considerabilă a celor care, în genere, nu citesc etc. Pentru a justifica situația învinuim pe

toți cei din jur, societatea, cetățenii, invocăm criza economică, adică circumstanțe de tot felul... George Bernard Shaw scria, în *Profesiunea doamnei Warren*: „Oamenii dau vina întotdeauna pe circumstanțe pentru ceea ce li se întâmplă. Eu nu cred în circumstanțe. Oamenii care se descurcă pe lumea asta sunt aceia care se apucă să își caute circumstanțele de care au nevoie și, dacă nu le găsesc, își creează propriile circumstanțe.” Într-un fel, citatul argumentează postulatul că succesul oricărei activități este 20% situație și 80% strategie. Avem urgent nevoie de o strategie pentru a salva erodarea, în continuare, a relației cu utilizatorii.

Chris Daffy a stabilit 10 principii de bază ale servirii clienților, bazate, după cum recunoaște, pe o listă elaborată de Mahatma Gandhi, pe care părintele independenței Indiei o folosea pentru a-i învăța pe funcționarii guvernului cum trebuie să privească și să servească publicul².

Acestea pot fi aplicate ca *Principii de bază ale servirii utilizatorilor în bibliotecă*. Conform acestor principii, utilizatorii sunt:

¹ Hughes, Mark. Buzzmarketing: fă ca lumea să vorbească despre ceea ce faci. București: Publica, 2008. 298 p.

² Daffy, Chris. Client o dată, client mereu: cum să oferi servicii care îți fidelizează clienții. București: Publica, 2009, pp. 21-22.

- persoanele cele mai importante din activitatea unei instituții de servicii publice precum e biblioteca;
- persoane care nu depind de noi – noi depindem de ele;
- scopul însuși al muncii noastre – și nu cineva care ne întrerupe din treabă;
- persoane care ne fac favoare dacă ne caută – nu noi suntem cei care le facem favoarea de a le servi;
- parte integrantă din activitatea noastră, și nu niște străini;
- ființe umane, din carne și oase, cu sentimente și emoții ca și noi – nu doar cifre ale unor statistici;
- altceva decât motive de argumentație sau confruntare de orgoliu;
- oameni care vin la noi cu dorințele lor – este de datoria noastră să le satisfacem aceste dorințe;
- persoane care merită tratamentul cel mai atent și curtenitor de care suntem în stare;
- însuși sângele activității noastre.

Parafrazând pe Philip Kotler, concluzia este una: utilizatorii sunt prezentul și viitorul activităților noastre. Bibliotecile care-și clădesc reputația pe relațiile cu utilizatorii sunt cele mai bune! Bibliotecile care-și bazează relația cu utilizatorul pe *factorul WOW! (UAU!)* sunt cele care-și mențin, loializează / fidelizează și-și sporesc constant numărul utilizatorilor. În ultimii trei ani, comunitatea bibliotecară mondială abordează tot mai mult acest concept. La conferințele IFLA de la Milano (2009), de la Gothenburg (2010) au fost comunicări despre conceptul „Biblioteca WOW”³. Su-

³ WOW! (sau în transcriere din engleză „UAU!”) este o exclamație pe care o rostesc utilizatorii, oamenii când sunt plăcut impresionați, surprinși, încântați; când văd sau primesc mai mult decât se așteptau.

biectul a fost prezent în tema prezidențială IFLA în 2009, a fost și tema (*Renovare și înnoirea bibliotecilor: factorul WOW*) întrunirii comune a secțiunilor IFLA *Construcții și echipament și Biblioteci metropolitane* în 2008. Factorul WOW nu se referă doar la design, dar și la mediu, ambient, experiență de utilizare, conținut oferit și formate. Chris Daffy este convins că organizațiile care-și clădesc reputația de furnizare a serviciilor de înaltă calitate sunt acele care-și întemeiază relația pe valori. Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” este una dintre ele. În continuare, listăm valorile necesare pentru crearea experienței WOW! pentru utilizatori:

- utilizatorii sunt însuși activitatea;
- valorile stabilite pentru relațiile cu utilizatorii trebuie să influențeze toate deciziile;
- reacțiile utilizatorilor la serviciile furnizate sunt predictibile și deci pot fi coordonate;
- satisfacerea utilizatorilor nu mai este suficientă – astăzi aveți nevoie de utilizatori încântați;
- percepțiile utilizatorilor, de obicei, diferă față de realitate;
- utilizatorii știu ce doresc – nu trebuie decât să-i întrebați;
- și angajații sunt utilizatori;
- grija pentru utilizator are nevoie să se sprijine pe strategii, standarde și sisteme simple;
- succesul în servirea utilizatorilor poate lesne să conducă la eșec (multe biblioteci sunt undeva pe aici pe calea eșecului);
- utilizatorii răsplătesc fiecare investiție făcută pentru a-i servi⁴.

Bibliotecile sunt în căutarea soluțiilor – dar vor una magică, una care să le ofere

⁴Daffy, Chris. Client o dată..., op. cit., p. 25.

îmbunătățiri imediate a întregii activități: campanii publicitare, noi standarde de servire, creșterea vitezei de răspuns, un mediu re-proiectat... Pentru aceasta avem nevoie de strategii, sisteme potrivite, standarde de performanță. Sistemele și standardele noastre de performanță trebuie măsurate prin raportare la următoarele criterii: (1) relevante pentru utilizatori (abordarea *dinspre în afară înspre înăuntru*); (2) acceptate de angajați (nu impuse); (3) măsurabile („Ce se măsoară, se rezolvă” – una din maximele lui Tom Peters) (folosind măsuri ale utilizatorilor); (4) realizabile (compuse din mai multe beneficii imediate pentru utilizator și bibliotecar); (5) controlabile (de către angajați) și accesibile (pentru evaluare și de către utilizatori).

BM a ajuns la unele rezultate și aceasta doar datorită efortului nostru constant, al administrației și al tuturor angajaților, în această direcție. Ceea ce facem se regăsește în toate cărțile de management. Noi învățăm, într-adevăr, învățăm și facem ce scrie în cărțile de management. Din experiență și din cărți am constatat că *avem nevoie stringentă de o strategie a relației cu utilizatorii!* (constatarea s-a făcut în 2007!). Așa cum trebuie, așa cum am simțit, cum s-a cerut, de comunitate, am elaborat o strategie împreună cu angajații și împreună cu utilizatorii care ghidează activitatea managerială.

V-o prezentăm sub forma unui model. Modelul nostru, al BM, pe care-l practicăm, împrumutat (structura) de la Chris Daffy⁵ (pentru că se împacă perfect cu managementul practicat de BM), constă din patru faze-cheie, dintre care a treia este compusă din două părți. Ordinea în care facem lucrurile este foarte importantă, pentru că există aspecte care trebuie rezolvate mai întâi pentru ca altele să funcționeze, dar și pentru că elementele sunt interdependente și produc cele mai bune rezultate corelate, și nu izolate. Prima fază este axată pe misiunea de a arăta drumul spre progres al

instituției noastre. Această primă fază conține cinci elemente:

1. *Managementul excepțional:*

- angajamentul strategic⁶;
- viziunea care ne unește⁷;
- valorile împărtășite⁸;
- comunicarea permanentă (bibliotecă / utilizatori; utilizatori / bibliotecă);
- programele de aliniere (care demonstrează prin acțiuni ale angajamentului la viziune și valorile organizaționale; ne străduim să facem ceea ce spunem – ceea ce face BM este aliniat la ceea ce declară)⁹.

Aceste cinci elemente asigură constituirea unei direcții comune și a unor scopuri împărtășite, precum și a unor modalități de realizare a angajamentelor strategice. Această fază este o stare de fapt și de spirit care exprimă eforturile contopite ale tuturor (John Murphy de la Manchester Business School le numea „strădanii convergente”), orientate spre construirea unor relații eficiente, durabile cu utilizatorii. Și, odată creată și menținută, această stare ajută foarte mult la cele cinci elemente ale fazei a doua, care se referă la calitatea servirii.

2. *Cultura servirii de calitate* include:

- oameni potriviți la locul potrivit;
- oameni bine instruiți pentru servire de calitate a utilizatorilor;
- structura ca sprijin în această preocupare;
- sisteme convenabile, compatibile în serviciul utilizatorilor;

⁶ Plan strategic de dezvoltare pentru perioada 2008-2017. Ch.: Grafema Libris, 2008. 32 p.

⁷ Ibidem, p. 7.

⁸ Ibidem, p. 29.

⁹ Plan de acțiuni pentru realizarea primei etape (2008-2012) a Strategiei BM 2008-2017. Ch.: Grafema Libris, 2008. 13 p.; Planul de imagine al BM „B.P. Hasdeu”. 2009; Planul de acțiuni „Biblioteca contează în viața ta!”. 2010 ș.a.

⁵ Ibidem, p. 265.

- oameni de încredere.

Această fază include elemente interne necesare pentru crearea unei culturi a calității servirii. Elementele enumerate sunt foarte clare, dar insistăm asupra structurii care cere altă abordare – inversarea piramidei structurale. În vârful piramidei se află utilizatorii. Personalul este cu privirea spre utilizatori, iar fiecare nivel ierarhic succesiv răspunde nevoilor celui de deasupra sa. O așa structură asigură furnizarea servirii de calitate și a sistemelor eficiente și prietenoase pentru utilizator.

Considerăm elementul „oameni de încredere” unul dintre cele mai importante. Noi, cei de la BM, demult am conștientizat că oamenii de la servire au avut și vor avea întotdeauna cea mai mare influență asupra percepției și perspectivei pe care utilizatorii o au despre bibliotecă. În acest punct trebuie să găsim moduri prin care să ne asigurăm că ei vor folosi puterea, autoritatea, profesionalismul în scopurile noastre strategice.

Faza 3.1 activează doar dacă cele două anterioroare sunt funcționale și se referă la loialitatea utilizatorilor.

3.1. Conexiunea cu utilizatorii:

- +1 și WOW!;
- recuperarea miraculoasă;
- parteneriate autentice;
- managementul percepțiilor.

Elementele +1¹⁰ și WOW! sunt posibile doar dacă managementul bibliotecar oferă un mediu propice și încurajează, motivează, recompensează și sprijină acești factori. Utilizatorul se așteaptă la servicii standard, specifice bibliotecilor. +1 înseamnă mai mult decât se aștepta utilizatorul. +1 și WOW! se întâmplă atunci când găsește ceva în plus și ceva ce-l surprinde sau chiar

îl fascinează. Angajații BM au găsit 70+ motive ca utilizatorii să viziteze biblioteca¹¹. Cele peste 70 de motive sunt structurate după cum urmează: *Ce poți consulta și împrumuta?; Ce servicii online îți oferim?; Ce servicii culturale îți oferim?; Ce baze de date poți accesa?; Ce informații specializate poți obține?; Ce abilități poți deprinde?; Ce facilități îți oferim?; Cum poți contribui personal la dezvoltarea BM? și ultimul motiv: Poți deveni prietenul bibliotecii!* Utilizarea factorilor +1 și WOW! permit recuperarea miraculoasă a utilizatorilor care veneau la bibliotecă doar constrânși de obligațiile academice; permit recuperarea imaginii de bibliotecă modernă, cool!

BM practică abordarea de tip *parteneriat* față de utilizatori, element esențial în cadrul acestei faze. Utilizatorii sunt tratați ca parte a bibliotecii, nu ca străini, externi, nedoriți... și nu e doar declarație, e realitate, simțită și apreciată de utilizatori.

Parte componentă a managementului instituțional este managementul percepțiilor utilizatorilor, determinat de: (1) capacitatea noastră de a îndeplini serviciile promise; (2) disponibilitatea noastră de a-i sprijini pe utilizatori și de a le oferi servicii prompte; (3) cunoștințele și amabilitatea de care dau dovadă angajații noștri și capacitatea lor de a se asigura că inspiră încredere și garanție utilizatorului; (4) grija și atenția personalizată pe care bibliotecă le oferă utilizatorilor; (5) performanța produselor, aspectul sediilor și facilităților, echipamentul, personalul și materialele de comunicare; (6) acele lucruri care îl fac pe utilizator să se simtă mulțumit că se numără printre utilizatorii BM (această mândrie de apartenență o găsim foarte des în feedbackul utilizatorilor).

¹⁰ +1 înseamnă că te aștepți la lucruri standard, dar îți oferă și altceva; aștepți un lucru, ți se oferă două cu aceeași gratuitate.

¹¹ 70+ motive pentru a frecventa Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, pliant elaborat în cadrul proiectului finanțat de Ambasada SUA în RM „Biblioteca contează în viața ta!”.

Caseta nr. 1

Spicuirii din feedbackul obținut la 1 decembrie 2010 în cadrul „Forumului celor mai fideli cititori”:

Întrebarea a fost: *Ce vă bucură când vizitați Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” și filialele ei?*

- Mă bucură doamnele bibliotecare care mă întâlnesc cu căldură sufletească. Multă blândețe și cuvinte calde. Biblioteca e o casă de suflet și mult curaj!
- Amabilitatea doamnelor care ne servesc, numărul mare de cărți în limba română, literatura pentru copii, cărțile cu povești, întâlnirile cu scriitorii, orele de povești prezentate de copii.
- Amabilitatea, exigența doamnelor bibliotecare, atmosfera proaspătă, bine pregătită și întreținută pentru cititori.
- Personalul comunicabil și prietenos, mereu gata să ajute.
- Ambianța plăcută care este creată de bibliotecar, literatura necesară.
- Mă bucură atitudinea pozitivă, de susținere a bibliotecarului și gama foarte variată de cărți ale bibliotecii.
- Biblioteca pentru mine este o sursă de cunoaștere, de aceea când vizitez biblioteca mă bucură faptul că actul de cunoaștere este susținut prin mai multe căi. Astfel promovându-se nu numai cartea, dar o multitudine de servicii pentru a ușura procesul de cunoaștere. Sunt bucuroasă să văd în Sala de lectură mulți cititori. Și o bucurie și mai mare mă cuprinde atunci când văd bibliotecarele amabile și mereu dispuse să ajute cititorii.
- Atunci când mergem la filiala din str. Miron Costin ne bucură foarte mult atitudinea binevoitoare a întregului colectiv – gata oricând să ofere servicii de calitate tuturor utilizatorilor. De asemenea, doamnele bibliotecare vin

în ajutorul cititorilor sugerându-le ce să citească atunci când ultimii stau în dubiu. Sugestiile acestea contează mult deoarece vin de la specialiști calificați.

- Fețele binevoitoare ale bibliotecarelor, mulți cititori și multe cărți.
- În primul rând, că există cărți pentru toate vârstele, gusturile și interesele. Este foarte plăcută atitudinea și profesionalismul bibliotecarilor.
- Mă bucură zâmbetul și ospitalitatea cu care mă întâlnesc bibliotecarele. Îmi place, căci întotdeauna plec acasă cu cărți interesante.
- Când intru în bibliotecă mă fascinează atmosfera și felul aranjării cărților în așa mod ca să trezească curiozitatea.
- Pe mine mă bucură zestrea bibliotecii mereu înnoită – cărțile, revistele, ziarele.
- Căldura primitoare a bibliotecii, cărțile noi, lansările de carte.

BM și-a elaborat *Politica calității* orientată spre crearea unui mediu de îmbunătățire continuă. La acest proces se referă a doua parte a fazei 3.

3.2. *Îmbunătățirea continuă:*

- eliminarea balastului;
- procese simplificate;
- feedbackul constant;
- repere continue (permanente) de piață.

BM încă din 2003 și-a elaborat propriile norme în scopul eliminării timpului neproductiv, și-a reprojecțat procesele în scopul comodității și simplității pentru utilizator. La BM funcționează principiul „Vrem ca acest proces să nu dureze mai mult de 10 minute și să nu implice mai mult de două persoane” sau: „Vom răspunde la apelurile dvs. cel mult după patru semnale telefonice.”¹²

¹² Codul serviciilor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. 2010.

Terry Leahy, președintele *Tesco*, spunea: „Am învățat că dacă managementul ar putea să tacă o vreme și doar să asculte ce au de spus utilizatorii, aceștia ar scrie ei înșiși planurile de activitate în locul managerilor.” La BM ascultăm utilizatorul, îl întrebăm, îl provocăm, iar feedbackul obținut ne permite să integrăm în permanență punctul de vedere al utilizatorilor în activitatea noastră, ceea ce declanșează și determină schimbări și îmbunătățiri. O bibliotecă are nevoie de opiniile și vocile utilizatorilor, are nevoie să le primească în fiecare zi, din toate sursele, prin toate metodele, fără a înceta acest proces nici măcar pentru o zi (cunosc biblioteci care dacă consacră o zi din an pentru colectarea, obținerea feedbackului). BM utilizează feedbackul la fiecare ședință, la raportare, la planificare, se comunică fiecărui departament. Exemplu edificator poate fi *Planul de dezvoltare strategică 2008-2017*, în care scopurile, obiectivele și acțiunile preconizate alternează cu feedbackul utilizatorilor.

Cel mai greu proces al managementului e să răspunzi la acest feedback, să comunicăm în sens invers cu utilizatorul despre concluziile desprinse din feedbackul lor. Noi utilizăm diverse modalități:

- *newsletter* pentru utilizatori (am pornit, dar ne-am împotmolit și rămâne pentru valorificare în 2011);
- întâlniri regulate cu utilizatorii la filiale și Sediul Central;
- forumul celor mai fideli cititori (o nouă modalitate de întâlnire, comunicare cu utilizatorii, implementată în 2010);
- focus-grupuri cu utilizatorii (mai rar, dar încercăm cu grupurile deja formate care activează în cenaclurile, cluburile bibliotecii);
- bloguri (din 2009);
- conferințe ale utilizatorilor;
- expoziții, evenimente, implicări ale utilizatorilor în organizare;

- activități de PR și publicitate;
- întâlniri de feedback cu utilizatorii;
- scrisori de feedback (bineînțeles că nu tuturor celor 127 de mii de chișinăuieni cu carnet de cititor al BM).

Culegem feedback prin diverse căi: tradițional (boxa de idei, interviuri, sondaje, discuții); virtual (tematic, comentarii pe bloguri, Facebook, Twitter etc).

La *Repere continue de piață* BM scanează permanent: (1) *piața profesională* – ce mai produce nou domeniul, ce practici de calitate sunt, ce putem învăța, ce putem implementa? Care-s cei mai buni oameni? Cum putem să-i atragem la noi? Trebuie să scrutăm în permanență piața, căutând cele mai bune practici și analizând ce putem învăța din ele; (2) *piața concurenților* – (toți cei care pretind la timpul liber al chișinăuianului, potențialul și realul utilizator al BM) – ce se mai întâmplă la teatre, muzee, la mall-uri, cluburi de noapte, în lumea virtuală? Ce putem învăța din relația lor cu publicul? Ce practici noi mai au?; (3) *piața demografică comunitară* – cum sunt reprezentate segmentele demografice ale Chișinăului în statisticile BM? Ce segmente sunt mai puțin prezente? Cum să-i convingem și să-i atragem pe utilizatori la BM?; (4) *piața editorială* – cum să achiziționăm rapid tot ce-i nou și interesant ca să-i ținem (pe utilizatori) satisfăcuți? Cum să-i facem pe editori să fie partenerii și complicii noștri în diverse acțiuni de susținere a lecturii; (5) *piața tehnologică* – ce echipament nou a mai apărut? Ce putem utiliza în relația noastră cu utilizatorul pentru a simplifica lucrurile, a elimina balastul, a-i oferi utilizatorului mai multă libertate în utilizarea serviciilor? Cu ce să-i impresionăm?

Caseta nr. 2

Spicuri din feedbackul obținut la 1 decembrie 2010 în cadrul „Forumului celor mai fideli cititori”.

Întrebarea a fost: *Cum ați vrea să fie Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” în viitor?*

- Să fie nu mai rea decât este acum – la 1 Decembrie 2010!
- Bogată, curată, modernă, proaspătă, plină de surprize intelectuale și spirituale, cu bibliotecare simpatice, deștepte și fericite!
- Mai accesibilă, utilizatorii să se simtă mai puțin crispați și să manifeste mai multă disponibilitate de a interacționa între ei.
- Aceași. Mereu aproape în viitor și mereu aproape în trecutul prezent al cunoștințelor, al cărții în general și al sinelui nostru deschis spre ceva mai mult decât ne oferă cea mai inspirată clipă a vieții.
- Biblioteca trebuie să fie cu multă lumină și o clădire frumoasă. Azi putem doar să sperăm că va veni o zi când toate speranțele unui utilizator se vor împlini.
- Să fie întotdeauna plină cu copii. Mai multe întâlniri cu oameni de artă, de cultură.
- Mereu deschisă! Manifestări interesante! Activă pe piață!
- Cu multe cărți, mulți cititori și multe întâlniri interesante!
- Aș fi vrut ca în filiale la fel să fie săli cu calculatoare conectate la internet. Aceasta ar deschide noi posibilități pentru cei care n-au aceste lucruri acasă sau pentru bătrâni, care ar putea învăța să lucreze la calculator. M-aș bucura să văd pe rafturi mai multe cărți în original – în engleză, franceză sau spaniolă.
- Unicul lucru ce aș vrea este ca biblioteca să rămână aceeași. Rafturile cu cărți și reviste să nu fie schimbate pe calculatoare.

- Mare! Ca să încapă multe cărți și mulți cititori!
- În pofida Societății Informaționale, computerizate, BIBLIOTECA... să fie!!!
- Amenajată confortabil, luminoasă, cu un personal amabil și literatură variată.
- La fel ca și acum... „lume a cărții”.
- Mie îmi place așa cum este! Să se modernizeze cât mai mult!
- Ar fi frumos să existe și audio-cărți și computere.
- Ușor accesibilă, cu tehnologie modernă.
- Biblioteca *Hasdeu* are o direcție modernă și urmează o cale corectă. Îmi place organizarea bibliotecii și nu vreau să se schimbe, vreau doar să se mențină acest ritm de dezvoltare.
- Un colțisor de rai, rupt de lume, unde ești înțeles și ajutat. Locul unde găsești răspuns la toate întrebările.
- Mereu așa de binevoitori, atenți și amabili colaboratori ca și în prezent.
- Ca o casă mare – cu tot universul, spiritul și zestrea noastră națională.
- Să rămână tot așa. Cartea digitală nu poate fi comparată cu foșnetul filei de carte adevărată.
- Aș vrea mai multe biblioteci să fie ca filialele „Ștefan cel Mare”, „Adam Mickiewicz”, „I. Mangher”, unde poți găsi orice.
- Mă aranjează așa cum este. Este perfect!

Domeniul biblioteconomic cunoaște că BM s-a declarat instituție învingătoare și urmează insistent acest angajament. De aceea faza a 4-a a modelului managementului utilizatorilor, doar din trei elemente, este ușor de implementat la *Hasdeu* (totdeauna am declarat că vrem să fim mai buni decât ceilalți).

4. Ritmul de învingători:

- implicarea întregii biblioteci;
- sesiuni de generare a ideilor;
- recompensarea lucrurilor importante.

Experiența BM, pe larg promovată, demonstrează că îmbunătățirile se produc și se dezvoltă continuu, într-un ritm mai rapid decât în alte biblioteci. Tom Peters spune: „...Singurul lucru care contează este să faci astfel încât calitatea ta să se îmbunătățească mai repede decât cea a principalilor tăi concurenți.” Acest comentariu al lui Tom Peters îl putem aplica, ca principiu, și în managementul utilizatorilor. Chris Daffy lămurește acest postulat al lui T. Peters prin ecuația lui Sir Isaac Newton numită ecuația momentului cinetic¹³. *Momentul cinetic = direcția × masa × viteză*. În care, *direcția* este coeziunea dintre viziune și valori puse să lucreze la un loc pentru crearea unor servicii de excelență; *masa* – semnifică implicarea fiecărui angajat. Presupune: (1) implicarea fiecărui angajat în generarea de idei WOW!, sesiuni scurte ca brainstormingul, brainwawingul etc.; (2) testarea tuturor ideilor și selectarea celor mai bune; (3) implementarea celor mai bune idei în sistemele și procesele bibliotecii; (4) repetarea întregului proces din nou și din nou.

În realizarea strategiilor este foarte importantă coerența pentru a înțelege cum se îmbină elementele, activitățile și cum vor conduce la realizarea scopului strategic. Tocmai de aceea am și insistat pe componente și elemente în modelul propus.

Centrarea pe utilizator, orientarea spre utilizator sau utilizatorul patronul nostru, rămân principii filozofice dacă biblioteca nu își formulează o strategie de a o pune în aplicare. Strategia de îmbunătățire a relației cu utilizatorii este o componentă esențială a strategiei generale de dezvoltare organizațională, ea definește cultura internă a bibliotecii și imaginea externă pe

care și-o dorește. Relațiile, deci și imaginea, nu se îmbunătățesc, până când aceasta nu devine o prioritate a bibliotecii, cu obiective clare la fiecare nivel și la fiecare punct de contact semnificativ cu utilizatorul. Managementul relației cu utilizatorul solicită adaptare, imersiune totală în problemă și o dedicare profundă, care poate fi simțită de către întreaga bibliotecă.

Această schemă-model, pe care am dezghiecat-o, poate să vă servească ca draft pentru planul dvs. de îmbunătățire a relației cu utilizatorii. Prin exemplul BM am arătat ce trebuie făcut pentru o angajare totală a bibliotecii față de utilizator.

Ceea ce trebuie să înțelegem, e că îmbunătățirea relației bibliotecii cu utilizatorul nu-i o chestiune de preferință, ci o chestiune vitală.

Referințe

1. Barwise, Patrick. *Simply Better: cum să câștigi clienți și să-i păstrezi, oferindu-le ceea ce contează cel mai mult*. București: Publica, 2008. 222 p.
2. *Biblioteca contează în viața ta! Plan de acțiuni de realizare a proiectului de promovare a BM, finanțat de Ambasada SUA din RM*. 5 p.
3. *Codul serviciilor Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*. 2010. 6 p.
4. Daffy, Chris. *Client o dată, client mereu: cum să oferi servicii care îți fidelizează clienții*. București: Publica, 2009. 334 p.
5. Hughes, Mark. *Buzzmarketing: fă ca lumea să vorbească despre ceea ce faci*. București: Publica, 2008. 298 p.
6. McEwen, William J. *Forța brandului*. București: ALLFA, 2008. 172 p.
7. Kulikovski, Lidia. *Exploatarea conceptuală a relației cu utilizatorul: contexte actuale și emergente*. În: *Lectura*. 2007, nr. 3/4, pp. 12-15.
8. *Plan de acțiuni pentru realizarea primei etape a Strategiei 2008-2017*. Ch.: Grafema Libris, 2008. 13 p.
9. *Plan de dezvoltare strategică a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” 2008-2017*. Ch.: Grafema Libris, 2008. 32 p.
10. *Planul de imagine a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”*. 2009.
11. Sewel, Carl; Brown, Paul B. *Clienți pe viață*. București: Publica, 2009. 358 p.

¹³ Daffy, Chris. *Client o dată...*, op. cit., p. 288.

UTILIZATORUL DE BIBLIOTECĂ 2.0: CONTEXT, PROFIL, TENDINȚE

Vera OSOIANU,
director adjunct, Biblioteca Națională a RM

I. Situație generală

Tema despre care urmează să discutăm își are sorginea în *Mișcarea Web 2.0* și este o prelungire logică a acestei mișcări, la fel ca și *Biblioteca 2.0*, *Bibliotecarul 2.0* etc. Oricât de mare ar fi tentația, nu putem face o ierarhizare, și nici comparație, care este mai importantă *Biblioteca 2.0* sau *Utilizatorul 2.0*. Biblioteca nu poate fi concepută fără utilizatori. Poate cu excepția bibliotecilor departamentale de împrumut, atât de răspândite și recunoscute în Franța. Dar despre ele vom vorbi cu altă ocazie. Iar potențialul utilizator? Se poate descurca fără bibliotecă? Grea întrebare! Greu răspuns! Se pare că se poate, și încă foarte bine, dacă e să dăm crezare sondajelor (și nu avem niciun temei să facem abstracție de ele) efectuate în ultimii ani de diverse forumuri internaționale de profil. Să le punem totuși pe aceeași linie de importanță și să discutăm despre ele în ansamblu. Literatura de specialitate definește **Utilizatorul 2.0** ca **utilizatorul care folosește resursele și serviciile Bibliotecii 2.0**. Deci, **Utilizatorul 2.0 trebuie să știe cum să folosească tehnologiile și instrumentele Web 2.0 pentru a crea conținuturi, a le evalua, a le posta, a le disemina, a se implica, a participa etc.**

Dar să începem prin clarificarea unei probleme foarte importante, care pornește chiar de la terminologia folosită la formularea temei. Ediția nouă, completată și revăzută, a *Ghidului IFLA/UNESCO Serviciile Bibliotecii Publice* (IFLA Public Library Service Guidelines, 2010) scoate în prim-plan o nouă problemă de terminologie. Dacă în prima ediție este folosit predominant ter-

menul „utilizator = user” în ediția recentă, capitolul trei, fost „Satisfacerea necesităților utilizatorilor” este intitulat „Satisfacerea necesităților clienților”, autorii specificând, în introducere și practic în definiție (p. 35): „**client** este termenul folosit în primul rând peste tot cuprinsul *Ghidului* (exact cum este *utilizator*, *patron*) pentru a optimiza importanța non-utilizatorilor bibliotecii publice, ca potențiali clienți. De asemenea, termenul **client** exprimă implicit doleanțe și necesități, care trebuie identificate și satisfăcute”.

Se pare că autorii vor cu toată seriozitatea să scoată acest termen în prim-plan, de vreme ce până și în *Indexul* de la sfârșitul *Ghidului*, de la termenii *patron*, *utilizator* se face trimitere la termenul *client*. Trimitere se face, la fel, de la *educația utilizatorului* la *educația clientului* și, respectiv, de la *servicii pentru utilizatori* la *servicii pentru clienți*. Până la o decizie finală sau până la o acceptare mai generală a noului termen noi vom folosi atât *Utilizator 2.0*, cât și *Client 2.0*.

Însă, orice sinonim am folosi și oricum i-am spune: *client*, *utilizator*, *beneficiar*, *citizen*, *patron*, *vizitator*, și indiferent dacă vom adăuga sufixul *2.0* sau ne vom rezuma la *modern*, *actual* etc., cert este că subiectul discuției noastre rezidă în rațiunea existenței unei biblioteci care nu mai este cea de altădată.

Este cunoscut faptul că *Mișcarea Web 2.0* n-a fost gândită, programată sau testată în laboratoare. Ea s-a produs ca de la sine, pur și simplu, și numai după ce s-au trezit în fața unei realități bine conturate, profesioniștii domeniului s-au gândit cum

să boteze fenomenul. Exact așa au apărut celelalte derivate cu sufixul *2.0*, inclusiv termenii specifici domeniului nostru: *Biblioteca 2.0*, *Utilizatorul de bibliotecă 2.0*, *Bibliotecarul 2.0*. Și în condițiile bibliotecii, ca și în toate celelalte domenii, această a doua generație de servicii web are ca axă crearea și folosirea în comun a conținuturilor. Utilizatorii, și aici, sunt și consumatori, și producători de conținuturi. *Biblioteca 2.0* exploatează competențele și abilitățile utilizatorilor pentru crearea și implementarea serviciilor inovative de bibliotecă.

Tendința dominantă a acestei perioade este legată de rețelele sociale și, în mod special, de bloguri, Twitter, Facebook etc. Despre importanța noilor medii sociale, bazate pe instrumente *Web 2.0*, care contribuie la remodelarea utilizatorului, putem judeca după ritmul de dezvoltare, dar și de acceptare a acestora de către utilizatori, care capătă proporții uluitoare. Este suficient să invocăm faptul că acestea sunt folosite de către politicieni de cel mai înalt rang, președinți de state, regi, personalități de seamă din știință, artă, cultură, religie etc. Nume grele precum Casa Albă, Regina Angliei, Papa de la Roma etc. ocupă tot mai mult spațiu pe diverse rețele sociale. Casa Albă, cu posibilitățile ei enorme, are 13 bloguri, create încă în ianuarie 2009, opt conturi pe Twitter etc. Fiecare segment important al administrației Cabinetului Obama are blogul său. Informațiile postate sunt structurate în 23 de categorii: de la drepturile civile, apărare, economie, învățământ până la veterani, femei. Pentru utilizarea cât mai eficientă a acestor instrumente web, respectiv, pentru a face activitatea guvernului mai receptivă și mai transparentă, Macon Phillips, directorul *New Media (Medii Noi)* de la Casa Albă are în sarcină studierea sugestiilor cetățenilor despre modalitățile de utilizare a tehnologiilor. Papa de la Roma, de ceva vreme deja, a acceptat în viața sa și aceste posibi-

lități de informare și comunicare. Recent, toate mediile internaționale au anunțat că Regina Angliei și-a făcut cont pe Facebook. Din anul 2007 Regina Elisabeta II are un cont pe YouTube, iar din 2009 are cont pe Twitter. Fenomenul capătă contururi serioase și la noi. Tot mai mulți politicieni, funcționari, reprezentanți ai elitelor politice, religioase, culturale, științifice acceptă comunicarea prin rețelele de socializare. Anul acesta Comisia Electorală Centrală din R. Moldova a folosit rețelele de socializare pentru a îndemna tineretul să participe la vot. În aceeași perioadă, toți liderii politici de la Chișinău au folosit rețelele de socializare pentru a capta atenția cetățenilor și a-și înmulți susținătorii.

Este tot mai evident faptul că tehnologiile și instrumentele *Web 2.0* se extind masiv și asupra bibliotecilor, care au **funcții legitime de informare, comunicare, socializare** etc., oferindu-le oportunități unice de a crea servicii de mare valoare pentru membrii comunității. Rapiditatea și comoditatea obținerii informației sunt criteriile, care captează din ce în ce mai mulți clienți. Câștigă bibliotecile care sunt receptive la diversificarea necesităților și doleanțelor utilizatorilor cu abilități din ce în ce mai dezvoltate în probleme de internet și tehnologii, impunând activ conținuturile și serviciile de bibliotecă acolo unde aceștia au cea mai mare nevoie de ele, invadând lumea lor socială; câștigă bibliotecile care încurajează personalul și utilizatorii să devină „fani” ai paginii web și ai paginilor din diverse rețele sociale; bibliotecile, care plasează sistematic informații despre evenimente, produse noi etc. pe diverse rețele de socializare, care dezvoltă servicii de referință 24/7, care prin diverse metode ajută utilizatorii să găsească, să identifice, să selecteze și să obțină resursele tipărite sau electronice de care au nevoie.

Beneficiile în urma extinderii serviciilor, folosind tehnologiile *Web 2.0*, care în

final conduc la îmbunătățirea serviciilor pentru utilizatori includ:

- serviciile proactive – utilizatorii deja folosesc instrumente precum blogurile, fluxurile de informații RSS, rețelele de socializare etc.;
- îmbunătățirea comunicării – atât în interiorul bibliotecii, cât și în exterior;
- implementarea imediată – postarea conținuturilor pe web nu mai este prioritatea absolută a profesioniștilor IT. Softurile sociale disponibile pentru crearea blogurilor, rețelelor sociale etc. permit implicarea largă a utilizatorilor în postarea conținuturilor online;
- supraviețuirea – bibliotecarii încearcă să țină pasul cu evoluția tehnologiilor și instrumentelor *Web 2.0* pentru a putea face față concurenței din spațiul informațional și de pe piața serviciilor de destindere.

Deși conceptul de *Biblioteca 2.0*, care plasează utilizatorul în centrul activității bibliotecare, apare mai târziu, pe la mijlocul prezentului deceniu, problema utilizatorului, ca factor-cheie pentru existența bibliotecii, este pusă mult mai devreme sau, mai bine zis, a existat dintotdeauna. Din cele **Cinci legi ale biblioteconomiei** de S.R. Ranganathan trei sunt centrate pe cititor: fiecărui cititor cartea sa; fiecărei cărți cititorul său; salvează timpul cititorului. Michael Stephens a parafrazat regulile lui S.R. Ranganathan, înlocuind „cartea sa” prin „colecția sa” și adăugând „salvează timpul și energia cititorului”.

Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice din 1994 are directive clare privind bibliotecarul, utilizatorul și resursele de acces la informație și cunoaștere.

Linile directorii IFLA/UNESCO privind dezvoltarea serviciilor bibliotecii publice rezervă un capitol întreg **satisfacerii necesităților clienților**, pornind de la ideea că „întrucât chiar și în cea mai prosperă

societate resursele sunt limitate, nu este posibilă servirea tuturor utilizatorilor la același nivel. De aceea, biblioteca trebuie să-și stabilească niște priorități bazate pe o analiză a necesităților utilizatorilor, raportate la accesul lor la servicii de alternativă” (ediția nouă a *Ghidului*, p. 37).

Încă la apariția primei variante a Standardului internațional **Indicatori de performanță pentru biblioteci** în capul listei a fost pus indicatorul **Satisfacerea utilizatorului**.

Este cunoscută practica elaborării de către biblioteci, excelează la acest capitol mai ales bibliotecile din Anglia, a *Cartei clientului*. Un model de cartă este prezentat și în *Ghidul IFLA/UNESCO*, menționat mai sus.

Toate acestea denotă conștientizarea faptului, pe întreaga ierarhie de competențe, că de nivelul de satisfacere a utilizatorilor reali și potențiali depinde rezistența în timp a bibliotecii și reușita activității bibliotecare. Cât privește accesul la serviciile de alternativă, acestea includ toată gama de servicii devenite posibile odată cu implementarea în activitatea bibliotecilor a tehnologiilor de informare și comunicare și, în special, a instrumentelor *Web 2.0*.

Însă, există și suficiente argumente că până acum utilizatorului nu i s-a acordat atenția cuvenită și cel mai convingător este faptul că atunci când se vorbea despre cei trei piloni (balene), care stau la baza instituției bibliotecare, se aveau în vedere spațiile, resursele și personalul. Se pare că acești trei piloni nu mai sunt suficienți pentru a face față greutății și va fi nevoie de al patrulea pilon – utilizatorul, dacă nu chiar și de al cincilea – serviciile oferite.

Activitatea bibliotecii secolului XXI trebuie să fie deschisă, interactivă, să provoace interes, să uimească, să intrige, să fie centrată pe necesitățile utilizatorului, plină de înțelegere pentru utilizator și să implice participarea – toate acestea în ansamblu o

deosebesc de biblioteca tradițională centrată pe colecții și bibliotecar.

Arhitectura participării și folosirea inteligenței colective la crearea conținuturilor acestora este fundamentul *Bibliotecii 2.0*.

Mișcarea *Biblioteca 2.0*, care reprezintă o combinație de instrumente și atitudini, o nouă modalitate de promovare a serviciilor interactive de bibliotecă, centrate pe necesitățile utilizatorilor, prin intermediul noilor tehnologii de internet și care se bazează pe exploatarea inteligenței colective în crearea conținuturilor și atragerea utilizatorilor în activitatea bibliotecii și în viața comunității este o nouă șansă pentru îmbunătățirea imaginii bibliotecii. Reușita acestei noi mișcări va depinde de faptul cum bibliotecarii vor folosi această platformă interactivă pentru a interesa utilizatorii, cum vor ști să axeze resursele infodocumentare pe interesele utilizatorului, cum vor atrage utilizatorii să participe la crearea acestora, cum vor reorienta fluxul informațional ca să circule în orice direcție: de la bibliotecă spre utilizator, de la utilizator spre bibliotecă, de la bibliotecă spre altă bibliotecă, de la utilizator spre alt utilizator și, nu în ultimă instanță, cum vor ști să gestioneze eficient banii, care vor fi tot mai puțini și tot mai greu de obținut.

II. Contextul în care se formează Utilizatorul 2.0

În doar 20 de ani de la apariție, rețeaua globală de internet s-a implantat masiv în orice aspect al existenței umane, influențând și remodelând comunicarea, gândirea, căile de căutare și de depistare a informației, modul de relaxare și organizare a timpului liber și, în consecință, modul de a trăi, de a activa și a acționa. Webul a devenit o nouă realitate și numărul celor care încă nu folosesc tehnologiile și instrumentele web devine din ce în ce mai mic. Extinderea noilor media, a webului social acaparează un segment tot mai mare din

timpul liber al cetățenilor. Informația este pescuită din internet și nu întotdeauna este verificată în vederea calității și a siguranței. Într-un asemenea mediu iau naștere și se dezvoltă noi instrumente și aplicații web, axate pe conținuturile generate de utilizatori. Tehnologiile se modernizează rapid, atât bibliotecarii, cât și utilizatorii cu greu pot ține pasul cu această evoluție. Devine tot mai accentuată contradicția dintre *Utilizatorul 2.0* și *Biblioteca / Bibliotecarul 1.0*. Exemplul din revista *American Libraries* despre utilizatorul din generația net care, la intrarea în bibliotecă, a avut impresia că s-a întors în timp este foarte potrivit pentru realitatea din multe biblioteci.

Spațiile, tehnologiile, resursele infodocumentare – toate sunt demodate, depășite, învechite. Cum poate fi mulțumit *Utilizatorul 2.0* de resursele bibliotecii, unde rata medie de înnoire a fondului este de peste 50 de ani (de atâtea ori mai mare decât recomandările IFLA-UNESCO, șapte-zece ani). Tehnologiile învechite moral, cu viteză neadecvată sau chiar lipsa tehnologiilor demoralizează utilizatorii și-i îndepărtează de bibliotecă. Recent, mass-media relata despre vizita unui grup de jurnaliști din Germania la o fabrică de zahăr din Moldova. Unul dintre jurnaliști mărturisea că așa tehnologii învechite a mai văzut în anii '90 în RDG. Oare ce ar spune un bibliotecar german văzând o bibliotecă de la noi?

Tot mai frecvent utilizatorii apelează la motoare de căutare, enciclopedii online, rețele de socializare etc. pentru satisfacerea necesităților de informare, documentare, comunicare.

Printre problemele cu care se confruntă bibliotecarii una foarte serioasă ține de **încrederea utilizatorului**. Studiul *OCLC Perceperea bibliotecii și a resurselor informaționale* a pus respondenților și întrebarea *Care sunt sursele de încredere folosite*

pentru validarea informației?. Rezultatul este zdrobitor în defavoarea bibliotecarilor. Opțiunile indicate pentru a defini cele mai de încredere surse pentru validarea informației sunt:

- 19% – un expert în domeniul de interes;
- 17% – alte site-uri web cu informații similare;
- 14% – materiale tipărite;
- 11% – colegi de serviciu;
- 11% – prieteni;
- 10% – profesori;
- 9% – rude;
- 5% – documente de bibliotecă;
- 2% – bibliotecari.

Conform aceluiași studiu, doar 8% dintre respondenți află despre resursele electronice de la bibliotecari. Cei mai mulți – 61%, află de la prieteni. 86% dintre respondenți se bazează pe cunoștințele personale pentru a determina dacă informația este de încredere sau nu. Este evident, că în *Lumea 2.0* autoritatea se bazează mai degrabă pe reputație și pe prezența în internet, decât pe poziția ocupată și gradele științifice.

Wikipedia, care poate servi ca exemplu de cum pot fi implicați utilizatorii în crearea conținuturilor, devine campionul conținuturilor generate de utilizatori. Oferă instrumentele necesare pentru a contribui, dar și pentru a crea o atmosferă unde contribuțiile pot fi verificate și discutate de o comunitate foarte largă. Fondată în anul 2001, *Wikipedia* s-a dezvoltat rapid, transformându-se în unul dintre cele mai mari site-uri web de referință cu aproximativ 78 milioane vizitatori lunar. La momentul actual include peste trei milioane de articole în limba engleză. De la apariția sa, *Wikipedia* a trezit numeroase discuții, au fost expuse varii păreri atât pro, cât și contra, dar acum aproape că nu există listă bibliografică unde să nu se facă referire la *Wikipedia*. Și tot *Wikipedia*, potrivit sondajelor,

figurează printre primele resurse online cu care utilizatorii încep căutarea.

Sigur, că se impune întrebarea dacă conținuturile generate de utilizatori nu generează și probleme. S-ar putea, dar pentru aceasta este bibliotecarul, să vegheze calitatea. Într-o lume a inteligenței colective controlul și autoritatea au alte înțelesuri. Multe dintre resursele bazate pe web sunt create mai degrabă de amatori decât de autorități abilitate pentru aceasta. În lumea *Web 2.0*, convingerea tradițională – că dacă informația vine de la bibliotecă implică și calitate – nu mai este adevărată. Utilizatorii văd mai întâi de toate informația în internet, vizitarea bibliotecii devine o întâmplare din ce în ce mai rară. Devine foarte important să învățăm utilizatorii cum să evalueze informația pentru ca să devină pricepuți cu adevărat.

Problema tehnologiilor

Conform situațiilor statistice, recepționate și sistematizate de Centrul de Statistică și Sondaje, BNRM, la 1 ianuarie 2010, din rețeaua bibliotecilor publice din țară, constituită din 1385 biblioteci, inclusiv Biblioteca Națională a RM și Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”, doar 202 biblioteci (aproximativ 15%) dispun de computere și doar 138 biblioteci (aproximativ 10%) sunt conectate la rețeaua globală de internet. Situația este mai mult sau mai puțin bună în municipiile Chișinău și Bălți, unde – din 41 de biblioteci și filiale – 35 dispun de computere și toate 35 sunt conectate la internet. Destul de complicată este situația în centrele raionale și în orașe. Din cele 121 biblioteci și filiale orășenești, doar 49 dispun de computere și 38 sunt conectate la internet. Marea problemă însă o constituie bibliotecile din spațiul rural. Din cele 1221 biblioteci comunale (sătești), doar 116 au în dotare computere și doar 63 sunt conectate la internet.

Sumbră situație, dacă luăm în considerare faptul că, potrivit datelor furnizate de

Biroul Național de Statistică, la 1 ianuarie 2009, din 3 567 500 persoane, cât constituia populația țării, 2 092 400, sau aproape 59%, locuiesc în zona rurală. În anul 2009 toate bibliotecile publice din spațiul rural, luate împreună, au achiziționat 26 de computere. Nu este complicat de calculat de câți ani ar fi nevoie pentru informatizarea bibliotecilor publice din spațiul rural. Astăzi se consideră că dacă nu ești în internet, înseamnă că nici nu ești. Cu doar 63 biblioteci sâțești conectate la internet, satele noastre aproape că nu există. Sau, dacă există, puțini le pot găsi și pot afla o informație cât de succintă despre ele.

Aceasta este o față a medaliei, există însă și cealaltă față. Nu putem să nu luăm în considerare și faptul că foarte mulți bibliotecari au computere la domiciliu, pot avea acces prin internet la școală, la primărie etc. În scurt timp localitățile fără acces la internet vor deveni tot mai puține, pentru că cei care au cunoscut avantajele TIC nu se mai pot descurca fără ele, iar cei care numai au auzit despre ele fac eforturi pentru a le obține.

Michael E. Casey, considerat părintele conceptului *Biblioteca 2.0*, sugerează ideea că, deși *Biblioteca 2.0* implică tehnologiile, bibliotecile cu finanțe limitate pentru tehnologii ori din comunitățile afectate de inegalitatea digitală mai pot lucra având *Biblioteca 2.0* doar în perspectivă. „Dacă posibilitățile tehnologice sunt limitate, pot fi luate în considerare funcțiile fizice, care corespund necesităților utilizatorilor actuali, precum și dezvoltarea unor servicii noi. Pot fi dezvoltate idei pentru oferte noi, incluzând servicii fizice; pot fi preluate experiențele altor biblioteci, studiind necesitățile utilizatorilor actuali și potențiali.” Foarte elocvent este aici exemplul cu elaborarea bibliografiei locale.

Preferințele utilizatorilor de internet

Potrivit informației din *Wikipedia* (http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_

in_Moldova), în R. Moldova numărul utilizatorilor de internet este în continuă creștere. La sfârșitul anului 2009 au fost înregistrați 1 295 000 utilizatori de internet sau 29,9% din populația țării. Pentru comparație, în același an bibliotecile au anunțat aproximativ 24% de utilizatori activi ai serviciilor de bibliotecă raportați la populația țării.

Care este situația în alte țări? Raportul Proiectului *Pew Internet & American Life* scoate în relief faptul că în anul 2009, în anumite zile, 73% din populația adultă a SUA se loghează pentru a utiliza internetul. Studiul *How libraries stack up: 2010*, efectuat recent de OCLC, scoate în evidență faptul că două treimi, sau 151 milioane de americani, dețin card de bibliotecă.

Conform unei informații publicate de *Unimedia* (<http://unimedia.md/?mod=news&id=19592>) Republica Moldova este a treia în topul țărilor de pe glob, care au cea mai mare viteză de acces la internet, fiind precedată doar de Letonia și Coreea de Sud. Și mai uimitor este faptul că orașul cu cea mai mare viteză de acces la internet din Moldova nu este Chișinăul, ci Orheiul.

Pentru a ști ce pretind utilizatorii moderni ai bibliotecilor, trebuie să știm care sunt preferințele lor și, în special, care sunt preferințele legate de mediul internetului. Într-un articol, publicat la 28 septembrie 2010 pe <http://totul.md/ro/expertitem/618.html>, preferințele utilizatorilor de internet din Republica Moldova sunt clasificate după cum urmează:

- 1) rețelele sociale (captează cea mai mare atenție și consumă cel mai mult timp);
- 2) forumuri și trackere (un studiu arată că Moldova ocupă locul șapte – din 110 țări ale lumii – în ceea ce privește rata pirateriei software);
- 3) anunțurile și magazinele din internet destinate vânzării și procurării bunurilor și serviciilor de pe piața națională;

- 4) serviciile de e-mail (chiar dacă există zvonuri că serviciile de e-mail și-ar pierde din eficiență în favoarea rețelelor sociale, situația din online-ul moldovenesc este contrară);
- 5) mass-media online (este sfera cea mai eficientă, deoarece are menirea de a informa și a reda conținut. În acest mediu mai pot fi incluși și bloggerii, care, la fel, au scopul de a produce conținuturi).

În conformitate cu relatările Raportului Proiectului *Pew Internet & American Life*, preferințele americanilor de utilizare a internetului sunt după cum urmează:

- 1) serviciile de e-mail;
- 2) utilizarea motoarelor de căutare pentru identificarea informației;
- 3) accesarea știrilor;
- 4) verificarea vremii (timpului probabil);
- 5) căutarea informației despre un hobby ori interes.

Abilitățile și competențele bibliotecarilor

O problemă foarte serioasă, despre care de această dată vom aminti doar în treacăt, ține de abilitățile și competențele bibliotecarilor de a face față tehnologiilor și instrumentelor moderne și necesităților utilizatorilor. Este o problemă fără a cărei rezolvare mersul înainte va fi imposibil sau ritmul va fi foarte lent. Dar oricare, și oricâte, ar fi problemele, trebuie să fim conștienți de faptul că lucrurile evoluează și noi nu putem rămâne pe loc și nici nu putem să ne ascundem în spatele problemelor. Probabil tema Conferinței din anul viitor va fi *Bibliotecarul 2.0*, cu toată gama de subteme care reies din acest concept. Utilizatorul modern trebuie să îmbine lumea reală cu cea virtuală, iar această îmbinare impune noi metode de gândire, acțiune și chiar vorbire. Și tot ce poate face utilizatorul trebuie să poată face și bibliotecarul.

De fapt, bibliotecarul trebuie să știe mai mult, doar și pentru aceasta este remunerat din banii publici, deci, din banii utilizatorilor reali și potențiali.

Bibliotecile preocupate la modul serios de implementarea instrumentelor *Web 2.0* investesc în formarea profesională continuă a bibliotecarilor, precum și în instruirea clienților privind utilizarea instrumentelor noi. Experiențe sunt foarte multe și ele ar putea servi ca punct de orientare și pentru noi.

ALA TechSource a organizat la 1 și 8 decembrie curent Webinarul *Utilizarea software-urilor sociale: Facebook, Twitter și altele în marketingul de bibliotecă*, avându-i ca formatori pe Robin Hastings și David Lee King, experți în tehnologii *Web 2.0*. Tot în luna decembrie (pe data de 1 și 2) a avut loc Conferința online gratuită *Servirea patronului* (utilizatorului, clientului – *n.a.*) *secolului XXI*, organizată de WebJunction (<http://www.webjunction.org>), care a avut ca axă necesitățile și abordările în continuă schimbare la servirea clienților în bibliotecile secolului XXI.

Abilitățile și competențele bibliotecarilor trebuie să se răsfrângă pozitiv asupra utilizatorilor. În activitatea zilnică a bibliotecii un loc aparte trebuie să revină instruirii utilizatorilor în vederea utilizării internetului, a resurselor, inclusiv a celor în format virtual, precum și promovarea culturii informaționale. Bibliotecile din SUA au acumulat experiențe serioase în vederea instruirii clienților. Studiul OCLC *How libraries Stack Up: 2010*, efectuat recent, relatează despre faptul că 5400 de biblioteci publice oferă instruire în vederea dezvoltării abilităților de utilizare a tehnologiilor. În fiecare zi 14 700 persoane participă la asemenea activități de instruire.

III. Care este profilul Utilizatorului 2.0?

În studiul *Crescând împreună cu Google. Ce înseamnă aceasta pentru educație?*

Diana G. Oblinger (Universitatea din Carolina de Nord, SUA) face o caracterizare a generației net. Potrivit unui student:

- „– computerul este nucleul locului meu de muncă;
- când am nevoie de informație, mă conectez online;
 - pe lângă IM (mesageria rapidă) și poșta electronică, telefonul celular este sursa mea principală de comunicare;
 - de obicei jonglez cu câte cinci lucruri în același timp.”

Aceștia sunt utilizatorii din generația net, care s-au născut după 1982 și n-au cunoscut viața fără internet. Conflictul dintre generații, prezent dintotdeauna, este accentuat în anii de la urmă și de subaprecierea TIC de către generațiile anterioare și de cultul acestora la generația care s-a format în era digitală. Generațiile anterioare nu înțeleg obiceiurile, comportamentul, așteptările ori preferințele generației net. Este interesant de urmărit cum a schimbat TIC modul de viață al oamenilor, modul de organizare a timpului liber, studiile, locul de muncă. Toată lumea folosește poșta electronică, telefonul mobil, IM, rețelele de socializare: Facebook, Flickr, Skype, YouTube etc. Tehnologiile permit oamenilor să se conecteze cu mai mulți oameni, mai rapid, mai des, pe diferite căi. Michael Stephens, unul dintre experții *Web 2.0*, SUA, folosește 12 rețele sociale. Generația netului integrează tehnologiile în tot ce face, inclusiv își expune pe net viața personală.

David Lee King, care experimentează de mai mulți ani diverse metode de a face pagina web cât mai interactivă și mai eficientă pentru utilizatori, relatează în postarea din 15 iulie 2010 *Facebook din perspectiva utilizatorului*, că în încercarea de a apropia pagina web a bibliotecii de așteptările utilizatorilor, i-a convocat pe câțiva într-o ședință, cu scopul de a afla părerile

acestora despre pagina web actuală și ce elemente ar trebui păstrate sau adăugate în noua variantă a paginii, în curs de dezvoltare. În timpul discuției unul dintre utilizatori a împărtășit experiența proprie vizavi de utilizarea instrumentelor *Web 2.0*. Utilizatorul în cauză stă în fața computerului opt ore pe zi și începe dimineața prin a deschide Google Reader, poșta electronică și Facebook, în ferestre diferite pe ecran, și le ține deschise cât durează ziua de lucru. Ce face toată ziua în Facebook? O mulțime de lucruri. Urmărește ce fac acolo colegii, prietenii, familia. Prin fluxul de știri de pe Facebook se ține la curent cu noutățile din sferele, de care este interesat, în mod special.

Este firească întrebarea: ce are în comun cu toate acestea biblioteca? Tot prin Facebook se ține la curent cu toate noutățile, care se întâmplă în bibliotecă. Scepticii ar putea spune, că utilizatorul în cauză are privilegiul de a sta în fața computerului toată ziua, dar dacă luăm în considerare faptul că în ultimele trei luni numărul fanilor paginii bibliotecii de pe Facebook au crescut cu 900 de persoane, atunci se pare că utilizatorul dat nu este singurul care urmărește prin Facebook ce se întâmplă la bibliotecă.

Raportul OCLC *Online Catalogs: What Users and Librarians Want / Cataloge online: ce vor utilizatorii și bibliotecarii* (<http://www.oclc.org/reports/onlinecatalogs/fullreport.pdf>) scoate în relief faptul că utilizatorii reclamă bibliotecilor cataloage cu următoarele particularități:

- linkuri directe spre conținuturile online – atât în format tradițional, cât și electronic;
- conținuturi precum cuprinsul documentului, rezumate;
- rezultate relevante de căutare;
- informații despre disponibilitatea documentului și cum poate fi obținut acesta;

- căutarea simplă, folosind cuvântul-cheie, să fie însoțită de opțiunea unei căutări avansate.

Se pare că utilizarea motoarelor de căutare influențează enorm utilizatorii, de vreme ce aceștia își exprimă dorința ca procesul de căutare să fie la fel de ușor ca și *Google Book Search*. Practica bibliotecară deja atestă cazuri când catalogul bibliotecii este unit cu Twitter și cum apare o lucrare nouă, utilizatorul este informat prin rețea.

În timp ce (mulți) reprezentanți ai generațiilor mai în vârstă cred că tehnologiile moderne sunt impersonale și izolează oamenii, generația erei digitale crede contrariul. E greu de spus, când oamenii se întâlneau sau discutau mai frecvent: în trecut sau acum când, conectând o cameră video, poți conversa în orice moment, la orice depărtare. Este cert un lucru: comunicarea de azi este mult mai frecventă și mai rapidă.

Utilizatorul 2.0 dorește servicii 24/7 și rețele globale de referințe virtuale 24/7, iar QuestionPoint anume aceasta încearcă să facă. Utilizatorul de azi apreciază mult comoditatea oferită de tehnologii de a accesa informația de oriunde, în orice timp și imediat ce a fost postată. *Utilizatorul 2.0* învață singur cum să folosească TIC sau învață de la cei de o vârstă cu el.

Dacă generațiile mai în vârstă, care au acceptat instrumentele TIC se simt confortabil cu textele, generația net se descurcă foarte repede în imagini (video, fotografii etc.), o bună parte dintre ei creează conținuturi, pagini web, bloguri, filme etc. Experiența acumulată este împărtășită prietenilor prin MySpace, Facebook, SlideShare. Alfabetizarea vizuală devine o parte importantă a alfabetizării digitale.

Foarte mulți utilizatori folosesc site-ul de partajare a imaginilor Flickr, care este cel mai bun de acest fel din lume. La

data accesării conținea peste patru milioane de imagini. Conștientizând acest fapt, Biblioteca Congresului SUA a inițiat un proiect pentru postarea a peste 3000 de fotografii din două colecții foarte renumite ale bibliotecii (http://www.flickr.com/photos/library_of_congress/collections/72157601355524315). Vizitatorii sunt rugați să contribuie cu precizări, rectificări, informații suplimentare în legătură cu fotografiile postate. Ei pot să comenteze, să facă notițe despre imagini etc.

La fel de mulți utilizatori folosesc site-ul de partajare de filme YouTube. Biblioteca Congresului SUA a profitat și de această posibilitate pentru a plasa filme vechi din colecția sa (<http://www.youtube.com/user/libraryofcongress>).

Instrumentele *Web 2.0* sunt folosite cu succes și la promovarea lecturii și a cărții în format tradițional. Sistemul Regional de Biblioteci Pasco, SUA, a creat un blog special pentru cititori – <http://www.pclsreaders.blogspot.com> (*PCLS Reader's Advisory Blog = Blogul consultanței pentru cititori. Sursa ta de informații despre cele mai recente, importante lecturi*).

Scopul acestui blog este de a oferi asistență cititorilor la selectarea cărților pentru lectură. Pe blog sunt postate informații de felul: *Ziarul New York Times a selectat 100 de cărți remarcabile ale anului 2010; Cele mai bune lecturi ale adolescenților; Cele mai bune cărți ilustrate pentru copii; Premiile Naționale ale Cărții (Fundatia Națională a Cărții a anunțat câștigătorii Premiilor Naționale ale Cărții); Magazinul Atlantic a selectat cărțile anului 2010; Lista celor mai vândute cărți; Topul celor mai bune 10 cărți, realizat de Library Journal; Topul celor mai preferate de către clienți 100 de cărți, realizat de Amazon etc.* De pe interfața blogului poate fi accesat site-ul principal precum și efectuată căutarea în catalogul online. Blogul a fost creat în anul 2007 și este foarte solicitat.

O remarcă trebuie făcută aici, totuși. Deși folosirea de către generația net a tehnologiilor moderne poate fi izbitoare, aparențele sunt deseori înșelătoare. În timp ce această generație demonstrează lipsa de teamă față de TIC, aceasta încă nu înseamnă calificare tehnologică. Câteodată ei fac ceva în internet și singuri nu știu ce fac. Iar de aici – și ideea că bibliotecarii trebuie să știe mai mult, decât știu ei.

Tehnologiile oferă posibilități uluitoare de a găsi informația. În același timp, studiile arată că doar 31% de căutări sunt încununate de succes. Utilizatorul trebuie să evalueze informația, să înțeleagă contextul în care informația este situată și să ajusteze interpretarea corespunzător.

O altă problemă constă în inegalitatea digitală. Nu toți utilizatorii au acces la internet – fie acasă, fie la serviciu. Nu toți au echipamentele necesare, conectarea respectivă, abilitățile necesare și nici nu toți vor să folosească tehnologiile.

Tehnologiile permit stocarea unui masiv enorm de informații, internetul și instrumentele de căutare le fac imediat accesibile. Înseamnă oare aceasta că procesul de memorare își pierde din valoare? Cine poate obține succese mai mari? Cei care știu cum să folosească instrumentele și tehnologiile ca să caute, să găsească și să sintetizeze informațiile sau cei care știu să memoreze mai bine evenimente, formule etc.? Care este rolul lecturii și al materialelor tipărite într-o lume plină de imagini, video, audio și relații virtuale?

Abilități foarte importante pentru secolul XXI sunt: depistarea informației, expertizarea ei, angajarea în metode complexe de comunicare, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor. Noi trebuie să ajutăm comunitățile să vadă valoarea acestor împrejurări complexe de viață, comunicare, învățare etc. Dacă nu vor ști cum să se descurce în această lume unită în rețea, utilizatorii nu vor putea fi competitivi pe

piața muncii. A nu cunoaște computerul, internetul etc. înseamnă a fi analfabet. Cunoașterea TIC și a instrumentelor *Web 2.0* nu mai este o oportunitate; este, deja de mai multă vreme, un imperativ.

Modernizarea rapidă a TIC din ultimii ani influențează schimbarea comportamentului utilizatorilor reali și al celor potențiali. Într-o lume bazată pe autoservire, biblioteca nu mai este punctul principal de reper atunci când utilizatorii încearcă să găsească o informație. Să ne amintim de raportul OCLC *Percepția bibliotecii și a resurselor informaționale*, conform căruia 84% dintre utilizatori încep cercetarea folosind un motor de căutare și doar 1% începe prin accesarea paginii web a bibliotecii.

Potrivit studiului menționat mai sus al Diane G. Oblinger (publicat în 2007), doar 2% dintre studenți folosesc pagina web a bibliotecii ca punct de pornire în căutarea informației. 67% învață despre resursele electronice nu de la bibliotecari, ci de la prieteni, colegi, rude etc.

Gartner prezice (în *Business Wire*, 2007) că, spre sfârșitul anului 2011, 80% de utilizatori ai internetului vor avea „o a doua viață”, în mediul virtual, dar nu neapărat în *Second Life*. În concluzie, sumarizăm profilul *Utilizatorului 2.0*:

- este cel care face totul: creează conținuturi, le evaluează, le postează, le promovează etc.;
- este un mare consumator de informații, nerăbdător să obțină informația curentă cât mai rapid, și în multe cazuri personalizată;
- cu abilități tehnice din ce în ce mai evoluate; cu experiență, de cele mai multe ori, mai bogată decât a bibliotecarului;
- din ce în ce mai satisfăcut de calitatea informației pe care o găsește de sine stătător în internet;

- se bazează pe cunoștințele proprii la evaluarea informației;
- preferă mai mult resursele online decât pe cele tradiționale;
- este obsedat de e-mail, bloguri, rețelele sociale, podcastinguri (jurnale online care pot fi descărcate pe player portabil) și le folosește pentru socializare și comunicarea informației;
- este total unit în rețea (laptop, player etc.);
- solicită acces 24/7 la biblioteca fizică și la cea virtuală;
- crede că Google-ul rezolvă toate problemele;
- este mai puțin tolerant față de sistemele prost gândite și speră ca experiențele *Web 2.0* să devină norme.

Pentru a face față unui asemenea utilizator, bibliotecarul trebuie să fie pe potrivă.

Pericole și incertitudini

Mulți utilizatori își expun viața personală în internet fără a fi conștienți de pericolele existente. Într-un mediu unde este atât de ușor de a tăia și lipi informația, trebuie să inoculăm utilizatorilor respectul pentru proprietatea intelectuală și folosirea etică a informației.

În aceste condiții, bibliotecarul trebuie să ajute utilizatorul:

- să-și dezvolte abilitățile de gândire critică necesare pentru a supraviețui și prospera într-o epocă în care orice, fals sau adevărat, poate fi găsit în internet;
- să-și dezvolte o înțelegere a lucrurilor și a fenomenelor, bazată pe evidență, gândire critică, valori și dialog, decât să se bazeze pe primul lucru găsit printr-o căutare în Google;
- să poată deosebi informația demnă de încredere de informația incertă;

- să știe cum să caute, să găsească și să disemineze informația relevantă într-o manieră credibilă;
- să fie flexibil pentru a putea activa în mediul multidisciplinary, pentru a genera soluții inovative sau alternative.

A te pricepe cum să te descurci în internet nu mai este o afacere de o singură dată, este un proces de învățare permanentă. Pentru ca utilizatorul să se descurce în internet trebuie să-și unească eforturile: bibliotecarii, specialiștii IT, profesorii, părinții etc. Acest proces trebuie să înceapă de timpuriu și să continue pe tot parcursul vieții.

Tendențele principale, care caracterizează activitatea bibliotecară actuală în mișcarea spre *Biblioteca 2.0*, includ:

- integrarea serviciilor bibliotecare în viața de zi cu zi a cetățenilor;
- prezența bibliotecii pe webul social ca parte componentă a activității de promovare și marketing; prezența bibliotecii acolo unde utilizatorii se adună virtual;
- dezvoltarea unor servicii noi atât în spațiul fizic, cât și în spațiul virtual, care să atragă, să uimească, să intrige;
- dezvoltarea unor oferte care să fie relevante pentru întreaga populație din aria de servire.

Pe această platformă trebuie să fie edificate relațiile bibliotecii cu utilizatorii. Marea provocare a bibliotecilor va fi, în toți anii care vin, utilizatorii și atragerea lor în bibliotecile fizice sau virtuale.

Orientări. Strategii

- Studiarea nivelului de satisfacție a utilizatorilor privind serviciile oferite de bibliotecă în ansamblul lor, precum și a fiecărui serviciu aparte, folosind metodologia propusă de Standardul Internațional *Indicatori de performan-*

ță pentru biblioteci. Metodologia a fost prezentată și în lucrarea *Rigorile internaționale actuale ale organizării și funcționării bibliotecilor publice: expozeu și comentarii asupra Ghidului IFLA/UNESCO* (Chișinău, BNRM, 2007, p. 84-85).

- Elaborarea în baza rezultatelor obținute a unei strategii *Activitatea bibliotecii în vederea satisfacerii necesităților utilizatorilor*, care să includă priorități pe termen scurt, mediu și lung. Strategia trebuie bazată pe *Liniile directorii IFLA-UNESCO pentru dezvoltarea serviciilor bibliotecii publice*, în special capitoul *Satisfacerea necesităților utilizatorilor (clienților – termen folosit în ediția revăzută, publicată în anul 2010)*.
- Elaborarea *Cartei clientului*, sau a *Standardelor serviciilor pentru utilizator*, unde să fie stipulate toate angajamentele bibliotecii față de utilizator, drepiturile, dar și îndatoririle clientului. Modele sunt foarte multe. Trebuie doar adaptate la posibilitățile și particularitățile fiecărei biblioteci.
- Dezvoltarea competențelor și abilităților necesare pentru a face față utilizatorului modern. Pentru a atrage *Utilizatorii 2.0* în biblioteci, bibliotecarii trebuie să fie la fel de versați în tehnologii, instrumente *Web 2.0*, metode de căutare sau chiar să fie mai inițiați precum ar fi și cazul, pentru că bibliotecarii vor fi aici nu amatori, dar profesioniști plătiți pentru a executa aceste funcții. Având în vedere condițiile actuale, va trebui să ne bazăm mai mult pe forțele proprii și pe autoinstruire, și poate pe instruirea la locul de muncă. Pentru inițierea bibliotecarilor în metodologia de utilizare a instrumentelor *Web 2.0* recomandăm Programul *23 de pași spre competențele 2.0 ale bibliotecarilor*, elaborat de Helene Blowers și aplicat cu succes în bibliotecile din SUA și din alte țări. Programul include

23 de obiective (sau exerciții mici) pe care poți să le faci pe web pentru a explora și a extinde cunoștințele despre internet și *Web 2.0*. Pe parcursul a nouă săptămâni participanții sunt familiarizați cu noțiunea de „blogging”, fiecare participant creează și dezvoltă un blog, care mai apoi este conectat cu alte bloguri, explorează site-ul de partajare a imaginilor Flickr, site-ul de partajare a filmelor YouTube, învață cum se utilizează fluxurile RSS, cum se cataloghează cărțile în LibraryThing etc. Programul este plasat pe blogul de biblioteconomie și știința informării.

- Diversificarea serviciilor pentru utilizatori, folosind tehnologiile și instrumentele *Web 2.0*. Toate tehnologiile și instrumentele *Web 2.0* în mare vogă printre utilizatori pot fi integrate în serviciile oferite de biblioteci. Utilizarea rețelelor sociale pentru diseminarea informațiilor și a cunoștințelor, promovarea evenimentelor de mare însemnătate pentru comunitate, inclusiv a celor organizate de bibliotecă, promovarea bibliotecii și a bibliotecarului, crearea unei imagini pozitive a bibliotecii în comunitate – toate acestea deja sunt atestate de practica bibliotecară. Pagina bibliotecii din rețelele de socializare nu trebuie să fie tratată ca ceva secundar. Bibliotecarii trebuie să dezvolte strategii și să traseze scopuri reale, privind pagina bibliotecii din rețelele de socializare pe care biblioteca le folosește. Unii dintre cei mai pricepuți și activi utilizatori ai bibliotecii folosesc rețelele de socializare ca primă sursă de informare despre tot ce se întâmplă la bibliotecă. Să nu uităm că la bibliotecă – așa se consideră și trebuie să fim de acord – vin cei mai instruiți membri ai comunității.

- Instruirea utilizatorilor în vederea folosirii tehnologiilor și instrumentelor *Web 2.0*. În biblioteci vin nu numai utilizatorii formați în era digitală, dar și acei care încă urmează să le asimileze pentru a se integra în mediul digital și a-și îmbunătăți calitatea vieții. Importanța instruirii utilizatorilor este argumentată și de faptul că acest aspect al activității bibliotecare și-a găsit oglindire în Manifestul UNESCO pentru bibliotecile publice: „Este necesar să se asigure programe de pregătire a utilizatorilor pentru a beneficia de serviciile bibliotecii, apelând la toate resursele sale.”

În discuțiile despre *Biblioteca 2.0, Utilizatorul 2.0, Bibliotecarul 2.0* a apărut, la un moment dat, ideea că primul lucru, foarte important, de care trebuie să țină cont toți bibliotecarii este că atunci când un utilizator amintește în discuție despre rețele de socializare gen Facebook, Flickr, YouTube, alte instrumente *Web 2.0*, bibliotecarul să nu se uite la el, ca și cum ar fi căzut din pod. Vrem sau nu, biblioteca va fi una hibrid sau mixtă, dacă sună mai pe înțeles, unde vor conviețui atât formatul tradițional pe hârtie, cât și formatul electronic, tehnologiile și instrumentele moderne.

Despre toate problemele, inerente acestei noi realități, trebuie să se discute activ, iar experiențele pozitive acumulate să fie folosite în comun. Bibliotecarii nu trebuie să se limiteze la difuzarea interviurilor și a comunicatelor de presă, dar să

discute cu utilizatorii, exact așa cum se practică în spațiul fizic. Pentru a rămâne relevante, bibliotecile trebuie să înțeleagă puterea tehnologiilor *Web 2.0* și să folosească avantajele oferite de acestea pentru crearea serviciilor de calitate centrate pe necesitățile utilizatorilor.

Referințe

Biblioteca publică: Linii directoare IFLA-UNESCO. Ch.: Epigraf, 2007. 92 p.

IFLA public library service guidelines. 2nd, completely rev. ed. Germany, 2010. 148 p.

Usability and Contemporary User Experience in Digital Libraries. Disponibil: <http://www.jisc.ac.uk/whatwedo/programmes/inf11/sue2/ux2.aspx>

Diane G. Oblinger, Growing up with Google. What it means to education. Disponibil: <http://www.educause.edu/Community/MemDir/Profiles/DianaOblinger/40118>

Abram, Stephen. Web 2.0, Library and Librarian 2.0: Preparing for the 2.0 World. Disponibil: http://www.imakenews.com/sirsi/e_article000505688.cfm

Perception of Libraries and Information Resources, OCLC, 2005. Disponibil: oclc.org/reports
http://partners.becta.org.uk/upload-dir/downloads/page_documents/research/emerging_technologies08_chapter1.pdf

Ce preferințe au utilizatorii internetului din Moldova. Disponibil: <http://totul.md/ro/expertitem/618.html>
<http://www.libraryjournal.com/article/CA6365200.html>

<http://unimedia.md/?mod=news&id=19592>
http://en.wikipedia.org/wiki/Internet_in_Moldova

<http://www.oclc.org/reports/onlinecatalogs/fullreport.pdf>

<http://pclsreaders.blogspot.com> www.librarything.com

VIITORUL CATALOGULUI, VIITORUL CATALOGĂRII

(Puncte de vedere din ultimele articole de specialitate: o scurtă trecere în revistă)

Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”

A vorbi despre viitor ne obligă prezentul în permanentă și neplanificată schimbare. A vorbi despre viitor este dificil pentru că iarăși nu-i ceva ce ne planificăm. Vine peste noi într-o formă neașteptată, care cere mișcări spre ceva nou. Așa s-a întâmplat cu conceptul *Biblioteca 2.0*. Doar n-a existat *Biblioteca 1.5*, *1.6*... *1.9*, ca să apară *Biblioteca 2.0*.

Așa cum desprindem din literatura de specialitate, din ultimii ani, astăzi serviciile bibliotecii sunt foarte interdependente cu serviciile internetului, iar utilizatorii bibliotecii sunt prin definiție utilizatori web, de vreme ce le oferim un webcatalog. Discuțiile despre *Biblioteca 2.0* generează două subiecte de dezbateri. Primul se referă la următorul fapt: catalogul bibliotecii, fie și webcatalog, în sensul căutării listei de titluri pe care le deține biblioteca, nu este altceva decât un serviciu de bibliotecă primar. Al doilea subiect se referă la conceptul 2.0, a cărui filozofie accentuează aspecte sociale ale informației ca revizuirea, reconsiderarea, analiza, corectarea, reexaminarea, recomandarea, adăugarea, anexarea, atașarea, etichetarea etc.

Catalogul bibliotecii este cel mai real, veritabil instrument 1.0 – un index de titluri fizice păstrate în colecția bibliotecii secolului XX.

Fiecare intrare / înregistrare în catalog este un abstract concis ce reprezintă ceva de pe rafturile bibliotecii. E un exemplu

excelent de metadate, pentru că forma catalogului este o reprezentare a bibliotecii la nivelul abstract rezultat din ceva real. Drept exemplu ne poate servi și *Catalogul Bibliotecii Municipiului Chișinău* de la 1903... La fel și *Catalogul cărților cu autografe*, *Catalogul lucrărilor publicate de Biblioteca Municipală*, *Catalogul publicațiilor periodice abonate de către Biblioteca Municipală* etc.

Conceptul catalogului de reprezentare unu la unu a colecțiilor bibliotecii conduce la supoziția că utilizatorul accesează catalogul ca să găsească ceva ce deja deține, are biblioteca. Dacă utilizatorul nu caută un subiect cunoscut (*Are Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” cartea aceasta?*), întrebarea lui poate fi formulată altfel: *Ce pot găsi la acest subiect în Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”?* Este diferită de întrebarea *Ce informații există la subiectul dat?* Acest punct de vedere ca abordare a căutării în catalog este mai mult o explorare. Există o diferență între a descoperi (informația) și a localiza (unde putem găsi informația, resursele descoperite) și între holdingul unei biblioteci anume. Raportul OCLC cu referire la percepția bibliotecii arată clar că doar 1% din utilizatori încep căutarea informației cu/ sau de la catalogul bibliotecii. Catalogul bibliotecii începe... atunci când utilizatorul se uită să găsească ceva ce se așteaptă să aibă biblioteca, de regulă doar cărți, arată același raport OCLC.

Mediul informațional actual, bazat pe resurse electronice distribuite, nu este îngădit geografic precum mediul informațional tipărit. Utilizatorilor le place experiența de utilizare a instrumentelor de descoperire a informației, ca parte a mediului electronic prin care funcțiile de descoperire și obținere sunt satisfăcute prin aceste instrumente de căutare. Altă experiență, la fel agreată de utilizatori: căutarea nu e limitată la o singură instituție sau locație geografică / fizică, ci se transformă într-un agregat de surse informaționale. Într-o lume a rețelilor, lumea 2.0, principiul de organizare este serviciul, nu instituția sau locația geografică.

În acest sens, de serviciu, putem exemplifica cu managerierea bazelor de date deținute de bibliotecă: *ELF Direct EBSCO, Jurist, Practica Judiciară, Hein on line, Medline*, catalogul electronic, baze de date tematice, locale etc. Dar în cazul bibliotecilor noastre și al altor biblioteci, din alte țări la fel de dezvoltate, ele sunt manageriate separat și căutările se efectuează independent în fiecare bază de date, nu printr-o singură căutare care ar integra resursele din toate bazele de date. Bazele de date nu înlocuiesc catalogul, dar este evident astăzi, că noul model de catalog ar trebui să se integreze cu noi tipuri de servicii. Modelul emergent al serviciilor cu multe straturi, ca o bancă, există în biblioteci cu o varietate de resurse.

Conceptul 2.0 nu este despre căutare. Web 2.0 este un concept care permite utilizatorului participarea și adăugarea de conținut și valoare. Obișnuit să se *blog(u)iască*, să scrie, să critice, să simtă o comunitate în destinația sa electronică, el vrea să interacționeze cu resursele informaționale, nu să le consume pasiv. Aceasta generează o dilemă în fața bibliotecilor. Catalogoagele sunt create de profesioniști, care se bazează pe un set de reguli bine elaborate. Ideea de a modifica catalogul nu se înscrie nicicum în mentalitatea bibliotecarilor, catalogatori / indexatori. Baza, fundamentul catalogului, a/al catalogării rămân la fel, și reexaminarea, revizuirea, reconsiderarea nu afectează recuperarea, refacerea, reparția. Multe

catalogoage sunt asociale, nu și echivalentul electronic care îngăduie să scrie comentarii pe versoul fișei de catalog.

Utilizatorii schimbă și diseminează confortabil resursele informaționale pe care le identifică, le găsesc și le combină cu resursele altor utilizatori (de exemplu, *Librerything. Catalogul Bibliotecii Congresului*). Ei vor să creeze bibliografii din bibliografii, din cataloagele bibliotecii. Cercetările demonstrează că utilizatorii implică în activitatea de regăsire a informației mai multe alte activități relaționate la informație. Același sondaj OCLC *Percepția bibliotecii* arată că 84% din utilizatori încep navigarea cu un motor de căutare (am arătat mai sus, doar 1% cu webul bibliotecii). Aceasta nu înseamnă că utilizatorii nu sunt interesați de serviciile de bibliotecă, dar ei nu pot descoperi toate serviciile dacă biblioteca nu merge spre a le demonstra și promova, dacă nu caută căi de a găsi utilizatorul, dar așteaptă când utilizatorul va veni la bibliotecă.

Viitorul catalogului este un subiect foarte discutat în comunitatea bibliotecară mondială, abordat destul de des la reuniunile internaționale de biblioteconomie, și deci reflectat în literatura de specialitate. S-au publicat patru mari rapoarte referitor la viitorul cataloagelor, elaborate de importanți actori, actori-cheie ai lumii bibliotecare – Biblioteca Congresului, SUA, Biblioteca Națională a Australiei, Rețeaua de Informare Științifică și OCLC. Concluziile din toate cele patru rapoarte sunt prin excelență similare și pot servi ca ghiduri de bune practici pentru îmbunătățire, care presupun și unele măsuri de sprijin internațional în lumea bibliotecară.

Ultimul articol care dezbate acest subiect este publicat în materialele IFLA 2010 (10-15 august 2010, Gothenburg, Suedia). Autorul articolului este Martin Flynn din Londra, Marea Britanie. Se intitulează *De la dominare la declin? Viitorul descoperirilor bibliografice, accesului și furnizării*.

Catalogoagele de bibliotecă, susține Flynn, s-au mișcat de pe poziția de domi-

nare pe una de declin în furnizarea, accesul și descoperirea bibliografică. Conținutul lor e invizibil pentru motoarele de căutare. Procesul de catalogare este foarte complex și dificil. Utilizatorii fac eforturi enorme ca să le înțeleagă și să se bucure de avantajul de a adăuga elemente de valoare.

Pentru mai mult de o sută de ani catalogul bibliotecii a fost unicul care a condus spre informație și acces. Prin anii '80 ai secolului XX au apărut și substituenții. Emergența serviciilor informaționale online a împins catalogul bibliotecii de la dominanță la declin. Implementarea unor schimbări radicale va ajuta să repună în drepturi, măcar apropiate de cele avute până acum, sau va restabili aceste roluri ale catalogului de bibliotecă.

M. Flynn evidențiază următoarele schimbări:

1. Producerea cataloagelor în bibliotecă este o muncă intensivă, dificilă și tot atât de costisitoare. Implică duplicarea efortului: o carte este catalogată, cu mici excepții, de către 2000 de bibliotecari (în RM). Câte persoane cataloghează, atâtea rezultate diferite avem, pentru că procesul de catalogare este unul subiectiv – regulile sunt dominate în alegerea opțiunii de profesionalism, măiestrie, intuiție profesională și, nu în ultimul rând, de nivelul de cultură generală. Mai puțin de 5% de cercetători și studenți recunosc că apelează la webcataloage ca prim punct de navigare și căutare a informației necesare.

2. Conținutul cataloagelor este invizibil pentru motoarele și instrumentele de căutare. Aceasta pentru că bibliotecile prea târziu au adoptat tehnologia pentru rezolvarea problemelor de acces. Cei care au catalog electronic seamănă mai degrabă ca un manual de sistem, dar nu cu un produs care să absoarbă tot potențialul automatizării. Cataloagele noastre nu au opțiunea care să-i permită utilizatorului implicarea, conclucraea. Catalogul electronic al bibliotecii este concentrat exclusiv pe cărți și alte materiale

printate și ignoră vastitatea *input*-urilor informaționale în format digital.

3. Specialiștii catalogatori se bat acum cu fenomenul „efortului cel mai mic” sau „efortului minim” (lumea în general acceptă acest fenomen) – oamenii nu utilizează informația pentru că este ușor s-o găsească, ei utilizează informația care știu că e săracă, de calitate îndoielnică, pentru că au depus un foarte mic efort ca s-o găsească.

4. Urmărim și experimentăm multe căutări eșuate, navigări frustrate, căutări confuze, organizare proastă a rezultatelor de căutare – acestea sunt problemele endemice ale catalogului electronic, online. Toate aceste probleme sunt rezolvate de motoarele de căutare, dar nu de cataloagele bibliotecii.

5. Împrumutul interbibliotecar este sub toate nivelurile decente de utilizare. Într-o lume a accesului instant la resurse electronice și a așteptărilor utilizatorilor, ca și în internet („Cumpără acum!”, „la acum!”), tot mai des o cantitate imensă de resurse din colecțiile bibliotecilor rămâne neutilizată.

6. Este o considerabilă oportunitate de a îmbrăca cataloagele noastre în straie moderne prin utilizarea întregului potențial al sistemului de management bibliotecar (soft) pentru a avea produsele necesare de îmbunătățire a experienței utilizatorului cu catalogul nostru.

7. Devine o necesitate stringentă pentru nivelul național al sistemului bibliotecar și al celui internațional care girează aceste probleme pentru a produce un nou model integrat de catalogare pentru mediul online. Această necesitate trebuie sprijinită de dezbateri raționale, obiective și radicale în problemele de catalogare de către profesia de bibliotecar.

8. Recomandările rapoartelor revizuiesc radical și fascinant, interesant deoarece pentru profesioniști par să fie insipide. Oricum, greutatea considerabilă pentru organizarea acestor discuții trebuie să fie pe umerii organizațiilor naționale și inter-

naționale responsabile de acest sector care vor ajunge la un grad remarcabil de unanimitate în concluziile lor. Sugestiile lor ar fi esențiale pentru îmbunătățirea relevanței și valorii cataloagelor pentru utilizatorii noștri și asigurarea poziției prime a bibliotecilor în mediul online, în lumea rețelelor.

Karen Markey a publicat articolul *Catalogul online. Paradisul pierdut și Paradisul recâștigat*. Imboldul de a scrie în *D-Lib Magazine* a fost incertitudinea comunității bibliotecare, la nivel planetar, referitoare la prezentul și viitorul direcției catalogului bibliotecii în era Google-ului și a proceselor de digitizare în masă. Autoarea trece în revistă etapele apariției și constituirii cataloagelor electronice, identificând căutările după subiecte (cerute de utilizatorii cataloagelor online), care au apărut la sfârșitul anilor '90 ai secolului trecut, și soluțiile la aceste probleme, printre care: (1) îmbunătățirea căutărilor prin utilizarea căutării probabilistice post-booleane; căutări cu corectarea automată a termenilor; obținerea unui feedback relevant; ordonare inteligentă; adăugarea cuprinsului cărții; reducerea căutărilor eșuate, prin extinderea catalogului online cu fulltext, ale articolelor din reviste și alte periodice, din enciclopedii, disertații, documente guvernamentale etc.; sporirea strategiilor de căutare prin utilizarea clasificării bibliotecare.

Cercetătoarea Karen Markey afirmă că există o a doua șansă de redesign al catalogului online și avansează trei propuneri în acest sens: (1) utilizarea căutării probabilistice post-booleane pentru a asigura precizie căutării și relației cu textul integral al cărților digitizate; (2) catalogare pe subiecte, oferind utilizatorului avantajul de a recunoaște ce vrea sau ce nu vrea în cursul sesiunii de căutare; și (3) catalogare calificată, pentru a permite utilizatorului să-și managerieze rezultatele căutării, ale recuperărilor în funcție de nivelul său de înțelegere și expertiză în domeniul căutării și accesului.

În cele patru rapoarte, nominalizate la început, sunt destule argumente de convingere să abandonăm cataloagele locale în favoarea cataloagelor unificate, partajate, bazate pe parametrii sectorial, național, transnațional, care să conțină sporiri, intensificări semnificative, cu o foarte bună vizibilitate în mediul rețelelor și cu eliminarea efortului ineficient de duplicare. Esențial în realizarea acestor sarcini este ca ele să se realizeze într-un timp foarte scurt.

La fel esențial rămâne ca bibliotecile să-și definească grupurile lor de utilizatori, necesitățile lor și toate grupurile potențiale. Circulația și furnizarea rapidă a materialelor bibliotecii către utilizatori trebuie să fie standardul calității serviciilor și nu plinătatea datelor catalogate. Cataloagele trebuie să implementeze particularități, detalii, elemente, caracteristici interactive ca eticheta, adaosul, comentariile, revizuirile, recenziile și recomandările.

Înregistrarea catalogică, cere modelul redefinit, de autorii citați ca și de către experți, autori ai celor patru rapoarte, trebuie să fie simplificată la un set de elemente de bază ca să poată sprijini efectiv descoperirea, navigarea, identificarea, diseminarea, partajarea resurselor, legături și registre de control. Bibliotecile trebuie să obțină cât mai multe date reutilizate disponibile la punctele de selecție sau generate automat. Prelucrarea manuală a materialelor, crearea manuală a datelor trebuie să fie rezervate pentru ordonare, distribuție, comandă, repartizare, receptare, revendicare și catalogare în situații când este singura opțiune posibilă. Crearea, constituirea locală trebuie eliminate în favoarea acceptării mai mult a copiilor catalogate deja cu posibilitatea de a nu mai revizui și modifica. Bibliotecile trebuie să abandoneze încercarea de a elabora analize și vedete de subiect comprehensive manual în favoarea cuvintelor-cheie ca vedetă de subiect.

Alt punct de vedere asupra cataloagelor solicită ca bibliotecile să îmbogățească cataloagele cu servicii, cu opțiuni ca „mai

mult decât atât”, „încasează”, liste de cărți noi, treceri în revistă. Trebuie să se recurgă mai des la utilizarea sugestiilor „vedeți și...”, „vezi în locul...”. Nivelul relevanței trebuie să fie condiționat de rezultatele obținute.

Descoperirea cărților, revistelor, articolelor din reviste și a resurselor digitale trebuie federalizate. Utilizatorul trebuie legat la fulltext oriunde este posibil. Catalogoagele trebuie să furnizeze sumare și extrase. Sumarizarea căutărilor să fie cât mai vizibilă, ideal ar fi ca rezultatele să fie ca niște spoturi scurte, ca publicitatea din Google. Catalogatorul trebuie să înțeleagă utilizarea comună a termenilor și să cante-rească rezultatele raportate la acestea.

Ar trebui să fie posibilă rafinarea căutării prin navigare fațetată, filtrând rezultatele în mai multe căi. Bibliotecile trebuie să elaboreze, să dezvolte sisteme ca cele de la Amazon. Catalogoagele trebuie să fie ca LIBRARYTHING, care beneficiază de avantajul celor 16 milioane de utilizatori ce generează adaosuri, sugerează autorii citați.

Bibliotecile, la fel, trebuie să dezvolte / să elaboreze un **ghid online de subiecte** ca instrument de autoritate cu legături la informații de felul Wikipedia, specializat pe web și în resursele bibliotecii. Subiectele trebuie atașate raportându-se la nivelul de complexitate – pentru începători, pentru experți. La fel, trebuie încorporate și linkuri la citări și recenzii. Catalogoagele trebuie să asiste căutătorul de informații, de resurse prin furnizarea unor mișcări, mutări și sugestii într-un fel comercial, dar dezinteresat.

Referitor la seriile bibliotecii se propune ca, ținându-se cont de cerințele utilizatorilor pentru conținutul acestora, în catalogoagele bibliotecii să se încorporeze accesul la cuprins și conținut. Suntem într-un totu de acord cu afirmația că bibliotecile au cheltuit ani mulți cerând de la programatori un soft care să le rezolve problemele, dar mai puțin, sau deloc, problemele utilizatorilor. Epicentrul dezvoltării sistemelor de management bibliotecar trebuie să fie mai întâi de toate utilizatorul. Sistemul trebuie să fie

orientat spre utilizator și toate sectoarele interesate de nivel național, internațional, sectorial să susțină această abordare.

Mapamondul bibliotecomic, după cum vedem, discută, propune, caută, găsește și recomandă soluții de îmbunătățire a catalogului bibliotecii. Încercările timide și nivelul abordării acestui subiect în domeniul biblioteconomic în Republica Moldova mă duc la gândul că **generațiile următoare vor găsi programe bazate pe DOS sau TinLIB în bibliotecile noastre.**

Referințe

1. Antelman, Kristin; Emily, Andrew K. Lynema, and Pace. 2006. Toward a Twenty / first Century Library Catalog. In: Information Technology & Libraries. 2006, nr. 25, 3 sept., pp. 128-139.
2. Calhoun, K. Changing the nature of the Catalog and its Integration with Other Discovery Tool, Library of Congress, 2006. Disponibil: <http://www.evangelibraries.com/wp-content/uploads/2010/04/The-Changing-Nature-of-the-Catalog-A-Response-to-Calhoun-Mann-and-Yee.pdf>
3. Calhoun, K.; Cantrell, J.; Gallagher, P.; Hawk, J. Online Catalogs: What Users Want and Librarians Want, OCLC 2009.
4. Chad, Ken. Creating Catalogues: bibliographic records in a networked world, Rethinking the catalogue, National Library of Australia 2007. Disponibil: <http://tinyurl.com/y8lfx9>
5. Dempsey, Lorcan. The Library catalogue in the new discovery environment. Some Thoughts... Disponibil: <http://www.ariadne.ac.uk/issue48/dempsey>
6. Flynn, Martin. From Dominance to Decline? The future of bibliographic Discovery, Access and Delivery [citat septembrie 2010]. Disponibil: www.ifla.org/en/ifla/76
7. Mann, Thomas. The Changing Nature of the Catalog and its Integration with Other Discovery Tools. Final Report. Prepared for the Library of Congress. Critical Review. April 3. Disponibil: <http://www.guild2910.org/AFSCMWathIsGoingOn.pdf>
8. Markey, Karen. The Online Library Catalog. Paradise Lost and Paradise Regained? În D-Lib Magazine. 2007, vol. 13, nr. 1/2 (Ian.-Febr.).
9. Payne, Geoffrey. Future Library Systems: Beyond the Electronic Card Catalogue. Disponibil: <http://www.vala.org.au/vala2000/2000pdf/Payne.PDF>
10. <http://www.librarything.com>

ACCESUL LA CUNOAȘTERE CA O FAȚETĂ IMPORTANTĂ A CULTURII INFORMAȚIONALE

Genoveva SCOBIOALĂ,
șef Departamentul Marketing

Biblioteca Municipală, ca și oricare altă instituție infodocumentară, activează în serviciul publicului, fiind astfel obligată să se adapteze rapid la cererile tot mai diverse și mai specializate ale comunității. Toate activitățile, acțiunile, procesele sunt axate pe regăsirea și utilizarea eficientă a informației. Totodată, acestea trebuie permanent evaluate, revizuite, modificate, pentru a avea garanția că sunt în concordanță desăvârșită cu cei ce ne frecventează biblioteca. Nu mai puțin important este și faptul ca informația stocată, bine organizată și structurată, să poată ajunge cât mai lesne cu putință la consumator, care la BM are o structură destul de eterogenă. Tocmai din acest motiv o problemă pentru bibliotecile publice a fost dintotdeauna cultura informațională a utilizatorului, mai ales în cadrul informatizării și modernizării acestora. Ținând cont că BM oferă acces nelimitat la colecții, la programe de lectură și de divertisment, la comunicare și chiar la folosirea spațiilor pentru diverse acțiuni culturale și sociale (indiferent de vârstă, de nivelul de pregătire, de apartenență etnică), bibliotecarul e obligat să-i ajute, să-i ghideze, să-i formeze pentru a se putea descurca într-un spațiu cu acces liber la raft, să utilizeze diferite suporturi cu informație și cataloage, să posede abilități pentru a utiliza noile tehnologii. Cei mai interesați, și de ce nu, și mai indicați în formarea unor utilizatori cu un larg spectru de îndemânări sunt chiar bibliotecarii

înșiși. În acest context, ABRM a recomandat instituțiilor bibliotecare de a activa în anul 2010 sub marca *Cultura informațională*, pentru a facilita comunicarea între specialiștii în domeniu și societate. Decizia luată este în concordanță cu tema prioritară a IFLA cu genericul *Bibliotecile ca promotori ai accesului la cunoaștere* și este decisivă pentru orice persoană în cadrul *Societății Cunoașterii* – în cazul nostru atât pentru bibliotecar, cât și pentru utilizator.

Reflectând asupra problemei formării utilizatorului, dar și a modalităților corespunzătoare, am inițiat o cercetare sociologică, rezultatele căreia identifică starea de fapt, barierele de căutare-regăsire a informației, gradul de cultură informațională pentru a stabili metodele de rezolvare și a-i încuraja pe utilizatori să apeleze cu încredere la serviciile noastre. Or, instituirea unor bune relații *bibliotecar-utilizator* repercutează asupra imaginii bibliotecii, lucru care pentru BM este prioritar, dar și vital.

Chestionarul a cuprins mai multe întrebări pentru a identifica sursele de documentare, precum și barierele de regăsire și utilizare a informației. Aplicat în peste 20 de filiale ale BM, la el au răspuns 160 de subiecți, beneficiari ai diferitor servicii.

Întrebarea de debut a fost *Care sunt sursele de informare pe care le utilizați?*, la care 81% din intervieuați au răspuns – *biblioteca*, accentuând și de această dată rolul indispensabil al bibliotecii în comunitate în raport cu alte instituții care activează în

industria informației. Explicația este simplă – pe lângă numărul important de resurse informaționale deținute, biblioteca dispune de toate instrumentele și cunoștințele necesare pentru a le regăsi ușor, a le filtra și organiza într-un mod eficient de utilizare. Celelalte surse de informare s-au clasat după cum urmează: *internetul* – 60%, *radio*, *TV* – 42%, *presa scrisă* – 38%. Veridicitatea acestor răspunsuri se află în deplină concordanță și cu indicatorii statistici ai filialelor, care demonstrează o scădere a împrumutului la presă și o creștere a utilizării internetului. Aproape majoritatea ziarelor și revistelor au varianta electronică, aceasta ar fi explicația diminuării numărului de consultări ale edițiilor periodice. Rugându-i să specifice alte surse de informare, subiecții au nominalizat *prietenii*, *părinții*, *colegii de serviciu*, *bibliotecarii*. Nu ne putem explica însă, cum cei peste 50% din respondenți, care sunt elevi și studenți, nu au menționat măcar o dată drept sursă de informație – *profesorii*. Totodată, ne bucurăm pentru bibliotecarii, care sunt recunoscuți drept persoane bine informate, comunicative și interesate spre a transmite cunoștințele prin diverse forme și metode.

Solicitându-le respondenților să se exprime asupra modalităților pe care le folosesc pentru regăsirea informației, majoritatea răspunsurilor indică drept cel mai des utilizat *accesul liber la raft* – 58%. Aceasta demonstrează că am mers pe o cale dreaptă, când am deschis fondul în toate filialele, organizând colecțiile în acces liber. Cititorul se simte independent, într-un anturaj familiar, iar signajul îi permite să-și satisfacă necesitățile neînsoțit de nimeni. Este aceasta o obișnuință sau se resimt impedimente puternice în utilizarea tehnologiilor? Și una, și alta. Noi, bibliotecarii, ar fi necesar să depunem mai multe eforturi pentru a schimba atitudinea de regăsire a informației cu ajutorul modalităților alternative, care și-au repartizat utilitatea printre subiecți cam în aceeași

proporție: *catalogul* (tradițional și electronic) – 28%, *site-ul bibliotecii* – 25%, *liste de recomandare și ale noilor intrări* – 21%. De catalogul electronic, care este mai modern, mai eficient, mai flexibil se folosesc cei tineri, îndeosebi studenții, care sunt mai devotați calculatorului. Persoanele cu vârsta de peste 50 ani rămân devotați metodelor tradiționale. Dar indiferent care au fost sursele de căutare, important până la urmă este rezultatul – solicitările au fost satisfăcute în proporție de 67 la sută *des*, iar la 32% – chiar *foarte des*, cu mențiunea că dispunem de *informația pe care nu au găsit-o în alte biblioteci*. Doar un singur procent a găsit informația *rar* sau *foarte rar*. Motivația ar fi: colecția bogată, cu publicații în limbi moderne, cu multiple metode de regăsire a informației, dar și cu disponibilitatea bibliotecarilor de a-i ajuta, orienta, cu viziuni noi și abilități de a aplica tehnologiile moderne. O primă căutare, simplă sau complexă, împreună cu utilizatorul, fie în catalog, fie la raft, implică și un proces de instruire, iar felul de comunicare cu el, de explicare ar putea să ne scutească de ajutor în alte situații. Grație *obișnuinței și încrederii*, pentru aceste lucruri apelează, intervievații noștri, la *ajutorul bibliotecarului* – *săptămânal*, 44%, și *zilnic*, 25%. Opțiunea *rar* (31%) au indicat-o elevii și studenții, categorie bine familiarizată cu serviciile prestate, dar și cu folosirea surselor online. Aproximativ la același procentaj – 32 la sută – este răspunsul *zilnic* la întrebarea *Cât de des apeleți la site-ul bibliotecii?* Celelalte 68% îl vizitează *uneori*, fie din neîncredere, fie din cauză că nu posedă abilități tehnologice sau nu cunosc suficient de bine serviciile electronice prestate.

Datele acumulate la această întrebare relevă faptul că utilizatorii nu folosesc pe deplin webul. Dacă e să supunem aceste răspunsuri analizei ocupaționale și a vârstei respondenților, atunci rezultă că cei ce ne *vizitează doar uneori* sunt elevii, angajații în câmpul muncii (cu studii medii),

pensionarii și șomerii, persoanele mai puțin acclimatizate cu manevrarea noilor tehnologii. Alte concluzii care se desprind pot fi: mulți utilizatori nu s-au adaptat schimbărilor pozitive, nu conștientizează rolul acestui instrument ca pe o modalitate de regăsire a informației sau nu știu de existența unor asemenea servicii. Un alt factor care atestă partea vulnerabilă în utilizarea paginii web este și răspunsul cu cel mai mic procentaj – 25 – la întrebarea *Care sunt mijloacele cu ajutorul cărora vă familiarizați cu serviciile bibliotecii?* Or, prezența BM pe web este o modalitate perfectă de a facilita comunicarea cu ei, de a veni în sprijinul lor de la distanță, de a le oferi posibilitatea de a participa nemijlocit la crearea noilor servicii, convingându-se că părerea lor contează. Monitorizarea traficului pe site stabilește totuși un număr mare de vizite, indicațiile duc însă spre alte servicii preferate – rubrica *Ce? Unde? Când?* Este evident, că utilizatorii nu sunt bine informați despre funcționalitatea multiplă a site-ului și că acesta oferă un spectru mai larg de servicii pur informative, cum ar fi: catalogul electronic, *Întreabă bibliotecarul*, rezervări de publicații și altele. Problemele identificate pot fi un punct de pornire pentru elaborarea unor pliante de promovare a site-ului, insistând pe avantajele lui, iar convingerea și satisfacerea necesităților solicitanților nu este altceva decât „profitul” unui marketing implementat eficient.

Revenind la întrebarea de mai sus, precizăm că aproximativ 60% din subiecții intervievați au afirmat că cea mai eficientă modalitate de informare este *comunicarea directă cu bibliotecarul*, urmată de *panourile informaționale și materialele promoționale* cu câte 36 și, respectiv, 34 procente. *Excursiile în bibliotecă* sunt apreciate de 25%, dar această prezentare de ansamblu a activității este moderată tot de bibliotecar. Atât respectiva cercetare, cât și cele anterioare scot în evidență ponderea bi-

bliotecarului, capacitățile lui. Așa cum el a acceptat și exploatează cu profesionalism noile tehnologii, este imperios necesar să transmită aceste abilități și utilizatorilor, care constituie o etapă esențială a oricărei formări moderne. Necesitatea abordării problemei de formare a utilizatorului, tematica și stabilirea metodelor reiese din propunerile lor, din sinteza și reflecțiile respondenților. Ei înțeleg rostul procedurilor performante și insistă asupra unor direcții primordiale de instituire (lecții, cursuri tehnologice rapide):

- organizarea unei ore de formare pe zi pentru utilizatorii noi;
- lecții săptămânale de utilizare a paginii web, a blogurilor;
- instruire privind căutarea în OPAC, în Google, în cataloagele altor instituții (biblioteci);
- rezervarea cărților prin intermediul paginii web;
- copierea informației pe suport electronic (CD, DVD, flash);
- întocmirea referințelor bibliografice;
- consultarea publicațiilor digitale etc.

Considerăm răspunsurile la acest chestionar un barometru credibil în privința cunoștințelor (culturii) informaționale ale utilizatorilor, iar strădaniile bibliotecarilor vor contribui la creșterea nivelului de cunoaștere a noilor tehnologii și a experienței în domeniul resurselor digitale, la reducerea barierelor de aplicare.

Astfel se vor adapta cu toții schimbărilor pozitive, vor conștientiza rolul site-ului ca instrument de regăsire a informațiilor de la distanță, vor utiliza o bună parte din serviciile de tip *Biblioteca 2.0* în mod profesional, vor putea evalua informațiile găsite, iar Biblioteca Municipală va avea sentimentul de siguranță a unui utilizator modern, cu o capacitate de operare eficientă, cu cunoștințe esențiale – *Utilizatorul 2.0*.

BIBLIOTECILE ÎN INFRASTRUCTURA INFORMAȚIONALĂ

Vera OSOIANU, Elena PINTILEI,
Biblioteca Națională a RM

Atît de răsîndita afirmație a filosofului american Alvin Toffler „*informația este putere*” va fi mereu actuală și nu în zadar dreptul la informare este consfințit în Declarația universală privind drepturile fundamentale ale omului.

Țările care au înțeles acest adevăr au investit enorm în dezvoltarea accesului la informație și cel mai elocvent exemplu îl poate servi Japonia care, în urma acestor investiții a sclipit pe cele mai înalte culmi în privința dezvoltării tehnologiilor moderne. Este adevărat că tot Japonia poate servi și ca cel mai convingător exemplu de ce se întîmplă dacă nu deții toată informația necesară atunci cînd inițiezi realizarea unui proiect de proporții. Lipsa informației despre ce se întîmplă în lume la un anume capitol a costat-o pe Japonia ani grei de muncă și miliarde de yeni atunci cînd a inițiat un amplu program de dezvoltare a computerelor de mare putere în scopul de a se impune ca principală forță în lumea informaticii. După impunătoare eforturi intelectuale și resurse financiare aruncate în vînt, japonezii au constatat că tot ce-și propuseseră ei să realizeze era deja depășit de tehnologiile dezvoltate de americani.

Dezvoltarea spectaculoasă a rețelei globale de internet și modernizarea rapidă a tehnologiilor de informare și comunicare au schimbat lumea, au schimbat comunicarea interumană, dar, mai ales, au schimbat totalmente căile și metodele de diseminare a informației. Toată lumea folosește poșta electronică, telefonul mobil, mesageria rapidă (IM), rețelele de socializare: Facebook, Flickr, Skype, YouTube etc.

Tehnologiile oferă posibilități uluitoare de a găsi informația. În același timp, studiile arată că doar 31% de căutări sînt încununate de succes. Utilizatorul trebuie să evalueze informația, să înțeleagă contextul în care informația este situată și să ajusteze interpretarea corespunzător acestora.

Pentru a exemplifica rolul TIC în diseminarea informației este suficient să invocăm evenimentele din 6-7 aprilie 2009. Protestele din aceste zile, de la Chișinău, au fost cunoscute lumii ca fenomenul *Revoluția Twitter*. Presa mondială a vorbit despre acest eveniment ca despre prima *Revoluție Twitter*. Ceva mai tîrziu s-a vorbit și despre alte revoluții Twitter, care au avut loc în Guatemala, apoi protestele din Iran etc. *The Telegraf* anunța lumea că toată mobilizarea s-a făcut cu ajutorul internetului, mai exact, al rețelei de socializare și informare Twitter.

Se consideră că în zilele de 6-7 aprilie 2009 rolul Twitterului (și al altor rețele de socializare) a fost enorm în mobilizarea și raportarea evoluției protestelor. Mesajele și relatările prin intermediul rețelei Twitter au fost o reală sursă de informare atît pentru populație, cît și pentru televiziuni și agenții de presă. Nu numai oameni simpli, dar și redactori de la televiziunile de știri, agenții de presă etc. au urmărit *TwitterFall*, *Monitter*, *YouTube*, *Flickr* etc. pentru a se informa.

Revoluția Twitter a demonstrat că cei care încearcă să controleze și să blocheze informația au pierdut deja.

Însă pe fondul discuțiilor generale despre rolul TIC în diseminarea informației s-a

evidențiat foarte clar ideea, care trebuie să dea mari bătaii de cap atît factorilor de decizie, cît și societății civile, idee ce constă în faptul că într-o Moldovă 1.0 un Chișinău 2.0 nu are nicio șansă. Inegalitatea digitală este vădit accentuată în defavoarea localităților din spațiul rural.

Este clar că pentru democratizarea societății sînt foarte importante tehnologiile moderne de informare și comunicare. Să vedem cum stăm la acest capitol în biblioteci, una din sarcinile principale ale cărora este promovarea accesului la informația de toate tipurile și pentru oricine.

Avem în țară o infrastructură foarte serioasă care ar trebui să se ocupe de diseminarea informației, cu salariați plătiți din bani publici, deci din banii contribuabililor. În toate țările bibliotecile publice servesc ca garant al protecției sociale în cultură. Condiția este să fie bine dotate cu resursele infodocumentare necesare, cu tehnologii de informare și comunicare moderne, cu edificii corespunzătoare, cu personal instruit și pregătit pentru a face față tendințelor actuale.

Conform situațiilor statistice, recepționate și sistematizate de Centrul de Statistică și Sondaje, Biblioteca Națională a RM, la 1 ianuarie 2010, din rețeaua bibliotecilor publice din țară, constituită din 1385 biblioteci, inclusiv Biblioteca Națională a RM și Biblioteca Națională pentru copii „Ion Creangă”, doar 202 biblioteci dispun de computere și doar 138 biblioteci sînt conectate la rețeaua globală de internet. Situația este mai mult sau mai puțin bună în municipiile Chișinău și Bălți, unde din 41 de biblioteci și filiale 35 dispun de computere și toate 35 sînt conectate la internet. Destul de complicată este situația în centrele raionale și în orașe. Din cele 121 biblioteci și filiale orășenești, doar 49 biblioteci dispun de computere și 38 biblioteci au legătură cu rețeaua internetului.

Marea problemă însă o constituie bibliotecile din spațiul rural. Din cele 1221 de biblioteci comunale (sătești) doar 116 au în dotare computere și doar 63 biblioteci comunale sînt conectate la internet.

Sumbră situație, dacă luăm în considerare faptul că, potrivit datelor furnizate de Biroul Național de Statistică, la 1 ianuarie 2009, din 3 567 500 persoane, cît constituia populația țării, 2 092 400, sau aproape 59%, locuiesc în zona rurală. În anul 2009 toate bibliotecile publice din spațiul rural, luate împreună, au achiziționat 26 de computere. Nu este complicat de calculat de cîți ani ar fi nevoie pentru informatizarea bibliotecilor publice din spațiul rural. Astăzi se consideră că, dacă nu ești conectat la internet, înseamnă că nici nu ești. Cu doar 63 biblioteci sătești conectate la internet, satele noastre aproape că nu există. Sau, dacă există, puțini le pot găsi și pot afla o informație cît de succintă despre ele. Consultați la acest capitol enciclopedia online Wikipedia, cu care majoritatea căutătorilor de informații încep navigarea pe internet. Doar niște „cioturi” (denumirea de „ciot” este dată în *Wikipedia* articolelor foarte scurte care conțin numai o cantitate minimală de informație despre subiectul articolului) chiar și despre localitățile mari. Prezența localităților în spațiul virtual este o problemă pentru a cărei rezolvare nu sînt necesare finanțe suplimentare, ci doar bunăvoință și puțină muncă... Și bibliotecarii ar trebui să inițieze această activitate, implicînd și reprezentanții primăriilor, profesorii din localitate etc. Există atîtea posibilități de a scoate satele din anonim și a le face mai vizibile.

Situația se complică și prin faptul că fondul de resurse infodocumentare din bibliotecile țării este vechi și cartea care ar trebui să lucreze pentru crearea personalității în asemenea condiții lucrează mai degrabă la distrugerea ei. Dacă IFLA/UNESCO recomandă o rată medie de înnoire

a fondului de publicații de 7-10 ani, apoi bibliotecile noastre au nevoie în medie de 50 ani pentru acest scop. Dacă țările europene cheltuiesc în medie 14,7 euro pe cap de locuitor pentru întreținerea bibliotecilor, Republica Moldova cheltuiește în acest scop doar 35 bănuți.

În asemenea condiții, unica salvare ar fi un program național de informatizare a bibliotecilor din spațiul rural sau obținerea unui grant de finanțare cu această destinație. Conectarea la internet ar facilita accesul la toate tipurile de informații și cunoaștere și ar contribui la procesul de democratizare a societății.

Pornind de la ideea că într-o bibliotecă mică ar fi necesare, într-o etapă inițială, cel puțin două computere, unul pentru bibliotecari și altul pentru utilizatori, adăugând cheltuielile adiacente, constatăm că 30 mii de lei pentru fiecare bibliotecă ar putea constitui suma necesară pentru a pune baza infrastructurii informaționale a bibliotecilor publice din spațiul rural. Dar să mergem cu calculele mai departe. Să înmulțim cele 1105 biblioteci publice, care la momentul actual nu au niciun computer, cu 30 mii lei. Obținem un total de aproximativ 33 milioane lei sau 2,6 milioane dolari.

Este mult sau puțin? Enorm de mult, dacă luăm în considerare criza care zguduie Europa și tot restul lumii. Dar este și extrem de puțin, dacă admitem că informatizarea ar schimba fața satului, l-ar conecta cu restul lumii, ar contribui la difuzarea informației necesare și implicit la democratizarea societății, ar îmbunătăți comunicarea cu cei plecați (iar ei sînt atît de mulți!), ar salva în final niște finanțe și ar contribui la îmbunătățirea calității vieții oamenilor. Deci, informatizarea bibliotecilor publice sătești este o șansă reală spre o viață mai bună și cineva ar trebui să înceapă a depăna firul. Unde să fie începutul acestui fir?

Dacă stăm bine să ne gîndim, cele 59% de populație din spațiul rural decid la alegeri destinul țării. Cine va avea satul de partea sa, va avea în mîini și destinul acestei țări.

Ucraina și România au primit în aceste scopuri ajutorul Fundației *Bill și Melinda Gates*. Cu un asemenea început pot face față sarcinii pe mai departe.

Punctele de acces la informație, care la o anumită etapă au fost finanțate de Fundația *Soros*, au fost deschise pe lîngă alte organizații decît biblioteci, lucru mai puțin înțeles, dacă invocăm faptul că promovarea informației este una dintre sarcinile principale ale bibliotecii. Este adevărat că majoritatea bibliotecilor au nevoie de alte spații decît cele pe care le dețin, de dotare cu resurse infodocumentare actuale etc., dar cînd un copil nu este așa cum ți-ai dori, nu-l arunci la gunoi și faci altul, încerci să-l aduci în rînd cu lumea și doar apoi te gîndești la altceva. Este total greșit să ignorăm bibliotecile în favoarea altor structuri, care de cele mai multe ori nu pot asigura durabilitatea.

Este cunoscut că Finlanda, o țară doar puțin mai mare decît a noastră, este lider mondial în dezvoltarea multor domenii de activitate și aceasta în mare parte se datorează faptului că ea este lider mondial în automatizarea proceselor bibliotecare, lider mondial în arhitectura de bibliotecă, lider european în dezvoltarea serviciilor bibliotecare. Este și firesc ca într-o țară, unde bibliotecile sînt considerate infrastructura intelectuală a țării, aproximativ 80% din populație să dețină card de bibliotecă. În SUA, în anul 2008, an de mare criză, 68% de locuitori aveau card de bibliotecă. Un studiu efectuat recent în Suedia atestă faptul că 91% din populația țării consideră că bibliotecile sînt importante pentru o societate funcțională. Într-o societate cu o asemenea percepție a bibliotecilor este adecvată și susținerea acestora din partea statului.

În țările cu puternice tradiții democratice, atât consumatorii de informații, cât și producătorii lor au învățat că locul perfect pentru accesarea, depozitarea, dar și crearea informației este biblioteca. Aici poate fi găsită și informația de utilitate publică, și informația guvernamentală, și informația produsă de organele publice locale, unica excepție o constituie informația ce ține de securitatea statului. Nimeni nu-și pune în sarcină crearea altor structuri, care să se ocupe de diseminarea informației. Mai mult decât atât, unele țări pun în sarcina bibliotecilor și depozitarea informațiilor, generate de diverse structuri mass-media și chiar de persoane fizice. Biblioteca Națională a Germaniei, prin *Legea bibliotecilor* are sarcina de a depozita și păstra pe termen lung și informația electronică, inclusiv paginile web. Cât de realizabilă este această sarcină la noi ne va demonstra experiența acumulată în acest sens.

Bibliotecile noastre raportează o medie de doar 23,6% din populația țării ca utilizatori ai serviciilor bibliotecare, iar pentru a răspunde la „de ce?” avem toate argumentele.

Este timpul să privim cu alți ochi aceste instituții de cultură, să investim în dez-

voltarea bibliotecilor pentru ca mai apoi ele să întoarcă investiția, contribuind la dezvoltarea, în alt ritm, a țării.

Acum trebuie să învățăm a trăi și a munci într-o Lume 2.0 dominată de tehnologii care nu mai sînt o oportunitate, ci un imperativ.

Spre deosebire de Lumea 1.0, unde informația este centralizată, protejată și controlată, poate fi scoasă din context, este impusă oamenilor indiferent dacă aceștia o solicită sau nu, în Lumea 2.0 informația este distribuită liber, iar oamenii decid de ce informație au nevoie și se abonează ca s-o primească.

Consumatorii de informații, mai ales cei din generația netului, pot fi întâlniți tot mai frecvent în spațiul virtual și acest spațiu trebuie explorat la maximă capacitate de către producătorii de informații și cei care au responsabilitatea promovării ei. Informația de calitate se transformă în cunoștințe, iar cunoașterea este temelia dezvoltării pe spirală care sporește progresul unei societăți.

Informația este putere. Vom reuși oare să convingem membrii societății și organele de decizie politică și financiară cât adevăr conțin spusele lui Alvin Toffler?

BIBLIOTECA ȘI SOCIETATEA CUNOAȘTERII

DR. FLORIN ROTARU: „ROSTUL NOSTRU PE PĂMÂNT ARE MAI MULTE LEGĂTURI CU LINIȘTEA IUBIRII TAINICE”

– *Îmi plac foarte mult mottourile, parcă mă predispun să intuiesc gândurile și formația interlocutorului. De exemplu, Ion Creangă a fost marcat de copilărie, Mircea Eliade de adolescență ș.a.m.d. Florin Rotaru, directorul Bibliotecii Metropolitane „M. Sadoveanu” din București, sub aripa cărei fraze înaripate și-a dezvoltat imaginația, care l-a împărățit în paradisul cărților?*

– *Întotdeauna am lecturat cu plăcere și am admirat imaginația abstractivă și scripura de geniu întrupate în lapidaritatea maximelor, dar niciodată nu le-am folosit ca forme autocaracterizante. Vă pot spune că în liceu, în primul an, am fost impresionat – și sunt și astăzi – de maxima „Per aspera ad astra” și de versurile poetului André Breton: „Je dis toujours adieu / Et je reste.” Atunci, în clasa a IX-a și în următoarele clase de liceu, aș fi folosit ca motto fie maxima, fie versurile. Astăzi, nu mai pot. Dar, într-un anume fel, toată viața aceste versuri și această maximă m-au însoțit și au fost răspunsurile mele în multe momente de amărăciune.*

– *Dar să începem această convorbire de suflet de la anii copilăriei, după câte știi sunteți născut în preajma Bucureștilor, din viață de domnitor. Dețineți de ani buni fotoliul de director general la Biblioteca Metropolitană. Prezentați-ne un breviar biografic.*

– *M-am născut într-o localitate așezată la jumătatea vechiului drum dintre cele*

două capitale, Târgoviște și București, în linia Mo-goșoaia, Buftea, ce urma apoi valea Ialomiței spre nord și trecea la o distanță de numai câțiva kilometri de Finta. Acolo, în 1652 Matei Basarab l-a învins pe Vasile Lupu venit din Moldova cu ajutor ucrainean, adus de ginerele său Timuș, fiul lui Bogdan Hmelnițki. Se vede și astăzi movila formată de

mormântul comun al luptătorilor munteni și moldoveni căzuți în acea bătălie fratricidă și ridicolă. Atunci, Matei Basarab a fost rănit în picior asemenea înaintașului său moldovean, Ștefan cel Mare, rană ce-i va grăbi moartea. Supraviețuitorilor acelei bătălii de la Finta, domnul Matei Basarab le-a dat pământuri și așa au fost întărite satele din jur, printre care și așezarea străbunilor mei. Locuitorii acestor așezări au întreținut Drumul Domnesc dintre Târgoviște și București până târziu la începutul secolului al XIX-lea. Vrând-nevrând, acești oameni au fost martorii trecerii în sus și în jos a Domnului, cu bucuriile și necazurile lui și ale țării. Eu nu am copilărit acolo, cu excepția câtorva vacanțe, unele de iarnă și altele de vară. Copilăria mea a urmat peregrinările părinților purtați cu serviciul în București sau în Răcarii lui Ion Ghica, așezare aflată la jumătatea celui alt drum care unea capitalele, Târgoviște și București. Era un drum trasat în anii 1830-1831, în vremea

Regulamentului Organic. Dintre povestirile copilăriei, cel mai mult m-au urmat de-a lungul vieții relatările despre Matei Basarab și despre Ion Ghica. În clasele a VII-a și a VIII-a, cunoșteam deja toate scrisorile lui Ion Ghica către Vasile Alecsandri. De multe ori, am căutat modele de urmat în existența acestor doi bărbați ai țării destul de diferiți în aparență, dar asemănători prin atitudinile lor echilibrate. În aceste locuri ale copilăriei s-a zămislit și dragostea mea pentru Basarabia, din povestirile tatălui meu rănit la Dubna, lângă Bălți, în august 1941, și rămas invalid de război, din amintirile altor supraviețuitori, dar și din durerile încă deschise ale multor văduve de război. În familia mea, nimeni n-a știut câți morți avem în movila de la Finta, dar îi cunoaștem pe morții și răniții în linie directă din vremea Războiului de Independență din 1877, precum și din timpul celor două războaie mondiale. Iubirea de țară, în neamul meu, a fost frământată cu prea multe suflete și cu prea mult sânge. În toate timpurile, multă carne de tun a fost recrutată din aceste așezări aflate de-a lungul celor două drumuri domnești. Din acest blestem și din această mândrie, m-am ridicat și eu. Nu sunt din neam nobiliar. Tatăl străbunicului meu a fost rotar, iar străbunicul și-a împărțit viața între rotărie și lucrul câmpului, pentru a face din bunicul meu un om cu șapte clase, pădurar și administrator de moșie la sfârșitul secolului al XIX-lea, iar din tatăl meu profesor de limba română. Eu sunt primul din familie care am ajuns secretar de stat și senator în Parlamentul României. Astfel, înțelegem că educația unui copil începe cu 200 de ani înaintea nașterii. Deci, eu nu sunt un descendent al unei dinastii de domni. Într-adevăr, nașii mei, părinții mei spirituali și ai copilului meu, sunt Rodica și Dimitrie Callimachi, fiul lui Scarlat Callimachi, supranumit „Prințul Roșu” în perioada interbelică datorită apartenenței sale la idealurile de stânga. Dimitrie Callimachi este descendentul direct a patru domni ai Moldovei: Ioan Voievod (1758-1760); Grigore Voievod

(1760-1764; 1768-1769); Alexandru Voievod (1795-1799); Scarlat Voievod (1806; 1812-1819; Domnul Munteniei și al Moldovei în 1821), precum și al lui Gavriil, Mitropolit al Tessalonicului (1740-1758) și al Moldovei (1758-1786). Evident, această înrudire spirituală și prezența mea în această casă câteva decenii, m-au influențat foarte mult. În rest, viața mea este o linie continuă: școală primară, liceu, universitate, serviciul militar și serviciu.

– *Aș vrea, împrumutând expresia lui Negruzzi, să faceți o ochire retrospectivă asupra celor aproape două decenii de colaborare cu Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, în special cea tutelată direct – „Onisifor Ghibu”. Eu vă consider un arhitect al podurilor de carte din Basarabia, căci vă aparține ideea primelor contacte, chiar dacă în mod cronologic Biblioteca „Transilvania” a fost prima inaugurată, prin contribuția regretatului Traian Brad de la Cluj. Astăzi, din cele 31 de filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, nouă sunt fondate cu ajutorul unor biblioteci județene sau municipale din Țară. Importanța lor este foarte mare, căci a schimbat radical raportul de carte românească.*

– Nu doresc să stabilesc o cronologie a evenimentelor privitoare la apariția unor biblioteci românești în Chișinău, tot așa de mult cum nu doresc să oflesc niște veleități. În schimb, singura precizare pe care am obligația morală să o fac este de ordin profesional, pentru că la acest capitol nu-mi mai permit jocul ironiei. Prima bibliotecă românească organizată în Chișinău a fost gândită și transportată de mine, cu resurse financiare ale Primăriei Bucureștilor și cu fonduri de carte, mobilier și personal calificat din Biblioteca Municipală București „Mihail Sadoveanu”. Când spun bibliotecă mă refer la organizare: registre inventar; cataloage alfabetic și sistematic CZU; formulare de evidență; formare profesională, mobilier și aproximativ 70 000 de volume. Din cauza acestui proiect și a intransigenței mele privitoare la respectarea celui mai mic

detaliu mi-am creat, în epocă, multe adversități la București și destule idiosincrazii la Chișinău. Au fost momente în care eram singur împotriva tuturor. Acum, totul este frumos, dar debutul a fost destul de tensionat. Îmi amintesc perfect drumul spre Chișinău, împreună cu domnii Octavian Ghibu și Gheorghe Buluță, directorul de atunci al Bibliotecii Municipale „Mihail Sadoveanu”, în două camioane de mare tonaj. Era o zi cu soare blând. Am trecut Prutul cu pașaport în RSS Moldova. Era prima trecere din viața mea a graniței României. Cu o jumătate de secol în urmă trecuse Prutul tatăl meu, pentru prima dată în viața lui, fără pașaport, dar cu arma în mână pentru eliberarea fraților săi. La Leușeni, ne-a așteptat domnul Tudor Zbârnea, omologul meu de la Primăria Chișinău. Atunci, aveam funcția de director adjunct al Direcției Cultură a Primăriei București. Ajunși în oraș, am vizitat Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, unde ne-am întâlnit cu Traian Brad și Dimitrie Poptămaș, veniți cu o donație de cărți. Apoi, am fost conduși la sediul destinat viitoarei bibliotecii. Era o clădire ce părea a se prăbuși foarte curând și neîncăpătoare. Pentru moment, am crezut că universul cade peste mine. Era un imobil total impropriu pentru a fi bibliotecă. Am refuzat să accept acest sediu și, imediat, am plecat la hotel cu intenția de a mă reîntoarce la București a doua zi cu aceleași camioane. Seara târziu până spre miezul nopții, în hotel, am purtat discuții cu toți colegii din București și din Chișinău. Intenția lor era de a mă convinge să renunț la ideea abandonării proiectului. Dl Octavian Ghibu mi-a promis că va fi alături de mine pentru a obține un sediu adecvat. A urmat un lung șir de audiențe la Parlament, la Guvern, la Președintele Mircea Snegur. Am fost nevoiți să revenim peste două luni, în noiembrie, și numai atunci am obținut actualul sediu, în primul rând, datorită înțelegerii ministrului culturii și cultelor, dl Ion Ungureanu. În tot acest răstimp, bibliotecarii din București

erau detașați la Chișinău pentru a organiza catalogul sistematic CZU, primul din Republica Moldova, întrucât până atunci era folosit sistemul de clasificare din URSS. Ulterior, am primit la București bibliotecarii din Republica Moldova pentru a lucra împreună cu colegii lor. Consider necesare aceste precizări, pentru a nu se face confuzia jenantă între o donație de carte și organizarea unei biblioteci. Colegii din Transilvania au adus aproximativ 10 000 de cărți donate din mai multe biblioteci, printre care Biblioteca Județeană Mureș, Biblioteca Județeană Bihor și Biblioteca Județeană Cluj, astfel încât devenim ridicoli dacă confundăm această donație de carte cu o bibliotecă. Așadar, Biblioteca „Transilvania” reprezintă în esență o simplă schimbare de denumire a filialei unde a fost predată acea donație de carte și poate fi considerată o secție de carte, nicidecum o bibliotecă. Ulterior, mai multe biblioteci județene din România au adus diferite donații de carte și au organizat mai multe secții de carte cu caractere latine, intitulate destul de forțat biblioteci. Meritul nostru constă în translarea practicilor biblioteconomice românești în Basarabia, cu tot ceea ce însemna: registru inventar (RI); registru mijloacelor fixe (RMF); catalog sistematic organizat potrivit *Clasificării zecimale universale*, formare profesională continuă. Toate acestea au permis Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” să devină primul centru de formare profesională pentru *Clasificare zecimală universală* din Republica Moldova. Astăzi, ne putem întreba de ce nu a preluat acest rol Biblioteca Națională sau Biblioteca Academiei de Științe a Moldovei? Răspunsul este simplu: pentru că Biblioteca Națională din România, fosta Bibliotecă Centrală de Stat, dar și Biblioteca Academiei au venit numai cu simple donații de carte și nu au adus un concept de organizare biblioteconomică. Implementarea a fost simplu de realizat pentru că am întâlnit, în Chișinău, bibliotecarii de o înaltă ținută profesională. O altă cauză a reușitei mele a constă în

recunoașterea existenței unei superiorități organizatorice la Chișinău în comparație cu sistemul bibliotecilor publice din București. Acum, aveți posibilitatea să constatați cum am rămas singur atunci, în 1991, singur împotriva tuturor timp de cel puțin cinci luni, pentru a fi fericiți cu toții în ziua de 15 ianuarie 1992. Astăzi, nu regret nimic din tot ceea ce am făcut și aș relua oricând exact același traseu, deși am suportat multe consecințe negative: s-au răcit multe relații de amicitie din cauza acestei intransigențe manifestată de mine și am plătit cu procente bune de sănătate. La aniversarea a 20-a de existență, suntem obligați moral și profesional să scriem o monografie a Filialei „Onisifor Ghibu”. Vom asigura, la București, toate fondurile financiare necesare publicării unei asemenea lucrări. În privința ridicării Bibliotecii „B.P. Hasdeu” la rang european este bine să lăsăm modestia deoparte, întrucât această instituție a fost întotdeauna, eu așa am cunoscut-o, de nivel profesional european. Desigur, schimbul de experiență conduce la dezvoltare și, implicit, contractele cu instituțiile străine favorizează modificări, tot așa cum timpul istoric aduce permanent transformări în toate domeniile. Este un truism ceea ce spun. Noi, la București, nu ne-am dorit altceva decât să realizăm un schimb de experiență. O bibliotecă tânără cum este „Lucian Blaga” din Cluj, cu o experiență mai consistentă după al Doilea Război Mondial, ilustrează o experiență interesantă prin abnegația de a deveni o instituție publică importantă în peisajul unui oraș cu o puternică tradiție culturală cum este Clujul, lipsit de biblioteci publice românești până în 1918. Din această perspectivă, Clujul și Chișinăul au avut o experiență similară până în 1918, cu sisteme de biblioteci publice în limbi străine, respectiv limba maghiară și limba rusă. De aceea, eu privesc relația Cluj-Chișinău strict prin prisma acestui destin asemănător, întrucât de un transfer de competențe este greu de discutat.

– *Ce este Biblioteca Metropolitană „M. Sadoveanu” la ora actuală?*

– Biblioteca Metropolitană București a fost, este și va fi cea mai importantă bibliotecă publică românească. Înființată în anul 1831, potrivit prevederilor *Regulamentului Organic*, promulgat în timpul ocupației ruse a Țării Românești de către guvernatorul Pavel Kiseleff. Organizată în cadrul Colegiului *Sf. Sava* din București, biblioteca avea dublă funcție: bibliotecă școlară și bibliotecă publică, fără serviciul de împrumut la domiciliu. Fondul inițial de publicații a fost constituit prin prelucrarea fondurilor de cărți de la Biblioteca Mitropoliei Țării Românești și de la bibliotecile mănăstirești mai importante. Mitropolia Țării Românești a fost înființată în mai 1359 și, implicit, în aceeași perioadă a fost creată Biblioteca Mitropoliei, alcătuită cel puțin din manuscrisele textelor sfinte, întrucât rolul fundamental instituțional era de supraveghere strictă a respectării dogmelor. În acest fel, putem afirma că Biblioteca Metropolitană București este succesoarea Bibliotecii Mitropoliei Țării Românești și, în consecință, începuturile celor două instituții sunt identice. Evoluția istorică a instituției noastre este întreruptă brutal în anul 1901, atunci când este desființată și publicațiile sunt transferate la Biblioteca Academiei. Biblioteca Municipală a fost reînființată în anul 1935. Din nefericire, în România nu există un tratat academic despre istoria bibliotecilor și în consecință nu s-a format o conștiință consolidată și o imagine națională puternică despre bibliotecă, în general, și despre instituția noastră în special. Astăzi, avem speranța că în doi sau trei ani vom publica istoria bibliotecii noastre. Urmașii noștri vor avea posibilitatea să construiască viitorul în virtutea acestei tradiții coaleșitoare. Momentul unei schimbări este aproape, chiar foarte aproape. Sunt convins că în curând vor fi promulgate *Legea Metropolei* și *Legea reorganizării administrative*, întrucât suntem prea săraci ca să

susținem 41 de administrații județene, câte sunt astăzi, și foarte probabil vom rămâne cu opt județe care se vor substitui celor opt euroregiuni câte sunt în prezent. În felul acesta instituția noastră va reprezenta euroregiunea București-Ilfov, o unitate administrativă mult mai mare în comparație cu municipiul București.

Biblioteca trebuie să fie: Casa viitorului; Casa cunoașterii; Casa comunității, a familiei și a generațiilor viitoare. În această situație o condiție *sine qua non* a supraviețuirii bibliotecii o reprezintă permanenta adaptare la transformările societății.

Specialiștii susțin că societatea informațională are cinci dimensiuni: *tehnologică; economică; ocupațională; spațială; culturală (educație, sisteme de guvernare, valori morale și cultura populară)*. Trăsăturile definitorii ale acestei societăți sunt: *ponderea dominantă și importanța critică a resurselor informaționale disponibile; rolul prioritar al activelor de cercetare științifică și inovare tehnologică; extinderea sistemului educației permanente, a învățământului de-a lungul întregii vieți; dinamica înaltă a sectorului economic al producerii și difuzării de bunuri informaționale*. O asemenea societate încă nu există și de aceea Uniunea Europeană a promulgat o serie de recomandări în vederea trecerii la *societatea informațională*. În această etapă, o certitudine este influența imensă pe care tehnologiile informaționale o au asupra domeniilor educației și cercetării științifice, afectând modul de învățare și predare, conținutul învățării și sursele cunoașterii și ale informației. A apărut deja „*laboratorul de cercetare globală*”, iar cercetările recente au descoperit modificări în structura psihosomatică a tinerilor de până la 16 ani, crescuți de la cea mai fragedă vârstă cu ordinatorul (calculatorul, computerul). Tehnologiile informaționale joacă rolul de instrument al unui nou mod de producere a cunoașterii. Viteza de înnoire a cunoștințelor a devenit amețitoare, astfel încât ele se dublează la fiecare cinci

ani, iar *cunoașterea* nu se mai rezumă la cunoașterea obiectivă, *ci devine cunoaștere diseminată, cunoaștere interdisciplinară*, în scopul rezolvării unor probleme globale privitoare la evoluțiile din natură, societate și relațiile între acestea. Cunoașterea însăși devine o resursă economică foarte ieftină. Elementele definitorii ale *societății cunoașterii* sunt: 1) *capitalul uman devine factor de producție, întrucât factorul uman se află în centrul procesului de producere a cunoașterii*. De aceea, investiția în *capitalul uman* devine strategică pentru fiecare țară; 2) *unitățile de producție specifice economiei cunoașterii sunt parteneriatele de idei* care combină capacitatea de producere a cunoașterii cu mecanismele diseminării ei cât mai largi. Piața cunoașterii devine o piață globală; 3) *un stat, conștient de dimensiunile globale ale competiției în producerea și comercializarea cunoașterii, are obligația să intervină direct în crearea premiselor societății cunoașterii, îndeosebi prin investiții în cercetarea științifică fundamentală și finanțarea investițiilor publice, precum și printr-o politică permanentă pentru crearea unei culturi a cunoașterii*. Unii specialiști susțin încă din 1998 că, în SUA și Canada, numai 5% din populație poate asigura viitorul unei națiuni, iar restul sunt simpli plătitori de taxe și impozite, fapt pentru care investiția majoră este în acest segment de numai 5%. Selecția se face printr-un sistem exorbitant de acces la informațiile de ultimă oră. De asemenea, unii analiști susțin că această stare a lucrurilor se va transfera la scară mondială în cazul națiunilor; 4) *diseminarea cunoașterii are loc pe principii economice și nu pe principiul de bun public, mai ales între națiuni, întrucât mecanismele finanțării științei sunt naționale*.

Astăzi, este imperativă dezvoltarea Bibliotecii Virtuale. În caz contrar națiunea noastră nu poate rezista niciunei concurențe. Nașterea ciberspățiului este cel puțin tot atât de însemnată pe cât a fost revoluția industrială.

Asistăm la formarea unui bun comun mondial inepuizabil și de o bogăție infinită. Vechea antinomie dintre suflet și Univers reapare astăzi în viziunile destul de contradictorii despre conceptul de globalizare. Virtualul este forța primordială a globalizării, este emergența unei noi Reforme.

Transpunerea publicațiilor pe suport electronic prelungește mult mai mult viața cărților. Împreună cu Biblioteca Academiei, noi dezvoltăm site-ul *DACOROMANICA*, în fapt Biblioteca Virtuală a României. Principiile organizării sunt prezentate în *Charta documentară*.

Dacoromanica este singura bibliotecă digitală din România, capabilă să răspundă în timp real provocărilor contemporane ale revoluției cunoașterii:

- solicitarea de a avea acces la documentele unicate sau dificil de cercetat;
- cererea de consultare a textelor integrale sau a corpusurilor importante îmbogățite prin valoarea adăugată a asocierii imaginilor și sunetelor;
- dorința imperativă de recuperare a memoriei naționale prin accesarea lucrărilor ascunse consultării în diferite perioade istorice sau interzise de cenzură, îndeosebi după al Doilea Război Mondial.

Cei mai fideli utilizatori ai Bibliotecii *Dacoromanica* sunt majoritatea cercetători științifici, profesori universitari, cadre didactice, elevi și studenți, autodidacți și amatori.

Completarea permanentă a fondurilor de publicații digitizate în *Dacoromanica* exprimă *dialectica dintre cerere și ofertă*. *Dacoromanica* nu poate fi, cel puțin în această etapă a începuturilor, numai o modalitate de păstrare a tuturor documentelor amenințate fizic.

Rățiunea ne impune o relație de înțelegere între politica de prezentare și politica de documentare. Au prioritate,

întotdeauna, exemplarele unicate ale căror stare de conservare este precară.

Acest concept organizatoric se definește ca o întoarcere la surse. Astfel spus, *Dacoromanica* nu reprezintă o bibliotecă de autori sau o construcție exclusivă din lucrările unei singure biblioteci. Este o bibliotecă virtuală gândită a reprezenta identitatea culturală definitorie pentru imaginea României spirituale în CIBERSPAȚIU, în acest bun mondial comun de valoare inestimabilă și inepuizabilă.

Principiile fundamentale ale organizării și funcționării Bibliotecii *Dacoromanica* sunt:

- neacordarea exclusivității pentru un singur motor de căutare în modalitățile de acces la colecțiile digitale;
- garantarea accesului gratuit la documentele aflate în domeniul public;
- accesul multilingv la colecții cu modalități de utilizare cât mai variate și mai facile;
- agregarea cunoștințelor prin realizarea contextului și relaționarea colecțiilor;
- relevarea cunoștințelor prin interoperabilitate, metadata, bibliografii competente și exprimarea provenienței;
- certificarea integralității și autenticității documentelor digitizate;
- prezervarea materialelor digitizate prin păstrarea cu harduri și programe informatice performante, dar și prin protejarea împotriva unor erori umane, a unor atacuri externe și a unor suprapresiuni ale datelor.

O bibliotecă de corpusuri documentare originale

Dacoromanica este un instrument de difuzare a patrimoniului scris, iconografic, sonor și video.

În consecință, se vor propune publicului corpusuri cu teme legate de unul sau mai multe subiecte evidențiate prin

bibliografii specifice. O temă trebuie să cuprindă mai multe sute de documente și, în consecință, este necesar să se propună ansambluri de date despre un autor, un curent de gândire sau un subiect dat.

În mod obiectiv, o perioadă de timp nu pot fi puse la dispoziție colecțiile în totalitatea lor. *Dacoromanica* nu are pretenții de a fi exhaustivă, iar criteriile prezentate sunt folosite, în mod constant, în conceperea programelor.

Dacoromanica este imaginea principalelor opere tipărite, în prezentare cronologică. Criteriul de raritate primează în fața oricărui alt criteriu de accesibilitate. Altfel spus, sunt privilegiate „ansamblurile de surse” puțin accesibile și apte să intereseze un public larg.

Corpusurile de autori, în această accepție, devin ansambluri de surse și materiale de cercetare. Dacă documentele despre Grigore Alexandrescu sunt, în zilele noastre, mai ușor de regăsit comparativ cu Paris Mumuleanu, rostul *Dacoromaniceii* este de a elimina această diferență și de a situa în orizontul unei epoci, în mod egal, atât autorii considerați majori, cât și pe minori, așa cum nicio altă lucrare de critică sau istorie literară nu ar putea să o facă. Trebuie să se deschidă noi perspective de cercetare.

Un mare câștig va fi extinderea la resursele de imagini și la fondurile sonore. Noțiunea de corpus de autori, așa cum a fost ea dezvoltată pentru filozofi și scriitori, include elementele care aprofundează înțelegerea unei epoci sau a unui curent. Această dimensiune aparține numai instituțiilor care conștientizează și își asumă întreaga responsabilitate. În această etapă istorică, acestea sunt Biblioteca Academiei Române (BAR), cu un patrimoniu definitiv pentru cultura română, și Biblioteca Metropolitană București (BMB), cu o tradiție istorică instituțională de dimensiuni impresionante. *Dacoromanica*

cultivă noțiunea de corpus și va da o puternică coerență ofertei: adresabilitate din perspectiva istorică.

Când se va consulta *Dacoromanica*, se va avea acces fie la aceste teme, fie la titlul sau la autorul căutat, fie eventual la o colecție. Criteriile se combină, fără să se excludă.

O bibliotecă de instrumente pentru cercetare

Instrumentele pentru cercetare sunt: dicționarele, repertoriile, colecțiile de documente istorice și literare, bibliografiile, așa cum sunt înțelese în manieră clasică.

Există o cerere extrem de mare pentru digitizarea instrumentelor de lucru, precum și pentru titlurile rare, ca și pentru lucrările interzise de cenzură decenii la rând. Se manifestă tot mai des dorința de a oferi o tablă de materii. În aceste condiții, este necesar să se realizeze un studiu original care să cuprindă:

- lista principalelor titluri existente pentru a fi digitizate;
- lista complementară a titlurilor de introdus în virtutea protocoalelor încheiate sau în urma achiziționării din străinătate a unor copii;
- un plan de încărcare specifică în internet și lanțul operațiilor.

Prioritățile de reținut sunt: punerea la dispoziție a principalelor instrumente de lucru românești epuizate și prezentarea unei oferte de cercetare pentru textele integrale ale tipăriturilor cuprinse în *Bibliografia Românească Veche*. Ulterior acestei etape, *Dacoromanica* se va completa cu copiiile executate după exemplarele din *Bibliografia Românească Veche*, care nu există în România, dar se păstrează în fondurile unor biblioteci din străinătate. Concomitent, se va modifica fundamental structura *Bibliografiei Românești Vechi* în sensul redefinirii noțiunii de carte veche românească. Criteriile adoptate sunt:

– *locul de apariție*, reprezentat de teritoriul istoric al României, indiferent de limbile în care sunt editate cărțile;

– *limba română*, indiferent de locul de apariție a cărții;

– *originea română a fondurilor financiare* folosite pentru imprimarea cărții, indiferent de locul apariției și de limba în care este publicată lucrarea.

Acoperirea lingvistică și geografică: o colecție majoritar românească

Dacoromanica este interesată prioritar de lucrările în limba română, din țară și din străinătate, precum și de publicațiile despre România, indiferent de limbă.

Pentru manuscrise și pentru colecția de periodice, un program coerent va fi alcătuit de BAR. Operele în limba română rămân o prioritate pentru *Dacoromanica*, dar se poate și trebuie să figureze aici documente într-o limbă străină, îndeosebi în paleoslavă, greacă și latină, care provin din fonduri patrimoniale sau când lacuna ar fi prea evidentă și ar dăuna coerenței ansamblului. În privința cărților românești tipărite după anul 1830, se urmărește cuprinsul *Bibliografiei românești moderne* 1830-1918. Proporția și prioritățile se stabilesc cu fiecare program.

Criteriul teritorialității, în sensul digitizării publicațiilor din România, indiferent de limbă, are în vedere granițele istorice ale celor trei principate românești, Transilvania, Moldova și Țara Românească, precum și ale României moderne după Primul Război Mondial și după al Doilea Război Mondial.

Acoperirea cronologică: o echilibrare între toate perioadele istorice

Evoluția istorică ne-a determinat să accentuăm în *Dacoromanica II* partea dedicată secolului al XIX, din două considerente:

- ca etapă bogată a producției intelectuale clasice românești;

- ca perioadă de aur a criticii referitoare la celelalte secole, în special a Evului Mediu și a perioadei fanariote.

Acesta este secolul marilor debuturi ale clasicii români, începuturile marilor colecții de documente în care se publică și se difuzează texte inedite din arhive, precum și primele mari ediții complete de autori. *Dacoromanica* reflectă în mod natural această mișcare științifică fundamentală din România, în special, în cazul istoriei.

Secolul al XIX-lea este, de asemenea, marele moment al difuzării ordonate a științelor și al ideilor politice prin intermediul revistelor. Este o dimensiune care trebuie să fie corespunzător prezentată.

Posibilitățile noastre limitate ne conduc la concluzia că va mai dura destul de mult timp până când colecțiile de la BMB și BAR, precum și de la partenerii noștri vor fi accesibile, în totalitatea lor, în *Dacoromanica*.

Analiza detaliată a fondurilor digitizate pe domenii, determină următoarele afirmații:

- *Dacoromanica* rămâne exclusiv în domeniul documentelor libere de dreptul de autor. Alte forme de dezvoltare nu sunt decât donațiile prin cedarea drepturilor de autor și prin realizarea de ediții proprii publicate de către editura Bibliotecii Metropolitane București;
- este necesar un echilibru între toate perioadele istorice.

În contextul acestor principii stabilite, se urmărește completarea și dezvoltarea digitizării surselor de cercetare.

Secolul al XIX-lea, în special în a doua sa jumătate, necesită o prezentare mai alertă, îndeosebi a literaturii originale și a traducerilor românești, precum și a domeniilor istoriei și politicii. În sfârșit, trebuie să se poată constitui ansambluri despre Primul Război Mondial, întrucât este obiectul unei reale creșteri de interes. Dezechilibrele între domenii și perioade istorice sunt

inerente pentru orice început, dar mai ales în situația delicată a existenței unor finanțări variabile de la an la an.

Am menționat parteneriatul încheiat cu Biblioteca Academiei în vederea realizării Bibliotecii Virtuale a României și pentru mulți, din păcate foarte mulți, este un fapt surprinzător, întrucât sunt puțini aceia care cunosc că adevărata bibliotecă națională în România este Biblioteca Academiei. Confuzia a apărut în 1956, atunci când a fost creată *Biblioteca Centrală de Stat*, instituție tipic stalinistă care își forma fondurile, în general, din bibliotecile particulare confiscate de la proprietarii arestați și care avea ca misiune importantă organizarea cenzurii în bibliotecile publice din România. Evident, cu timpul, a început să se adapteze transformărilor societății și a îndeplinit funcții responsabile pentru alcătuirea bibliografiei naționale și pentru organizarea depozitului legal. După 1990, această instituție este total depășită. Cea mai mare responsabilitate o port eu, întrucât am păstrat aceasta relicvă în *Legea bibliotecilor*, lege pe care am făcut-o în perioada 2001-2002, când aveam funcția de secretar de stat în Ministerul Culturii. Atunci, mă aflu într-un cerc vicios. Trebuia să finalizăm lucrările noului sediu al bibliotecii începute înainte de 1990 și nu aveam posibilitatea finanțării acestor lucrări dacă ar fi lipsit obiectivul, adică Sediul Bibliotecii Naționale. Tot timpul am crezut că este o primă etapă, iar acest compromis necesar s-ar fi putut corija într-o etapă ulterioară. N-a fost să fie așa, iar acum sediul a devenit un obiectiv interesant pentru oamenii de afaceri. Noul proiect transformă Biblioteca Națională în *Mall cultural* unde vor exista multe restaurante, cafenele, săli de film, magazine de lux, alături de câteva săli de lectură și depozite de carte. Așadar, se construiește cu un împrumut extern de peste 110 milioane euro, un important centru comercial sub masca Bibliotecii Na-

ționale a României, această fantomă de bibliotecă cu un patrimoniu declarat de 12 milioane volume, deși nu s-a făcut un inventar serios din anul 1977. Când se va efectua acest inventar vom avea niște surprize neplăcute de mari proporții și numai atunci se va dezumfla acest balon. Va fi prea târziu pentru cultura română.

Astăzi, când realizarea bibliotecii digitale impune clarificarea definiției Bibliotecii Naționale, rezultă în mod evident că în România această calitate o are numai Biblioteca Academiei, beneficiară a Legii depozitului legal din anul 1882 și deținătoare a întregului patrimoniu al memoriei scrise românești prin preluarea, în 1901, a fondului de publicații deținute de Biblioteca Municipală București. Așadar, reunirea eforturilor Bibliotecii Academiei cu instituția noastră este nu numai o necesitate, ci și o relație normală în virtutea devenirii istorice a celor două instituții.

– *Omul Florin Rotaru are timp pentru cea mai bună zăbavă – „cetitul cărților”?*

– Citesc mult, dar numai „în diagonală”, adică în mare viteză. De multe ori, îmi este atât de mult dor după liniștea lecturii, încât adesea mă doare sufletul.

– *Ce alte îndeletniciri de suflet aveți? Mergeți la teatru, bunăoară?*

– Merg la teatru, la concerte simfonice și la film, dar de multe ori în virtutea obligațiilor sociale. Nu am timp suficient și totul este făcut în grabă. Simt că aparțin din ce în ce mai puțin acestei lumi. Este prea mult zgomot și prea multă superficialitate în jurul nostru. Sunt tot mai singur. Cred că rostul nostru pe pământ are mai puține tangențe cu alergătura continuă și, dimpotrivă, mai multe legături cu liniștea iubirii tainice. Parcurgem una dintre cele mai mari răscruci ale timpului istoric. Să ne fie trecerea ușoară!

Consemnare: Raia ROGAC

REDESCHIDEREA OFICIULUI COPII – PRILEJ DE SĂRBĂTOARE ȘI BUCURIE PENTRU MICII CITITORI

Tatiana ȘATRAVCA,
șef oficiu, Filiala „Târgu-Mureș”

„...O carte este un monument public, un mijloc pentru păstrarea amintirilor. Înainte de orice, scopul unei cărți este să te facă să gândești, reprezentând astfel schelele, cu ajutorul cărora se clădește spiritualitatea ființei umane.”

(Vauvenargues)

Lectura se remarcă a fi o activitate care generează evoluția personalității, contribuind la achiziționarea valorilor integre, după care indivizii își ghidează interesele și scopurile în viață. Prin urmare, rolul cărților în viața copiilor devine mai mult decât necesar, întrucât ele reprezintă sursele autentice și inepuizabile de autocultivare continuă a copiilor, de stimulare a creativității și de consolidare a simțului pentru frumos, adevăr și onestitate.

Cartea oferă copiilor uimitoarea posibilitate de a-și extinde viabil ariile de cunoaștere, de a-și defini parametrii vocaționali, de a-și cultiva sentimente nobile prin intermediul cuvântului artistic. Astfel valoarea cognitiv-educativă a cărților este de nemăsurat, acestea constituind principalele instrumente formative și modelatoare ale personalității în devenire. Minimalizarea rolului lecturii în viața copilului nu poate decât să provoace pierderi greu de recuperat, pentru că așa cum spunea și Voltaire: „Lectura înaripează sufletul,

personalitatea”. Cărțile conțin adevăruri fundamentale ale vieții. Ele traversează sufletul fiecărui copil, devenind astfel hrana spirituală al acestuia.

Imensa necesitate a cărților care se impune în viața copilului se datorează mai multor atribuții specifice pe care le posedă în calitate de mijloace de unică valoare în procesul de constituire a personalității umane. Această realitate denotă că lectura, cărțile dezvoltă abilități de comunicare, altoiesc dragostea față de limbă, neam și tradiție, cultivă sentimente de altruism și abnegație, stimulează imaginația și creativitatea, educă spiritul de sacrificiu și de solidaritate, pun baza concepției despre om și lume.

Fără carte lumea ar fi în alb-negru, cartea oferă copiilor acea paletă coloristică, care e cu atât mai necesară, cu cât tindem să desăvârșim umanul din noi. Fără carte complexitatea ființei și conștiinței umane, ar cunoaște o dezvoltare evazivă. Aceste clauze de importanță covârșitoare definesc rolul imens al cărții în viața copiilor de azi, respectiv al oamenilor de mâine.

Ținând cont de aceste considerente, Biblioteca „Târgu-Mureș”, conștientă în cea mai mare măsură de valoarea cărții în viața copiilor, și-a redeschis Oficiul copii, temporar închis pentru lucrări de renovare și mobilare a sediului. Biblioteca pune la dispoziție un spectru larg de cărți, diferite ca

formă și conținut, menite să condiționeze dezvoltarea copiilor prin prisma valorilor culturale.

Redeschiderea Oficiului copii a avut loc în data de 22 octombrie curent, în cadrul *Săptămânii ușilor deschise*. Cei aproximativ două mii de copii – cititori ai bibliotecii, fideli prieteni ai cărții – au așteptat cu nerăbdare ziua redeschiderii „Templului Cărții pentru copii”. Acum în Oficiul copii domnește atmosfera de basm. Pe mobilierul viu colorat, adecvat vârstei micilor cititori, cu rafturi joase am plasat cărți-jucării, pușori cu ecluzând din oul-carte, iepurași cu ghiozdane-cărți pe spate, balauri cu burțile „tobă de carte” și câte și mai câte minunății executate în cele mai bune condiții poligrafice. De pe un raft ne zâmbește mascota bibliotecii, Bufnița – simbolul înțelepciunii. Acest dar de preț al lui Dimitrie Poptămaș, fondatorul bibliotecii noastre, a devenit în scurt timp răsfățata cititorilor, dar și recepționara Boxei de idei.

Colecția Oficiului copii este constituită din circa 4000 de cărți și ediții periodice

din R. Moldova și România: dicționare și enciclopedii frumos ilustrate, din diverse domenii, în română și în alte limbi. Din cărțile noi, foarte multe la număr, printre cele mai prețioase le putem menționa pe următoarele. Enciclopedii: *Marea Enciclopedie Statele Lumii*, în 10 volume; *Enciclopedie pentru cei mici și bunici*; *Marile minuni ale naturii ș.a.*, un set de atlase tematice pentru copii, *O călătorie în univers și Mari explorări geografice*. Cărți de povești: *Cele mai frumoase povești*, apărută în 6 volume și în variantă electronică, precum și cărți de îmbogățire a cunoștințelor: *Privește cum e Planeta noastră*; *Casa*; *Corpul uman*; *Marea ș.a.*

Colecția de cărți a Oficiului copii este valorificată prin expozițiile de carte sistematic organizate, cu diverse ocazii și aniversări. Astfel, avem următoarele expoziții: *Vă bucurăm cu cărți noi*; *Grigore Vieru – cel mai iubit poet al copiilor*; *Cărți jubiliare pentru copii în 2010*; *E bine să știi...*; *Cărți cu dedicație ale scriitorilor pentru copii*; *În lumea basmelor ș.a.* Pentru a le cultiva copiii

dragostea de carte, de la cea mai fragedă vârstă, biblioteca pune la dispoziția lor programele de lectură: *Ora poveștilor*; *Copiii Chișinăului citesc o carte*; *Lecturile verii*; *Săptămâna „Sărbătoarea literaturii pentru copii”* ș.a. De asemenea, în activitatea bibliotecii este preconizată deschiderea clubului „Prietenul meu Știe-Tot”, care are ca scop promovarea cărții și a lecturii în rândurile micilor cititori.

Inaugurarea Oficiului copii a culminat cu organizarea unei serate literare, numită *Odă cărții și bibliotecii*, în colaborare cu elevii claselor primare ale Liceului „Ștefan cel Mare”. La activitate au participat mai multe personalități: vicepreședintele sect. Râșcani Valentin Ghincul; șefa Secției administrație publică Irina Ciupac; scriitoarea Claudia Partole, Nicolae Rusu, Titus Știrbu, Victor Prohin, Valentina Stoica, Marcela Mardare, Artista Poporului din R. Moldova Paulina Zavtoni, compozitorul Eugen Mamot, directorul adjunct al claselor primare de la Liceul „Ștefan cel Mare” Virginia Vangheli, dirijorul corului „Ștefăneii” al aceluiași liceu Vlad Matcovschi, profesori, bibliotecari și elevi. Micii cititori de la Liceul „Ștefan cel Mare” au venit pregătiți cu un recital de poezie, scenarii și un respiro muzical, consacrate sărbătorii cărții și lecturii. Profesorul de muzică dl V. Matcovschi, dirijorul corului „Ștefăneii”, împreună cu membrii acestuia, au încins atmosfera, cu un mix de cântece relevante sărbătorii. Ei au cântat duios cartea, impresionând la maxim publicul participant. Compozitorul Eugen Mamot, a făcut copiilor o surpriză plăcută, donându-le cartea sa *Dulcea mea copilărie* – o culegere de cântece pentru elevii claselor primare. Evenimentul a avut loc în circumstanțe deosebite, astfel încât și-a lăsat amprenta vie în sufletul tuturor celor prezenți pe mult timp înainte.

La finele *Sărbătorii Cărții*, participanții au primit în dar dulciuri, fiind îndemnați de către bibliotecari să revină cât mai des

în *Templul Cărților* cu mesajul: „*Citește o carte, n-o da la o parte! Intră într-o nouă lume, plină de mister și glume. Nu te da bătut! N-ai nimic de pierdut!*”

Tot în cadrul *Săptămânii ușilor deschise*, la Filiala „Târgu-Mureș” s-a desfășurat cu succes și un șir de alte activități importante. Programul „Ora poveștilor” s-a dovedit a fi unul util, care sporește activismul la copii, influențează dezvoltarea personalității lor, contribuie la formarea propriei concepții despre lume și valorile umane. Importanța *Orei poveștilor* în viața micușilor constă în familiarizarea acestora cu cele mai interesante și frumoase povești din literatura națională și universală. Pentru a stimula o înțelegere mai bună a conținutului și personajelor, se recurge nu doar la o simplă narațiune, ci se organizează înscenări ale poveștilor, trăind povestea prin intermediul comprehensiunii. Aceste activități devin astfel experiențe inedite pentru cititorul jucător, ingenios, prietenos, dispus să cunoască, să pătrundă pe tărâmul cărții. Astfel, în *Săptămâna ușilor deschise* în cadrul programului *Ora poveștilor*, a fost prezentată micilor cititori cartea recent primită *Cele mai căutate povești*. Copiii au ascultat cu mare interes câteva povești din această carte. Cei 11 participanți au fost foarte activi și s-au descurcat de minune la întrebările puse de moderatorul programului. Au răsfoit cu mare plăcere și alte cărți cu povești, expuse pe un raft special amenajat.

Întâlnirea scriitoarei Claudia Partole cu micii cititori a fost un alt prilej de sărbătoare, atât pentru copii, cât și pentru scriitoarea. Interlocutorii sau confesorii scriitoarei au fost picii din cl. I, discipolii învățătoarei Elena Botin de la Liceul „Ion Creangă”. Claudia Partole îi provoacă pe micii cititori la o discuție sinceră despre școală, despre prietenie și dragoste, despre motivele care ne fac să fim fericiți, dar și nefericiți.

Scriitoarea le-a vorbit despre importanța lecturii, le-a recitat versuri, le-a făcut cunoștință cu cărțile sale cu dedicații, donate bibliotecii noastre. Cel mai mult i-au impresionat pe copii amintirile din copilăria Claudiei Partole, relevate cu multă originalitate de scriitoare. Copiii au recitat poezii, au cântat cântece despre carte și despre toamnă. Inspirați de spusele autoarei despre importanța cărții și a lecturii în viața omului, micii cititori și-au „legalizat” prezența la bibliotecă, promițând că vor deveni cititori activi.

La finalul manifestării Claudia Partole a prezentat noua sa carte *Copilul din colivie*, care a donat-o și bibliotecii noastre cu o dedicație specială, în semn de omagiu, convenind cu copiii o nouă întâlnire în viitorul apropiat, la care va face referință mai detaliat la conținutul acestei cărți.

În aceeași săptămână, în cadrul clubului *Caleidoscopul tinerilor*, a fost organizată lansarea cărții *Revelații* – culegere de nuvele a scriitoarei Valentina Stoica, la care au participat: studenți de la Facultatea de limbi moderne a UPS „Ion Creangă”, elevii cl. a 10-a de la Liceul „Ion Creangă”, jurnaliști, scriitori, actori, profesori și bibliotecari. Cărțile autoarei sus-menționate au fost expuse cu genericul: *Valentina Stoica – prieten al elevilor și al profesorilor*.

Activitatea a fost moderată de Claudia Partole. Majoritatea personajelor principale ale cărții *Revelații* sunt elevi, studenți și pedagogi. Nuvelele cuprind dezvăluiri, destăinuiți, mărturisiri, spovedanii care se axează pe problemele fundamentale din societatea noastră: relațiile dintre părinți și copii, dintre elevi și pedagogi, relațiile umane în general.

Prezenți la lansarea cărții, scriitorii V. Prohin, N. Rusu, editorul și scriitoarea M. Mardare, criticul literar E. Botezatu, jurnalista L. Bulat, profesoara A. Galaju au vorbit despre valoarea acestei cărți, au relevat îndeosebi personajele care întruchiează calitățile omului integru, onest. Artista Poporului Paulina Zavtoni a citit în mod spectaculos episodul culminant din nuvela *La balul Adrianei*, la care participanții au reacționat cu mult entuziasm.

Cititorii au avut, de asemenea, fericite ocazii de a se întâlni și cu mult apreciatul scriitor Ion Iachim, care a prezentat cartea *O istorie a expansiunilor rusești*, ediția a 3-a, tipărită în 2009. Mesajul cărții este reductibil la trezirea conștiinței naționale a poporului nostru prin cunoașterea istoriei. După prezentarea cărții autorul a răspuns la un spectru de întrebări relevante adresate de participanți, care au manifestat un real interes pentru lucrarea autorului. La finele activității Ion Iachim a oferit cititorilor multe sfaturi utile și a recitat o poezie din creația sa lirică.

La 27 octombrie 2010 biblioteca a organizat lansarea cărții *Lección de amor* a scriitorului Victor Dumbrăveanu, care conține un șir de nuvele pentru adolescenți. La eveniment au participat elevii claselor a 9-a de la Liceul „Ion Creangă”, care au ci-

tit cartea cu mare interes și au fost curioși să afle răspunsuri la mai multe întrebări, direct de la scriitor. Totodată, Victor Dumbrăveanu și-a prezentat încă două volume de proză: *File de adio* și *Păunița sau pasărea din noi* – romane de dragoste pentru adolescenți, ambele apărute în 2010.

Masa rotundă cu genericul *Grigore Vieru – poet al legământului*, solicitată de elevii cl. a 11-a a Liceului Teoretic „Ion Creangă”, de asemenea a generat impresii de neuitat. Moderatoarea, dna prof. univ. dr. hab. Eliza Botezatu, a vorbit despre motivul asocierii scriitorului Grigore Vieru cu *un poet al legământului*. În acest context, redevabila profesoară și critic literar a făcut referință la faptul că marele poet al națiunii a scris despre legătura de importanță unică dintre casă, mamă, Eminescu. La fel ca Eminescu, Grigore Vieru a fost un muzician al poeziei, plângând în poezia sa *Casa mea* în versurile: *Casă văduvă și tristă / De pe margine de Prut*. Eliza Botezatu a accentuat calitatea poeziei lui Gr. Vieru – simplitatea expresiei și a gândirii, înglobată într-un conținut cu totul special.

Nou în activitatea bibliotecii a fost inițierea concursului literar intitulat *Grigore Vieru în creația proprie a cititorilor Bibliotecii „Târgu-Mureș”*. Cele mai bune lucrări s-au dovedit a fi ale elevilor de la Liceul Teoretic „Ion Creangă”. În cadrul *Săptămânii Grigore Vieru*, biblioteca în parteneriat cu Centrul Literar „Grigore Vieru” din Târgu-Mureș a organizat o activitate culturală de anvergură, dedicată aniversării a 75-a de la nașterea marelui poet național Grigore Vieru. La manifestare au fost invitați și elevii Liceului „Ion Creangă”, participanți la concurs, directorul Centrului Literar, Valentin Marica, oferind diplome la șase elevi învingători și profesoarei de limbă și literatură română Ana Galaju, de la același liceu. Creațiile literare premiate, vor fi publicate în faimoasa revistă *Vatra Veche* din Târgu-Mureș.

Tot în această perioadă, biblioteca a găzduit și tradiționalul vernisaj de pictură *Chișinău – oraș de vise și speranțe*, organizat în cadrul Salonului „Arte Frumoase”, cu participarea elevilor cl. a 11-a de la Liceul Republican de Arte Plastice „Igor Vieru”. Vernisajul a avut ca scop promovarea tinerelor talente de la această prestigioasă instituție. Moderatorul evenimentului, pictorul Vasile Didăc, a prezentat lucrările liceenilor, invitând publicul participant la o călătorie în lumea frumosului, la cunoașterea orașului vechi și nou.

De remarcat este și faptul că, cu ocazia evenimentelor ce au avut loc în *Săptămâna ușilor deschise*, biblioteca a elaborat patru tipuri de semne de carte, cu tematica celor mai consacrați poeți: Mihai Eminescu și Grigore Vieru, altele referitoare la promovarea programului *Ora poveștilor* și a cărților pentru copii, jubiliare în 2010. Elaborarea acestor materiale promoționale i-a instigat pe cititori să se familiarizeze mai intens cu operele marilor poeți, cu cărți frumoase de povești, precum și cu operele jubiliare ale scriitorilor naționali și universali.

Impactul activităților desfășurate din cadrul *Săptămânii ușilor deschise* a fost unul de amploare: am consolidat bune relații de parteneriat cu mai multe instituții de învățământ din sectorul Râșcani; am reușit să atragem la bibliotecă noi utilizatori, în număr de 153. Excursiile organizate cu copiii de la grădinițe și din clasele primare de la mai multe instituții de învățământ au favorizat sporirea numărului de cititori în Oficiul copii.

Menționăm, așadar, că *Săptămâna ușilor deschise* a culminat cu o serie de evenimente, desfășurate cu succes, care au marcat spectaculos activitatea de mai departe a bibliotecii. În acest mod a sporit gradul de funcționalitate a bibliotecii, precum și rolul acesteia în viața copiilor.

TEMA PENTRU ACASĂ – ROMANUL DE SUCCES AL ANULUI

R. ANDREI

A trecut aproape un an de la startul celei de-a șaptea ediții a extinsei campanii de lectură *Chișinăul citește o carte*, pe care o desfășoară Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Cartea desemnată a fost romanul lui Nicolae Dabija *Tema pentru acasă*, pe care îl citisem din primele exemplare de semnal, de la Vlad Pohilă, și l-am propus să fie inclus pentru acest prestigios program, exprimându-mi convingerea că noua scriere dabijiană va bate toate recordurile. *Profesia mea* iată că s-a adevărit. La conferința de totalizare, care a avut loc la Biblioteca „Onisifor Ghibu”, moderatoarea Elena Vulpe, directoarea instituției-gazdă, a concretizat următoarele cifre: în cadrul celor 31 de filiale ale Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, pe parcursul anului de referință, au fost organizate 598 de manifestări – mese rotunde, conferințe, ateliere de creație, expoziții, dezbateri ș.a., în primul planul cărora au fost ample discuții și comentarii asupra romanului nominalizat cu participarea a 13 329 de utilizatori. Cartea a fost luată cu împrumut de 16 872 de cititori. Pentru comparație, vom menționa că în anul trecut cifra de împrumuturi a fost de 14 068. Numărul cititorilor romanului *Tema pentru acasă* poate fi lesne dublat, dacă ne gândim că primul tiraj de 20 de mii de exemplare, apărut la Editura „Principes Edit” de la Iași, a și fost vândut. Acum, la aceeași unitate, e în curs de apariție a doua ediție, ușor îmbunătățită și completată cu o serie de recenzii apărute în Republica Moldova și în România. Conferința de totalizare s-a dorit a fi nu numai câteva ore de bilanț, dar și o mare sărbătoare a cărții, la care a participat un public select și numeros, reprezentat de cei mai fideli

cititori ai romanului din diverse categorii: profesori, studenți, scriitori, bibliotecari, elevi etc.

Profesoara de limbă și literatură română de la Liceul „Mircea Eliade” dr. Veronica Postolachi avea să remarce: „*Tema...* este cea care te învață să fii om, de aici pornește valoarea estetică-morală a romanului, care a devenit o lucrare indispensabilă a programei școlare. M-am bucurat mult să văd acest roman în curriculumul școlar, ca și pe cel al Claudiei Partole, *Viața unei nopți sau Totentanz*. Cartea lui N. Dabija este incitantă și se aliniază cu succes la literatura despre detenție. Dacă *Romanul adolescentului miop* al lui Mircea Eliade este o carte de educație a tineretului, romanul lui Nicolae Dabija este de educație a omului în general. El trebuie să devină pâinea noastră spirituală cea de toate zilele, să existe nu doar în bibliotecile publice, dar în fiecare familie și nu una, dar chiar câte două-trei exemplare pentru a fi transmisă și generațiilor tinere, viitoare.” O altă opinie, la fel de impresionantă, a fost cea a altei profesoare de limbă și literatură română, Alexandra Tănase, de la Liceul „Gaudeamus”, care a mărturisit că a „înghițit” romanul într-o singură noapte, „molipsindu-i” de lectură și pe elevi, care au citit cartea de la Biblioteca „Transilvania”, mulți din ei și-au procurat-o pentru colecțiile personale. Tema principală e tema iubirii, în sens larg, iubirea de patrie, de om, de neam. Am cunoscut o familie din raionul Strășeni cu un destin asemănător, care a suportat calvarul siberian cu demnitate și care are o mare asemănare cu principalii eroi din roman. Capitoarele au o structură inedită, pe care eu le-aș defini ca nuvelete.

Această carte, cu temele ei majore care ne conturează ca oameni, ne ajută să depășim greutățile perioadei de tranziție.

Elisaveta Cibotaru, elevă de la Liceul „Gaudeamus”, cititoare fidelă a Bibliotecii „Transilvania”, a fost cutremurată sentimental de momentele în care este descrisă dragostea „de după gratii” a eroilor principali Maria Răzeșu și Mihai Ulmu, formându-și convingerea că totuși dragostea există... Valeria Răileanu, eleva Liceului „Mircea Eliade” și cititoare a Bibliotecii „O. Ghibu”, a remarcat că acest roman este dedicat intelectualilor basarabeni și nu numai. Este o carte întru neuitare: să nu uităm calvarul gulagurilor siberiene, care au masacrat mii și mii de oameni nevinovați. Nicolae Dabija a reușit să stârnească în noi un ocean de emoții. Noi am înscenat la liceu o parte din roman și cred că ar fi bine să se monteze o piesă ori chiar să se turneze un film după *Tema pentru acasă*. De la același liceu, reprezentând aceeași bibliotecă, Cristina Sibov a spus că a fost marcată îndeosebi de „momentele siberiene”, grație sentimentului de dragoste sublimă, curată, cu supreme eforturi de sacrificiu. Pentru eroii principali Siberia este un loc de infern, care însă devine și un loc sacru al iubirii împărtășite. Consider că numele personajelor comportă o simbolistică sacră. Maria ne duce cu gândul la Sfânta Maria, iar Mihai ne amintește de Mihai Eminescu. Un alt moment care m-a zguduit este cel în care se descrie cum unii oameni din Siberia vânau oameni (prizonieri) pentru a-i mânca, altfel spus, descrie canibalizarea oamenilor de către regimul stalinist. Este o carte de valoare care te ajută să găsești răspunsul la multe întrebări. Am făcut deja trei lecturi ale romanului și de fiecare dată am găsit noi mistere care m-au incitat. Olga Isac (Liceul „Gh. Asachi”, Biblioteca „O. Ghibu”): „Este un roman excepțional, l-am primit ca pe o lecție de viață. Dragostea statornică și integră, în ciuda

obstacolelor, învinge.” Tatiana Petcu (Liceul „Gh. Asachi”, Biblioteca „O. Ghibu”): „Cartea ne servește ca o lecție de istorie, acest roman m-a trezit la realitate, este unul de succes care merită să fie citit și recitat.” Irina Bărbuță (Colegiul de Comerț, Biblioteca „Alba Iulia”): „Refugiul dragostei în sânul naturii ne conduce cu gândul la lirica lui M. Eminescu. Majoritatea eroilor din roman sunt pozitivi, ei ne oferă pilde, ne învață, ne pot servi de modele în viață.” Elena Berlin-schi (Liceul „Elena Alistar”): „Este un roman foarte bun, care promovează limba română și istoria neamului. Fiecare se poate regăsi în personaje și sunt sigură că fiecare și-ar dori să fie o Maria Răzeșu.” Dr. Larisa Ungureanu, publicistă, critic de artă (Biblioteca „Târgoviște”): „M-am bucurat mult de acest roman, Nicolae Dabija făcând parte din generația mea. Gândesc că este un roman politic și l-aș pune alături de romanul *Doctor Jivago*, de Boris Pasternak din Rusia, laureat al Premiului Nobel. Cartea este un leac pentru cei care au avut de suferit. Am aflat din această carte mai mult decât din manualele de istorie. Romanul merită să fie tradus în mai multe limbi și, în special, pentru fostele republici sovietice, populația cărora a avut de asemenea de suferit de pe urma terorii staliniste. Așa cum s-a mai menționat, după roman trebuie făcute și o piesă, și un film.” Constanța Ciobanu (Liceul „Petru Rareș”, Biblioteca „Alba Iulia”): „Romanul este o lacrimă pură a copilului nevinovat.” Malvina Popovici, studentă (Biblioteca V. Bielski): „Să sperăm că această carte a deschis ochii la multă lume. Iată axa principală – credința, suferința, lupta cu răul, spiritul eminescian, evoluarea către sublim. Și ca să răspund la tema romanului, spun că a fi om este o datorie.” Carolina Dodu-Savca, lector universitar: „Este un roman care comemorează suferința, când spunem a unui neam, subînțelegem pe toți cei trecuți prin sistemul de oribilă metamorfoză ce avea ca scop crearea unui

homo sovieticus. Consider că mai presus decât toate în roman este demonstrată tema demnității." Lilia Curajos, studentă, Universitatea de Stat din Moldova (Biblioteca „M. Lomonosov”): „Romanul este un monument tuturor jertfelor regimului comunist.” Elena Vărzaru (Biblioteca N. Titulescu): „Autorul și-a identificat sufletul cu cel al personajului principal. M-am bucurat că în ciuda imposibilității de evadare din închisoare, totuși copilul Mircea s-a născut în libertate, însemnând că viitorul nostru va fi liber de teroarea comunistă.” Doina Vicol (Colegiul de Ecologie, Biblioteca „Adam Mickiewicz”): „Am citit cartea cu ochii sufletului, ea răzbună moartea celor nevinovați. Limbajul fiind simplu, cartea devine accesibilă pentru toți cititorii. A citit-o și surioara mea de șapte ani. Străbunica mea a trecut și ea prin chinurile deportărilor. Mihai și Maria sunt Tristan și Isolda, Romeo și Julieta Neamului nostru.”

Sala a fost îmbogățită și de o expoziție de picturi ale elevilor din diferite instituții cu subiecte inspirate din roman.

Au întregit discuțiile și scriitorii M. Vicol, H. Moraru ș.a. A fost imposibil să reproducem toate opiniile, pentru care ar fi trebuit un spațiu de mărimea romanului, încât această cronică a noastră ar fi devenit un roman despre roman.

Răspunzând la comentarii și întrebări, Nicolae Dabija a observat de la început o coincidență, de altfel favorabilă, spunând că romanul se începe cu... *Și era miercuri și ploaia*, valabil și pentru conferința de totalizare: ...*Și era miercuri și ploaia*. Mă bucur, a spus în continuare autorul, că ploaia nu i-a oprit pe cititori să vină să-și împărtășească opiniile. Le mulțumesc mult și lor, și bibliotecarilor, care m-au convins că nu are moarte cartea, în general, atâta timp cât vor avea asemenea slujitori. Din campania merituoasă a Bibliotecii Municipale *Chișinăul citește o carte*, în baza celor cincizeci de lansări pe care le-am avut în diverse lo-

calități, pot spune că întreaga republică citește *Tema pentru acasă*. Romanul a întrunit peste o sută de recenzii. Este o carte nu despre deportări, este o carte de dragoste, un omagiu adus femeii. Romanul se traduce deja în câteva limbi: germană, rusă, italiană. Cartea a fost lansată și la Berlin. Am și o ofertă pentru film. Grație bibliotecarilor ea s-a transformat în cartea vieții mele. Ea a primit Premiul *Cel mai bun roman al anului* din partea Academiei Internaționale *Mihai Eminescu*.

Aș fi încheiat aici, dacă zilele trecute nu dădeam cu ochii de câteva păreri în contra sens, exact ca în proverbul cu bătaia vântului, pe care o semnează doi autori, inclusiv „cunoscutul, polivalentul și atotștiutorul” C.M., de la un ziar procomunist, de azi pe mâine. Acest personaj, în ciuda sutelor de opinii favorabile despre roman, vine să afirme că aprecierile sunt făcute de „mediocrități”, iar un asociat de-al său, A.J. (?) din Bacău, susține că romanul *Tema pentru acasă* este „tezist” și nu se ridică la nivelul reușitelor contemporane ale literaturii române.

Concluzia: nimic nou pentru domeniul literaturii, când nulitățile încearcă să sfideze opinia publică cu opinii denigratoare, considerând că prin aceasta se fac cunoscuți. Și poate că e bine că-și înregistrează numele în istorie, oamenii de bună credință știind la concret pe cine să blameze. Pentru asemenea indivizi, veniți de pe aiurea, nimic nu e de valoare: mai ieri susțineau un atac murdar la adresa lui Grigore Vieru, Leonida Lari, Adrian Păunescu, azi îi „mediocritizează” pe N. Dabija, Th. Codreanu, A. Silvestru etc. Și mâine?... Mâine își vor căuta alte „victime”, numai că rămâne să adaug că atât pentru mine, cât și pentru majoritatea persoanelor cu reală, moștenită de la părinți cumsecădenie, numele acestor denigratori se asociază cu cârba, iar „operele” lor nu ajung mai departe decât coșul de gunoi, nu al calculatorului sau al spațiului de lectură, ci al istoriei.

Apropo, același C.M. a „pomenit” și „un anume Silvestru”. Vreau să amintesc că în 1990, când în Chișinău nu adia nici pe departe spiritul înnoitor, Aurelian Silvestru a pus bazele învățământului de alternativă, fondând Liceul „Prometeu”, care între timp a devenit unul de elită, elevii acestuia culegând laurii succeselor la cele mai prestigioase concursuri naționale și internaționale. Aurelian Silvestru s-a afirmat ca un nume de referință în publicistică, dar și ca autor de manuale și cărți pentru elevi, a compus un imn al liceului, de o incontestabilă frumusețe (și text, și melodie), pe care-l intonează, în rând cu elevii, întreaga suflare

românească. Și ajung acolo unde doream: mai nou, Aurelian Silvestru este autorul unui minunat roman, care se intitulează *Cel rătăcit*, o carte de profundă educație moral-creștină, a fost lansată la Biblioteca „Ovidius”, care poate cu succes concura pentru desemnarea în cadrul celei de-a opta ediții a campaniei de lectură *Chișinăul citește o carte*. Întrunește toate avantajele: nu este voluminos (354 pagini), se citește ușor (cu elemente de roman polițist), are un stil elegant, aforistic, limbaj coerent, care înlesnește înțelegerea substratului filosofic, pilde și maxime, ce pot servi ca model și crez de viață, mai ales pentru tineri.

TRIPTIC AUTUMNAL

Petru PARASCHIVU

A devenit de-acum o tradiție ca în ziua sa de naștere – 19 octombrie – Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” să bucure cititorii / beneficiarii săi cu un șir de evenimente culturale care să le rămână în amintire și în suflet pe multă vreme. Și anul curent nu a fost o excepție – la Sediul Central al Bibliotecii s-au desfășurat în succesiune trei lansări a trei cărți de excepție, apărute de curând pe rafturile bibliotecilor și librăriilor din republică. E vorba de *Sinteze* de fostul profesor de limbă și literatură română, iar în ultimul timp – harnicul publicist Constantin Bobeică; *Căderea comuniștilor*, de economistul și talentatul fotograf dr. Vasile Șoimaru; și *Vlad Pohlă. Biobibliografie*, elaborată de Centrul de informare și documentare „Chișinău”.

Moderatorul manifestării, dna dr. **Li-dia Kulikovski**, director general al BM „B.P. Hasdeu”, chiar la început a făcut o prezentare succintă a vernisajului de fotografii *Aromânii din Balcani: Albania, Bulgaria, Grecia, Macedonia, Serbia*. Autorul secvențelor fotografice este dr. în economie

Vasile Șoimaru. Făcînd o călătorie în vara curentă prin țările menționate mai sus, V. Șoimaru a realizat (după cum a mărturisit chiar dumnealui) un nou capitol pentru ediția a doua a albumului *Românii din jurul României*. Aromânii sînt o dragoste de mai demult și deosebită a lui V. Șoimaru,

aceasta se observă din imaginile culese de obiectivul fermecător și atotvăzător al maestrului.

Participând la diferite manifestări cu tradiții aromânești, la întâlniri cu oameni de cultură din partea locului, ilustrul mînuitor al aparatului fotografic ne-a făcut să ne amintim cu emoție de străvechii și dirjii daci, de istoria noastră învăluită pe alocuri de taine pe care abia acum le deslușim și le înțelegem (aromânii sînt o ramură a geto-dacilor). Poetul, prozatorul și publicistul **Nicolae Dabija** a făcut o precizare precum că V. Șoimaru e cel mai bun fotograf din republica noastră: cunoaște orice potecă de pe meleagurile unde trăiesc românii, lui parcă îi pozează cu semeție chiar și munții, brazii, orice fir de iarbă, dar ceea ce e important – are ochi ager și spune altora ce vede.

Publicistul și scriitorul **Vlad Pohilă**, referindu-se la cartea *Sinteze (trăite, văzute, cugetate, durute)* a distinsului profesor de la Codreanca, a relatat numerosului public, după o scurtă incursiune în biografia acestuia, că scrierile publicistice ale lui Constantin Bobeică se înscriu foarte reușit în contextul evenimentelor ce au loc pe arena politică actuală. „Protagonistul nos-

tru, fiind deportat de regimul sovieto-comunist vreo șapte ani în gulagul siberian (regiunile Tiumen și Kurgan), a rămas neînfrînt. Și iată-l azi ne învață cum să trăim, ce să facem ca să nu uităm limba maternă, înaintășii Neamului, cum să procedăm ca să izbutim în lupta contra comuniștilor ce rîvnesc ieșind din țîțîni să revină la putere. Se vede că Dumnezeu îl are în pază...”, a conchis Vl. Pohilă. Iar V. Șoimaru, nu a putut să nu remarce că acest vrednic fiu al neamului în ultimii șase ani a scos de sub tipar șase cărți – și toate bune, cu rost și socoteală. Astfel, putem spune că avem în față un publicist prolific care este zi și noapte cu gîndul la bunăstarea materială și spirituală a națiunii sale, cu toate fibrele ființei sale la izbăvirea ei de sub călcîiul cotropitorilor străini. Fiind pe aceeași undă a perceperii, Nicolae Dabija a precizat că volumul *Sinteze* este scris cu multă durere, dar fără ură. Cu toate că profesorul nostru a trecut prin încercări neînchipuit de grele, în inima lui sălășluiește iertarea. Astfel îi vedem chipul și în desenul făcut ad-hoc de pictorul **Valeriu Herța**, prezent în sală la întrunirea celor trei personalități de frunte ale culturii basarabene cu admiratorii săi.

Însuși **Constantin Bobeică** s-a referit la sentimentul de unire, de generozitate a sponsorilor, dar s-a arătat foarte îngrijorat apolitismul concetățenilor noștri (dând drept exemplu un caz din orașul Strășeni, când – la o întrunire cu veteranii muncii pedagogice – i s-a închis microfonul, pe motiv că a început să abordeze tema implicării în viața politică), de cearta și insultele celor care se zbat să ajungă la cirna țării. Un îndemn al „academicianului de la Codreanca”, după cum obișnuiesc să-l numească prietenii, este abordarea pretutindeni, în orice împrejurare – de către toți cei ce doresc să ajute mersului înainte al lucrurilor în mica noastră republică – a temei naționale, căci „ne aflăm ca popor și ca entitate pe buza prăpastiei”. Nu putem rămâne în afara luptei pentru dănuirea noastră („referendumul a eșuat din cauza neangajării, indiferenței față de evoluțiile social-politice de la noi”). O dorință are sfântosul profesor ce poartă pe umeri cei 86 de ani trăiți cu demnitate: ca scrierile lui să ajungă la inima și sufletul cititorilor, „să lupte și ele – cărțile – cu nedreptatea și neprietenii poporului”... La încheierea dis-

cursului său a dat citire unui aforism din Alecu Russo, scriitor și militant de vază al mișcării revoluționare de la 1848: „Curaj, prieteni, deșteptați-mi Patria, dacă vreți să dorm în pace!”

N. Dabija îl cunoaște pe Vasile Șoimaru de vreo 30 de ani. Și de totdeauna îl știe că e capabil să facă publicului și prietenilor săi surprize plăcute ca, de altfel, e și cea de dată recentă – volumul de publicistică angajată *Căderea comuniștilor*, ieșită de sub tipar chiar în ziua lansării ei. VI. Pohilă, prefațatorul cărții (precum și al *Sintezelor* lui C. Bobeică), ne-a atenționat că din punctul de vedere al politicului „ne paște pericolul kominternismului, sîntem în fața unei fiare care e gata în orice moment să atace”, de aceea articolele lui V. Șoimaru, publicate anterior în *Timpul*, *Literatura și arta* și alte periodice de factură anticomunistă, sînt binevenite și ar trebui să ne unească în efortul nostru comun de a duce pînă la capăt opera de dărîmarea ideologiei comuniste în spațiul pruto-nistean. Aici a venit și momentul oportun cînd dumnealui a citit mesajul de felicitare, expediat prin internet de Zamfira Mihail, doctor în filo-

logie, profesor universitar la Institutul de Studii Sud-Est Europene din București:

„Frate Vasile,

Mulțumesc foarte mult pentru carte – în versiune electronică –, acum am copiat-o și o imprim, așa că voi avea și primul exemplar.

Totul este exemplar în această lucrare, articolele matala extraordinare, cu clarviziune, fiecare cu mesaj adânc și formulări polemice, atractive în cel mai bun sens al cuvîntului, pentru că trezesc spiritul cititorului și incită la reflecție.

Prefața lui Vlad Pohilă este scrisă cu înțelepciune și inspirație literară. Lucrarea este binevenită în acest moment istoric pentru că va avea un impact, sper, fulminant (detonant, exploziv...).

Însă «prostia» (am citat!!!) este de multe feluri și este, de obicei, agresivă sau chiar foarte agresivă. Panicoasă cum sunt de felul meu, aș zice să aveți la lansare numai prieteni în sală.

Dl prof. C. Bobeică, ca stâncă de pe coșul de pertă. Eu – cu sufletul alături de voi toți,
Zamfira.

București, 16 octombrie 2010”

A luat cuvîntul încă o dată C. Bobeică, dorind să afirme că este cu adevărat mai îndurător ca V. Șoimaru, dar nu poate ierta deportările în Siberia și Kazahstan, căci e vorba de mii și mii de conaționali de-ai noștri – oameni gospodari – care și-au găsit sfîrșitul în acele locuri de trai inuman. Cu multă căldură și un sentiment de afinitate a vorbit despre V. Șoimaru profesorul și psihologul **Aurelian Silvestru**: „Pe unde pleca în lume, repartiza conaționaliilor noștri români cîntecul meu *Îndemn la Unire*; e un foarte bun publicist și fotograf (fără doar și poate!); e un savant și un artist, care încă nu și-a dezvoltat pe deplin talentul.” Au mai venit cu urări de sănătate și îndemn la noi creații tot atît de reușite: dl **Alexei Mamei**, profesor de istorie, originar din Mălăieștii lui Vladimir Beșleagă,

indignat că absolut toți știu că vorbim o limbă – româna –, dar cînd nu le convine „fac politică” și o numesc altfel, iar cu privire la comuniști e de părere că le-au rămas doar rămășițele; dna **Victoria Bernic**, șefa Bibliotecii Publice Raionale „Dimitrie Cantemir” din Ungheni – baștina lui V. Șoimaru; dl **Dumitru Popovici**, om de afaceri, care este, pur și simplu, uluit de elanul prietenului său de a căuta pe întreg globul pămîntesc locurile pe unde s-au stabilit cu traiul basarabienii, alți români.

V. Șoimaru s-a destăinuit că poate e mai răzbunător, mai incisiv ca alți confracți de condei, dar după ce a studiat la universitate comunismul științific și istoria partidului comunist, ulterior văzînd în realitate cum stau lucrurile (cum elita societății se depravează, iar omul simplu e lipsit de orice drepturi elementare, e neputincios să lupte cu fărădelegile din societate), nu a putut să fie altul decît cum este acum. Mulțumind sponsorilor și membrilor familiei pentru susținere în editarea *Căderii comunistilor*, V. Șoimaru, neobositul patriot și luptător pentru idealurile sfinte ale Neamului său, a mai spus o dată: „Comuniștii au căzut la 7 aprilie 2009... Dacă ar mai reveni cumva la putere, aceasta va fi împotriva voinței Mîntuitorului nostru...”

Dna dr. Lidia Kulikovski, prezentînd *Biobibliografia* lui Vlad Pohilă, elaborată de Centrul de informare și documentare „Chișinău”, a spus că pentru noi – cercetători, bibliotecari, studenți, simpli cititori – lucrarea aceasta este un amplu studiu despre activitatea înzestratului publicist, scriitor, traducător, lingvist etc., iar pentru însuși Vlad Pohilă – o fereastră către lume și o posibilitate de a reflecta despre sine. Exprimîndu-și regretul că volumul nu poartă o denumire semnificativă, dumeaiei a făcut o comparație a volumului dat cu o oglindă, în care îl vedem pe personajul principal cu interesele-i prioritare de la începutul carierei sale de muncă și cu gri-

jile și frământările lui din prezent. Dar caracteristic pentru toate scrierile publicistice, literare și cele de popularizare a științei e faptul că ele înglobează reflecțiile personale asupra evenimentelor, faptelor, lucrurilor etc. plus esența învățămintelor din cărțile citite pe parcursul anilor, care – după cum știm cu toții – nu au fost puține.

„Desigur, sîntem mîndri că îl avem pe Vl. Pohilă în statul de funcții al Bibliotecii Municipale «B.P. Hasdeu» ca redactor-șef al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, dar *Bio-bibliografia* lui îl face și mai valoros, și mai important pentru instituția ce are menirea de a duce în casa oamenilor arta, știința, cultura în general. Munca depusă de Claudia Tricolici, bibliograf, și strădania meticuloasă a protagonistului de a-și aduna scrierile la un loc – din diverse domenii: istorie, lingvistică, literatură, jurnalism, învățămînt, economie, drept, politică ș.a. – este vizibilă, stă la dispoziția tuturor celor care se interesează ce prezintă jurnalistul Vlad Pohilă, ce momente de vîrf a avut în biografia sa, cu ce abilități l-a înzestrat bunul Dumnezeu, care este grupul de oameni cu preocupări, credințe și norme de viață comune cu ale dumnealui, ce secrete profesionale poate dezvălui...”, a conchis doamna director general.

Ana Lucia Culev, șeful Direcției Cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, a fost copleșită de auditoriul select ce marchează într-o atmosferă amicală lansările de carte a trei personalități compatibile, care se caracterizează prin corectitudine în relațiile de prietenie („cît de comod te simți printre ai tăi!”) și devotament civic. În concepția dumneaei cărțile care își iau

zborul în lume sînt, fără dubii, excelente și vor contribui la deșteptarea conșinșilor noștri, la decizia de a se întoarce la baștină a acelor plecați peste hotare... Să avem numai răbdare... Despre Vl. Pohilă menționînd că i-a fost, la admitere în universitate, un strălucit profesor de română și grație meditațiilor sale a luat numai note excelente.

Cu amintiri din călătoriile la București, Iași, Miroslavești, Cornova – „în echipă cu V. Șoimaru și Vl. Pohilă” –, a venit **Ninela Caranfil**, Artistă Emerită din RM, mărturisind că pretutindeni pe unde poposeau lumea îi admira, îi aplauda, în felul acesta contribuind la formarea noii reputații (cea care trebuie să fie!) a intelectualilor basarabeni în Țară. Desigur, vor mai urma astfel de deplasări în teritoriu și N. Caranfil e convinsă că „echipa” – odată ce s-a format – va continua lucrarea sa de apropiere și înțelegere încetul cu încetul a oamenilor de pe ambele maluri ale Prutului.

Dr. V. Șoimaru, amintind asistenței că Vl. Pohilă e proaspătul laureat al Ordinului Republicii („cei care au selectat candidatura lui au nimerit în 10”), a reiterat (a cîta oară de-acum!) că pe prietenul nostru bun nu-l interesează aproape nimic, decît limba română, istoria și cultura poporului său, care, din păcate, de un șir de ani se zbate

să iasă la lumină din întunecimea lăsată cu bună știință de regimul comunist (cel de altădată și cel din zilele noastre) peste Basarabia.

Cu mare simpatie față de cei ce l-au onorat cu prezența, Vl. Pohlă a răspuns la întrebările privind preocupările sale din unii ani cu mai puține lucrări publicistice sau literare, dar și-a deschis sufletul vorbind despre cărțile, sursele (de exemplu, „Europa Liberă”) de la care a învățat să stăpânească la perfecție limba română, despre oamenii pe care i-a avut drept model de viață și l-au marcat ca intelectual. „De-a lungul timpului ura mi-a fost străină...”, a dorit să precizeze Vl. Pohlă, cel care, de fapt, a făcut oricând și oriunde o competiție tacită.

Cartea este cel mai bun prieten al lui **Petru Buburuz**, parohul Bisericii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” din Chișinău. Prezent la acest eveniment cultural, preotul, care a învățat româna „de la mama și din cărțile bisericești”, adunând și o impresionantă bibliotecă, a încurajat desfășurarea unor astfel de întâlniri cu personalități notorii din republică (dezaprobând discuțiile și comentariile pe internet): „Mă bucur că

protagoniștii de azi muncesc mult și avem posibilitatea de a afla de la ei ceea ce în altă parte nu se spune. Să sperăm că truda lor nu va dispărea în zadar și va veni ziua cea mare când vom culege roadele ei... Dumnezeu să ne ajute...”

În această zi autumnală, partea cea mai aleasă, mai de seamă a urbei – scriitori, ziaristi, istorici, artiști, profesori, bibliotecari, studenți – a trăit adevărate clipe de revelație, a fost – incontestabil – plăcut surprinsă: la BM „B.P. Hasdeu” s-au lansat trei cărți în care cu precădere se vorbește despre patriotism, dragostea de Țară și Neam, istoria noastră trecută și recentă... Aici aș menționa că animatorii vieții publice de la noi – Constantin Bobeică, Vasile Șoimaru și Vlad Pohlă – sînt în consonanță deplină cu cele spuse de marele Eminescu: „Patriotismul nu este numai iubirea pămîntului în care te-ai născut ci, mai ales, iubirea trecutului, fără de care nu există iubire de țară.” Ne-am încredințat încă o dată în capacitatea creatoare a compatrioților pe care îi avem în preajmă și pe care, la sigur, îi vom avea și în viitor deoarece crește o generație destoinică de a prelua și a purta în continuare flamura libertății și a dreptății în Basarabia.

CLIPA – LA O CLIPĂ ANIVERSARĂ

Raia ROGAC

Revista de cultură și creație literară *Clipa*, ajunsă la frumoasa vârstă a adolescenței – 15 ani, și-a sărbătorit aniversarea, într-un cadru festiv, la Biblioteca Publică *Onisifor Ghibu* din Chișinău.

Programul a inclus câteva momente-clipe, distincte: gala laureaților Concursului Național de creație literară *Iulia Hasdeu*, ediția a XII-a; lansarea numărului 5 al revistei, conținând textele laureaților Concursului și lansarea volumului de exerciții de creativitate *Ateliere poetice. Din experiența*

unui cenaclu, în care sunt incluse o serie de texte literare scrise de tineri creatori din diverse instituții de învățământ preuniversitar din Republica Moldova și România, participanți la ședințele Cenaclului *Iulia Hasdeu*, patronat de revistă, ultima înscriindu-se ca o premieră în domeniu.

Ediția curentă a concursului, după cum au menționat organizatorii, a fost sprijinită financiar de Ministerul Tineretului și Sportului, Direcția Cultură a Primăriei mun. Chișinău, Direcția Învățământ, Tineret și

Sport, Ambasada României la Chișinău și Editura Cartier.

La deschidere, numerosul public venit să sărbătorească împreună cu aniversarii, a ascultat minispectacolul *Fugim în lume, Love?*, după textul Victoriei Maximenco, elevă în clasa a X-a de la Liceul Teoretic M. Eliade din Chișinău. În continuare, **Aurelia Borzin**, redactor-șef al revistei, *crescută* în cenaclul literar, și **Iulia Iordăchescu**, director / coordonator de proiect, au salutat laureații și oaspeții, exprimându-și încrederea că și în viitor *Clipa* va menține această cale – posibilitate de afirmare a tinerelor talente, care poate fi considerată o pistă de lansare în lumea scrisului, dovadă că după debuturile literare de aici o bună parte de cenacliști au intrat cu succes în marea scenă a literaturii. Volumul *Ateliere poetice. Din experiența unui cenaclu* este o carte comună de debut editorial, experiență care poate fi continuată pe măsură ce vor mai trece niște ani și se va marca o nouă aniversare. Înainte de decernarea premiilor și-au spus opiniile vis-à-vis de ediția recentă o parte din membrii juriului.

Poeta **Călina Trifan**: „Fericită ideea Eugeniei Bulat de a crea o asemenea revistă, *Cetate a dăinuirii*, la început. În cadrul revistelor și cenaclurilor literare din perioada interbelică au activat și și-au făcut un nume mulți scriitori de la noi. Vă doresc să mergeți pe urmele savantului nostru cu renume mondial E. Coșeriu, care a activat la revista *Licurici* a Liceului *Ion Creangă* din Bălți, unde și-a făcut studiile preuniversitare. Pe parcursul acestor 15 ani ați înregistrat succese evidente. Cei care au

trecut prin *Clipa siderală*, actualmente *Clipa*, au fost remarcați și de alte reviste prestigioase din România și Republica Moldova. Între timp unii au reușit să devină membri ai Uniunii Scriitorilor, să editeze propriile volume, să primească diverse premii la concursuri literare. Revista *Clipa* a fost distinsă cu Premiul Tineretului. *Clipa* a reușit să facă ceea ce n-au reușit să realizeze partidele politice în 19 ani – să înălțare, mai de mult, sârma ghimpată de la Prut.

Tineri talentați din Republica Moldova au mers la concursuri importante din România, și cei de peste Prut au venit la noi. Sunteți tineretea literaturii noastre, preludiul împlinirilor viitoare. Să rămâneți la fel de tineri și talentați în ceea ce faceți și în scris, în primul rând.”

Poeta **Liliana Armașu**: „Nu există o formulă definită de apreciere a premianților, de aceea nu putem oferi o garanție că ei în mod obligatoriu vor deveni scriitori. Am avut anul acesta lucrări mai bune ca anul trecut. În literatură există un avantaj: te poți oricând reabilita cu o carte bună, de aceea cei care n-au fost premiați au toată libertatea de a se afirma în continuare.”

Aurelia Borzin: „Nu atât de mult contează premiile, mai mult contează escaladarea muntelui. În acest context îmi amintesc de o parabolă biblică – cea cu talanții. Exercițiul scrierii contează. Aș dori să ne întâlnim și la concursuri literare de la Paris, Roma etc.”

Poetul **Arcadie Suceveanu**: „Nimeni azi nu poate da lecții de scris. Drumul scriitorului contemporan trece prin bibliotecă. M-am bucurat auzind textele voastre, mă

bucur să le citesc și din *Clipa*. Voi scrieți așa cum trebuie să scrieți la început de alt mileniu, aveți altă sensibilitate, lucrul acesta nu ar trebui să-i alerteze pe cei mai în vârstă. E firesc să veniți cu alt mesaj. Vorba cea veche: nu se dă lecții ierbii noi. Voi veniți în literatură altfel decât noi. E un proces dialectic firesc. Suflul nou, proaspăt, al *Clipei*, menține literatura noastră cu noii scriitori și cu cei vechi. Dar, repet: drumul afirmării trece prin bibliotecă.”

Ministrul Tineretului și Sportului **Ion Ciobanu**: „Dacă vrem să avem o societate activă, trebuie să avem cultură, iar cultura se obține prin lectură. Literatura din Republica Moldova încet-încet începe să aibă și plusuri evidente. În perioada globalizării s-au schimbat prioritățile, dar cultura rămâne esența. Până acum am avut adevărate valori și sper să avem și în continuare. Vom fi alături de tinerii talentați și pe viitor.”

Adrian Gavriluc, cenaclist: „*Clipa* m-a învățat să fiu liber. A fost ca un fel de explozie care a produs o revoluție în mine.”

Dan Nicu, cenaclist, debutant cu primul volum de eseuri: „Din 2005 pentru

mine *Clipa* a însemnat începutul. *Clipa* te lasă să dai, dar să și primești.”

Pentru relaxare sufletească **Inga Druță** a întregit atmosfera cu câteva melodii folk.

În semn de omagiu **Iulia Iordăchescu** a făcut o trecere în revistă a celor mai buni prieteni și colaboratori ai revistei *Clipa*, aducându-le mulțumirile cuvenite, un cuvânt aparte fiind exprimat celei fără de care *Clipa* n-ar fi existat – Eugeniei Bulat. În rând cu alți susținători consecvenți, E. Bulat s-a învrednicit de o Diplomă de excelență, ca și academicianul Mihai Cimpoi, poetul Ion Hadârcă, regizorul și filozoful Ion Ungureanu, Elena Vulpe, directoarea bibliotecii-gază, dr. Veronica Postolachi, profesoară de limba și literatura română la Liceul *Mircea Eliade*, plasticianul Victor Cobzac, Monica Marilena Cristea, profesoară de limba și literatura română din Piatra-Neamț, Octavian Ionescu, președintele Asociației *Al. Sihleanu* din Vrancea ș.a.

Mai jos vom prezenta numele premianților, dar nu înainte de a concretiza că în cadrul ediției de față au participat

80 de tineri creatori (30 din România, 50 din Republica Moldova), dintre care 28 s-au învrednicit de premii, 14 laureați fiind din România: Piatra-Neamț, Suceava, Iași, Alexandria, Alba Iulia, Pitești. Majoritatea laureaților din România, dar și din Republica Moldova, au fost însoțiți de profesorii lor de limbă și literatură română. Concursul s-a desfășurat pe două categorii de vârstă: elevi de gimnaziu și liceeni, având trei secțiuni: poezie, proză, eseu. Decernarea premiilor s-a făcut cu citirea unor fragmente din textele fiecăruia. Astfel, au primit la:

- **Secțiunea „Poezie” – elevi de gimnaziu:** Mențiune – Claudiu Nohai, cl. a VI-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul III – Irina Nuțu, cl. a VII-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul II – Antonio Răileanu, cl. a VI-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul I – Anda Dorneanu, cl. a VIII-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea;
- **Secțiunea „Poezie” – liceeni:** Mențiune – Victoria Bortă, cl. a XI-a, Liceul Teoretic *Olymp*, Costești, Ialoveni, prof. de limba și literatura română Eugenia Bordeianu; Premiul III – Andreea Teliban, cl. a XII-a, Colegiul Național *Petru Rareș*, Suceava, îndrumător Gheorghe Cârștian; Premiul II – Raluca Anton, cl. a XII-a, Liceul Pedagogic *Mircea Scarlat*, Alexandria, Teleorman, îndrumătoare Manuela Lungu, Cenaclul literar *Săgetătorul*; Premiul I – Camelia Vasilov, cl. a IX-a, Colegiul Național *Mihai Eminescu*, Iași, prof. de limba și literatura română Costina Crăiță; Marele Premiu – Otay Deniz, cl. a X-a, Colegiul Național *Petru Rareș*, Suceava, îndrumător Gheorghe Cârștian, Cenaclul literar *Săgetătorul*;
- **Secțiunea „Proză” – elevi de gimnaziu:** Mențiune – Ana Musteață, cl. a IX-a, Gimnaziul Dărcăuți, Soroca, prof. de limba și literatura română Raisa Cernolev; Valeria Corsac, cl. a VIII-a, Liceul Teoretic *Nicolae Iorga*, Chișinău, îndrumător poeta Galina Furdui; Premiul III – Maria Fărâmbă, cl. a IX-a, Liceul Teoretic *Mircea Eliade*, Nisporeni; Premiul II – Claudiu Nohai, cl. a VI-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul I – Ruxandra Popușoiaia, cl. a VIII-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea;
- **Secțiunea „Proză” – liceeni:** Premiul III – Camelia Vasilov, cl. a IX-a, Colegiul Național *Mihai Eminescu*, Iași, prof. de limba și literatura română Costina Crăiță; Premiul II – Sorin-Marian Iagăru-Dina, cl. a XI-a, Colegiul Național *I.C. Brătianu*, Pitești, jud. Argeș; Premiul I – Iulia Todică, cl. a XI-a, Colegiul Național *Horia, Cloșca și Crișan*, Alba Iulia, prof. de limba și literatura română Mioara Cerbu; Marele Premiu – Victoria Premiu – Victoria Maximenco, cl. a X-a, Liceul Teoretic *Mircea Eliade*, Chișinău, prof. de limba și literatura română dr. Veronica Postolachi;
- **Secțiunea „Eseu” – elevi de gimnaziu:** Mențiune – Ștefan Repeșciuc, cl. a VI-a, Liceul Teoretic *Alexe Mateevici*, s. Ermoclia, Ștefan-Vodă, prof. de limba și literatura română Tatiana Potângă; Premiul III – Irina Nuțu, cl. a VII-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul II – Theodora-Ilinca Ionescu, cl. a VI-a, Școala nr. 2, Piatra-Neamț, prof. de limba și literatura română Monica Cristea; Premiul I – Cristina Sibov, cl. a IX-a, Liceul Teoretic *Mircea Eliade*, Chișinău, prof. de limba și literatura română dr. Veronica Postolachi;
- **Secțiunea „Eseu” – liceeni:** Mențiune – Domnica Digori, cl. a XII-a, Lice-

ul Teoretic *I.L. Caragiale*, Orhei, prof. de limba și literatura română Maria Gmârnea; Nadejda Bejan, cl. a XI-a, Liceul Academiei de Științe a Moldovei, Chișinău, prof. de limba și literatura română Marta Friptu; Premiul III – Tamara Balan, cl. a XI-a, Liceul Teoretic *Ion Creangă*, Chișinău, prof. de limba și literatura română Lucia Coman; Ana Mihaela Nuță, cl. a XI-a, Liceul Teoretic *Petru Zadnipro*, Chișinău, prof. de limba și literatura română Alina Coropceanu; Premiul II – Victoria Bortă, cl. a XI-a, Liceul Teoretic *Olymp*, Costești, Ialoveni, prof. de limba și literatura română Eugenia Bordeianu; Premiul I – Sorin-Marian Iagăru-Dina, cl. a XI-a, Colegiul Național *I.C. Brătianu*, Pitești, jud. Argeș.

În încheiere, menționăm că toți cei care i-au ascultat, i-au văzut, i-au citit pe acești tineri talentați, visători, încă romantici, și-au format convingerea că Uniunea Scriitorilor, de fapt, uniunile scriitorilor de pe un mal și de pe altul al Prutului au de unde își completa resursele umane de creație. Dar nu numai aceasta este important, ci și faptul că, chiar dacă nu se vor înfrunți cu pana de scriitor, vor alege mai ușor

alte domenii de explorare și de împlinire a destinului, vor ști să scrie și să vorbească coerent limba noastră cea frumoasă, limba noastră cea română. Ca dovadă vom reproduce doar un fragment din eseu care s-a învrednicit de Premiul I, adecvat Cetății de Lumină – Biblioteca, unde s-a desfășurat acest impresionant și fericit periplu omagial: „Cititorul este, fără să o știe, un veritabil regizor. A citi o carte înseamnă inevitabil a o pune pe scena conștiinței. Imaginându-ne materialul epic al unui roman pus în scenă înțelegem mai bine Cartea ca lucru concret, ca «lucru în sine», după terminologia lui Kant; ficțiunea este redată ca realitate obiectivă, de sine stătătoare. Însă așa cum orice piesă se joacă pentru public, orice carte are și ea nevoie să se nască *încă o dată*, fiindcă, așa cum teatrul nu poate da reprezentații pentru o sală goală, nici scriitorul nu își va vedea creația desăvârșită decât atunci când redevine un dat sensibil. Cartea pleacă din conștiință și ajunge în conștiință, printr-un medium care este sistemul de semne, limbajul.”

Dorim revistei *Clipa* mulți ani rodnici, perseverență în descoperirea și promovarea tinerelor talente în ale scrisului întru afirmarea și perpetuarea culturii românești.

IMENSURABILA INSPIRAȚIE EMINESCIANĂ (*Răsărit de Luceafăr – dezbateri juvenile*)

R. PELINEANU

„Eminescu este stâlpul de foc ce ne duce prin pustiul arid spre propria noastră cunoaștere, imaginara Țară a Făgăduinței.”

(Victor Teleucă)

În literatura română, dar și cea universală, sunt multe cazuri când scriitorii devin

recunoscuți și apreciați abia după moarte. Cel mai definitoriu în acest sens este chiar cazul marelui poet Mihai Eminescu, care în ciuda încercărilor unor mizerabili denigratori de a-l plasa *în debara*, el rămâne a fi o permanență a spiritualității noastre. Condeierii din toate timpurile s-au inspirat și i-au dedicat opere impresionante. Cu mult curaj și talent s-a apropiat de versul

eminescian și Victor Teleucă prin poemul-dedicație *Răsărit de Lucefăr*. Scris cu mai bine de două decenii în urmă – în 1988, a văzut lumina tiparului abia în anul curent. Poemul *Răsărit de Lucefăr* s-a bucurat de mai multe lansări, cu public select, de o parte și de alta a Prutului. La recenta lansare de la Liceul Teoretic din satul Miclești, raionul Criuleni, elevii au pledat pentru includerea creației lui V. Teleucă în curriculumul școlar. Cu prilejul unor manifestări culturale întru omagierea lui V. Teleucă, spuneam anterior că reputatul critic literar Theodor Codreanu remarcase: „Posteritatea lui Victor Teleucă (1932-2002) se întrecește cu o dublă față. Mai întâi antologhează principalele aspecte ale exegezei, trebuitoare unui monograf, atât în ceea ce privește opera, cât și viața, prin textele critice și prin bogata iconografie finală. Apoi, îl surprinde într-o ipostază mai puțin familiară publicului cititor, de acea de critic literar, înzestrat cu finețea observației și cu profunzimea percepției estetice și filosofice. Poetul este și el prezent prin excelența poem inedit închinat lui Eminescu. Nu încapă îndoială, opera, întregită cu două

veritabile capodopere postume (*Ninge la o margine de existență și Improvizația nisipului*), îl plasează în rândul strălucitei pleiade șaizeciste, alături de Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Grigore Vieru, deschizând, totodată, drumul spre noua paradigmă culturală a transmodernității.”

Într-o zi de noiembrie, Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” a continuat seria de activități literare dedicate scriitorului V. Teleucă, având ca axă de discuții poemul *Răsărit de Lucefăr*. De data aceasta publicul a fost unul juvenil – elevii profesoarei de limba și literatura română, dr. în filologie, membră a USM Veronica Postolachi, de la liceele „Mircea Eliade” și „Al. I. Cuza” din Chișinău.

În deschidere, Dumitru Gabura, în calitate de editor, în prezența elevilor, dar și a ficei poetului Mariana, și a nepotului acestuia Adrian, a făcut o incursiune în activitatea lui V. Teleucă, demonstrând prin aprecieri și referințe critice că întreaga-i operă se înscrie în postulatul de creație modernă și transmodernă. Ca o radiografie, incandescența metafizică străbate poemul amintit, ilustrează cu prisosință acest lucru și

îl plasează pe Victor Teleucă în categoria poeților filosofi români contemporani. Prin viziunea cosmogonică și profunzimea analitică, poetul avea să-și depășească semenii, plantând germeii transmodernismului în poemele sale, neștiind el însuși de existența acestuia, fără ca să-și revendice dreptul legitim, văzut doar în contextul actual al criticii literare, când literatura basarabeană se integrează în marea literatură română. Poezia *O altă limbă mai frumoasă nu-i a fost scrisă în 1958*, când doar dacă pronunțai cuvinte despre semnificația limbii, erai persecutat de regimul comunist. La început ea n-a fost publicată, abia la insistența scriitorului Spiridon Vangheli a fost inclusă într-o plachetă de versuri a poetului. Poemul *Răsărit de Luceafăr* a fost ilustrat cu picturi eminesciene ale plasticianului Ion Daghi, despre care poetul Nicolae Dabija spune: „Dacă ar putea să le vadă M. Eminescu, cu siguranță, s-ar recunoaște în comentariile picturale ale operei sale.” Nu le este ușor elevilor să accedă la lectura acestui minunat poem filosofic, însă pentru cei care se pătrund de înțelegerea și semnificația lui, efortul spiritual se încununează cu o pondere remarcabilă în evoluția eului personal.

Să vedem în continuare cum au încercat elevii să facă, și au reușit cu succes, un comentariu colectiv privind momentele de inspirație eminesciană în poemul *Răsărit de Luceafăr*. Vom prezenta fragmentar și selectiv o parte din expuneri și suntem convinși că ele ar fi plăcut lui Victor Teleucă, cel care a susținut și protejat tinerele talente, iar în ultimii ani de viață a fost pe post de dascăl, predând filosofia, estetica, psihologia și istoria culturii la Liceul de Arte Plastice „Igor Vieru” din Chișinău.

De exemplu, Cristina Sibov, elevă la Liceul „Mircea Eliade”, consideră că „prin poemul *Răsărit de Luceafăr* nu numai că-l descoperim pe Eminescu, dar și eminescismul lui V. Teleucă”. Eleva argumentează că „toate elementele naturii (pădurea, ma-

rea, noaptea cu beznă) sunt martori, dar în același timp și catalizatori ai nașterii lui Eminescu, fiindcă precum spunea Theodor Codreanu „limba română și stihiiile cerului și pământului l-au plăsmuit pe Eminescu”, și nicidecum invers. Mi-a făcut plăcere să citesc poemul, fiindcă ne descrie „geneza” poetului (Eminescu), lăsând totuși loc pentru meditații cititorului”, susține în final Cristina. Dar iată cum vede Mariana Plângău de la Liceul „Al. I. Cuza” asocierile eminesciene: „V. Teleucă aduce un omagiu Luceafărului poeziei. Regăsim mitul cosmogonic *Înger și demon*, iar răsăritul îl remarcăm ca pe un spirit. Poetul a apelat la mai multe procedee artistice, cum ar fi *fulger de cuvânt* – metaforă, *steaua ce-n apus de soare, din adânc răsare* – antiteză, în care *steaua* are numeroase semnificații ce simbolizează infinitul, gloria, misterul, noaptea; *noaptea plină* este un determinativ cu funcție de simbol, egalându-se cu întunericul ce precedă totul, cu excepția golului; *noaptea* este portretizată ca o noțiune de timp, dar și vremea pericolelor. Este prezentă tema eminesciană a răsăritului, semn de respect spiritului și genezei cosmosului. Referințe pot fi *Scrisoarea I*, *Rugăciunea unui dac*. Cuvântul *Lucifer* are tangențe cu poemul *Luceafărul*, iar *steaua* cu poezia *La steaua*. C. Paladi de la Liceul „Mircea Eliade” apreciază ca foarte sugestivă cifra patru din poemul lui V. Teleucă, presupunând că ar trebui să însemne răspândirea creației eminesciene în toate cele patru puncte cardinale ale globului pământesc. Dumitru Grecu de la Liceul „Al. I. Cuza” este conștient de faptul că „Victor Teleucă încearcă să trezească în noi conștiința că omul trebuie să-și trăiască viața cu demnitate, pentru că viața din păcate este scurtă. Nu putem să nu observăm o tangență cu *Glossă*, unde vedem acest îndemn din partea lui Eminescu pentru a prețui viața și valorile spirituale și nu cele materiale”. Tudorița Sugailo de la același liceu are o părere generalizată și anume că

„Victor Teleucă ni-l prezintă pe Eminescu drept un nou univers ce are ca simbol național *bourul voievodal*, de altfel, fragmentul în care se cuprinde acesta, e asemănător unei imagini memorabile din poezia lui Marin Sorescu *Trebuie să poarte un nume*, unde se spune că Eminescu n-a existat, a existat acel tânăr cu ochi mari cât istoria. V. Teleucă apreciază că prin Eminescu noi am ajuns la cea mai înaltă cugetare despre ființă și la adevărata conștiință națională, nu în zadar, în poem acel *bour* coboară din stema țării și apare în fața poetului având coarnele luminate și ochii negri, de fapt, avem aici antiteza lumină-negrul, lumina fiind simbol ascensional și reprezintă calea înălțării, mântuirea și fericirea divină, pe când negrul simbolizează doliul resemnat, fără speranță, adică autorul egalează aceste simboluri, plasându-le pe o balanță. Metafora „*unsul vremii*”, așa l-a numit pe Eminescu, are sensul religios de stăpân al Țării, rege, voievod. Avem un șir de procedee artistice: „*scânteii de săbii*” (metaforă), „*clipa cât o eră-ntreagă*” (comparație) ș.a. ce creează o imagine de întâmplări infinite. „Eminescu reprezintă întregul, iar ceilalți sunt doar emineștii cu mulțimea lor de ghersuri”, așa îl vede V. Teleucă pe Mihai Eminescu. Acesta s-a născut „într-un focar de lună, într-o noapte de furtună, frământată de lumină”, iarși prezent simbolul luminii, deci ajungem la următoarea concluzie: Eminescu este calea înălțării, a fericirii divine. Olga Oboroc de la Liceul „Mircea Eliade” e de părerea că „în poezia lui Victor Teleucă natura constituie templul inspirației. Metonimia *gândul frunții* prin care se subînțelege creierul, ne sugerează ideea că la fel și pentru Mihai Eminescu natura a servit ca sursă de inspirație. Metafora *cerneala sângelui* exprimă chinul și suferința prin care trece poetul ca să-și pună gândurile pe foaia de hârtie. Versul *vara, toamna, primăvara, iarna cu deosebire* ne vorbește despre setea neconținută a poetului de a crea, iar accentul pus pe anotimpul iarna

ne amintește că Eminescu s-a născut iarna. În concluzie, putem afirma că Mihai Eminescu și Victor Teleucă s-au dedicat în întregime literaturii, lăsându-ne nouă, generațiilor tinere, opere de mare valoare. Maria Răducanu de la Liceul „Mircea Eliade” a rămas fascinată de picturile maestrului Ion Daghi, care îmbracă poemul în haine de sărbătoare, motiv care i-a servit pentru scrierea unui adevărat eseu, pe care-l prezentăm integral.

Dublu motto:

Recitindu-l pe Eminescu ne întoarcem, ca într-un dulce somn, la noi acasă.

Sensul existenței și datoria fiecărui om este creația.

(Mircea Eliade)

Ilustrațiile poemului m-au impresionat profund. De o săvârșită structură compozițională și o excepțională detalizare, fiecare dintre lucrări reprezintă un element al cronologiei genezei *Luceafărului*, a cărui sorginte o găsim în chemarea tuturor forțelor naturii, transformată apoi prin suferință nelimitată în acest extraordinar fenomen universal. Nu aș putea delimita ilustrațiile, deoarece ele se completează reciproc într-o perfectă armonie. Puterea supremă a luminii și iluzia superficialității peisajului impresionist se combină în aceste picturi cu imagini cosmice futuriste.

Deschizând cartea (și lăsând coperta „la desert”), observăm un fragment central din *Coordonate eminesciene*, care ne arată fenomenul nașterii unei stele, *Supernova*; ori, privită altfel, o nebuloasă; ba chiar poate fi și însăși creația lumii prin ipoteticul Big Bang, sprijinit însă de alte condiții inițiale. Observăm clar că acest eveniment primordial se petrece deasupra unei mese de scris. Steaua, Nebuloasa, Universul Eminescu nici nu puteau fi născute într-o modalitate mai potrivită, leagănul sacru și firesc reprezentându-l acest (la prima privire) banal mobilier. Eminescu, în ipostaza

Creatorului, posedă o imensă putere de a transforma focul sufletului său într-o nouă lume, atât de diversă și complexă, încât ne trezim scufundați cu toate trăirile noastre în acest fraged și jun univers.

Iată, *Nebuloasa Eminescu*, norul intras-telar de o impecabilă frumusețe, dar pe timp ce urmărirea corpului cosmic necesită un telescop și profunde cunoștințe astronomice, *Nebuloasa Eminescu* nu are nevoie decât de puțin timp pentru a ne împărtăși toată beatitudinea ideală a sa: doar interesul nostru, dorința de a o primi în suflet cu o bucurie sinceră. *Nebuloasa...* reflectă în fiecare dintre nenumăratele raze lumile eminesciene. În aceste unde redescoperim cu drag toate capodoperele sale: marea, codrul, lacul, luna. Toate, într-o existență atât de strânsă, au devenit un tot întreg, nedespărțit de bariere, purtând un singur nume – Eminescu.

În primele secunde de vizionare a *Abandonului*, mi s-a părut că acesta reprezintă o supragalaxie ori o aglomerație de nebuloase, sau una împrăștiată și minunată, dar am observat apoi un detaliu șocant. Figurile imaculate nu sunt altceva decât suflete; spirite umane părăsind învelișul lor material, îndreptându-se în nemurire într-o nouă formă de existență. În centrul compoziției, încoronat de însuși Soarele, se ridică, probabil, însuși Eminescu, silit să-și evacueze suflarea.

Oaza cosmică, fragment și versiunea integrală, redau o sferică insulă de pace senină, înconjurată de haosul ostil sideral. Forma sferică este cea, spre care tinde toată materia în universul nostru, forma perfectă. Astfel, luminoasa *Oază...* pierdută în neantul necuprins se apropie de o maximă desăvârșire. Dintr-un alt punct de vedere, din cauza excepționalei perspective, *Oaza...* constituie o fereastră, un portal, prin care distingem creația sublimă a Universului – Natura! Această imagine a naturii, formidabilă în propriul său mod de a fi, materializează și mai vizibil ideea originară a perfecțiunii.

În ilustrația *Interferențe de suferințe*, reprodusă și pe copertă, creația plasticianului atinge punctul culminant: Universul este Eminescu! Eminescu este Universul! O definiție flagrantă ce cuprinde tot binele și tot sumbrul existenței. Aureola poetului înseninează orizontul. Inima sa lucește mai înflăcărat decât orice stea văzută de un muritor, dinamică. Pictura ne conduce privirea în sus, spre inepuizabila lucire a poetului.

Deși noi ne-am obișnuit cu cele trei dimensiuni normale, se cunosc zece (iar după unele teorii, unsprezece), în *Intercalarea dimensiunilor*, ca și în opera lui Eminescu, precum și în poemul *Răsărit de Luceafăr*, se revelează o infinitate de dimensiuni. Fiecare simțire a unui sentiment, orice singur detaliu peisagistic, e un întreg plan real. Pictura ne arată punctul de intersecție al acestora, punctul „despicat în patru, fiecare iar în patru”, creația în același moment cu existența și tot în aceeași clipă ca apocalipsul, cu toate evenimentele posibile la un loc în timp și o clipită în spațiu.

În sfârșit, revenim la început, la *Coordonatele eminesciene*, de o fabuloasă splendoare. Căutând geniul, ușor îl găsim în lumină și beznă, în ape și ceruri, în foc și zăpadă, în ramuri și printre stele...

În concluzie: fiecare om are propria lui părere. Menirea artei este să ne inspire sufletele însetate de frumos.

Frumoasă părerea Mariei Răducanu despre o pictură pe măsură, interesante și ale celorlalți elevi, dovadă că, parafrazând vorba cronicarului, nasc la liceele „Mircea Eliade” și „Al. I. Cuza” talente. Se prea poate că anume aceste ateliere de creație juvenilă vor servi ca debut unor destine care se vor împlini într-un viitor apropiat sub aureola inepuizabilei inspirații eminesciene în tandem cu cea teleuciană.

Rămâne să mai adaug că la dezbateri au luat parte elevi din clasele superioare cu prezența și a celor mici, începând cu clasa a doua, pentru *luare aminte* și exemplu de urmat.

FORUMUL CELOR MAI FIDELI CITITORI AI BIBLIOTECII MUNICIPALE „B.P. HASDEU”

Valeriu RAȚĂ,
bibliotecar

Pe 1 decembrie, cînd românii din Țară și din orice colț al lumii sărbătoresc Ziua Națională a României, iar la Chișinău a fost dat startul sărbătorilor de iarnă, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” s-a desfășurat, în premieră absolută, **Forumul celor mai fideli cititori**.

În deschiderea acestei manifestări culturale, dna dr. **Lidia Kulikovski**, director general al BM „B.P. Hasdeu”, a menționat că trăim un timp al schimbărilor climaterice, tehnologice, politice, dar neschimbată rămîne importanța cărții în activitatea noastră de zi de zi. Prezentînd un succint raport al activității BM pe parcursul anului 2010, dna L. Kulikovski a specificat: „La dispoziția utilizatorilor stau 31 de filiale, distribuite în toate sectoarele capitalei; servicii specializate ca Biblioteca Publică de Drept, Biblioteca de Arte „T. Arghezi”, Centrul Academic

Internațional *Eminescu*, Centrul de Informare și Documentare „Chișinău”, Centrul de Informare Europeană, Sala de carte germană ș.a., avînd o colecție de factură enciclopedică, de peste un milion de volume, o colecție bogată de publicații periodice, servicii virtuale, servicii specializate, programe de lectură, programe de cultură și divertisment. La 1 noiembrie 2010, în baza de date a bibliotecii erau înregistrați peste 230 mii de chișinăuieni și locuitori din suburbii. Dintre ei, în cele zece luni ale anului 2010, au vizitat cu regularitate BM circa 127 mii de cititori. În aceeași perioadă chișinăuienii au solicitat pentru a lectura aproximativ șase milioane de titluri (de cărți, reviste, ziare etc.). Statisticile nu pot înlocui oamenii... Cititorii sînt prezentul și viitorul bibliotecii. Ceea ce contează cu adevărat nu este cîți sînt în general, ci cîți de mulți sînt fideli...

Noi am ales, din cele 116 mii de cititori activi, după criteriile elaborate în prealabil, 133 de cititori, ațiția cîți ani a împlinit de la fondare, în 2010, BM „B.P. Hasdeu”. Deci, 133 dintre prietenii cei mai fideli ai bibliotecii, cărții, lecturii...” Parafrazîndu-l pe scriitorul american Ray Bradbury, L. Kulikovski a reiterat că „lumea fără cărți poate deveni un infern”. De aceea avem și cititori fideli, de o loialitate de nedescris. Indiferent de la ce filiale sînt (de la „Transilvania” sau „Onisifor Ghibu”, de la „Alba Iulia” sau „Maramureș”...), tuturor li s-a exprimat un laudatio. BM „B.P. Hasdeu” prestează un spectru larg de servicii și îi tratează pe toți cititorii ca fideli prieteni ai instituției. Pentru sentimentul de afecțiune aceștia au fost răsplătiți pe măsură. Celor mai fideli cititori li s-au înmînat diplome, genți (pe care era imprimat logoul BM „B.P. Hasdeu” și inscripția *Cel mai fidel cititor*) cu un set de cărți (din opera lui Mihai Eminescu, Ion Creangă, I.L. Caragiale, B.P. Hasdeu ș.a.) și premii bănești.

Luînd cuvîntul, **Ana Lucia Culev**, șeful Direcției cultură a Primăriei Municipiului Chișinău, a felicitat cîștigătorii Concursului *Cel mai fidel cititor al BM „B.P. Hasdeu”*, exprimîndu-și speranța că aceștia vor fi alături de cărțile dragi și în continuare. „Nu-mi închipui viața fără Carte. Mi-au fost îndrumători în carieră Mihai Eminescu,

Grigore Vieru, Gabriel García Márquez ș.a.”, a spus A.L. Culev.

Artista Emerită de la Teatrul Național „Mihai Eminescu” **Ninela Caranfil** a spus că se simte bine în bibliotecile noastre și că îi place cînd biblioteca este ca o casă mare, cu toată zestrea Universului, altfel spus, cu cele mai frumoase și mai utile cărți din diverse domenii. Și, fiind în consonanță cu evenimentul zilei, a făcut apel, către tineri, mai ales: să ne cunoaștem istoria, să vorbim corect limba română, căci de aceasta depinde soarta reîntregirii Neamului nostru, care va veni cînd va vrea Dumnezeu. Pentru ascultătorii ce s-au adunat în Sala de lectură a BM, distinsa actriță a recitat poezia *La Putna* de Leonida Lari.

Premiul pentru **Dumitru Fusu** a fost transmis soției sale – pictorița **Maria Mardare-Fusu**. „Gestul Bibliotecii Municipale contează foarte mult pentru Dumitru. Cînd a aflat că va primi o distincție din partea Bibliotecii Municipale, fața lui exprima în același timp și bucurie, și mulțumire, și dor de oameni... I-a plăcut totdeauna să fie în mijlocul oamenilor...”

Paulina Zavtoni, Artistă a Poporului, numele căreia este legat indisolubil de Teatrul „Luceafăru”, a mulțumit bibliotecarilor pentru bunăvoința cu care deservesc cititorii, pentru atașamentul sincer față

de profesia de bibliotecar, una dintre cele mai vechi și mai nobile în lume. Aceleași cuvinte de recunoștință le-a exprimat și **Alexandra Tănase**, profesoară de limba și literatura română la Liceul „Gaudeamus” din capitală; **Iulian Filip**, scriitor, care a dăruit BM antologia poetică de autor *Puținul (m)eu / Urmele frumoase* (cu dedicația: „Temerarilor trecători de pragul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” în căutarea poeziei și a făcătorilor de poezie – să mă găsiți... cu toate consecințele”) și a recitat o poezie dedicată cărții, pe care o reproducem mai jos, spre deliciul cititorilor revistei noastre:

„Cartea-i bună cînd adună... / Cartea bună gînd adună... / Cartea bună lume-adună / (lume bună îm-pre-u-nă!)... / Dacă-adună, dacă-i bună, / cartea bună se împarte, / se împarte, face parte / și aici, și mai departe / (de aici pînă departe!) / din ce are bun o carte, / dacă-i bună, dacă-adună... // O lumină nu dezbină?... / De lumină se anină / rătăcitul cel prin tină / și se-nalță spre lumină – / cînd lumina e senină, / cînd lumina nu dezbină, / cînd lumina-i din lumină, / cînd lumina-i spre lumină...”

Cu un dar pentru BM a venit și scriitorul **Alexandru Buruiană**. E vorba de volumul de piese de teatru „Big Bang”. Fiind un cititor devotat al Filialei „Transilvania” din sectorul Ciocana al capitalei, Al. Buruiană a dedicat acesteia o poezie, care a fost dată citirii și apreciată elogiativ de către dna L. Kulikovski. Desigur e un fapt

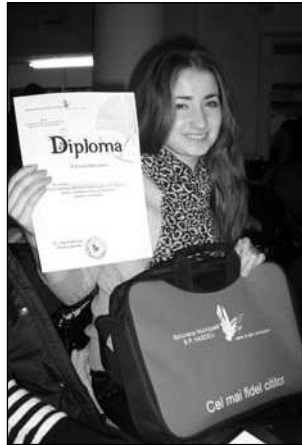
meritos pentru cunoașterea în detalii de către autor a programului de activitate al filialei și a celor „optzeci mii de volume transpirate”.

Ion Negrei, viceprim-ministru al Guvernului RM, a relatat că cititorii BM „B.P. Hasdeu” sînt onorați la cel mai înalt nivel și toți cei care au primit diplome pot fi supranumiți, cu certitudine, „Cititori Emeriți” – pentru devotamentul lor față de carte. „Prin acțiunea ce are loc sperăm că îi vom încuraja și pe alții să îndrăgească lectura cărților, să se încadreze în armata de cititori fideli ai bibliotecii, să devină mai puternici, mai încrezuți în ceea ce fac... De cînd am învățat literele – mereu citesc... Iar în prezent, scriu cărți...”, a spus viceprim-ministrul. Apoi a transmis ca dar bibliotecii volumele *Simbolurile Țării Moldovei* de Vlad Mischevca și Ion Negrei (notînd pe foaia de titlu: „Pentru cititorii Bibliotecii Municipale B.P. Hasdeu. O națiune își făurește destinul sub aceleași simboluri”), *Conștiința națională a românilor moldoveni* de Gheorghe Ghimpu (ediția a treia) și *Moldovenii sub teroarea bolșevică: sinteze elaborate în baza materialelor Comisiei pentru studierea și aprecierea regimului comunist totalitar din Republica Moldova* – toate tipărite în anul curent. „Luăm mult de la biblioteci și iată vine timpul să restituim din datorii... Tinerii să învețe urături, colinde și de sărbători să cîștige bani, ca apoi acest capital să-l investească... în cărți”, a adăugat dumnealui.

Manifestarea s-a desfășurat într-o atmosferă călduroasă ce l-a făcut pe pictorul, nonagenarul **Glebus Sainciuc** (cititor al bibliotecii noastre din 1950!) să afirme, atunci cînd i s-a înmînat premiul, că „a petrecut cele mai fericite clipe în compania camarazilor de idei”. Dr. **Vasile Șoimaru**, a fost plăcut surprins de premiu, spunînd că există încă mulți cititori care merită să poarte calificativul de „cel mai fidel”. Au mai

fost gratificați cu premii și diplome scriitorul și profesorul **Rodion Cucereanu** (cititor al bibliotecii din 1955!), criticul literar, prof. univ. dr. hab. **Eli-za Botezatu**, traducătoarele **Argentina Cupcea-Josu** și **Eugenia David**, protoiereul **Petru Buburuz**, scriitorii academicieni **Mihai Cimpoi** și **Nicolae Dabija**, jurnalistele **Silvia Hodoroaga**, **Emilia Ghețu**, **Zina Izbaș**, dr. în istorie **Mihai Tașcă**, scriitorii și publiciștii **Vlad Pohlă**, **Dumitru Crudu** ș.a.

Luările de cuvânt ale participanților la concurs au fost succedate de melodii aplaudate de publicul din sală, avându-i ca protagoniști pe **Natalia Croitoru** (licențiată a

Universității Tehnice) și frații **Viorica** (profesoară de muzică la Liceul Teoretic „Elena Alistar”) și **Constantin Cibotaru** (conducător de muzică la grădiniță).

Primul for al celor mai fideli cititori ai BM „B.P. Hasdeu” are toate șansele să se transforme în unul tradițional, pentru că biblioteca e un flux de vise care pot fi transformate în realitate, pentru că în fiecare zi cărțile de pe rafturi își așteaptă admiratorii, cutezătorii, entuziaștii săi. Să sperăm că în anul viitor BM va fi acea instituție care va pune accentul pe importanța cărții în viața fiecărui om, care dorește să cucerească culmile artei și științei.

LIRA ÎN PATRU PUNCTE CARDINALE – CARTE DESCHISĂ ȘI PENTRU BASARABIA

Nu de mult, am avut fericita ocazie să asist, în găzduirea Bibliotecii Metropolitane „Mihail Sadoveanu” din București, la lansarea unei cărți de poezii, intitulată **Lira în patru puncte cardinale** – cartea tinerilor scriitori, rod al cenaclului literar cu același nume. Este un prim volum, amplu, format mare, cu un cuprins de 440 de pagini. Selecția a fost făcută de **Cristina Ștefan**, moderatoarea evenimentului în cauză, căreia i-am solicitat un interviu.

– Dna Cristina, mai întâi vă adresez felicitări pentru această mare reușită, căci nu este deloc ușor în condițiile actuale să editezi o carte voluminoasă, mai ales, ținând cont că majoritatea sunt debutanți și e foarte important să fie încurajate tinerele talente. Începutul cum a fost?

– Cenaclul nostru este on-line, un cenaclu deosebit față de celelalte rețele literare, care activează la ora actuală pe internet.

Ideea acestui cenaclu mi-a venit pentru că cele mai multe rețele literare nu oferă ceea ce și-ar dori tinerii începători. Și eu, la rândul meu, ca începător în ale scrierii, acum vreo 10 ani, am avut o stare incomodă.

– Ați reușit deja să vă afirmați...

– Am tipărite trei volume, public la editura on-line *Semănătorul*, în diverse reviste. Dar la început m-am lovit de o anume acțiune inhibitoare talentelor. Nu toată lumea se naște poet, în pofida unor spuse ale clasicilor sau din folclor. La ora actuală mai trebuie și tehnică, și limbaj nou, mai trebuie o mulțime de alte considerente pentru ca să poți fi numit autor de poezie. Pretențiile sunt foarte mari și pentru faptul că într-adevăr în ultimii ani foarte multă lume scrie pentru net și atunci selecția se face foarte greu. Se amestecă în acest caz calitățile, se amestecă criteriile de selecție. Am făcut acest cenaclu on-line, fiind ajutată de tineri entuziaști.

– *Cum de v-a reușit să antrenați toată Țara?*

– Datorită noutății și inventivității acestui sistem. Căci începusem să vă spun de celelalte rețele, prin care venea tânărul și posta – un oarecare, sub anonim sau nu, și cel mai frecvent i se spunea: ieși afară, că nu ai nicio treabă cu literatura. Nu trebuie să fie așa. Un om care vrea să scrie deja are o anume lirică în el. Poate e talentat, și probabil, în modul acesta violent și agresiv în rețelele literare s-au pierdut talente. Cine știe, poate și prima poezie a lui Eminescu nu a fost extrem de reușită. Miorescu l-a criticat și pe Eminescu la vremea respectivă, dar trebuie un pic de răbdare, de încurajare a unui tânăr.

– *Din acest motiv ați inclus în carte și unii poeți consacrați?*

– Da, au contribuit la acest proiect oameni importanți din literatura actuală românească, membri ai Uniunii Scriitorilor – Eugen Dorcescu, care este doctor în lingvistică; un mare literat, un mare cărturar al României actuale, Rodian Drăgoi, la fel membru al Uniunii Scriitorilor, cu volume de poezii deosebite, mulți membri ai Ligii Scriitorilor. Organizarea noastră o datorăm Ligii Scriitorilor, filiala București, președinte Elisabeta Iosif, care a fost prezentă aici

la Biblioteca Metropolitană. Deci, am găsit oameni profesioniști, care au contribuit direct la realizarea proiectului menționat. Este prima carte. Nu o putem numi o antologie de poezie, fiindcă poezia noastră este în lucru, nu este infailibilă. Or, este o carte a unei idei și a muncii noastre în cadrul cenaclului, pentru că se lucrează la vers. Este un sistem blând, de prietenie, noi nu repezim pe nimeni, dăm șanse egale tuturor celor care vor să scrie, dar selecțăm după criterii bine determinate.

– *Cartea a fost prezentată de scriitori...*

– Noi am mai avut o lansare – la Bacău, în cadrul cenaclului „Octavian Vulpe” și în prezența unor membri ai filialei Uniunii Scriitorilor, unde președinte este Calistrat Costin, iar președintele cenaclului – Petru Scutelnicu, care editează revista *Plumb* – revistă cu mare vechime în literatura românească, fondată de George Bacovia. Cartea a fost primită cu entuziasm, dându-ne șanse reale de a propovădui literatura de calitate a tinerilor la ora actuală. La București au venit membri marcanți ai Ligii Scriitorilor: Elena Armenescu, Elena Puică din Canada, care are acolo publicații de valoare în limba română, Ioana Stuparu, scriitorul care a recenzat cartea, Cristian Neagu, Ion Buciuman, Manole Gorun și mulți alții.

– *Și pe lângă ei, toți tinerii debutanți?*

– Aproape toți autorii, din care actrița Elena Ghițescu a citit cu mare forță și cu mare talent.

– *Este și dansa membra al cenaclului?*

– Nu, dar este un combatant activ al culturii române din București, nu lipsește de la lansările de carte, menține așa un nimb al oamenilor creatori de frumos – fie că e pictură, fie că e literatură, este un mare om al culturii actrița Elena Ghițescu.

– *Vreau să ne spuneți pe scurt despre structura cărții.*

– Când am lansat-o pe internet, ne-am propus să fie 20 de debutanți și 250 de poezii, dar selectate, filtrate ca să avem o carte de calitate. Între timp, cum ați putut remarca și dumneavoastră, s-au afiliat cu plăcere și ceilalți scriitori consacrați, pentru că le-a plăcut ideea. Avem 24 de autori debutanți și 17 autori consacrați, făcându-le omagierea prin alăturarea unor plachete de versuri. Debutanții sunt de vârste diferite – de la 12 ani până la 60, cu stiluri literare foarte diferite. Noi încurajăm orice stil literar dacă este de calitate, chiar și versul clasic în rimă, care în ultimul timp este dezavuat. Deci, de la versul clasic până la suprarealism avem cuprinse toate stilurile literare – avem și literatură pentru copii, avem și literatură populară – manieră idilică. Din stilurile populare am vrut să nu respingem pe nimeni, fiecare se exprimă în felul lui.

– *Cum v-a reușit acoperirea financiară? Cum ați colaborat cu editura?*

– Acoperirea financiară a fost făcută prin eforturi proprii. La Bacău a fost prezent și președintele Consiliului de cultură, sperăm în niște sponsorizări. După primele șase luni de activitate, prima carte a sponsorizat-o fiecare autor în parte. Ne propunem să edităm câte două cărți pe an.

– *Spuneți-ne și despre colaborarea cu Biblioteca Metropolitană.*

– Din punctul de vedere al cenaclului on-line este și prima carte, și prima lansare, și prima colaborare, însă noi, filiala – Liga Scriitorilor Români București, la Biblioteca Metropolitană suntem la noi acasă, Metropolitană ne este sediul de lansări și de alte activități culturale, inclusiv congrese.

– *Reprezentanții Basarabiei lipsesc în carte, de ce oare?*

Poate vor fi incluși în viitor?

– În cadrul cenaclului au venit de curând vreo patru membri, chiar din Chișinău, un singur nume rețin Maria Fărîmă, care scrie excepțional, mai este un băiat care scrie, în stil neomodernist, destul de bine. Îi așteptăm cu drag pe poeții tineri basarabeni, pentru că am eu așa un patriotism local, dar în Moldova se scrie bine.

– *Mulțumesc pentru interviu, pentru apreciere și poate că următoarea lansare cu debutanți basarabeni o faceți la Chișinău.*

– Cu tot dragul, eu vă las site-ul nostru. Am uitat să vă spun că pentru a nu fi atacați de tot felul de indivizi, am făcut un site privat. Persoanele care intră sunt selectate riguros, numai cu invitație.

– *Dacă această idee cu lansarea prinde, să știți că Biblioteca Metropolitană București are o soră cu strânse relații de colaborare – Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, dar și o filială, tutelată – „O. Ghibu”, unde cu mult succes se desfășoară multe activități cu participarea unor scriitori, oameni de cultură și știință din Țară. Noua carte ar putea să fie cartea unirii poezilor debutanți, dar și marcanți, dacă se păstrează modelul celei lansate.*

– Da, ar fi o carte a unirii poezilor, dar, în primul rând, o carte a limbii române.

Consemnare: Raia ROGAC

PAULIAN PĂSĂRIN: „EVENIMENTELE DIN DECEMBRIE 1989 AU FOST PLANIFICATE CU MULT TIMP ÎNAINTE, ÎN AFARA ROMÂNIEI...”

Col. (r.) Paulian Păsărin a fost șeful Serviciului de contraspionaj. El a condus serviciul de la înființarea sa, în anul 1974, până la dizolvare, în decembrie 1989. Acesta declara că în decembrie 1989 nu a fost revoluție, iar evenimentele care au dus la înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu și chiar împușcarea lui și a Elenei Ceaușescu au fost planificate cu mult timp înainte, de Uniunea Sovietică și Statele Unite. Paulian Păsărin a murit în anul 2007, iar apropiații lui au declarat că ultimele sale cuvinte ar fi fost: „Mi-au făcut-o și ei mie.”

Reporter: Domnule colonel, a știut Nicolae Ceaușescu ce i se pregătește sau a fost luat prin surprindere de Revoluția din Decembrie 1989?

Paulian Păsărin: Despre evenimentele din 1989 pot să spun adevărul, pentru că am cunoscut fața nevăzută a lucrurilor, dar nu voi folosi termenul de *revoluție*, pentru că nu împărtășesc această variantă și vă voi argumenta în continuare de ce. S-a știut cu mult timp înainte ce va urma. Au existat o serie de date în mediul oamenilor de informații și nu de genul că s-ar putea, ci au fost informații certe.

Totul a plecat de la o greșeală a lui Nicolae Ceaușescu. La începutul anilor '80, după moartea lui Brejnev, s-a pus problema cine să fie succesorul lui la conducerea Partidului Comunist din Uniunea Sovietică. Printre posibili

succesori a apărut și Andropov, care era șeful KGB-ului în Uniunea Sovietică.

Atunci Ceaușescu a făcut greșeala (nu știu dacă sfătuit sau din proprie inițiativă, dar cred că a fost o inițiativă personală) de a ieși pe postul național de televiziune cu părerea că nu este Andropov cel mai potrivit să-l urmeze pe Brejnev la conducerea partidului. De aici au sărit scânteii și de o parte și de alta, dar mai ales din partea lui Andropov, care a ajuns în poziția de președinte al Uniunii Sovietice.

Deci, înlăturarea lui Nicolae Ceaușescu a fost pusă la cale la Moscova. În plan informativ, un subordonat de-al meu a venit și mi-a spus că, în fiecare zi de marți și de vineri ale săptămânii, la blocul din Piața Aviatorilor, bloc care era al sovieticilor și era un cămin-hotel, vine un autocar sau două cu turiști, care a doua zi nu făceau altceva decât să împânzească Bucureștiul. În urma verificării informațiilor am constatat că turiștii verificau piețele, magazinele, dar mai ales se familiarizau cu dispozitivele de pe traseele pe care circula Ceaușescu. Dacă bărbații aveau ca sarcină să monitorizeze intersecțiile și să vadă lipsurile cu care se confruntă populația, femeile au mers până acolo încât îi identificau pe băieții noștri aflați în dispozitiv și încercau să le facă „ochi dulci”, în ideea de a intra în vorbă cu ei. Am mers mai departe cu verificarea și am aflat că aceste grupuri făceau parte dintr-o divizie amplasată în Basarabia.

Unii dintre ei își căutau anumite poziții, din care să poată acționa cu arme de foc. Eu îmi întăresc afirmația prin faptul că toți care s-au aflat în mulțime și asupra cărora s-a tras, au fost împușcați de la înălțime, după traiectoria gloanțelor.

R.: *Coincid clădirile în jurul cărora au stat mai mult presupușii turiști cu cele din care s-a tras în timpul evenimentelor din Decembrie 1989?*

P.P.: Da, cele mai studiate clădiri de către respectivele persoane au fost chiar cele din care sau de pe care s-a tras în mulțime. De exemplu, în jurul Televiziunii au fost instalate acele simulatoare, iar eu cunosc un caz concret, al unui anume Popescu, de pe Zambaccian, care a mânăuit tot timpul simulatorul și a recunoscut ulterior acest lucru. Este un fost agent KGB, care a povestit că a folosit simulatorul, iar pe masă avea un pahar cu apă și o pastilă, pe care trebuia să o ia, ca să moară, dacă acțiunea ar fi eșuat, iar el ar fi fost prins.

R.: *Ce se făcea, concret, cu acele simulatoare?*

P.P.: Simulatoarele erau de mai multe categorii: de zgomot care imitau trecerea unui tanc, o rafală de mitralieră, o explozie, dar și simulatoare cu efecte luminoase, cu trasoare. Deci, revenind la întrebarea inițială, dacă s-a cunoscut sau nu ce urmează, este cert că Ceaușescu a fost informat despre faptul că urma să fie înlăturat. Astfel, pentru că știa că i se pregătește ceva, nu a rămas niciodată pe timp de noapte în URSS, de câte ori s-a dus în vizită, n-a acceptat niciodată să se facă aplicații pe teritoriul României, împreună cu celelalte state din Tratatul de la Varșovia și nici măcar să treacă trupele pe teritoriul țării, singurul lucru pe care l-a acceptat fiind aplicațiile pe hartă. Mulți spun că ar fi fost vorba despre o trădare a Securității, dar Securitatea și-a făcut datoria, aceea de a culege informații, de a le verifica și de a informa pe președinte

despre ce se întâmplă, ori noi asta am făcut. Trebuie precizat că eu și cu oamenii mei ne ocupam strict de securitatea președintelui și nu aveam nicio legătură cu trupele de securitate, care se ocupau de securitatea națională. Poate am fost acuzați că nu am acționat în timpul evenimentelor din 1989, dar trebuia să te gândești întâi la țară și apoi dacă e bine sau nu să-l aperi pe Ceaușescu. Dacă ar fi acționat Securitatea, ar fi însemnat măcel național. Trebuie spus că s-a afirmat că în România a fost genocid și că sunt 62 000 de morți, o cifră lansată dinainte de sistemul de dezinformare sovietic, ca să justifice intervenția militară, o altă variantă pusă la cale de sovietici, dacă varianta începută ar fi eșuat. S-a acționat cu planuri de dezinformare, s-a acționat cu zvonuri, propagandă defăimătoare, prin *Europa Liberă* și cu mobilizare de oameni, ceea ce s-a întâmplat la Timișoara și la București. Asta pentru că lumea era nemulțumită și era ușor de scos în stradă. Iar la acțiune n-au participat numai sovieticii, au participat și americanii, aceștia din urmă în partea aeriană.

R.: *Deci, concret, cine și ce a hotărât în legătură cu soarta soților Ceaușescu?*

P.P.: Bush cu Gorbaciov s-au întâlnit în vara lui '89 la Malta și au hotărât înlăturarea lui Ceaușescu de la conducerea României, dar s-a hotărât ca treaba să fie executată pe cale terestră de Uniunea Sovietică și pe cale aeriană de Statele Unite. Rețeaua informativă însă a fost îmbunătățită, pentru că, pe lângă serviciile secrete ruse și americane ce au acționat în plan informațional, s-a colaborat și cu serviciile de informații ale evreilor, sârbilor.

De altfel, vreau să-i informez pe cititori că primul partid comunist care a rupt legăturile cu Nicolae Ceaușescu a fost Uniunea Comuniștilor Iugoslavi, în frunte cu Miloșevici, iar principala poartă de intrare a trupelor de comando în România,

care au declanșat evenimentele de la Timișoara, a fost granița sârbească.

R.: *Am înțeles cine au fost actorii acestor scene, dar care era scopul, ce voiau, de fapt, să facă?*

P.P.: Gorbaciov voia înlăturarea lui Ceaușescu și o *perestroikă și galsnost*, adică restructurarea și transparența, care să ducă la un grad mai mare de libertate, dar tot într-un socialism cu un singur partid. De ce? Pentru că Gorbaciov era finul lui Andropov și a fost șeful direcției de dezinformare din KGB, deci acționa ca un profesionist. De altfel, la întâlnirea șefilor de state și de guverne din Tratatul de la Varșovia, care a avut loc la Moscova, Gorbaciov s-a întâlnit separat cu fiecare șef de stat, iar când s-a întâlnit cu Ceaușescu i-a spus că trebuie făcută o schimbare, iar așa cum s-au retras alții (Honecker a plecat, Brejnev a plecat, Jivkov a plecat), e cazul să se retragă și el, la al XIV-lea congres. Răspunsul lui Ceaușescu a fost destul de categoric, cum că e treaba partidului și a poporului său, iar atunci Gorbaciov l-a amenințat, că-l șterge de pe fața pământului, la care Ceaușescu a trecut și el la amenințări, spunând: „Dacă te mai amesteci în țara mea îți fac din Europa un Vietnam cum n-ai mai văzut niciodată și-ți cer Tezaurul, Insula Șerpilor și Basarabia!...” Efectul discuției lor s-a văzut și în întâlnirea generală, pentru că Ceaușescu a anunțat că s-a înțeles cu șefii de state și cu primii miniștri, ca următoarea întâlnire a primilor miniștri să aibă loc la București și Gorbaciov din prezidiu i-a zis: „Să vedem dacă mai apuci!...”

R.: *A fost acea întâlnire de la Moscova semnalul de începere a evenimentelor din decembrie 1989?*

P.P.: Categoric! Lacererea lui Gorbaciov, a pornit ofensiva și trebuie să clarificăm ce

s-a întâmplat la Timișoara. Se tot vorbește de cei 42 de morți, care au fost împușcați la Timișoara și arși în crematoriu la București. Nu au fost oameni din Timișoara, ci oameni din trupele de comando, care trăgeau de aproape în oamenii care manifestau. Au fost depistați, împușcați și duși la morgă. Din toți, n-a venit până acum vreo rudă să spună că le-a fost ars cineva la crematoriu. Ei erau oameni recrutați cu ani în urmă din străinătate, e drept români, dar despre care nu se mai știa nimic. Ei au fost recrutați și pregătiți în Ungaria și au fost pregătiți special. Ei au fost cei care i-au scos pe studenți afară cu forța. Mulți se tem să spună, dar eu știu, pentru că am cules informații.

R.: *Pe acești oameni din trupele de comando cine i-a împușcat?*

P.P.: Oamenii generalului Nuță Constantin, șeful Inspectoratului General al Miliției, i-au împușcat, iar el a fost trimis la Timișoara de Elena Ceaușescu, pentru că Ceaușescu era în Iran. Iar ca o dovadă că așa a fost, ungurii au făcut deja monument celor 42 de morți în Ungaria. Când a plecat din Timișoara, Nuță a luat cu el toate documentele și probele pe care le avea de la acțiunea care a avut loc, inclusiv probe video. Rușii au știut, însă, că acesta are probe împotriva lor, așa că l-au interceptat în tren la Alba Iulia și l-au urcat într-un elicopter, care a pierit într-o explozie, iar Nuță, echipajul și dovezile au ars. Deci, după cum vedeți, totul a fost pus la punct, spontane fiind doar manifestațiile oamenilor în stradă, dar și ieșirea lor a fost provocată de cei care au organizat totul. Asta pentru ca o simulare de revoluție a poporului să mascheze intervenția externă.

(După *Curentul Internațional*, oct. 2010, SUA-Canada)

TRAGEDIILE POPORULUI NU POT FI DATE UITĂRII

Aurel HIOARĂ

La sfârșitul lunii iunie 2010, președintele interimar al Republicii Moldova Mihai Ghimpu a semnat decretul privind declararea zilei de 28 iunie 1940 drept Zi a ocupației sovietice. Ulterior Comisia de savanți-experti din cadrul Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei (acad. Andrei Eșanu – președinte, dr. hab. Demir Dragnev, dr. Ion Jarcuțchi, dr. hab. Anatol Petrencu, dr. Anatol Țăranu, dr. Gheorghe Nicolaev, dr. hab. Gheorghe Cojocaru, dr. Mihai Tașcă) a emis un aviz privind evenimentele ce s-au derulat cu 70 de ani în urmă în Basarabia, în special între 26 și 28 iunie 1940. A urmat apoi Hotărârea Consiliului Suprem pentru Știință și Dezvoltare Tehnologică al AȘM drept răspuns la numeroasele solicitări privind aprecierea de pe pozițiile științei istorice a datei respective. (A se vedea, în acest sens și revista *BiblioPolis*, nr. 3/2010, p. 96-100). Totuși, pînă în prezent semnificația zilei de 28 iunie 1940 se discută în contradictoriu. Cu părere de rău, la noi sînt încă istorici, politicieni, dar și simpli cetățeni care dezaprobă actele sus-numite, înțelegînd așa cum au fost intoxicați de propaganda sovietică evenimentul crucial din viața poporului nostru. Dar, oricît de înverșunate ar fi acțiunile acestor pseudosavanți și politicieni miopi, totdeauna se vor găsi forțe sănătoase și capabile să combată cu destoinicie falsificările prin argumente solide, pe care le-a lăsat însuși regimul instaurat cu fraude și nelegiuiri.

În acest context se înscrie perfect manifestarea de la 21 decembrie curent, desfășurată la Sediul Central al Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, în cadrul căreia a avut loc lansarea cărții **Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovieti-**

ce (1940-1941) de conf. univ. dr. în științe istorice **Mariana Țăranu**, apărută, în 2010, la Sibiu, cu sprijinul Asociației ASTRA. E cazul să remarcăm că tema raptului Basarabiei din corpul României, pe 28 iunie 1940, de către URSS, a fost cu desăvîrșire tabuizată în perioada „construcției socialismului”. Abia după proclamarea independenței Republicii Moldova acest subiect extrem de sensibil pentru noi a început să fie puțin cîte puțin valorificat. Faptul a fost menționat și de moderatorul evenimentului cultural – scriitorul și jurnalistul **Vlad Po-hilă**, care din capul locului a felicitat-o pe protagonistă pentru realizarea unui studiu de excepție pentru societatea savantă din republică, dar și din afara ei. „Subiectul pus în discuție e de o maximă stringență și care nu suferă amînare. Au trecut 70 de ani de cînd pe teritoriul dintre Prut și Nistru s-a instaurat regimul bolșevic, un regim de teroare. Această carte are ca scop susținerea memoriei Neamului – să nu uite nimeni cum s-au întîmplat lucrurile cu adevărat. E o carte ce îi acuză pe ocupanți și acoliții lor, pe cei ce nu ne vreau binele, dar le conferă demnitate și verticalitate băștinașilor. De mici copii am crescut crezînd în minciuni, am fost îndoctrinați cu mituri despre Lenin, despre un Lenin blînd, capabil numai de fapte mărețe și înălțătoare. Abia apoi am aflat că nu e chiar așa. Puțini înțelegeau la acea vreme că sînt mințiți, fiindcă «operele» lui Lenin s-au tipărit în anii puterii sovietice cu croșete, «tăieturi». Materiale despre un alt Lenin au început să apară abia în perioada gorbacioviană. Fiind o cercetătoare temerară, Mariana Țăranu a divulgat virtuos adevărata față a «marelui conducător al proletariatului» în debutul ei editorial (de 220 de pagini) *V. Lenin fără*

machiaj: teroarea intelectualității sovietice, apărut în 2007 la Chișinău. E și aceasta o carte unică în Basarabia și pe întreg spațiul românesc.”

Cît privește a doua apariție editorială – cea care se lansează în fața unui public numeros de savanți-istorici, scriitori, jurnaliști, bibliotecari, profesori și studenți-discipoli ai M. Țăranu și nu numai – VI. Pohilă a mai spus că aceasta „impresionează chiar prin titlul ei. Pînă nu de mult în descrierea evenimentelor din iunie 1940 se foloseau (în scop de mușamalizare, de acoperire a faptelor reprobabile) termenii «eliberare», «alipire», «reunire cu patria sovietică», iar Mariana Țăranu scrie fără ocolișuri că a fost **ocupație** – așa cum știe și crede toată lumea necertată cu adevărul istoric. Aș mai menționa că Mariana Țăranu e meșterită a detaliului, care îi conferă lucrării un stil publicistic vibrant. M-a impresionat fermitatea și consecvența cu care scrie o domnișoară, tînără cercetătoare, nefăcînd concesii nici istoricilor ce împărtășesc alte unghiuri de vedere, nici concetățenilor veniți de pe aiurea și care își fac aici mendele. Se vede că lucrarea a fost foarte bine documentată, drept dovadă este multitudinea de trimiteri și anexe. Astfel, fiecare afirmație, fiecare gînd sînt întărite prin ci-

tarea documentelor (unele dintre ele publicate pentru prima dată la noi). Avem de a face cu un studiu important, a cărui temă merită mai multă atenție din partea forurilor superioare din republică. Din păcate, ne paște pericolul unei noi ocupații, de data aceasta mult mai subtilă, mai ipocrită, implementată cu ajutorul și susținerea neocomuniștilor (în fond, avînd aceeași mentalitate de a se menține cu orice preț la putere) și ale kominterniștilor de peste tot locul. Mai sîntem amenințați cu reinstaurarea legilor vechi de guvernare. Însă cartea Marianei Țăranu ne dă demnitate, pondere, rezistență și încredere că vom izbuti în visul nostru de veacuri.”

La sfîrșitul cărții sînt incluse 13 anexe (*Lista deputaților din Sfatul Țării arestați în anul 1940; Lista preoților și a cîntăreților bisericеști din Basarabia care au fost asasinați sau deportați de comuniști; Tabelul extraselor din procesele-verbale ale Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM cu privire la cererile condamnăților din motive politice de a fi amnistiați; Cotele de impozitare a veniturii obținut de gospodăriile individuale țărănești; Distrugerii efectuate în orașe la retragerea trupelor sovietice ș.a.*). VI. Pohilă a dat citirii pasaje elocvente ce demonstrează fărădelegile ocupanților – de ex., despre

asasinarea clericilor, despre distrugerea bibliotecilor din regiune ș.a. Citatul cu referire la acestea din urmă îl reproducem integral, fiindcă întru câțva ține de istoria instituției noastre: **„Teroarea intelectualității de creație se realiza, inclusiv, prin distrugerea în masă a bibliotecilor publice existente. Până la ocuparea ținutului de către sovietici, în Chișinău funcționau două biblioteci mari: una aparținea Primăriei municipiului și alta numită Biblioteca centrală. Prima a fost complet arsă, iar pe cea de-a doua sovieticii intenționau s-o transforme într-un centru de promovare a ideilor comuniste, de aceea au păstrat-o și în 1941 era în faza transformării. Și în localitățile rurale autoritățile sovietice ocupante scoteau literatura românească în mijlocul satului și, în prezența noilor funcționari, o ardeau. În schimb au fost deschise 249 biblioteci cu literatură rusă...”** Tristă situație... Abia în ultimii ani bibliotecile municipale, orașenești (mai greu cele de la sate) au izbutit să-și reconstituie colecțiile, să revină la firesc.

Mottoul cărții – *„Acest fragment de istorie e scris cu sângele băștinașilor care au fost jertfiți în numele unei utopii...”* – te face să parcurgi cât mai repede pagină cu pagină

și să meditezi profund asupra subiectului. Dr. **Elena Șișcanu**, cercetător științific coordonator la Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, a menționat că *Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)* de dr. Mariana Țăranu este o carte de referință bine documentată, care completează șirul de studii ale istoricilor cu renume în spațiul românesc. „Ținăra cercetătoare nu se acomodează la conjunctura timpului, de aceea a reușit prin lucrările sale să atragă interesul publicului cititor. Dînsa se înscrie perfect în rîndul istoricilor ce se ocupă de regimul comunist, fiindcă a scos la iveală «instrumentele», folosite de comuniști în scopurile lor mîrșave de a institui și a menține acel regim confortabil pentru ei, de care nu s-au vorbit pînă acum. Se vede că autoarea a vrut cu tot dinadinsul să ne convingă: comuniștii au purces la teroare și intimidare... Și ne-a convins cu lux de amănunte prin descrierea scenelor de tratament inuman al personalităților, a metodelor de racolare a turnătorilor etc. Sînt sute de dosare în care oamenii au recunoscut că au trecut granița ca să colecteze diferite informații... URSS-ul se interesa de situația din România privitor la un șir de domenii: economie, industrie, transport, învățămînt, religie ș.a.

Autoarea vorbește despre modul, principiile de organizare a alegerilor pe teritoriile anexate (se pretindea că acestea au fost libere și democratice). Documentele ne conving că în realitate totul era altfel de cum se scria în manualele de istorie – erau constrîngerii, erau încălcate drepturile politice ale cetățenilor. Anume rezultatele alegerilor explică faptul cum s-a instaurat regimul stalinist de comandă. Învățămîntul nu era pretutindeni gratis, cercetătoarea a găsit documente ce demonstrează că în unele instituții de învățămînt mediu de specialitate și superior se percepeau taxe de studii. Școlile și instituțiile superioare de învățămînt se subordonau NKVD-ului – pretutindeni se angajau la serviciu sau se înscriau la studii persoane docile regimului. Sînt descoperite fapte de manipulare a mass-mediei, a intelectualității creatoare. E un tablou sinistru al regimului totalitar instaurat după 28 iunie 1940. Lucrarea în discuție ar putea fi folosită la redactarea tezelor de diplomă, referatelor pentru diverse simpozioane etc., căci Mariana Țăranu a studiat mult în arhive și a pus în circulație documente inedite, s-a folosit de chestionarele, anchetele din teritoriile ocupate. În genere, lucrarea impresionează prin documentare. E o revenire la adevărul istoric în contextul zilei de azi. Cartea e actuală, utilă publicului larg și trebuie să fie în colecțiile tuturor bibliotecilor din republică”, a spus dr. Elena Șișcanu.

În capitolul *Teroarea – modalitate de comunizare a Moldovei de la est de Prut* Mariana Țăranu vorbește despre instituirea terorii ca aspect al politicii de stat, despre primele arestări, retragerea unei părți a populației basarabene peste Prut, exterminarea elitelor politice, lichidarea reprezentanților administrației publice ce au activat în perioada românească, terorizarea intelectualilor și țăranilor, activitatea unor organizații antisovietice, despre deportările din luna iunie 1940. Un coleg al autoarei – istoricul și arhivistul **Alexandru**

Moraru, și el de prin părțile Criulenilor – a menționat că atunci cînd iese la lumină o carte se produce un eveniment important. În cazul Marianeii Țăranu avem de a face cu o lucrare deosebită, căci prin tematica abordată aceasta completează un gol menținut de multă vreme. „În monografie se descrie un an (din iunie 1940 pînă în iunie 1941) din viața românilor basarabeni și e foarte greu să colectezi materiale din această perioadă, a recunoscut Al. Moraru. Autoarea a clădit cu dibăcie baza informativă a studiului, căutînd și găsiind materialele vremii – inedite, unele chiar șocante – în aproape toate arhivele din republică (dar mai ales în Arhiva Națională a RM și în Arhiva organizațiilor social-politice a RM). Mariana Țăranu prin înseși documentele sovietice dovedește urgia neagră ce s-a abătut asupra Basarabiei. Prezintă interes și *Cronologia primului an de ocupație sovietică a teritoriului românesc al Moldovei de la est de Prut*. Cartea se alătură la cele apărute deja, pe tema dată, are o reală valoare istorică, prezintă un viu interes politic, precum și o direcție fixă de instruire. Ea trebuie să fie în orice bibliotecă ce are o pondere majoră în comunitate. Ar fi fost bine să fi apărut mai devreme. Noi, populația de rînd, și politicienii trebuie să tragem învățămintele cuvenite. Dar se observă că: sau nu citim astfel de cărți, sau nu le trecem prin inimă... Oricum, felicitări autoarei!”

Un capitol aparte al volumului este consacrat persecuțiilor religioase. Astfel, aici putem găsi date cu privire la confiscarea averilor bisericesti și mănăstirești, prigonirea fețelor bisericesti ș.a. Încadrată în dialogul activ, **Nina Negru**, șefa Serviciului studii și cercetări al Bibliotecii Naționale a RM, care, la rîndul ei, are și ea articole pe tema sus-menționată, a reiterat gîndul vorbitorilor precedenți că e necesar să avem cît mai multe cărți de acest fel. „S-a lucrat mult, cu toate că în arhive o parte din documente au fost distruse, arse... De aceea pînă în prezent avem o impresie aproxi-

mativă despre evenimentele anului 1940. Cu toate acestea, se dau nume care pentru prima dată apar în cercetările istorice. La fel se face precizarea că printre călăii regimului de ocupație au fost nu numai ruși, ci și evrei, ucraineni, georgieni, bieloruși... Unii istorici care au abordat în cercetările lor tema ocupației sovietice au avut neplăceri, au fost loviți fără milă... Trebuie să purtăm recunoștință față de persoanele care au ales calea dezvăluirii adevărului... Cu părere de rău, astăzi nu se citesc scrierile lui George Orwell sau Aleksandr Soljenițin, Paul Goma, care au pățimit din cauza regimului sovietic, mulți nu au vizionat filmul documentar *Golgota Basarabiei*... Tinerii citesc numai ceea ce s-a inclus în programa de studii. Trebuie să mergem în sate, să popularizăm cărțile care nu ajung acolo. Hai să fim mai intransigenți și să facem cât mai multe lucruri bune”, au fost cuvintele de constatare și de îndemn ale Ninei Negru.

Pentru a legifera anexarea teritoriului, satrapii comuniști au creat RSSM. Capitolul consacrat acestei teme include paragrafele: *Înglobarea teritoriului Moldovei de la est de Prut în componența URSS; Organizarea alegerilor; Desfășurarea alegerilor. Gheorghe Mârzenco*, cunoscut ziarist care relativ recent s-a implicat plenar la studierea dosarelor membrilor familiei și rudelor lui, a spus cu toată convingerea: „Da, în iunie 1940 a fost ocupație, există toate argumentele. Chiar a doua zi după «eliberare» au pornit arestările, se forma «ordinea nouă», numărul mare al celor pătimiți (copii, femei, bătrâni) vorbește de la sine. Au avut de suferit mii de basarabeni. Acesta a fost dintotdeauna modul perfid al Armatei Roșii de a ocupa teritorii străine.” Gh. Mârzenco a mai mărturisit că această carte l-a impresionat de la prima pagină. Conținutul textelor e compact. Anul 1940 e un an de mare tragedie pentru poporul nostru, un an de genocid, un fel de holocaust împotriva poporului românesc din

Basarabia: se ascundea informația de care avea nevoie populația, se schimonoseau numelor băștinașilor... Mariana Țăranu are mult curaj că a scos în vileag farsele ocupațiilor și poate servi drept exemplu pentru alți cercetători istorici.

Sînt convingătoare și datele din capitolele *Degradarea sistemului de învățămînt și Mass-media – mijloc de comunicare a teritoriului ocupat*. Anume la această temă s-a referit în comunicarea sa și conf. univ. dr. în științe istorice **Ludmila Tihonov**, șeful Catedrei de istorie și decanul Facultății de istorie și relații internaționale de la ULIM, care a sprijinit spusele lui Gh. Mârzenco și afirmațiile Mariane Țăranu privitor la anul 1940, un an care a fost unul de ocupație sovietică, a fost anul de lichidare a bisericilor și de trecere la ateism, a fost anul unei politici de genocid împotriva intelectualității, școlii, bisericii... Monografia este un succes al autoarei, obținut prin muncă migăloasă în arhive și biblioteci, este o sinteză, un fapt curajos... Merită să fie citită de profesori, studenți, liceeni... „Sîntem în criză de conștiință națională. Trebuie să cultivăm prin astfel de scrieri sentimentul patriotismului”, a concluzionat dr. Ludmila Tihonov.

Pe aceeași undă a impresiilor privind lectura cărții s-a aflat și dr. hab. în istorie **Gheorghe Negru**, cercetător științific superior la Institutul de Istorie al AȘM, șeful Catedrei științe socioumaniste a Academiei de Transporturi, Informatică și Comunicații, redactorul-șef al revistei *Destin românesc*. Dumnealui a fost unul dintre primii care a citit cu mare interes cartea M. Țăranu, autoarea fiind o colaboratoare fidelă a revistei *Destin românesc* – publică în fiecare număr articole importante, pertinente. „Nu s-a mai scris ceea ce a scris Mariana Țăranu. Tinăra cercetătoare s-a referit la toate aspectele problemei. 1940 este anul fatidic ce a pus începuturile tuturor relelor pe pămîntul dintre Prut și Nistru. A fost un curaj remarcabil că «l-a demachiat» pe

Lenin. Acum a spus adevărul despre ocupația sovietică. Să continue în același mod și pe viitor”, a precizat Gh. Negru, felicitându-o a căta oară pe protagonistă pentru tipărirea monografiei anului 1940.

Veronica Conoval, scriitoare, a menționat că e bucuroasă că Mariana Țăranu „s-a prins în horă” cu Elena Șișcanu, Alexandru Moraru, Ludmila Tihonov, Gheorghe Negru... Apoi a adăugat: „Mariana Țăranu e harnică și are verticalitate, este un luptător convins. *Moldova de la est de Prut...* se înscrie în șiragul cărților bune. Impresionează varietatea de subiecte abordate. Îi dorim succes la scrierea unor cărți noi.” Și **Parascovia Stăvilă**, profesoară de istorie din Strășeni, a confirmat că nimeni acum nu poate spune că nu a fost ocupație, nu au fost deportări, nu au fost intimidări și teroare... Dar principalul e că „Mariana Țăranu va completa elita științifică din republică. Este un îndemn de a cerceta în continuare.”

Însăși Mariana Țăranu i-a făcut cunoscuți pe auditori cu unele momente privind elaborarea lucrării. Ideea de a o scrie vine din anul 2005, când a fost frustrată că democrații l-au votat pe V. Voronin la postul suprem al statului. Nu înțelegea ce s-a întâmplat că nimeni nu protestează. Atunci și-a pus ca scop să cerceteze modul de gândire al conașionalilor... „Cartea a avut mai multe denumiri, dar pînă la urmă am optat pentru acest titlu ce include termenul **ocupație**. Rezultatele sînt vizibile, dar cred că e un simplu studiu. Am acordat atenție deosebită circumstanțelor de amănunt, pe care le găseam cu mare greutate, fiindcă mai înainte nu era accesul dorit la materialele date. Exprim mulțumiri pentru susținere Asociației ASTRA din Sibiu. La Sibiu am întîlnit un basarabean care în 1940 s-a refugiat în România și a cerut să i se aducă apă din Nistru și o bucată de sîrmă ghimpată de la Prut. Cartea va fi difuzată în RM și în România. Primul cititor al articolelor mele este întotdeauna fratele, este evident și aportul lui Alexandru Mo-

raru, când funcționa ca director al Arhivelor Naționale. Sper că munca mea va contribui la reconstituirea demnității noastre naționale.”

La finele manifestării VI. Pohilă, redactorul-șef al revistei de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, a-i înmînat Marianei Țăranu ultimul număr al revistei, care la fel publică la rubrica *Istoria noastră adevărată* articole ce exprimă adevărul istoric, precum și traducerea romanului *Cine răspîndește anecdote* al scriitoarei estoniene Lilli Promet, roman cu tangențe ale temei abordată de protagonista noastră.

P.S. – *Mariana Țăranu s-a născut la 3 august 1976 în s. Cimișeni, r-nul Criuleni. A absolvit Facultatea de istorie și etnopedagogie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”. În anul 2005 a susținut teza de doctor în științe istorice cu tema Politică statului față de intelectualitatea din Rusia sovietică (1917-1922), conducător științific fiindu-i prof. univ. dr. hab. Anatol Petrencu. În prezent își desfășoară activitatea profesională la Academia de Transport, Informatică și Telecomunicații din Moldova. A publicat circa 40 de studii și articole științifice, abordând în special subiecte ce se referă la politica statului față de intelectualitate în primii ani ai puterii sovietice, precum și politica de teroare a Kremlinului pe teritoriul românesc al Moldovei de la est de Prut în timpul primului an de ocupație sovietică (1940-1941). Asociațiunea Transilvană pentru literatura română și cultura poporului român ASTRA din Sibiu i-a acordat Marianei Țăranu Medalia jubiliară de aur 1990-2010 „pentru fidelitatea și devotamentul patriotic cu care slujește idealurile de prosperitate, emancipare spirituală și unitate a românilor de pretutindeni, pentru fortificarea și proliferarea spiritului astrist”. Transmitem felicitări pe această cale tinerei cercetătoare și sperăm că îi vom găsi noile cărți în biblioteci și librării, scrise cu aceeași statornicie în convingeri, devotament și credință în adevărul istoric.*

BASARABIA – O SORĂ GEAMĂNĂ A DOBROGEI

Cristian ZIDARU

Aflate la o distanță nu prea mare una de alta, provinciile românești de la margini – în cazul de față, Dobrogea și Basarabia – au avut de trăit o soartă întru câva asemănătoare: și una, și alta ba au făcut parte din teritoriul locuit din vechime de români, ba erau rupte cu brutalitate de la obârșie de către vecinii hrăpăreți și încorporate în formațiuni statale străine. Redutabilul istoric Vasile Pârvan menționa că „dintre țările care alcătuiesc România de azi, Dobrogea este cea mai veche țară românească. Cu mult timp înainte ca dacii din Dacia să se facă romani, dacii din Dobrogea au început să vorbească latinește, să se închine ca romanii și să facă orașe și sate romane”. Litoralul românesc al Mării Negre și Delta Dunării au frumuseți naturale inegalabile. Aici, la Tomis, și-a petrecut ultimii ani ai vieții, fiind în exil, marele poet din epoca de aur a literaturii latine Ovidiu. Pe acest pământ al geto-dacilor el și-a scris *Tristele* și *Ponticele*, a învățat să vorbească limba strămoșilor noștri, a scris despre ei, devenind în felul acesta „primul cîntăreț al meleagurilor noastre”.

Basarabienii țin legături strînse de multă vreme cu această veche vatră de istorie și cultură românească. Rodul unei prietenii durabile între Constanța și Chișinău – mai bine zis, între Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman” din Constanța și Biblioteca Municipală „B.P.

Hasdeu” din Chișinău – a fost fondarea, în 1994, în sectorul Centru al capitalei noastre, a Bibliotecii Publice „Ovidius”, important centru de informare, de comunicare, ce promovează valorile naționale și universale pentru întreaga societate. Datorită generozității colegilor constănțeni la Chișinău au sosit an de an donații impunătoare de carte românească, cu care Biblioteca Publică „Ovidius”, pe drept cuvînt, se poate mîndri. Iată că și în această toamnă tîrzie a lui 2010, dar de data aceasta la Sediul Central al BM „B.P. Hasdeu”, s-a prezentat cu o donație de carte românească un minunat cuplu al plaiului dobrogean – scriitoarea, publicista, conf. univ. dr. în filologie **Aurelia Lăpușan** și istoricul dr. **Ștefan Lăpușan**. Totodată au fost prezentate publicului basarabean ultimele apariții editoriale ale acestei formidabile perechi intelectuale.

La înmînarea solemnă a donației de carte către BM „B.P. Hasdeu”, transformată într-o adevărată manifestare culturală, care va rămîne cu siguranță peste ani în anele instituției noastre, au participat scriitori, jurnaliști, profesori, bibliotecari,

studenți. Moderatorul evenimentului – scriitorul, publicistul și redactorul-șef al revistei *BiblioPolis* **Vlad Pohilă** – și-a exprimat gratitudinea și bucuria de a-i vedea pe oaspeții dobrogeni în Sala de lectură a BM, local care, la jumătatea secolului al XIX-lea, a aparținut Gimnaziului Regional, ulterior – Seminarului Teologic, iar din 1864 până în anii celui de-Al Doilea Război Mondial aici s-a aflat hotelul „Suisse”, denumire dată după țara de origine a proprietarului, Elveția. La Gimnaziului Regional, savantul enciclopedist Bogdan Petriceicu Hasdeu, fiind adolescent de 14-15 ani, a frecventat lecțiile claselor a IV-a și a V-a, iar la hotelul „Suisse” s-au oprit în gazdă, când vizita Chișinăul, un șir de personalități ale culturii naționale și internaționale: istoricul și omul politic Nicolae Iorga, compozitorul George Enescu, cântăreții Feodor Șaleapin, Leonid Sobinov, Maria Cebotari, scriitorii Constantin Stamati-Ciurea, Constantin Stere, Mihail Sadoveanu, George Topîrceanu, Octavian Goga, Henri Barbusse ș.a.

Prezentînd ascultătorilor date din biografiile mesagerilor culturii românești, Vl. Pohilă a remarcat deosebita dragoste pe care o poartă aceștia Basarabiei, conaționaliilor din est care se zbat de mai multe decenii pentru revenire la izvoare. Despre relația culturală Dobrogea-Basarabia a vorbit și conf. univ. dr. **Silvia Grossu** de la Facultatea de Jurnalism și Științe ale Comunicării a Universității de Stat din Moldova, instituție ce ține legături strînse în plan instructiv, didactic, educativ, cultural cu Universitatea „Ovidius” din Constanța, la Facultatea de Litere a cărei angajată este și dna conf. univ. dr. Aurelia Lăpușan. În anii următori colaborarea dintre profesorii și studenții acestor două instituții se va amplifica, datorită interesului major al acestora față de bogăția culturală și etnologică încă nedescoperită din ambele regiuni cu vechi tradiții românești. În acest scop se fac proiecte comune, merg în vizite de lucru delegații, se organizează

călătorii și excursii. Colegul de facultate al dnei S. Grossu, conf. univ. dr. **Constantin Șchiopu**, s-a destăinuit că a rămas mirat și întru cîtva invidios la consultarea cărților din expoziția amenajată cu puțin timp înainte de începerea manifestării. „La scrierea lor, bănuiesc, a fost nevoie de multe zile și nopți nedormite, pentru că unele din ele prezintă adevărate cărți de căpătii pentru specialiștii din regiunea respectivă”, a concluzionat C. Șchiopu. Dr. în istorie **Maria Danilov**, colaboratoare a Muzeului Național de Arheologie și Istorie a Moldovei, a reiterat că Dobrogea își trăiește „veacul de aur”, căci în ultimele decenii au văzut lumina tiparului foarte multe monografii ale localităților, instituțiilor și personalităților din spațiul danubio-pontic al României. „Un prinos la cauza noastră comună sînt și cărțile semnate de Aurelia și Ștefan Lăpușan. Luînd cunoștință de ele, pentru noi Dobrogea devine și mai aproape de suflet”, a spus dumneaei. Dr. **Varvara Buzilă**, președintele Societății de Etnologie, pasionată de arta și tradițiile populare, pentru care Muzeul de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău a devenit o a doua casă, a mărturisit că prin acest cuplu concordant în muncă a descoperit a cîta oară străvechea și darnica Dobrogea, care se apropie de Basarabia pe an ce trece. „Aurelia și Ștefan Lăpușan sînt actuali, a spus în continuare V. Buzilă, căci ei scriu ceea ce nu s-a scris pînă în prezent... Cînd apare vreo problemă ei sar pe dată ca să contribuie la soluționare cu mijloacele pe care le au la dispoziție – pixul / stiloul și voința puternică de creație. Șansa succeselor noastre actuale și viitoare e în scrierea cărților.”

Scriitoarea, publicista și cercetătoarea **Aurelia Lăpușan** a vorbit despre eforturile sale de creație, cum a adunat informații, materiale pentru volumele de publicistică. Toate aceste izbîzni – pe care le împarte cu soțul său – se datorează faptului că au avut acces la surse de care pînă nu de mult au fost privați. În vederea documentării au fă-

cut numeroase călătorii în localități la fața locului. „Am șters colbul de pe ziare, cărți, manuscrise din arhive, în sensul adevărat al cuvântului. Fără a ști bine trecutul Neamului nostru, nu putem să-i făurim viitorul”, a dorit să accentueze dumneaei. Despre munca în doi a zis: „Reușita constă în dragoste. Când terminăm de scris o carte, parcă simțim un gol ce ne frământă și... în curînd ne apucăm cu aceeași dragoste de alta.” Clujeanul **Ștefan Lăpușan**, care, printre altele, în cariera sa a fost și cîntăreț (tenor) la Opera Română din Cluj-Napoca, a început cu amintirile cînd își scriau, în tinerețe, poezii unul altuia. „Fiecare carte a noastră își are istoria sa, zice Ș. Lăpușan. Cînd vine să începem lucrul la o anumită temă, știm exact ce și cum să facem fiecare în parte. Eu sînt preocupat mai mult de selectarea materialelor și particip la etapa incipientă a scrierii, iar soția le dă textelor forma finală... Toate cărțile s-au scris cu dragoste și deplină înțelegere între noi. Unele dintre ele s-au bucurat de premii în țară și în străinătate. Mereu în munca noastră ne susținem unul pe altul...”

Cărțile editate de soții Lăpușan sînt lecții, mai ales, pentru tineretul studios. Ele cuprind diferite teme: istorie, geografie, economie, învățămînt etc. Dintre volumele prezentate publicului de la Chișinău vom numi: *Constanța, memoria orașului* (despre municipiul-reședință de județ, monumente, biserici, primari, oameni de cultură, eroi etc.); *Mamaia: file de album. 1906-2006* (apărut cu ocazia centenarului de la atestarea stațiunii balneare; lucrarea cuprinde 270 de cărți poștale ilustrate și 40 de fotografii de epocă din colecția Gheorghe Stănescu); *Mangalia în paginile vremii* (o carte de vizită și în același timp un tratat de istorie a celui mai vechi oraș din România, înființat, după toate probabilitățile, pe la începutul secolului IV î.e.n. cu numele Callatis, zona fiind locuită încă din preistorie; cu fotografii din epocă și documentație imensă; orașul este prima stațiune balneo-climaterică din țară – băile mezotermale sulfuroase fiind cunos-

cute încă din timpul lui Burebista; cu trimiteri bibliografice la cărți de istorie românești și străine, reviste de specialitate, colecții de ziare, scrisori păstrate ca amintire de diverși localnici; cu elemente de expuneri orale, oferite de locuitorii vârstnici ai orașului, care au evocat momente istorice trăite de ei înșiși); *Navigația sub control: din istoricul căpităniilor românești* (o istorie a căpităniilor porturilor fluviale și maritime românești, de la Baziaș la Marea Neagră și de pe Siret și Someș; o epopee captivantă sub flamura tricoloră pentru toate gusturile de lectură); *Drumul pîinii în istoria Dobrogei* (prefată de Preafericitul Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române; despre dezvoltarea cultului acestui aliment de primă importanță la români; despre truda de secole a celor ce pregătesc „piinea noastră cea de toate zilele”; despre cultivarea și valorificarea grîului; se pune în valoare o întregă tradiție legată de respectul omului pentru munca efectuată, pentru bogățiile ce ni le dă pămîntul; este prezentat „drumul pîinii” din Antichitate pînă în zilele noastre); *Techirghiol pentru Europa* (despre un oraș și un lac destinat românilor de Dumnezeu pentru a-i tămădui de suferințe fizice și despre agenții turismului litoral); *Valori ale culturii de masă în Dobrogea* (dedicată Școlii Populare de Artă și Meserii din Constanța; apărută la opt decenii de la înființarea acesteia; volumul-document, realizat în condiții grafice de excepție, oferă date inedite despre „frumosul etern al culturii dobrogene”; despre cum această instituție a putut transforma niște anonimi în persoane importante în cultura românească); *Cernavodă* (despre orașul din partea de vest a județului Constanța); *Medgidia – Carasu* (despre municipiul din centrul Podișului Dobrogei și Valea Carasu, de-a lungul căreia s-a săpat cea mai mare parte a canalului Dunăre-Marea Neagră); *Drumuri de istorie* (despre „Oil Terminal” SA din Constanța; la 100 de ani de existență; omagiu eforturilor truditorilor din breasla petroliștilor) ș.a.

În afară de cele în coautorat cu soțul său, Aurelia Lăpușan a editat lucrări monografice, studii științifice, cursuri de jurnalism precum și cărți de beletristică – proză și poezie. Dumneaei a recomandat să facem cunoștință cu: *Tahiti – misterioasa perlă a Planetei Albastre* (reportaj de călătorie, interviu cu tahitiană dr. Ioana Atger; e o condensare în cuvinte a timpului petrecut pe insula Tahiti din Polinezia franceză, supranumită „Paradisul terestru”, toți care vizitează insula găesc aici întreaga gamă de culori ale naturii atât de generoase și virgine); *Lección de iubire* (o carte ce cuprinde 60 de scrisori ale scriitorului dobrogean Pericle Martinescu, dar și surse documentare din Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman”, lista scrierilor publicistice și literare semnate de cel care a dat „o lecție de iubire”); *Curs de jurnalistică. Genurile presei; Tehnici de redactare în presa scrisă; Reporter de serviciu; Maria* (proză scurtă); *Chema-rea dragostei* (poezii). Dr. Aurelia Lăpușan mai este autoarea unui număr important de articole publicistice risipite prin diverse volume și periodice: *Basarabia în conștiința Dobrogei. Mărturii din presa vremii, Cultul Dunării la români, Publicistica feminină de provincie în spațiul european, Fenomenul manipulării în presa dobrogeană la sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial* ș.a.

VI. Pohilă, făcând o prezentare succintă a stării de lucruri în sfera culturii din republică, a mulțumit oaspeților în numele conducerii BM pentru donația de carte românească ce cuprinde diverse domenii (literatură artistică, istorie, drept și jurisprudență, medicină, tehnică și inventică etc.), înmînîndu-le, de această dată în calitate de autor, traducerea în românește a romanului *Cine răspîndește anecdote* de Lilli Promet și a eseului *De ce iubim noi România* de aceeași Lilli Promet și Ralf Parve, soțul ei – un tot atât de minunat cuplu de scriitori estonieni. De asemenea va pleca în Dobrogea revista de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis și Căderea comuniștilor* – o carte

de publicistică combatantă dăruită de dr. Vasile Șoimaru. Sperăm că acest puțin va fi completat de solii Basarabiei care vor vizita în curînd plaiurile dobrogeane.

Dr. Aurelia Lăpușan și dr. Ștefan Lăpușan scriu monografii, articole despre așezări și oameni cu care se mîndrește Dobrogea. Truda lor însumează de acum mii de pagini și va continua, căci mai zac stocate în arhive, biblioteci, la particulari fotografii, documente, memorii care trebuie să fie redade oamenilor. Ne mîhnește disperarea protagoniștilor că odată cu trecerea timpului se pierd unele vestigii ale identității noastre, că se găesc ignoranți care se încumetă să șteargă, să rupă ceea ce e de valoare și aparține unei comunități, unei instituții etc. Sînt sigur că cei din sală, ascultînd discursul, au conștientizat însemnătatea cuvintelor puse în paginile publicațiilor, că tinerii, viitorii jurnaliști, pedagogi, ingineri, vor prețui volumele prezentate la justa lor valoare.

Dragostea fiindu-le liant, muncind perseverent într-o echipă excepțională, se ajută tot timpul unul pe celălalt, completîndu-se fără preget, bucurîndu-se ca niște copii de fiecare reușită – așa ne vor rămîne în memorie animatorii manifestării. Exemplul lor de slujire necondiționată pămîntului natal, locului de baștină poate fi o provocare pentru alții, cu deosebire pentru tineret – mai sînt încă atîtea subiecte ce își așteaptă cercetătorii, și dintre ei, mai știi, poate ajunge cineva să se realizeze aidoma lui Spiru Haret, Dimitrie Gusti sau chiar Nicolae Iorga. Ce-i drept, nu poți face prea mulți bani consacîndu-te cercetării sau publicisticii, dar și să lași să se piardă în negura vremii istoria locului, tradițiile populare, legendele, amintirile martorilor oculari e păcat. Știm că și la noi, în Basarabia, sînt monografiști, dar puțini, deocamdată, sper ca în viitorul apropiat să apară nume noi de autori, care vor pune între copertile cărților CV-urile orașelor sau satelor ce merită să rămînă în memoria neamului.

MARIA DOHOTARU: „CÂND CITESC DESPRE NUMEROASE FAPTE ȘI PERSONALITĂȚI MĂREȚE ALE POPORULUI ROMÂN, EU SIMT CĂ TRĂIESC..”

(Interviu cu Maria Dohotaru, managerul editurii și tipografiei „Magic Print” din Onești, județul Bacău, deținătoarea «Premiului „B.P. Hasdeu”» în cadrul Salonului Internațional de Carte de la Chișinău, ediția 2010)

Dacă nu aș fi cunoscut Oneștii, cu Borzeștii din preajmă, locul unde s-a născut Ștefan cel Mare și Sfânt, aș fi fost văduvită de niște trăiri deosebit de fascinante – întâlnirea cu locurile copi-lăriei celui mai mare român din toate timpurile, cu Biserica ctitorită de legendarul domnitor al Moldovei, urmele eroilor bătăliei de la Oituz... Dacă nu aș fi cunoscut Oneștii, Valea Troțușului, cu schiturile și mănăstirile din cale, cu munții albaștri din zare, cu vechi urme de civilizație din epoca Cucuteni – o Atlantidă românească ce-ți farmecă ochiul cu frumusețea sa copleșitoare – nu i-aș fi cunoscut nici pe excelenții români, oamenii de omenie precum Constantin Rusanovschi, președintele Asociației *Pro Basarabia și Bucovina* din județul Bacău; prietenul dlui ing. Cătălin Gaman, prof. Victor Ciochină, avocat Nicolae Enache; pe generosul om de afaceri Sergiu Blajevschi cu dna prof. Mihaela; distinsa doamnă Maria Dohotaru, managerul Editurii „Magic Print”. Printr-o frumoasă coincidență, Editura „Magic Print”, participantă la ediția 2010 a Salonului Internațional de Carte

de la Chișinău, a cucerit atenția juriului tocmai cu volumul *Valea Troțușului. Enciclopedie* (nominalizată cu Premiul special „B.P. Hasdeu”), aducând simbolic această capodoperă a peisajului românesc și în Basarabia.

Descendentă din spița oștenilor lui Ștefan cel Mare de pe Valea Troțușului, având ceva din semeția acestor locuri blagoslovite de Dumnezeu, dna Maria Dohotaru este dăruită de la Dumnezeu cu multă sensibilitate, dar mai presus de toate cu sentimentul demnității și al propriei valori. Orgolioasă, dna Maria (sprijinită de soț și fiu), întemeiază prima editură și tipografie din Onești tocmai pentru a immortaliza în carte și prin carte frumusețile și gloria unei zone unice prin relief și monumentele de cultură și istorie: Mănăstirea Cașin, Cireșoiaia și Măgura de la Slănic Moldova, Târgu-Ocna, Oituz, Borzești, Comănești. Perseverentă și temerară – la zece ani mergea la vânătoare de mistreți cu tatăl său – este angajată în numeroase proiecte și acțiuni de caritate, unul dintre ele fiind colaborarea cu Editura Academi-

ei Române. Având ocazia de a o cunoaște personal la Salonul de Carte de la Chișinău, nu am ezitat să-i adresez câteva întrebări:

– **Stimată dnă Maria Dohotaru, felicitări pentru prestigiosul Premiu „B.P. Hasdeu”, acordat pentru volumul „Valea Troțușului” – o ediție de lux, cu o ținută editoria-lă de excepție!**

– Mulțumesc. E o mare surpriză, dar și o mare bucurie că am participat la acest important eveniment de la Chișinău. Cu atât mai mult cu cât Salonul de Carte se desfășoară tocmai de Ziua Limbii Române. Sincer, nu bănuiam să întâlnesc atâta lume bună, personalități marcante ale vieții basarabene. Am cutreierat zeci de țări, dar nu-mi văzusem încă frații. Am mai participat la diverse saloane din țară și de peste hotare, dar la Chișinău, în Basarabia, sunt pentru prima oară și am mari emoții. E bine când românii se întâlnesc împreună și petrec ca între frați.

– **Cum vi se pare Chișinăul, cum vă simțiți aici?**

– Mă simt foarte bine, ca acasă. Dacă l-aș parafraza pe Nichita Stănescu, ne regăsim în patria Limbii Române. Gândim și simțim la fel. Am călătorit mult, în locuri mult mai celebre de pe Terra, dar nimic nu se compară cu frumusețea locurilor de acasă, cu aerul mirific al țării. La Chișinău mă simt superb, iar sufletul parcă zboară la bucuria întâlnirii. Sunt impresionată de lumea cărții de aici. Aveți edituri performante, prestigioase precum *Litera*, *Cartier*, *ARC*, *Prut Internațional*, aveți scriitori și oameni de cultură deosebiți. Sper că prezența noastră la Salon e de bun augur și vom

colabora cu lumea cărții de aici, cu autorii din Chișinău.

– **După toate, faimoasa Vale a Troțușului, o adevărată Atlantidă din această zonă densă de istorie, vă poartă nu numai faimă, dar și noroc?**

– *Valea Troțușului. Enciclopedie* este o lucrare complexă, ce cuprinde informații pluridisciplinare (istorice, arheologice, etnografice, geografice, heraldice, toponimice, demografice ș.a.). Volumul este conceput în trei părți distincte: îndrumări

pentru folosirea enciclopediei; enciclopedia propriu-zisă, împărțită pe mai multe capitole; glosar de termeni vechi, 12 anexe documentare.

Acest volum, semnat de profesorul Corneliu Stoica din Târgu-Ocna, prezintă, în cele peste 700 de pagini completate cu o mie de fotografii, o mare varietate de informații legate de localizări istorice, geografice și turistice, vestigii arheologice, date istorice și statistice, personalități ale locului, referiri la industria, agricultura și meșteșugurile zonei, obiceiurile populare specifice bazinului hidrografic al Troțușului. Este și singura lucrare de acest gen din România și unica din Europa, conform recunoașterii oficiale a mediilor universitare europene, drept pentru care a și fost premiată și de Academia Română.

Prima atestare documentară a Troțușului este la 1409, în perioada domniei lui Alexandru cel Bun. Apoi, e menționat de către Ștefan II, voievodul Moldovei, în anii 1435 și 1443; de către Ștefan cel Mare în anii 1458, 1466, 1494; apoi sub Alexandru-Voievod în anul 1560.

Profitând de ocazie, invit cititorii revistei *BiblioPolis* pe Valea Trotușului, care vă poate duce spre Borzești, locul unde a copilărit Ștefan cel Mare, spre Târgu-Ocna sau Biserica Răducanu, ce adăpostește mormântul lui Costache Negri, cu o inscripție pe cruce lăsată de însăși Elena Doamna, soția lui Al. I. Cuza. Aici vă puteți opri și la Salina, amenajată în scop terapeutic, unde se pot trata cu succes diverse afecțiuni astmatice. Apele minerale din zonă sunt de asemenea indicate pentru diverse afecțiuni, iar în parcurile de pe Dealul Măgura vă puteți relaxa în vecinătatea strămoșilor și... a lui Dumnezeu. Vă mai așteaptă depresiunea Dărmănești, așezată între munții Nemirei și munții Berzunți, străbătută de râul Trotuș. Aici puteți cunoaște obiceiuri și tradiții populare foarte interesante, legate de evenimente de familie sau de obiceiurile de iarnă, cum ar fi *Bătaia ursului*. La Comănești este amenajat punctul Goanța, zona de agrement de unde puteți admira panorama superbă asupra depresiunii Dărmănești și a defileului Trotușului de la Straja.

Întreaga vale este presărată cu monumente istorice. La Cireșoia se găsește în Defileul Trotușului monumentul de pe Dealul Măgura, ridicat de vânătorii de munte de la Brașov în 1928. Monumentul se prezintă sub forma unui turn de piatră cioplită, cu o scară ce urcă pe toată înălțimea sa. Valea Trotușului se desfășoară pe aproximativ 150 km, până la confluența cu Siretul.

– Cum e să fii în zilele noastre manager la o editură?

– Deși am trecut și mai trecem prin mai multe greutăți, obstacole, avem mai multe reușite. Activăm din 1996. Editura și Tipografia „Magic Print” ocupă un loc de frunte în activitatea editorială și tipografică din România. Pe parcursul anilor, activitatea MGP, managementul profesionist și competitiv, precum și realizările obținute au fost încununuate cu numeroase distincții,

printre care aș aminti: obținerea unor poziții fruntașe în topul județean al firmelor – Diploma de onoare la secțiunea „Lideri regionali”, certificarea Sistemului Calității, implementat în organizația noastră în conformitate cu cerințele standardului SR EN ISO 9001:2001. Având în vedere premisa aderării României la Uniunea Europeană, care implică realizarea unei libere circulații a produselor, este necesar ca produsele realizate de societatea noastră să atingă standardele de calitate europene la costuri care să permită pătrunderea și menținerea noastră pe piața europeană.

Sunt mândră de colaborarea Tipografiei „Magic Print” cu Editura Academiei Române. Astfel, tipărim la Onești publicații academice de cel mai înalt prestigiu: *Revista de sociologie, Limba română, Studii de drept românesc, Revista de filozofie, Revue roumaine d'histoire, Dacia, Revista de etnografie și folclor*. Nu cred că este cazul să înșir aici toate volumele pe care „Magic Print” le-a tipărit pentru Editura Academiei Române. Eu nu sunt nici arheolog, nici istoric literar, nici lingvist, nici etnograf. Dar când citesc despre ardeleanul Aron Pumnul, cel mai iubit profesor al celui mai mare poet al românilor Mihai Eminescu, despre personalitățile din istoria Transilvaniei, despre răscoala lui Horia, Cloșca și Crișan sau viața în Dacia romană sau ce au scris călătorii străini despre Țările Române, despre câte alte fapte și personalități mărețe ale românilor, eu simt că trăiesc. La actuala evoluție a culturii române și europene, municipiul Onești contribuie din plin, între altele, și prin realizarea promptă și ireproșabilă a colaborării dintre Editura Academiei Române și Tipografia „Magic Print”.

– Stimată dnă Maria Dohotaru, împreună cu soțul Dvs., Ghiță Dohotaru, inginer de profesie, businessman notoriu din părțile locului și cu fiul Dvs. Marian, sunteți și autorul unei acțiuni de caritate

ieșite din comun, legată de Basarabia... Despre ce e vorba?

– Fiind o familie creștină de români, ce cred în unitate și izbânda lui Dumnezeu, am acceptat cu bucurie, la sugestia dlui Constantin Rusanovschi, președintele Asociației *Pro Basarabia și Bucovina*, să instalăm pe defileul de la Nisporeni, în preajma cimitirului ostașilor români căzuți pentru eliberarea Basarabiei, o Cruce a Mântuirii Neamului, similară cu cea de la Onești. Atât în țara noastră, cât și în străinătate, comunitățile de creștini au ridicat monumente în formă de cruce, fie pentru a comemora evenimente din trecut, fie pentru utilități practice, fie pentru a aminti, tuturor, că prin Sfânta Cruce a Domnului nostru Iisus Hristos suntem mântuiți. România este vegheată de pe înalte culmi prin crucile de pe Vârful Caraiman, Muntele Mic, Dealul Gușteriței. Avem în țară mai multe locații în care au fost construite cruci de mari dimensiuni, special pentru a fi simboluri de recunoaștere pentru creștini. Cea mai cunoscută este crucea de pe Dealul Păun, din apropierea municipiului Iași, are aproximativ 40 de metri înălțime și sunt amplasate pe ea 100 de becuri ce luminează puternic. Mai avem în zona Moldovei o cruce la Mănăstirea Putna, ridicată în 2004, anul omagial al Binecredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, o mănăstire cu valoare de simbol pentru întreg neamul românesc și, iată, o mănăstire care adăpostește o stație de emisie Radio Trinitas, cu programe destinate credincioșilor. De asemenea, în orașele Onești și Moinești din județul Bacău sunt construite, prin grija credincioșilor și a administrației din zonele respective, alte două cruci luminoase.

Această donație este posibilă grație dragului meu soț Ghiță, cel care a fost și este ajutorul meu permanent. El mi-a fost alături și m-a încurajat de câte ori am avut nevoie. Marea lui experiență de manager

(inginer-proiectant ce a realizat construcții de o excepțională complexitate tehnică pe Valea Troțușului) m-a ajutat mereu să nu greșesc în propria mea întreprindere, cu comenzi de cărți venite din toată țara, mi-a servit drept model și inspirație în tot ce am reușit. Ne bucurăm că Sfânta Cruce a Domnului nostru Iisus Hristos întru mântuirea Neamului românesc va lumina și în Basarabia. Pentru a ne apropia de Domnul și de idealurile sfinte ale Neamului.

– Care vă sunt cele mai frumoase realizări, ce vă mai doriți în această viață?

– Când pășteam oile și găștele pe islazul de la Rădeana, unde am copilărit și unde citeam cu lăcomie povești, aventuri extraordinare sau romane de dragoste, nu bănuiam că într-o zi voi tipări sau publica diverse volume de care sunt mândră.

Am pornit de jos de tot și am ajuns la o anumită înălțime. Dar mulțumirea mea nu înseamnă stagnare. Este firesc deci să mă gândesc la noile perspective ale Editurii și Tipografiei „Magic Print”. Am investit sume importante într-o construcție nouă, destinată sediului viitor al tipografiei și librăriei „Magic Print”. În librărie doresc să vând măcar o parte din cărțile pe care le editez sau le tipăresc. Visez ca la această librărie să se desfășoare lansări de carte, întâlniri cu scriitori, savanți și artiști, alte personalități, inclusiv de peste Prut, din Basarabia. Gândul la cei care îmi sunt dragi mă îndeamnă să merg mai departe, să ridic tot ceea ce am realizat la noi cote ale performanței și calității. Știu să visez, dar să și mă dăruiesc celor dragi, pentru care, de fapt, trăiesc.

– Vă mulțumesc și fie ca bunul Dumnezeu să vă lumineze căminul, alături de cei dragi, sufletul generos și acțiunile energice pe tărâmul Măriei Sale Cartea!

Consemnare: Tamara GORINCIOI

DINCOLO DE SOLITUDINEA CUVINTELOR SE AFLĂ ÎNȚELEPCIUNEA LOR

Vlad POHILĂ

Dăruind-o cu frumusețe, pasiune și talent, bunul Dumnezeu, se pare, a hărăzit-o pe Maria și cu rostul drumețiilor, al distanțelor, al depărtărilor. Imaginați-vă numai: la doi anișori, în brațele mamei, a luat drumul Siberiei, drumul pătimirilor al sutelor de mii de basarabeni deportați. De acolo, de la actuala frontieră a Rusiei cu Mongolia, s-a întors fetișcană deja, când trecuse de zece ani. Nu avea cum să recunoască satul natal, Sărata-Răzeși, din preajma Cahulului, unde mai pui că acesta s-a arătat extrem de neospitalier – de altfel, ca și alte localități basarabene și nord-bucovinene – cu fiii și fiicele ce fuseseră strămutați, de către crotopitorii sovietici, la mii de kilometri, „în fundul Rusiei”, cum se mai spunea la noi.

După ce obține licența la Facultatea de Filologie din cadrul Universității de la Chișinău, Maria Macovei lucrează o scurtă perioadă la Muzeul de literatură, ca în 1974 să părăsească din nou vatra strămoșească, acum, ce-i drept, din cu totul alte considerente: se căsătorește cu poetul și traducătorul Leons Briedis, care studiasse la Chișinău româna, spaniola, alte limbi romanice. Numai ea știe cum s-a naturalizat, cum s-a adaptat într-o atmosferă de sobrietate soră cu aroganța – cam aceasta ar fi o caracterizare (desigur, riscantă, pentru că-i subiectivă) a stării de spirit specifice unor cercuri de intelectuali letoni. A muncit acolo în sfera bibliotecară, mai întâi la Biblioteca *Fundamentală* a Letoniei (exact așa se numea – nu *Republicană*, nu *de Stat!* – actuala Bibliotecă Națională de

Kulturoloģisks žurnāls **KENTAURS XXI**

Iznāk Rīgā kopš 1992.gada
© SIA "MINERVA" Nr.51
2010.gada aprīlis

Žurnāls iznāk ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu

Galvenais redaktors: **LEONS BRIEDIS**

Galvenā redaktora
vietniece: **Marija Briede**
Redaktori: Normunds Pukjans,
Adriāns Briedis-Makovejs
un Igors Suvajevs

Literārais redaktors: Alvars Klavinskis
Māksliniece: Aldis Aleks
Makets: Kornēlijs Briedis

Adrese: Dzirnavu 47-51, Rīga, LV-1083, tālrunis 67454389, e-pasts kentaursxxi@inbox.lv

Formāts 70/100/16. Ofsetiespiedums. 10 zsk. iespiedl.
Pasūt. Nr. 0698. Reģ. apl. 0838.
Iespriests Talu tipogrāfijā.

AL DVS

Redakcijas kolģģija (Editorial staff):
Ivars Alkonis (Zēnēva), Iāns Kaplinskis (Tartu), Riģards Kģllis (Rģģa),
Zāms-Lģks Nansis (Strasbģra), Kornģlijs Platģlis (Viģņa), Kārlģs Raģevskģs
(Kolambusa), Vilģhelms Smģds (Berģlģne), Romāns Timenģģks (Jeruzāleme)

la Riga), apoi la biblioteca Uniunii Scriitorilor din Letonia. O viață printre cărți, ce mai, pentru că și acasă deține o colecție impresionantă de cărți letone, românești, spaniole, ruse, franceze etc. – până la volume în latină, greaca veche, ebraică, albaneză și chiar în unele limbi din Africa. Pe acest fundal, destul de prozaic, a avut bucuria căsniciei cu Leons: doi fii, Cornelius și Adrian, ambii talentați și iubitori de părinți și de frumos, apoi, desigur, și comuniunea sufletească, literară, lingvistică și de alte feluri cu soțul.

În 1988, primii în imperiul sovietic, Maria Briede-Macovei și Leons Briedis organizează la Riga o Societate de cultură românească, numită semnificativ *Dacia*, și care aduna basarabienii, nord-bucovinenii, românii din Maramureșul Mic (regiunea Transcarpatică), ba și unii români din Țară, duși de ale vieții valuri în Letonia. În martie 1989 se implică în tipărirea primului număr al legendarei pe atunci reviste *Glasul* – prima publicație în grafie latină din Basarabia sovietizată, tipărită în orașul Jelgava, la vreo 50 kilometri de capitala letonă.

Între timp a scris și a tradus destul de mult: a făcut cu precădere poezie, a tălmăcit din letonă în română, dar și invers. După ce-i apăruse, la Chișinău, o cărțuție cu versuri traduse din creația poetică pentru copii a lui Leons Briedis (*Cină cu stele*, 1985), apoi și o mini-antologie de proză letonă (*Dunele de argint*, 1990), în 1991, tot la baștină, înregistrează două indubitabile performanțe editoriale: o carte cu *Daine letone*, și o plachetă cu propriile-i poezii, intitulată *În singurătatea cuvintelor*, cu o prefață scrisă de însăși Ana Blandiana, care pe atunci avea cu totul alt renume, altă prestație – și printre colegii de breaslă, și în rîndul cititorilor.

După ce Letonia obține independența, Maria și Leons inițiază o extrem de temerară întreprindere privată, familială: revista de culturologie și literatură universală *Kentaurus XXI* („Centaurul. Secolul XXI”) și Editura *Minerva*. La răscruce de secole și milenii, colaboratori ai revistei și ai editurii, alături de cei mai fideli prieteni, devin și feciorii: Cornelius ca designer, iar Adrian – în ipostază de autor și traducător.

În genere, Letonia e percepută la noi ca o țară a poeziei, a culturii și artelor, a spiritului rafinat. Vreau ca percepția aceasta să rămână valabilă și în continuare, cel puțin pentru faptul că, sper, lucrurile se vor îndrepta și vor reveni la cunoscuta normalitate. Deocamdată însă, în minunata țară ce i-a dat omenirii pe Janis Rainis sau Raimonds Pauls, alți scriitori, artiști și savanți de vază, mai pu-

țin cunoscuți la noi, ei bine, Letonia nu are acum nici măcar o revistă literară gen *Literatura și arta*. Și aceasta se întâmplă în condițiile în care, prin 1990-1991, la Riga și în alte orașe letone apăreau peste 20 de reviste și almanahuri literar-artistice. Pasiunea pentru poezie, pentru proză, în genere pentru arte a letonilor a fost, se pare, eclipsată – sperăm, provizoriu – de fascinația pentru comoditățile cotidianului. În acest context, este cu atât mai lăudabil faptul că revista *Kentaurus XXI* apare cu o uimitoare ritmicitate, tot așa cum Editura *Minerva*, de aproape două decenii, scoate anual 15-20 de volume, unul mai valoros decît altul „ca fond și formă”, ca să recurgem la o definiție clasică.

La începutul plachetei de versuri *În singurătatea cuvintelor*, prefațatoarea, alias Ana Blandiana, notă că poezia Mariei Briede-Macovei „vibrează de sensibilitate modernă; este fragilă și profundă, gingașă și nuanțată”. Nu exclud că aceste aprecieri să fie și în prezent potrivite pentru poemele conaționalei noastre de la Riga. Ceea ce intuiesc, de fapt – simt, așa înțeleg eu lucrurile – Maria Briede-Macovei a evadat din solitudinea cuvintelor, zăbovind mai mult la înțelepciunea lor. Ne-o demonstrează și cele mai recente scrieri ale ei, unele în colaborare cu Leons Briedis și cu fiul mezin, Adrian Briedis-Macovei. Acum trei ani, la *Minerva* din Riga a văzut lumina tiparului vol. I dintr-un foarte posibil serial culturologic, filozofic, cu inflexiuni de ordin teosofic, mitologic, istoric etc., etc. Eseul de alături (care este, de fapt, un cuvînt-înainte pentru un nou volum din ciclul de care am amintit mai sus), dar și poemele alăturate, fac dovada preocupărilor de ultimă oră ale Mariei Briede-Macovei. Împresionează, emoționează faptul că după câteva decenii de înstrăinare, autoarea scrie într-o română vie, corectă. Le inserăm cu gîndul la cititorii pasionați de filozofie și de literatură transmodernistă, dar și la Maria, cărei îi spunem, de pe paginile *BiblioPolis*-ului, un călduros „Bine ai revenit acasă!”, pe aripile dorului și ale poeziei.

ADEVĂRUL CARE ESTE...

Maria BRIEDE-MACOVEI

*„Fiți atenți la gândurile voastre,
pentru că ele vor deveni vorbe.
Fiți atenți la vorbele voastre,
pentru că ele vor deveni fapte.
Fiți atenți la faptele voastre,
pentru că ele vor deveni obiceiuri.
Fiți atenți la obiceiurile voastre,
pentru că ele vor deveni legăminte.
Fiți atenți la legămintele voastre,
pentru că ele vor deveni înțelepciuni.
Fiți atenți la înțelepciunile voastre,
pentru că ele vor deveni legi.
Fiți atenți la legile voastre,
pentru că ele sunt învățăminte.
Fiți atenți la învățămintele voastre,
pentru că ele vă învață cum să trăiți.
Fiți atenți la priceperea lor,
pentru că după cum le veți pricepe
așa le veți ști și trăi...”*

(Înțelepciune populară)

Titlul deplin al lucrării noastre este: *Creația și transformarea universului cu energiile de foc, apă, lumină, căldură, din cer, lună, stele și soare; de vară, toamnă, iarnă și primăvară; fără de care nu există viața pe pământ în sursă de comunicare...*

Știința vorbește despre creația universului natural, iar noi vorbim despre creația universului natural în sursă de comunicare. La drept vorbind, suntem șocați, descoperind deodată că civilizația a scăpat din vedere tocmai una din temele centrale ale istoriei, evoluției civilizației: de transformare a universului în sursă de comunicare. Cu atât mai mult, cu cât omul este singura ființă cuvântătoare de pe pământ și că prin comunicare el se deosebește de toate celelalte ființe de pe planeta noastră.

Despre om s-a vorbit mult și din multe puncte de vedere: istoric, mitologic, fizic,

chimic, biologic etc. Însă nu și din punctul de vedere cum această ființă cuvântătoare și-a creat sistemul său de comunicare. Sistem care nu se exprimă printr-o simplă îmbinare de cuvinte (printr-un nume de botez dat de Adam și Eva la facerea lumii...), ci este un sistem bine încheșat (unitar și totalitar), de care ne folosim cu toții și astăzi ca sistem de comunicare. Pentru că este acel sistem de înțelepciuni universale, despre care Socrate spunea că l-a primit în dar de la maică-sa care, la rândul său, l-a primit în dar de la Mama cea Mare. Adică este ceea ce la greci purta numele de *Mama cea Mare*, la romani de *Alma Mater* și este un sistem plin de mistere și miracole (oraculare, orfice, eline).

Poate că din punct de vedere biologic corpul nostru fizic se aseamănă cu primatele, pentru că existăm în același spațiu cosmic și suntem alimentați de aceleași energii de foc, apă, lumină și căldură din cer, lună, stele și soare. Din punct de vedere *biologic* (sens compus din două cuvinte: „*bio*” – viață, „*logos*” – cuvânt), pe lângă corpurile fizice, biologice, animale, vegetale, mai există și corpurile mintale, de comunicare a vieții, prin care omul se deosebește radical de celelalte ființe de pe pământ. Iar pentru a vă convinge dacă omul provine sau nu de la maimuțe, puteți experimenta, învățând maimuțele să vorbească, să gândească, să meargă la școală ca omul. Pe scurt, transformați maimuțele din ființe necuvântătoare în ființe cuvântătoare, ca omul. După cum se știe, omul în orice împrejurare învață să vorbească și că el este și rămâne singura ființă cuvântătoare de pe planeta noastră.

Vorbirea și comunicarea este un proces caracteristic numai ființei umane. Este un proces prin care puteți urmări și cunoaște

toate căile de dezvoltare a istoriei, evoluției și civilizației noastre; de la începuturi și până în momentul de față. Puteți urmări acest proces pornind de la procedeele de transformare a universului în sursă de comunicare, educație și învățământ; de la care a pornit, în fond, marșul triumfal al istoriei, evoluției și civilizației prin timp și spațiu. De atunci și până în momentul de față s-a scurs doar un An Cosmic de comunicare, despre care vorbea și astronomul, savantul american, Carl Sagan în cartea sa *Balaurii din Grădina Edenului...*

În această carte vă propunem să urmăriți cum lumea descoperă energiile de foc, apă, lumină, căldură, din cer, lună, stele și soare; de vară, toamnă, iarnă și primăvară (cap. I); cum le transformă în surse vii de comunicare (cap. II); cum din creația universului natura se constituie treptat și apare sistemul nou de comunicare, ordonat după energiile din cer, lună, stele, soare și sistemul solar (cap. III); după care veți putea urmări apoi **Calea** parcursă de omenire prin timp, spații, ani și milenii; din *illo tempore* și până în mileniul trei. Prin creația universului puteți urmări de-a întregul cum el se transformă treptat în megasistem cosmo-filo-logic de comunicare al vieții.

Iar dacă explicațiile de rigoare tot încă mai sunt insuficiente pentru un cititor și el se întreabă: „De ce am tot «răscoli» un fenomen care a avut loc demult, cu mii de ani în urmă, în timp ce noi avem mii de probleme nerezolvate în mileniul trei?”, răspunsul este că el nu este trecutul, ci viitorul omenirii, la care lumea nu va putea ajunge niciodată dacă nu își va achita restanțele; pentru că suntem repetenți la școala istoriei, evoluției și civilizației – asta, în primul rând. În al doilea rând, pentru că toate simbolurile sunt în continuare niște coduri nedescifrate. În al treilea rând, Creația Universului în sursă de comunicare este singura cale, metoda practică de cercetare, explicare, comunicare a istoriei, evoluției, civilizației care conține informații deose-

bit de prețioase pentru mileniul trei. În al patrulea rând, pentru că multe mistere, create și rămase nedescifrate, colindă și transcend dintr-un timp și spațiu în altul. În al cincilea rând, pentru că el este acel sistem de comunicare, exprimare, receptare, educație, învățământ, ce poartă și astăzi numele de *Alma Mater*, este sursa de care s-a folosit lumea în toate timpurile și spațiile – atât arhaică, cât și cea modernă. În al șaselea rând, pentru că știința din mileniul trei mai conține un șir de mistere nedescifrate: despre nașterea timpului și spațiului, despre felul cum lucrează creierul și mintea omului, despre căile și sursele de gândire și comunicare ale istoriei, evoluției, civilizației; despre metodele și practicile de cunoaștere a drumului parcurs de omenire prin timp, spațiu, ani și milenii etc.

Deci, din această lucrare veți afla cum din *Creația Universului...* cu energiile de foc, apă, lumină, căldură, din cer, lună, stele și soare; de vară, toamnă, iarnă și primăvară, fără de care nu există viața pe pământ și după care se orientează păstorul și plugarul în timpul muncii de la arat, semănat, crescut vitele, educat copiii; sunt create și transformate în surse (*Alma Mater*) vii și fermecate de comunicare, exprimare, receptare, educație și învățământ. Sursă din care se nasc: literele, cifrele, alfabetele, științele, artele: poezia, proza, matematica, medicina, geometria, muzica, pictura, mitologia, filozofia etc. Veți vedea, de asemenea, cum se nasc științele sacre, spirituale, primordiale, mitologice și naturale...

Încheiem acest fragment prin cuvintele unui înțelept: „*Mai am încă multe să vă spun, dar nu le puteți înțelege acum. Iată când va veni Acela, Spiritul Adevărului, la tot adevărul vă va povățui*” (Ioan 16, 12-13).

Iar noi vă propunem să întreprindeți o excursie prin ani și milenii, pe calea de întrupare a universului și de creare a lui în sursă eternă și infinită de comunicare; prin care noi trăim în istorie și veșnicie, iar istoria și veșnicia se află în noi.

Azi, când toate sursele umane se află în degradare, vine poezia ca izvor de creație a universului și le salvează... În acest sens, avea perfectă dreptate Emil Cioran, când spunea, că „acolo unde filozofia pune punctul, se începe poezia...”

Iar noi vom reconstrui drumul parcurs de omenire prin timp și spațiu și vom vedea ADEVĂRUL CARE ESTE...

SILOGISME STRĂVECHI...

NEROZIE

Copiii spun despre părinți
că sunt primitivi și sălbatici,
provin de la primate...
dar nicicând, niciun părinte
nu va spune că copiii săi
provin de la primate...
Omule,
ești singura ființă cuvântătoare
de pe pământ,
ia și transformă o maimuță
necuvântătoare
în maimuță cuvântătoare
și demonstrează Adevărul
prin Cuvânt!

ADEVĂRUL CARE ESTE

Omule,
tu nu ești stăpânul acestei planete,
stăpân e universul,
cu energiile sacre și sante
din cer, lună, stele și soare,
fără de care nu există viață
pe pământ...

Iar tu să fii:

ADEVĂRUL CARE ESTE....

Poate că numai noi doi știm
de ce suntem de atâta vreme împreună;
soarele și luna ne-au ținut cununa...

O măicuță adoarme
cu pruncul la sân;
cerul e mai aproape de pământ

Ne țese viața soarta
Din „fir de aur și argint”;
povestea se exprimă
prin alternanța dintre soare și lună

Lunecă viitorul
tot mai aproape spre ieșire;
lumina cu întunericul
se împacă în mine...

Pe un picior de plai,
pe o gură de rai
noi am uitat
să punem visele noastre
la arat și semănat.

NUMĂRĂTOARE MIRACULOASĂ...

La patruzeci de zile
răsare bobul din pământ,
sufletul se urcă la cer;
floarea vieții în zarea albastră

Când lumea trebuie să fie în cer,
ea se află pe pământ;
când lumea trebuie să fie pe pământ,
ea se află în cer:
este păcatul cel mare,
de necorespondere și incomunicare

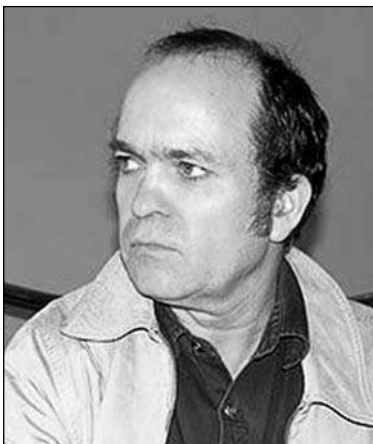
A B C D E:

e tinerețe fără bătrânețe
și viață fără moarte...

CITIREA CULORILOR

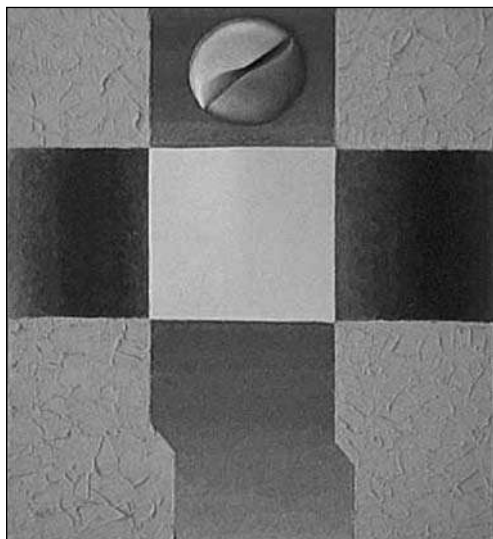
Claudia PARTOLE

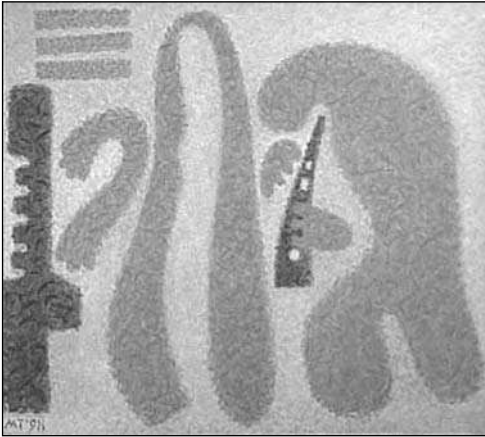
Artistul plastic **Mihai Țăruș** e un magician care știe să traducă în imagini stări și sentimente. Le fixează de parcă ar exclama: *Carpe diem!* Fără o baghetă fermecată, doar cu ajutorul închipuirii și al culorilor pe care le adună din infinitul imaculat ca pe niște fire invizibile, urzind din ele cu ajutorul celor mai simple unelte pânze impresionabile. Am încercat de ani de zile, de când îl cunosc, să-l citesc. Nu e simplu, deși s-ar părea că se joacă frumos de-a pictura. Un joc de copil, dar taina acestui joc depășind-o pe cea a atomului. Așa se zice. De fapt, miracolul creației ca o joacă misterioasă ne ademeneste imaginația. Însă, e cu totul altceva să fii filozof în pictură. Acesta e Mihai Țăruș. Adună timpul în pânze (prin seria

Timp comprimat), apoi îl cercetează ca un bijutier printr-un obiectiv care vede până și cumițenia (sfințită) sau starea (de blestem!) a pietrei, a nisipului, dar și cea de turbulență imprimată a apei, reproducând acest mister – de la trecut la viitor, trecându-l astfel, într-un balansoar, peste realitatea disperată a prezentului, hăt în ziua cea de mâine. Sau, dacă

totuși staționează la prezent o face pentru a dezgoli fața parfumată a zilei trăite (apropo de *Cannes-parfum*). Îmbălsămată chiar și de culoarea parfumului sau de starea de spirit marcată printr-o aură bifurcată de vicii omenești, dar și îmblânzită de rugile insistente ale puținilor nebuni îndrăgostiți de lumea dispersată (separată!) în plinătate de sublim și bolnavă, totodată, de surâs luciferic. O lume situată între lumini și umbre! În esență, o încorsetare din care izbucnește culoarea ca o sevă, ca un șuvoi vulcanic dezlănțuit din infinitul mistic. Căci toate au culoare! Iar culorile au și ele dreptul la viață. Precum fiecare om. Până și lucrurile emană printr-un cod antropologic, existențial, o lumină, o aureolă care le aparține. Altfel zis, și culorile își au menirea, misiunea de-a se implanta spre a căpăta un rost, o vizualizare „personalizată”. Astfel pot fi văzute, auzite, sesizate și admirate (*Floarea-soarelui*). Culorile sunt razele nevăzute ale unei baghete miraculoase pe care marii artiști o împrumută de la copii. O fură uneori, pentru că vrăjile se fură, iar copiii sunt acei care dețin (stăpânesc!)

acest miracol într-un mod fresc, inconștient. Numai că pot pierde harul de magician (și majoritatea îl și pierde), în cazul când nu le este depistat sau încurajat la momentul declanșării acestuia. Mihai Țăruș e un copil adult, un evadat din universul infantilului genial (copilăria!), care însă nu și-a uitat acolo bagheta magică. O poartă cu sine oriunde-ar fi – la Chișinău, unde poposește pentru a nu uita de unde se trage, pentru a coborî înălțându-se totodată pe arborele pe cât de viguros, pe atât și de fragil al acestui neam. Apoi, se deplasează într-un alt spațiu mult prea străin, departe, ca de acolo din orașul mai zis cândva și „leagănul revoluției”, cea care a întors lumea pe dos, apropo de Marc Chagall și lucrarea sa *Lenin*. Aici e locul unde a învățat a discerne tainele, dar și banalitățile mirene. La Sankt Petersburg, bănuiesc, Mihai Țăruș se uită prin același obiectiv, care însă e mai altfel, mai temperat, fapt care-l face să mediteze reliefând fața adevărată a lucrurilor. Impact conștientizat la distanța dorului de Acasă.

Lucrările lui Mihai Țăruș nu sunt doar pentru a face să tresară inima vânătorilor de imagini oferite pe gratis (mă refer la lucrările expuse în toamna trecută la Chișinău). Mesajul lor e ca un stimulent, un instigator de stări pregnante (în acest sens, deosebite

de celelalte mi-au rămas în memorie pânzele: *Autoportret*, *Ecrane marine*, *Mixaj...*. De fapt, te uiți la pânzele lucrate de acest pictor încercând să ghicești totuși mesajul lor, dacă nu dorești să citești mai mult, te oprești cu senzația de mirare care persistă. În schimb, dacă încerci să-ți arunci privirea în oglinda reverber a sufletului (cea care vede vibrația interioară a creatorului, reflectând oarecum și propria-ți curiozitate), observi ceva neverosimil: în lucrare se reflectă chipul fără mască al trăirilor, al emoțiilor neatinsse de prozaism. Fără a exagera, mărturisesc că mi-ar face plăcere să meditez având în preajmă, bunăoară, lucrările: *Mașinăria Vivaldi*, *Ecrane marine*, *Cannes-parfum*, *Coforma 1, 2, 3* (culoare-formă), *Crinii...* Niciuna dintre aceste pânze nu are nevoie de comentarii, precum nici de linii în plus sau de culori sfidătoare, impozante, care la un moment devin obositoare.

Mihai Țăruș prin creațiile sale oferă tocmai ceea ce cauți în această lume alertată (și bolnavă de platitudine) într-o îmblânzi o stare sau a o trezi pe-o alta. Artistul pare a lucra înlăuntru său, unde se simte bine și nu are nevoie de laborator. Pentru că și culorile îi sunt împrumutate din ceea ce se întâmplă cu noi, în noi, în fiecare clipă, toată viața. Numai că nu vedem, nu auzim. Ne prefacem a nu fi prezenți la toate. De asta și există, dincolo de cuvinte, arta picturii și cea a sunetelor?! Așa îl văd, așa l-am descoperit eu pe artistul plastic Mihai Țăruș...

MIHAIL SADOVEANU – „FIUL ȚĂRĂNCII” DIN VERȘENII MIROSLOVEȘTILOR

Înv. Gheorghe PÂRLEA,
comuna Miroslavești, județul Iași

**(Sfârșit.
Începutul în nr. 3, 2010)**

„Întoarcerea spre lumea rurală a avut fecunde consecințe”⁹⁵ asupra celui ce urma să devină „stejar bătrân cu mii și mii de rădăcini înfipte în pământul neamului”⁹⁶. Multe din aceste rădăcini și-au tras seva de la Verșeni, de aici de unde Sadoveanu s-a inițiat în codul permanențelor etice ale străvechii civilizații autohtone, „perpetuate de către rudele sale dinspre mamă, reprezentantele pă-mântenilor celor mai vechi, frați cu străbunii părului” bunicilor⁹⁷. Martor la aceste lecții adânci de etică rurală, adolescentul Mihail rămânea adesea „fericit și înfricoșat, ca sub semnele și descântecele unui ritual magic”⁹⁸. Aici, pe meleagurile bunicilor verșeneni, a încolțit în Mihail pasiunea pentru miturile și basmele naționale; de aici se trage „fantasticul sadovenian”⁹⁹: „Basmul tinereții fără

bătrânețe și al vieții fără moarte într-acele locuri trebuie să se fi zămislit, între niște păstori cu sufletele bucurate de lumină și putere”¹⁰⁰. La Verșeni, Sadoveanu trăia „consonanța totală în etos” cu „pământul de la apa Moldovei” și „în acord” cu „ritualul vieții țărănești, cu legea inflexibilă a datinilor”¹⁰¹. Este profund solidă cu acești „oameni ai trecutului cu suflet demn, arhaic și origi-

nal” și „are o iubire conștientă” față de ei¹⁰². „Verșenii ajung să concentreze virtuți rustice eterne, devin un simbol al unui univers spiritual în care se va integra”¹⁰³. Drept urmare, Verșenii, cu „neamurile mamei, care trăiau încă viața străbunilor”, vor deveni „lumea operei sale”¹⁰⁴.

Sentimentul trecutului, din care au luat naștere romanele sale istorice, a început să i se dezvolte aici, printre ai săi de la Verșeni, ascultând crâmpoie din istoria comunității satului, multe dintre acestea fiind istorisite de bunicul său.¹⁰⁵ „Ochiul treaz al scriitorului distinge rănit chipurile de contrast ale oamenilor pământului, um-

⁹⁵ Bălu, Ion. Natura în opera lui Mihail Sadoveanu. București: Ion Creangă, 1984, p. 7.

⁹⁶ Dan, Ilie. Studii despre opera lui Sadoveanu. București: Albatros, p. 53.

⁹⁷ Sadoveanu, Mihail. Nada florilor. Anii de ucenicie. Cele mai vechi amintiri. București: Minerva, 1970.

⁹⁸ Sadoveanu, Mihail. Anii de ucenicie. Cele mai vechi amintiri. București: Minerva, 1970, p. 19.

⁹⁹ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu. Fascinația tiparelor originare. București: Eminescu, 1981.

¹⁰⁰ Sadoveanu, Mihail. Anii..., op. cit., p. 114.

¹⁰¹ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 13.

¹⁰² Ibidem.

¹⁰³ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 40.

¹⁰⁴ Omagiu lui Mihail Sadoveanu. București: Ed. de Stat pentru Literatură și Artă, 1956, p. 109.

¹⁰⁵ Sadoveanu, Mihail. Nada..., op. cit., p. 374.

brite de grija persistentă și de o tristețe iremediabilă¹⁰⁶. Mai mult, a ajuns, cu timpul, să descopere – cum însuși mărturisește – că „sufletul acestor rânduri de oameni ai tristeții și ai suferinței pe care îi aveam în mine ca un venin” și care „aspiră spre altă lume și altă viață, mama mea mi l-a trecut mie¹⁰⁷. Se reflectă aceasta și din istorisirea următoare (pe care scriitorul o atribuie indirect, prin intermediul unui personaj literar, bunicului său): „Moia asta, cât se vede departe, de o parte și de alta a fost a bătrânilor noștri, până ce s-a încuibat între noi o râie boierească. Și așa după aceea am mers în scădere și în sărăcie, până ce ne-am dat robi unuia Calistrat vel-vornic. Ne-au ucis și ne-au usturat alții după dânsul, până ce-am căzut sub călcâiul lui Mihalache Sturza-Voievod [...]. Un pic de viață mi-a mai rămas mie cu meșteșugul pe care îl am. Pământ n-am decât grădina casei. Și aceea au vrut să mi-o ia logofeții sturzești.”¹⁰⁸ Ca un paradox al istoriei, Gheorghe Ursachi avea să primească din moșia Sturzeștilor, la împrumutarea din 1921, trei hectare pentru cele opt persoane ale familiei sale¹⁰⁹.

Stând la odihnă sub sălcii, Mihai a aflat de la bunicul său drama bejeniei de demult a unor „sate ale noastre de la apa Moldovei”¹¹⁰. Călărașii lui Vodă au pornit pe urma bejenarilor „să-i aducă înapoi la șerbia lor [...] dar acei călărași nu s-au mai întors și au rămas și bejenarii până în ziua de azi prăpădiți de vatra părintească”.

Neamul Șoimăreștilor a fost dedicat în mod explicit bunicilor săi de la Verșeni: „Bunicii mei sunt strănepoții acelor oameni. Și această istorisire de acum trei sute de ani, din vremea când strămoșii erau încă dârji,

am scris-o în liniștea unei prisăci, având în inima mea răsunetul durerii lor”¹¹¹, precizează autorul în încheierea romanului.

Tot ca o consecință a legăturii dintre puternicul sentiment al trecutului și locul în care acesta a încolțit în sufletul scriitorului, pe Nicoară Potcoavă, eroul din romanul cu același nume, și pe însoțitorii săi Sadoveanu i-a adus vremelnic în preajma satului bunicilor, la Davideni, sat despărțit de Verșeni prin râul Moldova¹¹². Câțiva din oștenii lui Nicoară, aflați în satul situat într-o simetrie perfectă cu Verșenii, trec Moldova dincoace și participă la o vânătoare de mistreți, organizată de localnici. Dihăniile stricătoare de recolte își aveau sălașurile în pădurile de pe dealul Bourei, unde, „zice-se, a doborât Dragoș-Vodă vaca sălbatică”. Sadoveanu folosește pentru delimitarea spațiului acțiunii toponimul verșenean „Dealul Bourei”, convertit însă în „piscul Bourei”, probabil pentru a-i da măreție sau pentru a concentra cadrul acțiunii – piscul fiind o subunitate bine determinată a dealului. Acest loc cu „vocabule” istorice de la care a împrumutat numele pentru episodul vânătoarei este în realitate despădurit (era și în timpul scrierii romanului), deci nepotrivit pentru o vânătoare de amploarea celei descrise în roman. Ca urmare, Sadoveanu îl amplasează în pădurea de la Boureni, unde, știa de la cronicar (după propria-i mărturisire) că legenda amplasează locul în care Dragoș a răpus bourul. Ca să ajungă în pădure, vânătorii au trecut râul Moldova și, în fantezia naratorului, trebuie să fi străbătut meleagurile satelor Verșeni, Mirosllovești și Soci. În descrierea itinerariului, povestitorul nu folosește toponimele satelor amintite dar, din geografia și geometria locurilor acestui periplu vână-

¹⁰⁶ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 13.

¹⁰⁷ Omagiu..., op. cit., p. 109.

¹⁰⁸ Sadoveanu, Mihail. Nada..., op. cit., p. 374.

¹⁰⁹ După însemnările monografice (în manuscris) ale învățătorului Gh. Cojocaru din Verșeni, aflate în custodia prof. Pavel Corcaci.

¹¹⁰ Sadoveanu, Mihail. Nada..., op. cit., p. 374.

¹¹¹ Sadoveanu, Mihail. Neamul Șoimăreștilor. Zodia Cancerului sau Vremea Ducăi-Vodă. București: Cartea Românească, 1980.

¹¹² Sadoveanu, Mihail. Nicoară Potcoavă. București: Minerva, 1977, pp. 186-188, 258.

toresc, e ușor de dedus că pașii personajelor sadoveniene au călcat potecile satelor mirosloveștene. E neîndoielnică probabilitatea mare ca scriitorul să fi scrutat des din lunca de la Verșeni pădurea legendară, legată de vremurile „descălecatului”. Astfel, spațial, parcursul ales de scriitor pentru vânatoarea de mistreți devine, incontestabil, identic cu geografia reală a locului. Iată și fragmentul care încurajează motivarea deducerii de mai sus: „*Duminică [...] dis-diminează, când se îngâna ziua cu noaptea, dar mai luceau stelele, a sunat un buciom dincolo de Moldova* (logic, de pe malul aparținător Verșenilor sau Mirosloveștilor) și răzeșii cu feciorii lor” (din Davideni), însoțiți și de câțiva din oștenii lui Nicoară, „*au prins a se aduna spre vaduri*”. După trecerea râului, vânătorii n-aveau cum să ajungă în pădurea de la Boureni, al cărei amplasament real este întocmai cu cel desprins din dialogul personajelor (când acestea se deplasau, la venirea lor dinspre Iași, prin vadul Siretului, spre vadul Moldovei din dreptul Păstrăvenilor) decât urmând drumurile și potecile satelor mirosloveștene.

În zona proximală pădurii de la Boureni, la vreo cinci kilometri spre vest, există și toponimul „*La Budăie*”, atribuit din vremuri uitate unei răscruci de cinci drumuri din Miroslovești, unul din ele fiind cale de legătură, pe același versant de deal, cu pădurea Bourenilor. În acest loc, cuprins în vremuri imemorabile de aceeași pădure legendară, izvoare puternice au săpat râpa adâncă a unui pârâu și au dat prilej de naștere câtorva fântâni „bătrâne”, care pe vremea copilăriei noastre încă mai aveau ghizdele din buduroaie (budăie). Pe vremea tinereții lui Sadoveanu, când acesta încă mai venea la Verșeni, în preajma răscruții de „*La Budăie*” era un han (spun bătrânii satului) pe care Sadoveanu nu-l va fi ignorat. Așadar, nu e cu totul exclusă ipoteza unei legături între toponimul real și poiana din „*valea de la Budăie*”, de unde vânătorii din *Nicoară Potcovă* au pornit

hăituirea vânatului, ca apoi să-l încarce aici în căruțe, spre a se întoarce la Davideni.

În același roman, oștenii și „*cei opt drepti judecători*” care-l însoțeau pe Nicoară, frațele domnitorului Ion-Vodă, în drumul lor dinspre vadurile Siretului, din dreptul Cozmeștilor, către vadurile Moldovei de la Păstrăveni, poposesc noaptea și țin sfat pe malul stâng al Moldovei. Folosind aceleași argumente, legate de topografia locurilor și de faptul că autorul cunoștea categoric zona implicată, locul poposului imaginar este identificabil numai în zăvoaiele satului Miroslovești. Aici, pe prundișul Moldovei, între tufele de „*mladă*”, personajele sadoveniene, la care am făcut referire mai sus, „*au înțeles curând ce era acel zvon de glasuri subțirele*”: erau băieții locului, ieșiți în prundul Moldovei cu caii. „*De când e lumea, la noi, moldovenii, asta e plăcerea cea mare a copilandrilor*”¹¹³, mărturisește scriitorul cu nostalgie, amintindu-și că a încercat și el această plăcere adolescentină a localnicilor neîmpliniți încă într-ale bărbăției, „*când n-aveam mustață și când n-aveam griji*”, precizează el. În legătură cu această îndeletnicire nocturnă a băiețandrilor locului, la care Sadoveanu a participat în vacanțele petrecute la bunici, scriitorul ne oferă și detaliile care dădeau farmec osteneții liber asumate a protagoniștilor: stăteau „*la sfat*” în jurul „*focului de găteje*” sau „*dormeau pe spate cu ochii la stele*”, în timp ce alții „*stăteau în capul oaselor de strajă, rumeniți de foc și picurând de somn*”¹¹⁴. Aceste experiențe specifice copilăriei verșenene au ocupat un loc special în memoria scriitorului, de vreme ce le-a făcut nepieritoare, prin intermediul operei sale. Continuând în acest sens exemplificarea din romanul amintit, pe când poposeau pe prundul Moldovei, în locul la care am făcut referire mai sus, și priveau în lumina zorilor crucea

¹¹³ Sadoveanu, Mihail. Cincizeci de povestiri. București: Minerva, 1984, p. 99.

¹¹⁴ Ibidem.

de pe Boura, Nicoară și ai lui se treziră cu un copilandru, din acei aflați în zăvoi, cu caii la păscut, apărut ca din senin. Venise la ei să le ceară un cărbune din jarul lor mocnit, ca să-și aprindă focul, și cei în numele căror venea. Băieții își pierdură scăpărătorile, cremenea și amnarul, adică, și, în neștiința lor, nu s-au sfiit să tulbure odihna înalților dregători domnești. E sigur că acest copil al locului e substitutul vreunui tovarăș al copilăriei scriitorului, petrecută la apa Moldovei. Iar în ce privește precizia referitoare la stabilirea cadrului acțiunii, trebuie amintit că scriitorul (transfigurat într-unul din personaje) însoțește el însuși personajele aduse pe meleagurile copilăriei. În perioada în care lucra la roman, Sadoveanu mărturisește că era obsedat de detaliile proiectului său până la pierderea identității: „*Mă chema Radu Suliță și umblam la apa Moldovei cu frații lui Ion-Vodă cel Cumplit*”¹¹⁵.

Persoane reale care au făcut parte din viața lui Sadoveanu apar în opera maestrului sub masca unor personaje fictive.¹¹⁶ Unele din acestea reprezintă chiar alter ego-ul scriitorului, iar altele reprezintă colectivitatea, simbolizarea „*umbrelor trecătoare din mulțimea pământenilor*” pe care autorul i-a cunoscut.¹¹⁷ Între acești *pământeni* se numără și oameni ai meleagurilor bunicilor din Verșeni, meleaguri extinse și la satele comunei care include Verșenii. În *Nicoară Potcoavă*¹¹⁸, de exemplu, moș *Leonte Spâ-*

Mihail Sadoveanu la 18 ani

nu de la Miroslăvești e posibil să substituie vreun bărbat mirosloveștean cunoscut de scriitor, precum *Savu Frâsinel de la Mitești* vreun bărbat miteștean. Și „*mazilul de la Miroslăvești*”, și „*răzășul de la Mitești*” îl jelesc pe „*Măria sa Ion-Vodă*”, despre care moș *Leonte Spânu* de la Miroslăvești spune că a fost „*domnitorul norodului [...] care multor asupriți le-a dat carte dreaptă de judecată și pe mulți sărmani i-a miluit*”.

În același roman, Sadoveanu atribuie unor personaje nume rare (atestare documentar pe meleagurile noastre) care sunt antroponimele ce au stat la originea toponimelor *Miroslăvești* și *Ciohorăni*. Meșterul *Miroslav Cișca* era cel mai bun „*șăidăcar*” (curelar) și făcea șei, hamuri și frâie pentru caii bărbăților vremii, iar boierul *Gavril Ciohoranu* își ascundea sub acest nume o gravă trădare, scoasă la vedere până la urmă.

Nu suntem siguri că antroponimul *Ciotică* (din același roman) a aparținut unui localnic, cu toată precizarea afirmativă a scriitorului, căci, în documentele vremii, preotul satului era *Vasile Biberi*¹¹⁹, care era și învățătorul școlii din Verșeni. Dar nu ne îndoim că persoana întruchipată de părintele *Vasile Ciotică* (iată, prenumele coincide) e una reală, aparținând comunității verșenene: „*...papa Ciotică a fost și el aievea în această viață, deoarece m-a cufundat cu ale sale mâini în cristelnița de la biserica de la Mitești, în apa luminatului botez.*”¹²⁰ În roman, acesta devine unul din companiile pitorești ai lui *Nicoară*, la Da-

¹¹⁵ Sadoveanu, Mihail. Anii..., op. cit., p. 283.

¹¹⁶ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 107.

¹¹⁷ Ibidem.

¹¹⁸ Sadoveanu, Mihail. Nicoară..., op. cit., pp. 187-188.

¹¹⁹ Balan, D. Din istoricul învățământului primar din județul Baia. Fălțiceni: Tipografia „J. Bendit”, 1934.

¹²⁰ Sadoveanu, Mihail. Anii..., op. cit., p. 283.

videni. Nașul său de botez de la Verșeni, Toader Cicea, vecin cu Gheorghe Ursachi, bunicul scriitorului, este metamorfozat în *cuconu Todiraș* din *Rătăcirea lui cuconu Todiraș*¹²¹.

Pe lângă faptul că mama scriitorului, bunicii și unchiul Vasile din Verșeni, Alisandru Ciobanu din Ciohorăni¹²², de exemplu, sunt eroi nedisimulați în povestirile sadoveniene cu caracter autobiografic, aceștia devin personaje disimulate în alte scrieri ale lui Sadoveanu. Profira Ursachi o întruchiează pe Smaranda Ursachi în *Frații Jderi*¹²³, personaj care va contribui la reconstruirea episodului autobiografic, legat de botezul scriitorului într-o „*lege eretică*” și de îndreptarea acelei „*erezii*” prin rebotezarea la biserica din satul bunicilor. Portretul Profirei va fi refăcut de fiu prin intermediul Vitoriei Lipan¹²⁴. De asemenea, mama scriitorului este personajul principal din romanul *Lisaveta*, rămas neterminat¹²⁵, iar unchiul Vasile Ursachi este întruchipat de moș Haralambie din *Nada florilor*¹²⁶. Pe structura spirituală a *bunicuței* de la Verșeni, scriitorul a creat-o pe Vitoria Lipan din *Baltagul*, fapt confirmat de critici: „*Bătrânică [...] e o precursoră a Vitoriei Lipan*”, în ce privește cultul său pentru acele „*gesturi ritualice*”, pentru respectarea „*normelor arhaice*”, legate de înmormântare.¹²⁷ Același (de mai sus) Alisandru Ciobanu din Ciohorăni îl întruchiează pe morarul moș Gavril din *La noi la Viișoara*¹²⁸.

¹²¹ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 17.

¹²² Sadoveanu, Mihail. La noi la Viișoara. București: Ed. de Stat pentru Literatură și Artă, 1956, p. 590.

¹²³ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 17.

¹²⁴ Ibidem, p. 27.

¹²⁵ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 21.

¹²⁶ Sadoveanu, Mihail. Nada..., op. cit.

¹²⁷ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 139.

¹²⁸ Sadoveanu, Mihail. La noi..., op. cit., p. 590.

* * *

În același context al implicării locurilor, oamenilor și faptelor aparținătoare de meleagurile verșenene (sau aferente acestora) în opera sadoveniană, în legătură cu interesul nostru pentru vreo întâmplare ciobănească, petrecută în neamul său, Ruxanda Andrieș din Mirosllovești, Ungureanu, după tată, știa câteva frânturi de poveste de la tatăl său. Acesta îl căina mereu în casă pe frate-său mai mare, lordache, pentru o suferință a sa născută din nedreptate.

Lordache Ungureanu avea oi mai multe decât frate-său Ion și de aceea el urca mereu la munte cu turma, întovărășit de un alt cioban din sat, unul din neamul Ursachi, al cărui nume de botez nu și-l mai amintește. Acolo, la munte, a fost omorât un cioban de prin părțile locului. N-a trecut mult și s-a răspândit zvonul că pozna asta ar fi fost făcută de lordache Ungureanu din Verșeni. Îndată ce au venit în sat autoritățile vremii, ca să facă și aici anchetă cu vâlvă mare, lordache a fost dus la închisoare pentru ani grei.

După câțiva ani de osândă nedreaptă, puțini față de cei care i-au fost meniți de judecători, lordache Ungureanu a fost slobozit. Autoritățile au găsit dovadă de netăgăduit că făptuitorul n-a fost el, ci tovarășul său de oierit prin acele părți ale muntelui, cel din neamul Ursăcheștilor, care făcuse crima asupra cobreslașului său muntean pentru niște bani din vânzarea oilor, întocmai ca în cazul crimei din *Baltagul*.

* * *

În opera lui Sadoveanu, pot fi observate toponime specifice satelor comunei Mirosllovești și, în legătură cu ele, și alte personaje (pe lângă cele amintite deja) din rândul oamenilor locului. Satul Ciohorăni este în povestirea *La Ciohorăni*¹²⁹

¹²⁹ Sadoveanu, Mihail. Oameni și locuri. București: Sport-Turism, 1982, pp. 112-115.

locul unde trăia un prieten al său, Gheorghe Vornicelu, în realitate Alexandru Puiu – fratele mamei vitrege a scriitorului¹³⁰. În casa acestuia, autorul a petrecut câteva zile „între sărbătorile de iarnă”. Aici, tânărul Mihail (era în 1898) a fost impresionat de pitoreștiile detalii ale interiorului casei țărănești în care se afla și, mai ales, de ritualul gătitului pentru horă al Anicăi, fata de vreo paisprezece ani a lui Vornicelu. Hora a fost rânduită în ograda unui gospodar și la ea a fost de față și povestitorul.

De la Alexandru Puiu din Ciohorăni¹³¹ și, probabil, de la rudele din Verșeni, Sadoveanu a ascultat multe istorisiri despre isprăvile romantice ale țiganilor de la Ciohorăni. Aceste povestiri își au ecouri în opera sadoveniană¹³², ecouri pe care le receptăm din *Fântâna dintre plopi* (vol. *Hanu Ancuței*), *Fântâna Hazului* (vol. *Vremuri de bejenie*) și *Moartea lui Ion Doru (Umbre)*.

În *Fântâna Hazului*¹³³, patru țigani din Ciohorăni pun la cale în iarmarocul de la Roman o tâlhărie asupra unui răzeș care tocmai vânduse o pereche de boi. Răzeșul este înjunghiat mortal, iar țiganii sunt capturați de țărani aflați în preajmă, la cosit. Autorul precizează apartenența țiganilor la comunitatea din Ciohorăni, prin intermediul personajelor. Când un cosaș îl întreabă pe unul din ei de unde e, țiganul răspunde: „Dă la Ciohorăni”, iar un alt cosaș confirmă: „Îs de la Ciohorăni [...]. Îi cunos.”

În *Fântâna dintre plopi*¹³⁴, Marga, o țigancă tânără și frumoasă, care se îndrăgostise de căpitanul Isac, e omorâtă de coetnicii săi și aruncată într-o fântână pentru că l-a prevenit pe căpitan despre intențiile

criminale ale acestora asupra sa. Căpitanul Isac făcea negoț cu vin. Îl aducea din părțile Tutovei și îl vindea boierului Canta din Pașcani (boierii din această familie apar în documente, în sec. al XVIII-lea, ca stăpânii satului Verșeni). Țiganii plănuiră jefuirea negustorului la întoarcere, folosind-o pe Marga drept momeală. Momentul culminant al acțiunii se petrece în preajma vadurilor Moldovei, în dreptul Tupilaților, dar autorul distribuie elementele secundare ale întâmplării relatate pe traseul Tupilați-Mitești-Miroslovești-Brătești-Pașcani, la dus. La întoarcere, aceluiași traseu îi adaugă și Hanu Ancuței. Având în vedere că drumul real (raportat la prezent) dinspre Tutova, care implică trecerea prin Roman, exclude Tupilații, e de presupus că Sadoveanu a dorit expres să immortalizeze în povestirea sa și segmentul de drum căruia i-a stârnit colbul de atâtea ori, când se afla la bunicii din Verșeni, în copilărie. Nu-i exclus însă ca Sadoveanu să fi aflat că, la data desfășurării faptelor, segmentul de drum direct – cel din realitatea scriitorului, dintre Miroslovești și Hanu Ancuței – nu ar fi existat. În acest caz, trecerea prin Tupilați (prin extravilanul satului) fiind justificată geografic. Așadar, și în cadrul acestei povestiri, Sadoveanu folosește geografia reală a locurilor, cea care implică meleagurile bunicilor de la apa Moldovei. Toponimele locale folosite de autor în descrierea traseului parcurs de cele unsprezece care cu vin ale căpitanului de mazili corespund spațiului mirosloveștean. Spre exemplu, la dus, căpitanul Isac spune: „Am mers [...] așa având soarele în spate și apele Moldovei în stânga”, ceea ce e real pentru o fracțiune de traseu (în mod riguros, până la intrarea pe drumul direct Miroslovești-Pașcani). Povestitorul întărește autenticitatea acestui segment de traseu folosind și toponimele corespunzătoare lui: „Am trecut prin satele răzășilor de la Mitești, Năvrăpești și Miroslovești...” (autorul a ignorat doar ordinea reală a două din cele trei localități,

¹³⁰ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 378.

¹³¹ Ibidem.

¹³² Ibidem.

¹³³ Sadoveanu, Mihail. *Vremuri de bejenie*. București: Minerva, 1977, p. 134.

¹³⁴ Sadoveanu, Mihail. *Hanu Ancuței*. Baltagul. București: Minerva, 1979, pp. 32-48.

în contextul sensului de mers). Nefolosirea toponimul Verșeni, care ar fi trebuit să fie implicat în traseul descris, constituie o nedumerire. E posibil însă ca omisiunea să aibă drept cauză chiar faptul că Verșenii, pierzându-și atributul de „răzășie” (aspect subliniat de scriitor într-o altă povestire a sa), nu puteau contribui la sublinierea expresă a statutului social identic al celorlalte sate menționate. Urmează apoi referirea la „...dealul cel lung spre Brătești”, de fapt dealul Inați din Miroslavești. Dând frâu liber pasiunii, căpitanul Isac se întoarce călare, singur, pentru a o reîntâlni pe Marga în lunca Moldovei. După consumarea aventurii, eroul reface traseul spre Pașcani, prilej cu care apar din nou referiri la geografia locurilor străbătute: „La Năvrăpești am prins a zări pe Moldova pâcle nedeslușite și-n răsărit s-a arătat geana de ziuă.” E adevărat că panorama râului, pe itinerarul căpitanului de mazili, e vizibilă numai din Năvrăpești, de fapt partea de nord a Miroslaveștilor. Din dealul Inați, valea largă a râului lasă ochiului o priveliște întinsă până la Ceahlău, care trebuie să fi făcut să vibreze sufletul poetic al scriitorului de fiecare dată când venea la Verșeni. De asemeni, descriind drumul cărașilor înspre Pașcani, căpitanul Isac spune: „Când am coborât la Pașcani, rășărea soarele în negura Siretului”, ceea ce e întocmai ca în realitate. Autenticitatea coordonatelor spațiale folosite de scriitor în descrierea acestui traseu, care include și meleagurile noastre, este întărită și de estimarea temporală a deplasării, atât călare (două ore), cât și cu șirul de căruțe trase de boi: de „după prânz [...] până către sară” (acțiunea se petrecea toamna).

*Moara Zavului*¹³⁵ – locul unde Zamfira, fata morarului, s-a întâlnit cu „știma apeii” („zâna iazului”) – este, de asemeni, un toponim local (cu formă de plural, la noi) pe care l-a purtat o moșie boierească, devenită apoi satul (dispărut) Zavul, cătun al comunei (desființate) Soci. La „moara cea

veche a Zavului” (cea reală, de pe Moldova) au măcinat părinții bătrânilor de azi ai meleagurilor noastre, căci ea a răzbit până prin preajma ultimului război. Prin acest toponim local (deși amplasat de scriitor pe alte meleaguri), Sadoveanu atinge cu totul său de scris și pe cel de-al cincilea sat al comunei noastre, luminându-l și pe acesta cu aura geniului său și consacându-l (ca și pe celelalte), în spiritul ideii că locul pe care l-a atins condeiful lui Mihail Sadoveanu devine „un Sadoveanu”¹³⁶.

Spațiul fizic al Verșenilor și cel circumscris satului bunicilor Ursăchești, constituie cadrul a două frumoase povestiri de dragoste, ale căror personaje sunt, implicit, băștinași (una e *Fântâna dintre plopi* la care am făcut deja referire). Asupra autenticității personajelor acestor povestiri ne putem îndoi, dar nu și asupra locului, căci scriitorul ne oferă certitudini. Iată, în cea de-a doua povestire identificată (*Cântecul amintirii*), Irina Dascălului¹³⁷ – „din sat de la voi”, precizează eroul disimulat al povestirii băieților locului, care-l ascultau stând „pe pântece, învăliți în cojocel și-n sumăieșe”, ca să se aperse de răcoarea pătrunzătoare a luncii Moldovei – plăți cu viața sa tânără dragostea vinovată (Irina era măritată) pentru alesul inimii. Vechilul moșiei boierești, cel care săvârși omorul – din dragoste neîmpărtășită și pentru adulter, în timp ce Irina trecea Moldova (în speranța izbăvirii de pedeapsă) – își primi și el pe loc răsplată pe măsură de la rivalul său. Băieții pricepură că oierul de la munte, cel care le povestise drama Irinei Dascălului, avea motiv ascuns să coboare toamna cu oile sale la apa Moldovei, în preajma unui mormânt fără cruce, neștiut de localnicii verșeneni. În cazul că destinul Irinei din această povestire romantică nu are la bază vreun sămbure de adevăr, atunci plâsmuirea a

¹³⁶ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 8.

¹³⁷ Sadoveanu, Mihail. Povestiri. București: Cartea Românească, 1981. Vol. I, p. 389.

fost inspirată la Verșeni de melodiile „*tânguitoare*” de „*la priveghiurile păstorilor*”, de „*dincolo de Moldova*”, cântece din buciom și din fluier, pe care nepotul lui Ursachi le asculta seara, de pe celălalt mal al ape¹³⁸.

Tot în spațiul mirific al șesului Moldovei, Sadoveanu a găsit inspirația pentru un impresionant text de proză lirică, închinat ciocârliei¹³⁹ – „*cântăreața luminii și-a muncii*”. Celebrul fragment muzical din *Rapsodia* lui Enescu, dedicat aceleiași neîntrecute cântărețe înaripate, are un corespondent pe măsură, realizat prin intermediul artei literare. În plus, la „*compoziția*” lui Sadoveanu, adaogă o „*măsură*” muzicală și un localnic de-al nostru, „*om liniștit*” cu plete și cu mustață cărunte: „*Ciocârlia, cu-coane, a fost fată de împărat, de aceea cântă așa de mândru*”. De aici, de pe meleagurile mirosloveștene, ascultând fermecat „*biruitorul cântec al muncii*”, scriitorul sondează adânc trecutul, cu gândul la părinții, moșii și strămoșii săi, ajungând „...*până la cel dintâi înaintaș*” al său, străbuni care au ascultat și ei „*foarte de demult*” cântecul acestei păsări măiestre. Cântecul ciocârliei din vremurile sale, deși biruitor, totuși îi „*strecura în suflet*” urmașului acelor străbuni de la Moldova „*un fior de jale*”. Ciocârlia aceea, întâlnită de scriitor pe meleagurile noastre „*aurorale*”, după ce l-a îndrumat în abisul trecutului, l-a inspirat apoi pe cel cu privilegiul gândului neadormit să reflecteze „*o secundă*”, ca un responsabil al Universului, la „*vântul sfârșiturilor*”, la vremea când „*va cădea uriașa noastră uzină*” și „*va tăcea cântecul muncii*”.

Asemeni pătrunderi adânci în sufletul străbunilor și în timpul de demult apus al acestora au fost prilejuite de contextul peisagistic și spiritual al meleagurilor noastre și în povestirea *Calman*¹⁴⁰. „*Din aceas-*

tă lume minunată”, când se întorcea „*într-un rând*” cu mama sa la Pașcani, s-a „*oprit într-un popas la un izvor*”. Acolo a găsit un cerșetor bătrân care cânta la un cimpoi. Copilul, care auzise deja de povestea viței neamului nostru, era încredințat că bătrânul acela apăruse „*în lumina de toamnă și-n peisajul de baladă*” (mirosloveștean) *ca să evoce sufletul geților și tracilor*”. În timp ce-l asculta, ochii săi pătrunzători, ațintiți spre munți (așadar, cei doi călători nu ieșiseră încă din cadrul natural al satelor noastre), deslușea „*capetele fantastice ale urieșilor de la începutul lumii*”. În povestirea amintită, scriitorul, în care încă mai viețuia copilul de demult, știa acum că acele capete de strămoși erau „*semicerii unei păduri din zare*”, dar ezita în a nega că băiatul de atunci „*a văzut adevărul*”.

* * *

Faptul că Sadoveanu a immortalizat în opera sa „*oameni și locuri*” care aparțin Verșenilor și împrejurimilor este întărit și de observațiile criticilor săi, care arată că prozatorul, cu tot romantismul său, este „*suficient de realist pentru a nu se fi inspirat decât din întâmplările cunoscute mai mult sau mai puțin direct, pentru a nu introduce decât peisaje pe care le-a străbătut el însuși, pe îndelete*”¹⁴¹. Sau, în altă formulare, „*interesul prozatorului*” este legat de „*reconstruirea cât mai exactă a evenimentului [...], reconstruirea cadrului și fixarea cât mai exactă a faptelor*”, procedeu ce este „*o cheazăsie a autenticității lor*”¹⁴². În sfârșit, după o altă opinie, convergentă cu celelalte exemple, „*oamenii și locurile închipuite* [de Sadoveanu] *sunt aidoma celor ce vor fi ființat aievea pe acest pământ*”¹⁴³.

Legătura fizică și spirituală a lui Sadoveanu cu spațiul Verșenilor și al împrejurimilor acestuia a avut o influență puternică asupra operei sale. De altfel, însuși scriitorul

¹³⁸ Sadoveanu, Mihail. Nada..., op. cit., p. 136.

¹³⁹ Sadoveanu, Mihail. Cincizeci..., op. cit., pp. 151-154.

¹⁴⁰ Sadoveanu, Mihail. Nada..., op. cit., p. 229.

¹⁴¹ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 8.

¹⁴² Sadoveanu, Mihail. Anii..., op. cit., p. V.

¹⁴³ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 289.

recunoaște că „*expedițiile*” sale pe plaiurile bunicilor „*stau la originea celor dintâi producții literare*” ale sale și că acestea (expedițiile) îi provocaseră „*în totalitate o atitudine nouă de uimire în fața fenomenelor vieții*”¹⁴⁴. Aici, la Verșeni, „*l-a atins aripa îngerului*”, care „*i-a turnat har în ale tainicului, ale fantasticului*”¹⁴⁵. „*Etapa inițierii*” lui Sadoveanu, care se suprapune cu „*tranzitia bruscă și radicală din descendența spirituală paternă în cea maternă*”, este „*cea mai importantă treaptă a formației sale spirituale*”¹⁴⁶.

La Verșeni, Sadoveanu s-a simțit ca acasă, ceea ce înseamnă, în definiția lui Mircea Eliade, că meleagurile bunicilor din lunca Moldovei erau pentru nepotul lui Ursachi „*un centru universal*”¹⁴⁷. Spațiul Verșenilor era pentru Mihai o „*geografie paradisiacă [...] scutită de traume*” și fertilizată de „*lumina de basm*”, o adevărată „*forță tonifiantă*”¹⁴⁸. Aici, în „*climatul auroral de la Verșeni*”, copilul (și apoi adolescentul) născut în târgul Pașcanilor „*trăiește deschis aventurii*”, fiindcă la *apa Moldovei* e „*raiul, spațiul etajat pe fundaluri de munți, în brume albastre*”¹⁴⁹.

Comuniunea fizică cu spațiul geografic al Verșenilor a durat însă până când adolescentul s-a împlinit în tânărul cu „*deprinderile ciudate ale orășeanului*”, îmbrăcat în vestimentație nemțească, asociată cu a primarului sau a preceptorului¹⁵⁰. Satul pe care l-a căutat cu atâta fervoare a început să-l respingă. S-a întâmplat asta tocmai atunci când se împrietenise deja cu câțiva flăcăi, cărora le-a „*împrumutat optica*”, în

legătură cu „*surtucarii*” locali. Începuse să vină la hora satului, să se lase îndemnat la joc și atras la clacă. Imita de-acum „*o anume gravitate a gestului și a vorbei, se învăța a călca apăsat, rar și temeinic, precum gospodarii făloși ai Verșenilor*”¹⁵¹.

Despărțirea fizică de Verșeni avea să fie una graduală. Pe la douăzeci de ani, mărturisește scriitorul, încă organiza „*în dulceața verii*”, expediții „*cinegetice și de pescuit în zăvoaie și gârle [...] la apa Moldovei*”¹⁵². După stabilirea la Fălticeni, scriitorul va reveni rar la Verșeni. Meleagurile copilăriei de pe valea Moldovei erau mereu însă în centrul preocupărilor lui¹⁵³. O reîntoarcere vremelnică la Verșeni, cu prodigioase consecințe asupra operei sale, a fost determinată de scrierea romanului *Neamul Șoimăreștilor*¹⁵⁴. Prietenul său de aici, Tudor Pânzaru, de fapt Șoimaru, după numele tatălui natural (a fost înfiat de copil, după moartea prematură a tatălui – lordachi Șoimaru), întrunea toate însușirile personajului principal din romanul proiectat. Așa că, pentru o vreme, și-a mutat atelierul literar la Verșeni, ca să fie în preajma modelului său literar, în compania căruia a fost văzut adesea la Hanul Ancuței sau în escapadele vânătoarești de pe meleagurile bunicilor. Tudor Pânzaru era în vremea aceea primarul comunei (desființate) Ciohorăni, comună de care aparține și satul Verșeni. Și de contactul direct cu Toader Cicea, răzeșul din Verșeni, o fi având nevoie atunci prozatorul, pentru a-i face cu trăsăturile nașului său de botez portretul uncheșului Mihui, fratele tatălui lui Tudor Șoimaru.¹⁵⁵

¹⁴⁴ Ibidem, op. cit.

¹⁴⁵ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit.

¹⁴⁶ Spiridon, Monica. Sadoveanu. Divanul înțeleptului cu lumea. București: Albatros, 1982, p. 10.

¹⁴⁷ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 11.

¹⁴⁸ Ibidem, p. 13.

¹⁴⁹ Ibidem.

¹⁵⁰ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 40.

¹⁵¹ Ibidem, p. 37.

¹⁵² Sadoveanu, Mihail. Anii..., op. cit., p. 193.

¹⁵³ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 40.

¹⁵⁴ Furtună, Al.; Șoimaru, Vasile. Neamul Șoimăreștilor – 500 de ani de istorie. Ch.: Prometeu, 2003, pp. 11-12.

¹⁵⁵ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 207.

Despre o reîntoarcere târzie în vecinătatea Verșenilor avem știință din mărturia lui **Ion (Nică) Airinei** din Mirosllovești, care susține că imediat după ultimul război, prin 1946, Sadoveanu a fost găzduit vreo lună de zile în gospodăria tatălui său, aflată pe malul Moldovei (azi gospodăria urmașului lui Vasile Axinte). Să fi fost popasul acesta lung de la Mirosllovești un răgaz pentru explorarea locurilor în care scriitorul avea să amplaseze acțiunea unor episoade din Nicoară Potcoavă, la care s-a făcut referire mai sus? Sau, poate, o evadare în mult prețuita lui *Vale a Moldovei*, spre reculegere, după ce Paul, fiul său drag, a trebuit să aducă Patriei jertfa supremă, în războiul abia încheiat.

Reîntoarcerea la Verșeni, în 1950¹⁵⁶ (într-o vizită care, cu siguranță, a fost ultima în paradisul copilăriei sale) a însemnat o mare dezamăgire pentru prozator. Părul din ograda bunicilor se uscaseră, casa dâr-zului rotar devenise o colibă, neamurile nu-l mai cunoșteau. În asemenea împrejurări, ruptura definitivă cu Verșenii a fost violentă. Totul se petrecu însă înăuntrul său, acolo de unde răzbătu în afară doar încruntarea unei sprâncene, mai mult ca oricând, și un îndemn scurt pentru însoțitorii săi: „...ne întoarcem!”

„Spațiul cu încărcătură psihică specifică” ce a dat naștere operei lui Sadoveanu e unul „concentric”, cu mai multe cercuri, constată critica literară¹⁵⁷. Scriitorul trăiește în aceste cercuri, aparținând „simultan tuturor”. Pentru cât de intens a trăit „**Ceahlăul**” literaturii române în acel cerc de care aparține și spațiul mirific al mamei sale și al străbunilor ei, se poate spera că a fost suficientă demonstrația de până aici. La această întreprindere însă se impune a se mai adăoga și ceea ce ar putea fi o sinteză a celor de mai sus, o mărturisire

Mihail Sadoveanu, alături de fiul său, Paul Mihai Sadoveanu (căzut la datorie în 1944 în fruntea plutonului)

relevantă a scriitorului, în sensul căutărilor noastre, un fel de testament lăsat nouă, celor care încă ne mai îndoiim că „**fiul țărâncii din Verșeni**” e, aidoma cu mama sa, fiul plaiurilor verșene: „*Au fost atât de multe (amintirile din Verșeni) și de felurite, încât pot să le amestec cu basmele pe care le auzeam la aceeași epocă de la feluriți meșteri într-ale istorisirilor cu care m-am întâlnit în rătăcirile mele*”¹⁵⁸. Pe toate aceste amintiri, Sadoveanu le purta în el, cum însuși mărturisește: „...intrate pentru totdeauna în ființa mea, intrate ca un filtru al vieții nemuritoare, din care încă mă hrănesc până la acești ani târzii în care mă aflu.”¹⁵⁹

În sfârșit, pentru cine ar mai putea tăgădui, după cele relevate mai sus, legătu-

¹⁵⁶ Mănuță, Dan. Pe urmele..., op. cit., p. 140.

¹⁵⁷ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 9.

¹⁵⁸ Sadoveanu, Mihail. Anii..., op. cit., p. 114.

¹⁵⁹ Ibidem.

ra speciala a marelui prozator cu Verșenii Miroslăveștilor, mai încercăm o ultimă formulare cu valoare concludivă, concentrată astfel: Sadoveanu este „urmașul și purtătorul de cuvânt” al „zecilor și sutelor de generații ale clanului (Ursăcheștilor) din care făcea parte”¹⁶⁰.

* * *

lată, așadar, fără a fi epuizate dovezile, cât de semnificativă este legătura lui Mihail Sadoveanu cu spațiul geografic și spiritual al mamei sale, cu *Verșenii Miroslăveștilor*, parte esențială a universului sadovenian. Microuniversul nostru local și noi, prin înaintașii noștri, suntem (nemeritat, dacă încă ne mai îndoim de această revelație) materie și spiritualitate trecute prin filtrul artistic al acestui „genial Povestitor”¹⁶¹, spre a fi înnobilate și așezate la baza unei mărețe ctitorii spirituale. Acest „edificiu grandios”¹⁶², căruia Ctitorul i-a transferat grandoarea lui monumentală, acest „panteon literar”¹⁶³, care constituie opera „eternă”¹⁶⁴ a celui „mai reprezentativ și mai autentic scriitor român”¹⁶⁵, are deci la temelie experiența de viață a clanului Ursăcheștilor, în contextul peisajului special al Verșenilor.

Și astfel, condeii lui Mihail Sadoveanu a caligrafiat pe harta culturii naționale (dar și pe cea a culturii universale, opera sa fiind tradusă în engleză, franceză, germană, spaniolă, italiană, polonă, cehă, estonă, chineză etc.¹⁶⁶) un reper geografic și cultural

Mormântul Ursăcheștilor lui Sadoveanu din Verșeni

pentru eternitate: *Verșenii Miroslăveștilor*. Urmașii foarte îndepărtați ai lui Sadoveanu vor putea deschide cărțile scriitorului așa cum o facem cu *Istoriile* lui Herodot¹⁶⁷. Vor găsi în această „arhivă”¹⁶⁸, cu „cele mai multe documente din viața noastră trecută”¹⁶⁹, o adevărată comoară – „memoria și conștiința lumii noastre arhaice, originare”¹⁷⁰.

Custodelui acestor odoare spirituale (multe din ele originare din lumea noastră locală), șlefuite cu pana sa măiastră și conservate pentru veșnicie în cărțile sale, precum comorile materiale în vitrinele Ermitajului, Zwinger-ului sau ale Luvrului, să-i întoarcem recunoștința noastră (care nu va fi niciodată îndestulătoare) citindu-i opera și prețuindu-l ca pe cel mai de vază **fi** descins dintr-o viță a melegurilor noastre natale.

¹⁶⁰ Omagiu..., op. cit., p. 109.

¹⁶¹ Dan, Ilie. Studii..., op. cit., p. 309.

¹⁶² Ibidem, p. 55.

¹⁶³ Ciopraga, Constantin. Mihail Sadoveanu..., op. cit., p. 30.

¹⁶⁴ Mitru, Constantin. Ei l-au cunoscut pe Sadoveanu. București: Ion Creangă, 1973, p. 15.

¹⁶⁵ Sadoveanu, Mihail. Anii..., op. cit. (vezi în tabelul cronologic referirea la *Protestul intelectualilor*, în legătură cu arderea cărților scriitorului în piața publică).

¹⁶⁶ Sadoveanu, Mihail. Noaptea de Sânziene și Paștele blajinilor. București: Minerva, 1980.

¹⁶⁷ Vianu, Tudor. Scriitori români din sec. XX. București: Minerva, 1979, p. 283.

¹⁶⁸ Dan, Ilie. Studii..., op. cit., p. 273.

¹⁶⁹ Ibidem, p. 269.

¹⁷⁰ Ibidem, p. 309.

CEL MAI FECUND ȘI MAI SENSIBIL POET AL ROMÂNIMII CONTEMPORANE

Născut ca Adrian Păun, la 20 iulie 1943, la Copăceni, plasa Bălți, județul Bălți, astăzi r-nul Sângerei (decedat la 5 noiembrie 2010, București), a fost un mare poet, publicist, textier, om politic român. Totuși, Adrian Păunescu este cunoscut, mai ales, ca poet – debutând în 1960 și fiind unul dintre cei mai prolifici autori români contemporani – și ca organizator al Cenaclului *Flacăra*, întrunire desfășurată periodic în anii 1973–1985, de regulă în orașele mari ale României, unde artiștii promovați

de poet prezentau lucrări muzicale și literare în fața unui public numeros. În cadrul cenaclului, Păunescu a încurajat cultura de masă îndrăgită de publicul tânăr, în ciuda numeroaselor sancționări aduse acesteia de către puterea comunistă. El a inventat sintagmele „*generația în blugi*” și „*muzică tânără*” pentru a-și desemna tinerii spectatori amatori ai unui stil vestimentar non-conformist, respectiv sonoritățile iubite de aceștia, ale genurilor folk și rock.

A. Păunescu și-a început activitatea publicistică în 1973, an când intră la conducerea revistei *Flacăra*. Devenit incomod, este destituit în iulie 1985. Pretextul imediat a fost scandalul busculadei iscate la concertul Cenaclului *Flacăra* din Ploiești din iunie 1985, însă Păunescu devenise cunoscut și pentru criticile la adresa pu-

Adrian Păunescu
(20.VII.1943 – 5.XI.2010)

terii (vezi, de exemplu, poemul *Analfabeții*, publicat în 1980 în *Flacăra*). După căderea comunismului nu i s-a permis reîntoarcerea la conducerea revistei *Flacăra*, astfel că, în toamna anului 1990 fondează revista *Totuși iubirea*, iar ceva mai târziu – revista *Flacăra lui Adrian Păunescu*. În calitate de publicist a mai condus pentru o scurtă perioadă, în 1999, ziarul *Sportul românesc* și a realizat emisiuni de fotbal la postul de televiziune *Antena 1*.

În perioada comunistă a fost considerat de mulți români un om al regimului pentru felul în care îl lauda pe șeful de stat Nicolae Ceaușescu. Totuși, poetul nu a încetat să și exprime admirația față de anumite laturi ale comportamentului lui Ceaușescu nici după încetarea regimului comunist. Indiscutabil, orientarea politică a lui Păunescu a fost întotdeauna una de stânga. Dar spre deosebire de alte personalități ale perioadei comuniste, Păunescu a promovat idei de stânga mai liberale, de inspirație occidentală. Relația lui Păunescu cu puterea comunistă poate fi considerată ca ambiguă, el manifestându-se nu ca un critic radical al sistemului sau al ideologiei. Critica sa se orientează mai degrabă asupra derapajelor puterii politice și a neajunsurilor economice. Păunescu a întreținut relații strânse cu membri ai aparatelor

comuniste de stat și de partid. După 1989, A. Păunescu este unul din pușinii care nu reneagă complet ideologia socialistă, intrând în Partidul Socialist al Muncii creat de Ilie Verdeț.

Deși născut în Basarabia, Păunescu și-a petrecut cea mai mare parte a copilăriei la Bârca, în județul Dolj. A absolvit Colegiul Național *Carol I* din Craiova și, în 1960, Școala Centrală (la data aceea *Zoia Kosmodemianskaia*), fiind coleg, printre alții, cu actrița Silvia Năstase. Tatăl lui Păunescu, membru al Partidului Național Liberal, a fost condamnat la 15 ani de închisoare, pentru „activități anticomuniste”, de regimul stalinist de după 1945 și din această cauză Adrian a trebuit să aștepte trei ani înainte de a se putea înscrie la facultate. A studiat filologia la Universitatea din București.

A debutat în literatură în anul 1960. Autorul a peste cincizeci de cărți, în majoritate volume de versuri, A. Păunescu a fost unul dintre cei mai prolifici poeți români contemporani. Cărțile sale au fost editate într-un tiraj record de peste un milion de exemplare. Un număr apreciabil de poezii ale sale au fost făcute cunoscute prin punerea lor pe muzică de către compozitori din genurile folk și rock; există și situații în care Păunescu a colaborat direct cu muzicienii, îndeosebi în cadrul Cenaclului *Flacăra*. Talentul său poetic a fost apreciat de mulți critici literari importanți. Astfel, Șerban Cioculescu a spus că Adrian Păunescu este cel mai mare poet social de după Tudor Arghezi, iar Eugen Simion îl consideră „ultimul mare poet social român”.

La 17 septembrie 1973 A. Păunescu înființează Cenaclul *Flacăra*, adevărat fenomen de masă, cu care susține, până la interzicerea acestuia, în 16 iunie 1985, 1615 manifestări de muzică, poezie și dialog, în fața a mai mult de șase milioane de spectatori. Pe scena Cenaclului *Flacăra*, se lansează spre marele public cele mai fai-

moase figuri ale muzicii tinere românești, poeți și alți creatori. În 1982, apare triplul album de discuri LP *Cenaclul „Flacăra” în concert*, iar în 1983 este realizată, fără a putea fi cuprinse decât puține filmări, pelicula de 70 de minute *Cenaclul „Flacăra” – Te salut, generație în blugi*, interzisă imediat de autorități. În urma unor incidente înregistrate la un concert al Cenaclului *Flacăra* la Ploiești, activitatea acestuia este interzisă până în 1990. Incidentele s-au datorat, pe de-o parte, condițiilor meteo (furtună) care au făcut să fie oprit curentul electric pe Stadionul „Petrolul”, iar pe de altă parte, faptului că unii participanți au profitat de această ocazie și au creat o busculadă, soldată, se pare, cu victime. La acel moment incidentul a fost trecut sub tăcere de către autoritățile comuniste.

Pe 7 mai 1990 A. Păunescu înființează Cenaclul *Totuși iubirea*, pe Stadionul din Drobeta-Turnu Severin, sub impulsul ziaristului Dumitru Vișan și al fotbalistului Ilie Balaci. În cei peste zece ani de activitate, noul cenaclu susține concerte de mare succes, în țară și dincolo de actualele granițe ale României, inclusiv la Chișinău. O parte din activitatea de excepție a Cenaclului *Totuși iubirea* (690 de manifestări, până la 25 mai 2000) se regăsește în seria de casete audio și video editate de Fundația „Iubirea”, între anii 1995 și 1999.

În anii 1970 A. Păunescu a devenit o figură importantă în mass-media românească. Cenaclul *Flacăra* și revistele pe care le-a dirijat au exercitat o atracție indiscutabilă asupra tineretului și a vieții publice din România datorită combinației de idei de stânga de inspirație occidentală și de naționalism. Numeroși muzicieni din genurile folk și rock pe care autoritățile comuniste îi puteau considera „subversivi” au fost lansați sau promovați de Păunescu prin recenzii ori prin introducerea lor în Cenaclul *Flacăra*. În anii 1977-1981, la ideea lui Dumitru Popescu, realizează la Tele-

viziunea Română un ciclu de emisiuni de descoperire și valorificare a potențialului creator cultural național (*Antena vă aparține, Antena Cântării României, Gala Antenelor, Descoperirea României, Redescoperirea României* etc.). Apoi, în anii 1985-1989, numele lui nu mai poate apărea pe posturile de radio și televiziune, măsură restrictivă care continuă până în 1992. Din acest an participă, în calitate de invitat, la emisiuni pe teme politice și culturale, la *Televiziunea Română 1* (cea mai de răsunet fiind cea realizată de Mihai Tatulici, în 17 iulie 1992) și *TVR 2* (seratele muzicale ale lui Iosif Sava, *Ceaiul de la ora 5*, al Marinei Almășan), *TV Antena 1* (inclusiv la *Milionarii de la miezul nopții*, realizator Marius Tucă, și la *Printre rânduri*, a lui Radu Herjeu), *Tele 7 abc*, *Pro TV*, *TV Sigma*, *Super Nova* din București, *Tele+* și *Cinemar* din Baia Mare, *TV-Vâlcea*, *TV-Deva*, *TerraSat Craiova*, *Dags TV Petroșani*, *TV Slobozia*, *TV Bacău*, *TV Lugoj*, *Terra Sat Reșița*, *Cony Sat Tulcea*, alte posturi locale de televiziune, la *Radio România*, *Radio 21*, *Radio 2M+*, *Radio Total*, *Radio Blue Jeans Slobozia*, *Europa Liberă* etc. Pe 27 martie 1998 realizează duplexul București-Chișinău, la *TVR 2*, iar între 21 martie 1998 și 2 aprilie 1999, la *Televiziunea Antena 1*, apare emisiunea săptămânală de cultură, civilizație, eveniment și performanță *Schimbul de noapte – Pariul pe insomnie* (dialoguri cu personalități, recitaluri de muzică de toate genurile, lansări și relansări de talente din muzică, literatură, teatru, arta plastică, fotografie, știință, sănătate și economie, mitologie istorică a neamului, limba română actuală, reportaje de actualitate, alte rubrici de cultură – 49 ediții până în 2 aprilie 1999). Din 9 aprilie 1999, emisiunea își schimbă denumirea în *O șansă pentru fiecare* (12 ediții, până la 25 iunie 1999), iar din 25 iulie 1999 până în 14 decembrie 1999, când are loc ultima ediție, se difuzează în cadrul megaemisiunii *O noapte cu Adrian Păunescu*. Între 7 martie

și 14 decembrie 1999 A. Păunescu este realizator al emisiunii duminicale *TV Meciu Meciuilor – Fotbal Club Antena 1*. Din 26 ianuarie 2000 realizează, la *Tele 7 abc*, două noi emisiuni săptămânale: *O noapte cu Adrian Păunescu* (talk-show) și *Cenaclul „Totuși iubirea”*.

Relația lui Adrian Păunescu cu regimul Ceaușescu este în general considerată ca ambiguă, mergând de la scrierea de poeme adulatoare la critici publice directe. Aceasta explică și varietatea pozițiilor pro sau contra Adrian Păunescu de după 1989. Între 1966 și 1968 a fost secretar al organizației UTC de la Uniunea Scriitorilor din România, iar în august 1968, după invadarea Cehoslovaciei de către URSS și aliați, dar fără România, a devenit membru al Partidului Comunist Român. Ca membru al PCR, a fost sancționat cu vot de blam cu avertisment, în toamna anului 1985. După revoluția din 1989, s-a retras pentru scurt timp din viața publică, dar din 1992 a devenit membru al Partidului Socialist al Muncii (de orientare socialistă, absorbit ulterior de Partidul Social Democrat), căruia i-a devenit vicepreședinte în 1993 și prim-vicepreședinte și purtător de cuvânt în 1994. În legislatura 1992-1996, A. Păunescu a fost senator de Dolj din partea acestui partid. Ca senator, a fost președinte al Comisiei senatoriale de cultură, artă și mass-media și al Grupului parlamentar „Partida Națională”. A fost membru al Delegației parlamentare române la Consiliul Europei de la Strasbourg și, din această calitate, observator european la alegerile din Republica Moldova (1994) și Republica Croația (1995).

La alegerile din 1996, PSM nu a mai intrat în parlament, iar din 1998, Păunescu a devenit membru al Partidului Democrației Sociale din România (devenit, din 16 iunie 2001, Partidul Social Democrat), partid cu care fosta sa grupare, PSM, avea să fuzioneze ulterior. Ca membru al PSD, a fost ales din nou senator de Dolj, pentru legislatura

2000-2004. În această nouă legislatură, a îndeplinit din nou funcția de președinte al Comisiei Senatului pentru cultură, culte, artă și mijloace de informare în masă. De asemenea a fost membru al Comisiei interparlamentare București-Chișinău, precum și al grupurilor parlamentare de prietenie cu Republica Populară Chineză (grup al cărui președinte a fost), Turcia și Portugalia. În legislatura 2004-2008, a fost senator de Hunedoara din partea PSD. A fost, de asemenea, președinte al fundațiilor *Iubirea și Constantin*. Decorat cu Ordinul Național *Steaua României* în grad de Cavaler (2003). La împlinirea vârstei de 67 ani i s-a acordat *Meritul academic* – pentru creația literară și pentru susținerea proiectelor Academiei Române. Pe 30 august 2010, la Chișinău, a participat la festivitatea de acordare a titlului de membru de onoare al Academiei de Științe a Moldovei, tot atunci acordându-i-se și distincția supremă a R. Moldova – *Ordinul Republicii*. A fost înmormântat la Cimitirul Bellu, pe aleea unde se află și mormântul lui Mihai Eminescu, locul de veșnică odihnă a altor renumiți scriitori români.

Cărți publicate: *Ultrasentimente* (1965, poezii, debut editorial); • *Mieii primi* (1966, poezii); • *Fântâna somnambulă* (1968, poezii); • *Cărțile poștale ale morții* (1970, proză fantastică); • *Aventurile extraordinare ale lui Hap și Pap* (1970, literatură pentru copii, cu ilustrații de Constanța Buzea, prima lui soție); • *Viața de excepții* (1971, antologie de poezii); • *Sub semnul întrebării* (1971, interviuri; 1979, ediție revăzută și adăugită, interviuri); • *Istoria unei secunde* (1971, poezii, trei ediții, prima fiind arsă de cenzura de partid); • *Lumea ca altă lume* (1973, publicistică); • *Repetabila povară* (1974, poezii); • *Pământul deocamdată* (1976, poezii, două ediții); • *Poezii de până azi* (1978, antologie de poezii, record mondial de tiraj pentru poezie, 155 000 exemplare, în colecția „Biblioteca pentru toți”, cu o prefață de Eugen Barbu și o postfață de Șerban Cioculescu); • *Manifest*

pentru sănătatea pământului (1980, poezii); • *Iubiți-vă pe tunuri* (1981, poezii); • *De la Bârca la Viena și înapoi* (1981, reportaj, jurnal, cu ilustrații de Andrei Păunescu); • *Rezervația de zimbri* (1982, poezii, cu ilustrații de Ioana Păunescu); • *Totuși iubirea* (1983, antologie de poezii); • *Manifest pentru mileniul trei* (vol. 1, 1984, antologie de poezii); • *Manifest pentru mileniul trei* (vol. 2, 1986, antologie de poezii, care conține un capitol de poeme inedite și unul de referințe critice); • *Locuri comune* (1986, poezii); • *Viața mea e un roman* (1987, poezii); • *Într-adevăr* (1988, poezii, ilustrate de Andrei Păunescu); • *Sunt un om liber* (1989, poezii; această carte a fost retrasă de pe piață, în septembrie 1989, de îndată ce a apărut; a revenit printre cititori în martie 1990); • *Poezii cenzurate* (1990, poezii, cu ilustrații de Andrei Păunescu, două ediții); • *Româniada* (1993-1994, poezii, *Trilogia căruntă*); • *Bieți lampagii* (1993-1994, poezii, *Trilogia căruntă*); • *Noaptea marii beții* (1993-1994, poezii, *Trilogia căruntă*); • *Front fără învingători* (1995, poezii); • *Infracțiunea de a fi* (1996, poezii, cu o prezentare și o bibliografie de Andrei Păunescu); • *Tragedia națională* (1997, poezii, referințe critice de Constantin Noica); • *Deromânizarea României* (1998, poezii, texte introductive de Nichita Stănescu, Fănuș Neagu și Grigore Vieru); • *Cartea Cărților de Poezie* (1999, ediția I, integrala poeziilor apărute în volume, și un capitol de versuri inedite. Cartea cuprinde toate plachetele de versuri publicate de Adrian Păunescu, de la debutul din 1965, până în 1999. Pe cât s-a putut, autorul a reconstituit și a oferit variantele adevărate ale poeziilor sale, pe care, în anumite cazuri, din cauza cenzurii, le-a publicat, în volumele sale, cu titluri sau versuri schimbate; 2003, ediție revăzută, adăugită și actualizată); • *Meserie mizerabilă, sufletul* (2000, poezii); • *Măștile însângerate* (2001, proze); • *Nemuritor la zidul morții* (2001, poezii); • *Până la capăt* (2002, poezii, 3 ediții); • *Liber să sufăr* (2003, poezii);

zii, 3 ediții); • *Din doi în doi* (2003, poezii); • *Eminamente* (2003, poezii, 2 ediții); • *Întoarcerea pe Atlantida* (2003, traducere în limba sârbă de Adam Pušlojčić și Radomir Andri, Belgrad, antologie de poezii); • *Logica avalanșei* (2005, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Antiprimăvara* (2005, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Muguri pe ruguri* (2005, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Ninsoarea de adio* (2005, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Încă viu* (2005, 2008, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Un om pe niște scări* (2006, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *De mamă și de foaie verde* (2006, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Copaci fără pădure* (2006, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Lehamite* (2006, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Doamne, ocrotește-i pe români!* (2006, antologie de poezii 1968-1990); • *Suntem pe mâna*

unor nebuni (2006, 2008, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Vagabonzi pe plaiul mioritic* (2007, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Rugă pentru părinți* (2007, 2008, antologie de poezii); • *Generația '60 – Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru* (2007, teză de doctorat); • *Libertatea de unică folosință* (2007, poezii, ciclul *Zi de zi*); • *Poezia patriotică în luptă cu homunculii* (2009, studii critice); • *Vinovat de iubire* (2010, roman); • *Ultima noapte pe Atlantida. Poezii vechi și noi* (2010).

(După surse electronice deschise)

ADIO, IUBITE FRATE ADRIAN PĂUNESCU

Este incredibil că suflarea rece a morții necruțătoare a reușit să stingă FLACĂRA vulcanică a culturii naționale... Nu avem, moarte, cu tine nimic, dar ce-ai face tu și cum ai trăi de-ai avea fii ca GRIGORE VIERU, **ADRIAN PĂUNESCU** și aceștia ar muri?!

Am primit cu adâncă durere vestea că iubitul nostru frate **ADRIAN PĂUNESCU** a plecat pe drumul celor „enigmatici și cuminiți”. Plânge toată suflarea națională iubitoare de Carte și Libertate. Plânge DOINA noastră strămoșească și cea care i-a cântat cu durere versurile. *Galbena gutuie* a devenit doar amăruie și parcă nu mai are putere să ne fie „lampă la fereastră”. Prutul, Oltul și Nistrul și-au încernit creasta valurilor și îngână cu jale versurile patriotice ale Poetului de „li s-aude plângerea-n Carpați”. După moartea marelui nostru poet GRIGORE VIERU, prieten de suferință al scriitorului **ADRIAN PĂUNESCU**, Tricolorul din sufletele noastre a coborât din nou în bernă. Poporul nostru rămâne cu tot mai puține personalități capabile să ne unifice și să ne însuflețească. Este adevărat, Cerul

s-a îmbogățit cu o Stea, dar noi am rămas din nou orfani de un „părinte de fii”. De ce, Doamne, o așa MARE suferință pentru un popor atât de MIC și chinuit?!

Cultura și spiritualitatea națională au rămas fără încă un lider dăruit de Dumnezeu și cu autoritate în rândul maselor largi. Numele acestui titan, la propriu și la figurat, este **ADRIAN PĂUNESCU**. Strălucit poet, prozator, publicist, om politic

român și om al Cetății, Membru de Onoare al Academiei de Științe a Moldovei din 12 august 2010, **ADRIAN PĂUNESCU** a fost, este și va rămâne pururea în istorie și pe Aleea Clasicilor literaturii române.

Personalitatea lui **ADRIAN PĂUNESCU** este una deosebită în toate, el este un adevărat fenomen, un om al recordurilor: s-a născut în s. Copăceni, jud. Bălți, Basarabia, la 20 iulie 1943, a fost persecutat din cauza aceasta, fiindu-i blocat, timp de trei ani, drumul spre Universitatea din București, dar a învins sistemul și a ajuns unul dintre cei mai mari scriitorii români contemporani, un scriitor clasic încă în timpul vieții, dacă e să ținem cont de o apreciere memorabilă a poetului GRIGORE VIERU. În perioada 1973-1985, Clopotarul carismatic **ADRIAN PĂUNESCU** a reușit să facă dintr-un simplu cenaclu literar-artistic o adevărată mișcare de masă, de rezistență și redeșteptare națională – celebrul Cenaclu *FLACĂRA*. Volumul său antologic *Poezii de până azi* (1978) a apărut într-un tiraj de 155 mii de exemplare, bătând astfel un record mondial la capitolul „Poezie”. Cărțile scriitorului **ADRIAN PĂUNESCU** au un tiraj total de un milion de exemplare, record pentru un poet român în viață. Volumele sale de poezie însumează în total peste 300 de mii de versuri, depășind astfel epopeea Indiei antice *Mahābhārata*, care are 215 mii versuri, fapt ce l-a determinat pe fostul președinte al Academiei Române, Eugen SIMION să-l declare pe poetul **ADRIAN PĂUNESCU** „fără asemănare nu numai în istoria literaturii române, ci și în literatura universală”. Criticul literar Eugen SIMION semnalează și un alt record, legat de Cenaclul *FLACĂRA*: „Poetul Adrian PĂUNESCU a reușit, în anii totalitarismului să mobilizeze masele, umplând până la refuz stadioanele României, realitate fără asemănare la scară planetară”.

Suntem mândri de faptul că **ADRIAN PĂUNESCU** a fost dăruit lumii de Basa-

rabia, actualul stat Republica Moldova. **ADRIAN PĂUNESCU** nu a uitat niciodată de noi, a purtat mereu în suflet Basarabia aflată „pe Cruce”, ne-a înțeles ca nimeni altul, a scris continuu despre noi și s-a luptat ca un gladiator pentru basarabienii lui atât la București, cât și la Bruxelles. Și dacă astăzi avem progrese în procesul de aderare la UE, atunci acesta este și marele merit al lui **ADRIAN PĂUNESCU**, pe care GRIGORE VIERU l-a lăsat de veghe peste consăngenii lui.

Suntem împăcați sufletește și pentru faptul că basarabienii săi – savanții, oamenii de cultură și politicienii de bună credință – nu l-au dezamăgit în clipele cele mai grele și i-au arătat toată dragostea, omenia și recunoștința ÎN TIMPUL VIEȚII, acordându-i, la 30 august 2010, titlul de Membru de Onoare al Academiei de Științe a Moldovei și distincția supremă din stat, Ordinul Republicii. Însuși faptul că **ADRIAN PĂUNESCU** era deja pe patul suferinței, dar s-a ridicat și s-a încăpățânat să ajungă la Chișinău pentru a onora invitația Academiei de Științe a Moldovei, demonstrează cât de mult și-a iubit conaționalii din stânga Prutului. Acum înțelegem că a fost și chemarea lui Dumnezeu, i-a dat puteri titanice pentru a reveni la baștină și a-și lua „pe curând sau rămas bun”...

În aceste momente grele pentru întreaga Națiune, transmitem de aici, de la locul de naștere al Poetului, condoleanțe familiei PĂUNESCU. Ne rugăm să vă dea Dumnezeu putere pentru a trece și de acest ceas al durerii. Să fiți întotdeauna mândri de scriitorul, soțul, tatăl, bunicul **ADRIAN PĂUNESCU**.

ADIO, iubite frate **ADRIAN PĂUNESCU**,

ADIO, mare Poet și Patriot cu dragoste sinceră de țară,

ADIO, „biet Artist”, Actor al teatrului vieții foarte trist,

ADIO radioînvățătorul de Limbă Română și Istorie al basarabenilor, care s-au

redeșteptat cu *FLACĂRA*, marcată de *TOTUȘI IUBIREA*.

Dragă **ADRIAN PĂUNESCU**, Vă dezlegăm de această lume bolnavă și dușmănoasă care V-a adus multă suferință și Vă dorim drum de Lumină Lină spre întâlnirea visată cu „Voievodul Limbii Române” MIHAI EMINESCU, cu iubitul frate GRIGORE VIERU, pierderea căruia V-a îmbolnăvit, cu ION și DOINA ALDEA-TEODOROVICI, cu... toți Aleșii ETERNITĂȚII. Să le transmiteți că tare ne este dor de ei și că-i rugăm să nu ne lase singuri la răscrucea istorică în care (iarăși) ne aflăm.

În semn de recunoștință pentru meritele cu totul deosebite ale poetului **ADRIAN PĂUNESCU** în apropierea celor două maluri ale Prutului, care trăiau alături, dar de fapt pe „hărți diferite”, considerăm o datorie a noastră, a pământenilor Poetului, să declarăm ziua de duminică, 7 noiembrie 2010, drept Zi de Doliu Național, iar cele două Mitropolii să officieze duminică servicii divine întru mântuirea sufletului scriitorului profund creștin **ADRIAN PĂUNESCU**.

Dumnezeu să fie cu **ADRIAN PĂUNESCU** și să-l așeze cu Dreptii Neamului.

Acad. Gheorghe DUCA, acad. Mihai CIMPOI, acad. Ion DRUȚĂ, acad. Eugen DOGA, acad. Dumitru MATCOVSCI, acad. Maria BIEȘU, acad. Teodor FURDUI, acad. Vasile ANESTIADE, acad. Gheorghe GHIDIRIM, acad. Mihai POPOVICI, acad. Andrei ANDRIEȘ, acad. Boris MELNIC, acad. Haralambie CORBU, acad. Alexandru ROȘCA, acad. Valeriu RUDIC, acad. Ion TODERAȘ, acad. Boris GĂINĂ, m. cor. Ion TIGHINEANU, m. cor. Vladimir HOTINEANU, m. cor. Stanislav GROPPA, m. cor. Nicolae BILEȚCHI, m. cor. Gheorghe MUSTEA, dr. hab. Eliza BOTEZATU, dr. hab. Mariana ȘLAPAC, dr. hab. Ion GUCEAC, dr. hab. Aurelian DĂNILĂ, dr. hab. Victor MORARU, dr. hab. Tudor LUPAȘCU, dr. Lidia KULIKOVSKI, dr. Constantin TĂNASE, dr. Vasile ȘOIMARU, dr. Aurelia HANGANU, dr. Aurelia PERU, artiștii Doctori Honoris Causa ai AȘM Ion UNGUREANU, Mihai VOLONTIR, scriitorii Ion HADĂRCĂ, Nicolae DABIJA, Arcadie SUCEVEANU, Luminița DUMBRĂVEANU, Vlad POHILĂ

Chișinău, 5 noiembrie 2010

CELEBRU PRINTR-UN ROMAN DESPRE ADOLESCENȚI ȘI PRIN FIREA-I SOLITARĂ

A fost un mare scriitor american, cunoscut mai ales pentru romanul său *De veghe în lanul de secară* (*The Catcher in the Rye*, 1951) și pentru firea-i solitară. Ultima sa lucrare publicată a fost scrisă în anul 1965, iar în 1980, autorul a acordat ultimul interviu.

Jerome David („J.D.”) Salinger s-a născut în New York, ca fiu al unui tată evreu și al unei mame de origine irlandeză, catolică. Și-a petrecut copilăria în Manhattan.

J.D. Salinger
(1.1.1919 – 27.1.2010)

A început să scrie proză scurtă în timpul liceului, reușind să publice câteva scrieri la începutul anilor 1940, înainte de a fi recrutat în al Doilea Război Mondial. În această perioadă a publicat și două episoade din ceea ce avea să devină *De veghe în lanul de secară: Sunt nebun și Ușoară rebeliune în afara Madisonului* (*Slight Rebellion Off Madison*).

A urmat Academia Militară Valley Forge din Pen-

nsylvania, pe care se bazează descrierea școlii Pencey Prep din romanul *De veghe în lanul de secară*. A întrerupt scrisul câțiva ani pe durata celui de-al Doilea Război Mondial, unde a fost martorul unor acțiuni din cele mai feroce lupte. Acestea l-au marcat emoțional profund și, mai târziu, a revenit asupra întâmplărilor de război în mai multe povestiri, cea mai remarcabilă fiind *Pentru Esme – cu dragoste și abjecție*, a cărei voce narativă aparține unui soldat traumatizat.

În 1948 publică în revista *The New Yorker* povestirea *O zi perfectă pentru peștele-banană*, ce s-a bucurat de aprecierea criticii. Salinger va continua să-și publice scrierile în *The New Yorker*. În 1951 apare romanul *De veghe în lanul de secară*, care înregistrează un succes la public imediat. Relatarea alienării adolescente și a pierderii inocenței pentru protagonistul Holden Caulfield i-a marcat pe cititori, în special pe cei tineri. Cartea continuă să fie citită de un public numeros și să genereze controverse; în cursul unui an se vând aproximativ 250 mii de exemplare.

Succesul lui *De veghe în lanul de secară* l-a adus pe Salinger în atenția publicului; din acest motiv, scriitorul s-a izolat și a ales să publice noi scrieri într-un ritm mai rar. S-a mutat din New York în Cornish, New Hampshire, unde a continuat să scrie romane pe care nu le-a publicat. Pe cât posibil, a încercat să scape expunerii și atenției publice („*Sentimentele de anonim-obscuritate ale unui scriitor sunt [...] bunul cel mai de preț pe care îl primește cu împrumut*”, spunea el). După *De veghe...* a urmat volumul *Nouă povestiri* (1953), apoi *Franny și Zooey* (1961, conținând o nuvelă și o povestire) și *Dulgheri, înălțați grinda acoperișului și Seymour: o prezentare* (1963, două nuvele). Ultima sa lucrare publicată este nuvela *Hapworth 16, 1924*, apărută în *The New Yorker* în data de 19 iunie 1965.

Mai târziu, Salinger a avut parte de o atenție publică nedorită în mai multe momente, între care o acționare în judecată a biografului britanic Ian Hamilton (anii 1980) și apariția la finele anilor 1990 a memoriilor scrise de două persoane apropiate față de el: Joyce Maynard, o fostă iubită, și Margaret Salinger, fiica lui. Conflictul cu Hamilton a fost provocat de intenția acestuia de a publica o biografie incluzând scrisorile lui Salinger către prieteni și alți autori. Salinger l-a acționat în judecată pentru a opri publicarea cărții. În cele din urmă aceasta a fost publicată, cu conținutul parafrazat al scrisorilor; curtea a deliberat că, deși o persoană poate posedea o scrisoare din punct de vedere material, conținutul ei este proprietatea autorului. Un rezultat neintenționat al sentinței a fost că unele detalii ale vieții intime a lui Salinger – inclusiv faptul că a scris două romane și numeroase povestiri fără a le publica – au devenit cunoscute prin stenogramele procesului.

În 1996, o editură obscură a anunțat că negociase cu Salinger publicarea povestirii *Hapworth 16, 1924* sub formă de carte, însă lansarea a fost ulterior amânată pe un termen nedefinit. Autorul a intrat din nou în atenția publică în iunie 2009, când l-a dat în judecată pe un scriitor pentru că a folosit un personaj din romanul *De veghe în lanul de secară* fără a respecta drepturile de autor.

Salinger a murit de bătrânețe pe data de 27 ianuarie 2010, în locuința sa din Cornish, New Hampshire. A fost tradus în mai multe limbi, inclusiv în română, încă în anii '60 ai secolului trecut. În anii '90, Editura „Univers” a publicat romanele lui într-o serie de autor. Romanul *De veghe în lanul de secară* a fost reluat de Editura „Polirom”, în 2002. Ulterior, la această editură au mai apărut: *Nouă povestiri* (2001), *Dulgheri, înălțați grinda acoperișului, Seymour: o prezentare* (2002) și *Franny și Zooey* (2002).

GENERAȚIA – VEȘNICA REPETIȚIE A VIEȚII

Andrei BURAC

Iată că a sosit și ora splendidelor explozii ale culorilor asfințitului de soare, când îmi revin în memorie întâmplări legate de anumite persoane și, mai ales, de părinții mei. Fiindcă numai în amintiri mai putem auzi unele sunete care au dispărut cu desăvârșire în lumea în care ne trăim zilele astăzi, amintirile din copilăria și adolescența noastră îndepărtată.

Anul 1952. Vocea tatălui meu: „Totuși, pleci de lângă noi... La vârsta ta, printre străini, te așteaptă multe și mari greutăți... Și în colhoz, dacă rămâneai, nu ți-ar fi fost ușor... Acum stăpâni peste noi sunt alții... Venetici... Și, de data asta, nu dintre cei buni ai stirpei lor... Ei au altă credință... Pe cărturarii noștri care te-ar fi luminat... cam pe toți i-au vânat... O mai fi rămas ei pitu-lați pe undeva... Caută-i... Numai de la dânsii vei putea învăța anumite lucruri bune pentru viitorul tău...”

Cam pe la acea vârstă am și început să conștientizez cât de importantă este pentru un tânăr succesiunea generațiilor într-o societate, să încep a înțelege în adâncurile sufletului meu că întreruperea în veșnica repetiție a vieții este inadmisibilă. Mai ales între generațiile de cărturari, de intelectuali, precum și neliniștea noastră, a celor mai tineri de altădată, care căutau semnele de înrudire de ordin cultural ale neamului nostru cu alte persoane din alte generații, cu cei care, printr-o minune, supraviețuiseră după război, foamete,

deportări, exterminări, colectivizare.

La Școala de medicină cu studii în limba rusă din Bender mi-a fost dat să cunosc câteva persoane despre care îmi vorbise tatăl meu. Erau evrei basarabeni, vorbitori și de română, cu studii fundamentale făcute în țările din extremitatea occidentală a Europei. Doar aceștia, în pauzele de recreație, îmi vorbeau ceva, mai pe ascunselea, șoptit, în limba mea. Iar după absolvire, cel mai îndrăgit de mine pedagog, dar și intelectual de marcă, doctorul David Cioclea, spre marea mea mirare, m-a invitat acasă la el, pentru a-mi face două cadouri foarte prețioase, pe care le păstrez cu sfințenie până astăzi. „Le-am moștenit de la un profesor de-al meu, care mi-a spus să am grijă ca niciodată în viață acest portmoneu din piele de bizon să nu rămână gol, iar când va fi mai plin, să dau și celor nevoiași. Și să nu-mi tulbur niciodată apele sufletului, împrumutând bani de la oricine – bogat sau sărac.” Iar după ce îmi luase promisiunea că voi face și facultatea de medicină, mi-a mai întins o foaie de hârtie, pe care era dactilografiat un text cu alfabet latin, spunându-mi următoarele: „Te-am ales dintre mai mulți. Sunt prea bătrân ca să greșesc...”

Pe foiță era textul unei rugăciuni. Recitind-o de nenumărate ori, totdeauna în singurătate, am ajuns s-o consider pentru mine, viitor medic, mai importantă decât jurământul lui Hipocrate. Iar cu timpul am

reușit să pătrund și în alte substraturi ale profunzimii ei morale, percepând mai bine valorile pe care le promovau, prin însuși modul lor de viață, intelectualii despre care am vorbit mai sus. Țin să reproduc aici rugăciunea, deoarece cred că și o bună parte dintre intelectualii noștri de astăzi posedă această rară virtute. Cea despre care vă voi vorbi în continuare, cu certitudine, o posedă.

„Dumnezeule sfânt, înainte de a începe sfânta datorie de a vindeca creaturile tale, îmi înalț privirea la credința Ta, cerând curaj și putere ca în mod cinstit să-mi fac datoria și să nu mă las orbit de daruri sau bani, sau cuvinte de laudă. Ajută-mă ca în fiecare om care suferă și caută ajutorul meu să văd Omul. Bogat sau sărac, bun sau rău, prieten sau dușman, fă-mă să văd în el numai omul care suferă. Dacă întâlnesc un alt medic cu mai multă înțelegere decât am eu, ajută-mă să vreau să învăț de la el. Dacă cei ignoranți își bat joc de mine, fă-mă, cu toate acestea, să cred în iubirea mea pentru creaturile Tale, în dragostea pentru profesia mea. Adevărul să-mi lumineze calea, căci fiecare pas greșit pe acest drum poate aduce moartea sau durerea creaturilor Tale. O, Doamne, Dumnezeul meu și al datoriei, întărește-mă și ajută-mă și pune în mine liniște sufletească și calm. Amin.” *Moșe Maimonides (1135-1204), medic, teolog și filosof evreu. Născut la Cordoba (Spania).*

În a doua jumătate a anilor '50, fiind student la Institutul de Medicină din Chișinău, chiar din primul an am început să cunosc, unul după altul, nu prea mulți, oameni din generațiile înaintemergătoare, care trăiau înalt și cu demnitate, oriunde ar fi locuit sau muncit în acest oraș, în care aproape peste tot se vorbea și se studia în limba rusă. Și printre aceștia, doar câțiva care urmaseră și ceva studii liceale ori universitare în România sau în țările Occidentului. Împreună cu niște prieteni de suflet, la reîntâlnirile cu aceste persoane aproape că le cerșeam să-și mobilizeze străfundurile memoriei lor, pentru a afla

și învăța cât mai multe lucruri din cele pe care ei le învățaseră până la instaurarea puterii sovietice. Pentru că noi nu le-am putut cunoaște de la profesorii aproape agramați, pe care îi avusesem în școli, dar nici din bibliotecile sovietice ale timpului, cu maldăre de cărți cenzurate, unele cu texte distorsionate, false sau chiar moarte încă de la tipărirea lor.

Un loc aparte în atenția noastră îl ocupau oamenii de artă, în special scriitorii, ziariștii, compozitorii și pictorii. Iar printre aceștia – **Glebus Sainciuc și Valentina Rusu-Ciobanu**. Nu, pur și simplu, doi artiști plastici, ci o familie alcătuită din doi oameni de artă, născuți și crescuți în Chișinău, deci, orășeni. Persoane cu studii în domeniu, printr-o minune nici plecați-fugiți de groaza venirii comunismului, nici deportați-exterminați. Doi oameni de artă în plină maturitate, înzestrați și de natură cu un rar ferment al vieții, oameni care nu erau intoxicați, ca mulți alții, de concurența și invidia ce stau la baza efortului supraomenesc. Două persoane cuprinse de o pornire sufletească creatoare de nestăvilit, mergând umăr la umăr pe drumul artiștilor plastici profesioniști. Persoane trăind zi de zi nu numai cu arta, în atelierul lor modest, dar și existând din artă, mergând cu capul sus și cu mare credință pe drumul plin de spini și umilințe într-un imperiu cu o ideologie comunistă, care prezenta un subtil pericol pentru lumea civilizată. Persoane care posedau secretul – și chiar îl practicau! – cum să-și refuleze, și într-un astfel de sistem, „hoardele sălbatice ale dorințelor trupești și sufletești”.

„Niciun ban, niciun cât de mare lux nu se compară cu marea plăcere de a face o adevărată artă”, ne tot repeta pictorița Valentina Rusu-Ciobanu, femeie de statură mică, cu chipul permanent băntuit de un freamăt, femeie înzestrată și cu o energie comunicativă rar întâlnită. „Iată ce scria marele Rembrandt în alte timpuri, care, bănuiesc, erau mult mai grele ca ale noastre”,

continua doamna Valentina Rusu-Ciobanu în atelierul ei din sectorul Râșcani, ticsit de tinerii de pe atunci. *„Eu sunt artist mai mult decât cetățean! Da, cu viața și sângele! Până la moarte! Arta mea sunt eu, adevărul mă-runtaielor mele. E crucea pe care mă crucific. Credința mea și spânzurătoarea. Paradisul meu.”*

Cu această pictoriță, eu și cei care, nu prea mulți, erau acceptați în preajma ei, am făcut schimb de cărți în română, rusă, franceză și engleză (limbă pe care ea a învățat-o de sine stătător), am vizionat și discutat spectacole și filme. Dar și politică... Discuțiile, aproape de fiecare dată, erau și în contradictoriu. Am ascultat multă-multă muzică. Muzică atât de necesară nu numai pentru suflet, ci și în tratamentul indispozițiilor, care se întâmplă să ronțăie coardele sufletești cu atâta lăcomie... Muzica – dintre toate artele, cea mai intensă – cu misterul ei atât de necesar în viața omului... De altfel, precum și poezia, și literatura, și arta plastică. Există atâtea suferințe sufletești enigmatice, care se pot trata doar cu ajutorul artelor. Arte care se învață, care trebuie învățate, ca mai apoi să copleșescă înalt cu misterul lor inimile celor care s-au străduit să le domine.

Tot de la această distinsă și incontestabilă artistă, în tinerețile mele, am aflat pentru întâia oară că omul poate suferi mult mai cumplit și de o altfel de foame, decât de o lipsă prelungită de hrană. Foame care nu poate fi potolită cu nimic altceva decât cu elixirul artei.

Astăzi, având în spate povara anilor, copleșită de experiențele vieții, nu mai frecventează cu regularitate și sfințenie atelierul său de creație din sectorul Râșcani, folosindu-se de unul mult mai mic din casa în care locuiește. Dar, la fel ca în timpurile de până acum, și aici o însoțește, mereu, aceeași rugăciune a inimii. Ruga omului de artă, mereu gata de a gândi creator, de a polemiza cu orișicine despre creație și despre viață. Măiastră incontestabilă a penelului basa-

rabeau, doamna Valentina Rusu-Ciobanu, simte, știe, dar este și foarte conștientă de aprecierea și recunoașterea discipolilor, a consumatorilor de arte frumoase de la noi, dar și de pe alte meridiane.

Recent, mai având încă o dată șansa de a fi invitat în vizită la marea Artistă – dar și soție, mamă, bunică și străbunică! – în vechea casă de pe strada Grigore Ureche din apropierea bisericii Sfânta Vineri, am surprins-o pe amfitrionă trebăluind – exact ca în tinerețe! – prin curtea spațioasă a casei. O casă împrejmuită de o grădină cu certe semne pline de noblețea și tradițiile vremurilor mai de demult, astăzi dispărute aproape cu desăvârșire în Chișinău, cu o curte plină cu flori și umbrită de arbori „neschimonosiți” de o îngrijire prea exagerată a mâinilor omului. Pe chipul doamnei – aceeași blândețe și bunăvoință, aceeași bucurie a revederii, gata în orice clipă de a-și satisface plăcerile comunicării. Dându-ne cu părerile, și unul, și altul, despre câteva „nimicuri” frumoase, dar necesare pentru viața noastră de zi cu zi, până la urmă, pe neobservate, am lunecat, ca de obicei, la alte teme, mai grave, poate chiar și mai pline de importanță vitală. Că astăzi ne ducem viața într-o vreme neprietenosă tuturor, într-un haos aproape generalizat al culturii, care se răsfrânge dureros asupra noastră, în special, asupra oamenilor de creație, mai ales asupra celor mai tineri. A luat în discuție și teme mai delicate, precum „frumusețea imaginilor urâte”, despre aceea că și omul are o datorie ca, cel puțin din când în când, să se mai întrebe dacă pe parcursul vieții lui a avut și stări de fericire și, cu atât mai mult, stări de beatitudine. Și dacă-i consecvent întru a-și apăra ființa, și dacă el, omul, poate fi sau este un destin chiar și aici, în provincia noastră atât de amărâtă astăzi...

A câta oară am rămas convins că Basarabia noastră are o personalitate cu virtuți universaliste ale cugetului, care pledează pentru o adevărată concordie a intelectualelor, aceasta bazată pe creație, pe adevărata

valoare a spiritului, caz mai rar întâlnit printre intelectualii noștri dintre Prut și Nistru...

La puțin timp, înainte de a ne lua rămas bun, abia de se auzi de undeva, din vecinătate, un plânset lung de copil, răspândindu-se în înălțimile cerului. Doamna Valentina se neliniștește brusc, vibrând: „Oare ce s-o fi întâmplat?“, exact ca în tinerețe, atunci când o vizitam cu nereușitele noastre, cu tristeți profunde, bucuroși că aveam cui le împărtăși. Atunci, ea ne liniștea de fiecare dată, ne mângâia cu privirea, iar la despărțire ne repeta, în concluzie, cunoscuta maximă: „Și asta va trece...“

Făcând cale întoarsă spre casă, mă tot gândeam la acești doi oameni, con-

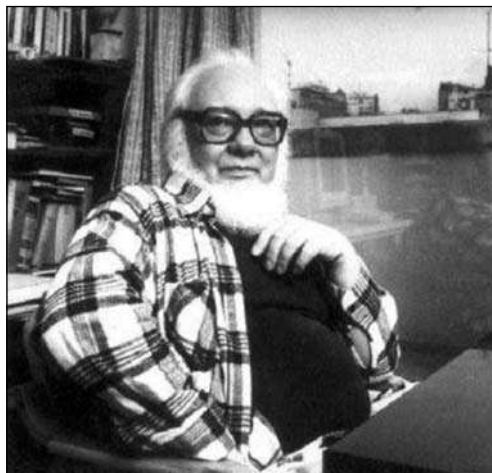
temporani cu noi, la Glebus Sainciuc și la Valentina Rusu-Ciobanu, ca la niște mari admiratori ai vieții, fie ea oricum ar fi, ceva caracteristic doar artiștilor autentici, persoanelor de mare anvergură umană. Asemenea persoane, veritabile spirite umane, niciodată nu sunt ghidate de o iluzorie superioritate artistică sau de vârstă în relațiile lor cu cei mai tineri și chiar foarte tineri. Calitatea mea de prieten și coleg cu asemenea oameni o consider un mare privilegiu și un adevărat răsfăț al sorții.

14 octombrie 2010

PAUL GOMA, UȘA NOASTRĂ CEA DE TOATE ZILELE SPRE ADEVĂR ȘI LIBERTATE

Poate cel mai cunoscut disident din timpul României comuniste și unul dintre cei mai cunoscuți scriitori postbelici, Paul Goma, scriitor și militant anticomunist român, stabilit la Paris, s-a născut la 2 octombrie 1935 în satul Mana, comuna Vatici, județul Orhei, Basarabia, ca al doilea fiu al unei familii de învățători români. Odată cu cedarea Basarabiei fostei URSS, în urma Pactului Molotov-Ribbentrop, familia Goma s-a refugiat în dreapta Prutului.

Paul Goma s-a arătat din tinerețe animat de un spirit contestatar, declarând că *persecutarea sau escamotarea unui cetățean rentează pentru putere, numai dacă rămâne necunoscut*. În mai 1952, fiind elev în clasa a zecea a Liceului „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, Goma a fost convocat la Securitate și reținut opt zile, după care a fost exmatriculat din toate școlile din țară, deoarece susținuse în școală cauza unor persoane anchetate și arestate sub acuzația de anticomunism. A reușit totuși să se înscrie la Liceul „Radu Negru” din Făgăraș, pe care l-a absolvit în iunie 1953. În 1954

a susținut simultan examene de admitere la Universitatea din București, la filologia română, și la Institutul (Școala) de literatură și critică literară „Mihai Eminescu”. A reușit la amândouă, dar a ales Institutul. Din toamna anului 1955, a avut dispute la seminarii și cursuri cu profesorii Radu Florian, Tamara Gane, Mihai Gafița, Toma George Maiorescu, Mihail Novicov, urmând

ca în iunie 1956 să fie „judecat” de rectoratul acestei școli. A apărut pentru prima dată „cazul Goma”. După înfrângerea revoluției maghiare din 1956 de către trupele sovietice, în luna noiembrie a aceluiași an, Paul Goma și-a predat în semn de protest carnetul de membru al UTM. A fost arestat în noiembrie 1956, acuzat de „tentativă de organizare de manifestație ostilă”. În martie 1957, a fost condamnat la doi ani de închisoare corecțională, pe care i-a executat la închisorile *Jilava* și *Gherla*. Ulterior, a fost trimis cu domiciliu forțat în Bărăgan, la Lătești, azi Bordușani, din județul Ialomița, unde a rămas până în 1964. Neputându-se reînmatricula în anul III la Institutul „Mihai Eminescu”, în vara anului 1965 a dat din nou examen de admitere la Facultatea de Filologie a Universității din București. În 1971, a fost propus pentru a fi exclus din PCR, în care se înscrieseră în august 1968, din cauza publicării integrale a romanului *Ostinato* în RFG, la Editura „Suhrkamp”, pe care cenzura i-l ciopârțise în țară. Un an mai devreme, la Radio *Europa Liberă* fuseseră citite fragmente din romanul lui P. Goma *Ușa (noastră cea de toate zilele)*.

În martie 1977, scriitorul a publicat în revista *România literară* un scurt articol, *Pământ de flori*, în care se referă la urmările dezastruosului cutremur de pământ de la 4 martie 1977.

În 1977, Goma a reușit să trimită la postul Radio *Europa Liberă* o scrisoare deschisă în care cerea guvernului României respectarea drepturilor omului în țară. Scrisoarea fiind difuzată de acest post de radio, în consecință, a fost permanent urmărit, apoi arestat și bătut de Securitate. Însă, fiind bine cunoscut în Occident și reperoriat de organizația neguvernamentală împotriva încălcării drepturilor omului, Amnesty International, Goma nu mai putea fi judecat și condamnat fără a stârni proteste în străinătate.

La 20 noiembrie 1977 lui Goma, soției și copilului, le-a fost retrasă cetățenia ro-

mână și expulzați în Franța. Ajunși la Paris, au cerut azil politic. Aici Goma și-a continuat lupta împotriva regimului comunist de la București și a conducătorului lui, Nicolae Ceaușescu. A sprijinit înființarea, în 1979, a Sindicatului Liber al Oamenilor Muncii din România (SLOMR), comparabil cu sindicatul polonez liber *Solidarność*. Ca reacție la activitatea sa anticomunistă, a fost ținta unui atac cu colet-capcană și a unei tentative de asasinat puse la cale de regimul de la București. Paul Goma nu este membru al Uniunii Scriitorilor, din care a fost exclus în 1977 de conducerea de atunci, din care făceau parte, între alții, Nicolae Manolescu, Ana Blandiana și Ștefan Augustin Doinaș. În prezent, Paul Goma este apatrid. Lupta sa împotriva comunismului a luat cu timpul un aspect din ce în ce mai naționalist și sceptic față de Occident, Goma începând prin a refuza în 1980 oferta de a primi cetățenia franceză, primită în același timp de scriitorul ceh Milan Kundera – și acesta disident, evadat în Vest. O petiție pentru repunerea în drepturi a familiei Goma, semnată de 300 de persoane în 2006, a rămas fără rezultat.

* * *

În 1966, a publicat la Editura de Stat pentru Literatură și Artă romanul *Ostinato* și a debutat la revista *Luceafărul* cu povestirea *Când tace toba*. În vara anului 1967 a trimis în Occident prima variantă, necenzurată, a romanului *Ostinato*.

În august 1968, când Cehoslovacia a fost invadată de armatele reunite ale organizației Tratatului de la Varșovia, a avut loc lansarea volumului *Camera de alături*. În acel an, Paul Goma a făcut cerere de aderare la PCR, crezând în acel moment că o acțiune din interior ar fi putut ameliora lucrurile (România oficială condamna această brutală invadare).

La sfârșitul lunii august 1968, la Uniunea Scriitorilor a avut loc ședința de primire în Partidul Comunist Român a unor

scriitori: Mariana Costescu, Aurel Dragoș Munteanu, Adrian Păunescu, Alexandru Ivasiuc și Paul Goma.

În 1969, la Uniunea Scriitorilor, P. Goma a fost „judecat” pe motiv că un scriitor român, „mai ales când este un necunoscut, nu are dreptul să se comporte ca și cum ar fi singur pe lume”. Cauza acestei critici au constituit-o demersurile lui Goma de a publica romanul *Ostinato* în Occident.

În aprilie 1970, a predat romanul *Ușa* Editurii „Cartea Românească”, fiind respins de Marin Preda și Mihai Gafița, după ce Alexandru Ivasiuc „decodificase” două personaje din carte ca fiind cuplul Ceaușescu. Manuscrisul romanului a fost expedit în Occident.

În octombrie 1971, a apărut în limba germană, publicat de editura vest-germană „Suhrkamp”, romanul *Ostinato*, lansat la Târgul de carte de la Frankfurt. Paul Goma a apărut la stand cu acest roman și cu titlatura de „carte interzisă în România”. Ca reacție, Dumitru Popescu a propus excluderea lui Goma din PCR, pentru că „a pus în mâna dușmanului o armă cu care să lovească în patria noastră”. Îl anatemizează Eugen Barbu, Titus Popovici, Dinu Săraru, dar îl apără Mihail Novicov, Ion Lăncrăjan, Mihai Ungheanu și Darie Novăceanu.

În 1972, a apărut, tot la „Suhrkamp”, ediția germană a romanului *Ușa*, în 1974 ediția franceză la Editura „Gallimard”. Cu aceste cărți, Paul Goma intră în circuitul european, dar și în conflict deschis cu autoritățile comuniste de la București, conflict culminat cu mișcarea „Carta 77” și soldat cu arestarea și detenția sa la Rahova. Abia după decembrie 1989 i s-au publicat și în România o parte din cărți, i-au apărut articole în revistele *Vatra*, *Familia*, *Timpul*, *Jurnalul literar* etc.

După revolta anticomunistă din decembrie 1989, comunismul est-european nu mai este în actualitate și Paul Goma, ca alți militanți pentru memoria genocidurilor

din trecut (genocidul sclavagist, genocidul colonialist, genocidul armenilor din 1915-1918, genocidul grecilor din Anatolia în 1923, genocidul comunist), izbindu-se de indiferența generală a Occidentului față de aceste genociduri, se arată iritat de prezența „doar” a memoriei Holocaustului în conștiința colectivă a țărilor apusene. Intrând într-o logică de „punere în concurență” a memoriei genocidurilor, Goma a început să militeze pentru „asumarea responsabilității evreilor pentru crimele comise contra românilor” și se declară împotriva „distorsionării istoriei în vederea instituirii unui mit exclusiv al genocidului doar contra evreilor, în scopuri politice (de dominație), economice (extorcarea de fonduri) și de culpabilizare a tuturor celorlalte națiuni neevreiești, fără o analiză critică a propriilor acțiuni criminale antiromânești – și în general «antigoyim» (adică împotriva neevreilor) –, susținute sau aprobate de cvasitotalitatea cercurilor evreiești”.

În 2002, Paul Goma a publicat esul *Săptămâna roșie: 28 iunie – 3 iulie sau Basarabia și Evreii*, în care descrie „atrocități comise de populația neromână (în special, evrei) în timpul retragerii trupelor și administrației române din Basarabia și Nordul Bucovinei, de după ultimatumurile sovietice din iunie 1940”. Autorul stabilește o legătură causală și cronologică între crimele de război comise după 22 iunie 1941 (momentul declanșării războiului împotriva URSS) de regimul antonescian împotriva evreilor și ceea ce autorul numește „răzbu-narea pentru faptele reprobabile din anul precedent”.

Cercetători în domeniul istoriografiei consideră că *Săptămâna roșie* nu este un studiu istoric, ci un manifest politic de reinterpretare a istoriei. Potrivit acestor critici, esul se bazează pe surse tendențioase, din care Goma alege citatele care îi pot susține tezele și care aruncă asupra unei întregi populații (250 000 de evrei ba-

sarabeni) responsabilitatea câtorva grupuri de militanți comuniști, nu toți evrei. Politologii și jurnaliștii care comentează *Săptămâna roșie* apreciază că lucrarea face uz de antisemitism și se plasează în literatura negaționistă în cadrul categoriei de scrieri care „trivializează prin comparație”. Documente cu privire la evenimentele descrise în eseu mai sunt cuprinse în arhiva Armatei Române și în lucrări publicate de istorici cu renume, spre exemplu Dinu C. Giurescu. În fața acestor critici, Paul Goma încearcă să-și amelioreze lucrarea, sporind sursele și renunțând la anumite aproximații: eseu a fost revizuit de câteva ori între anii 2002 și 2010. Prima ediție tipărită a apărut la Editura „Museum” din Chișinău (2003), a doua la „Criterion Publishing House”, București (2003), a treia la Editura „Vreamea”, București (2004); a patra – tot la Editura „Vreamea” (2004); a cincea – la Editura „Anamarol”, în 2007. Ultima ediție a acestei cărți, revăzută și completată, a văzut lumina tiparului la Bacău, în Editura „Vicovia” (director, Viorel Cucu), având pe foaia de titlu precizarea: *Varianta ianuarie 2010*. Volumul, conținând 542 p., include șapte *Post-scriptumuri*, scrise pe perioada martie 2003 – iunie 2006; un *PPS*; o *Bibliografie* (selectivă) – p. 507-512 (până la 1 ianuarie 2008); și *Paul Goma: Bio-bibliografie* (p. 513-540; cronologia începe în 1909 – anul nașterii părinților scriitorului și se încheie în iunie 2009).

Paul Goma a făcut parte pentru opt zile din Comisia prezidențială pentru analiza dictaturii comuniste din România, din care a fost îndepărtat din considerentele de mai sus de către șeful comisiei, Vladimir Tismăneanu.

Volume publicate: *Camera de alături* (1968); *Ostinato* (1971); *Ușa noastră cea de toate zilele* (1972); *Gherla* (1976); *În cerc* (1977); *Garda inversă* (1979); *Culorile curcubeului '77* (1979); *Patimile după Pitești* (1981); *Chassé-croisé* (1983); *Soldatul căi-*

nelui (1991); *Bonifacia* (1986); *Din calidor* (1987); *Roman intim* (1989); *Arta refugii* (1990); *Astra* (1992); *Sabina* (1991); *Adameva* (1995); *Amnezia la români* (1995); *Scrisori întredeschise – singur împotriva lor* (1995); *Justa* (1995); *Jurnale* (1997-2004); *Jurnal de apocrif* (1999); *Garda inversă* (1997); *Altina – grădina scufundată* (1998); *Alte jurnale* (1998); *Jurnalul unui jurnal* (1998); *Scrisuri (1972-1998)*; *Infarct* (2001); *Basarabia* (2002); *Săptămâna roșie: 28 iunie – 3 iulie sau Basarabia și Evreii* (2003); *Alfabetedar; Culoarea curcubeului – Cod „Bărbosul”* (2005); *Arta refugii* (ed. a 3-a); *Jurnale 2004-2006* (2007); *Dialog Flori Stănescu – Paul Goma; Gherla – Lățești* (2008); *Roman intim* (2009).

Opera și fapta lui Paul Goma erau cunoscute în Basarabia încă în anii de ocupație sovietică. Erau și apreciate emotiv, inclusiv pentru curajul și talentul cu care a abordat în scrieri, emisiuni radiofonice „problema basarabeană”, dramele și tragediile noastre.

După 1990, difuzarea scrierilor lui P. Goma s-a extins, la est de Prut, într-un mod apreciabil. La Chișinău au fost editate și unele opere de-ale sale, inclusiv: *Din calidor*, ed. a 2-a, 1993, Ed. „Basarabia” (director – Andrei Vartic); *Basarabia* (roman), a fost publicat în premieră în revista USM *Viața Basarabiei*, serie nouă, an. I, nr. 1-2, 3-4 (director-fondator acad. Mihai Cimpoi; redactor-șef Aurel Scobioală; secretar general de redacție Dumitru-Dan Maxim; redactor Vlad Pohilă); *Săptămâna roșie: 28 iunie – 3 iulie sau Basarabia și Evreii*, 2003, Ed. „Museum”, director Iurie Colesnic; *Basarabia – roman; Culoarea curcubeului – mărturie; Soldatul căinelui – mărturie* au apărut în 2003 la Ed. „Flux” din Chișinău. Un destin singular l-a avut ediția din Chișinău a *Săptămânii roșii...* Expusă, ca o veritabilă realizare editorială la Salonul Internațional de carte (SIC), organizat de Biblioteca Națională a RM, pe 31 august 2003, pes-

te câteva zile cartea devine obiectul unui penibil incident provocat de un isteric comando format din preinși intelectuali evrei, în fruntea cărora se afla însă un intelectual de marcă – Theodor Magder (n. 1921, cu liceul românesc și audient al unor cursuri la Universitatea din București). Acuzați de antisemitism – și autorul, și editorul, și organizatorii SIC –, sub presiunea „organelor”, cartea a fost scoasă de pe stand, mai cerându-se și „arestarea” („topirea”, nimicirea) întregului tiraj. Scandalul nu a făcut decât să sporească interesul față de opera lui Paul Goma, cu deosebire față de *Săptămâna roșie...* Totodată, după cum s-a comentat în mass-media, această

„originală” abordare a descalificat definitiv pe zeloșii reprezentanți ai „poporului cărții”, mulți dintre care habar nu aveau ce scrie Paul Goma, din simplul motiv că nu cunosc o boabă românește.

Bibliografie

Sipoș, Mariana. Destinul unui disident: Paul Goma. București: Universal Dalsi, 2005.

Iliescu, Elvira. Paul Goma – 70, București: Criterion, 2005.

Laszlo Alexandru. Viceversa!, polemici pro și contra lui Paul Goma. Timișoara: Bastion, 2008.

*(După ro.wikipedia.org,
alte surse electronice,
cu unele completări de Vlad POHILĂ)*

„NU ATÂT PAUL GOMA ARE NEVOIE DE NOI, CÂT NOI AVEM NEVOIE DE EL..”

Telegramă de salut pentru participanții la Conferința științifică „Paul Goma la 75 ani”

Onorat public, stimați colegi de pe ambele maluri ale Prutului, mă bucur mult că ați venit astăzi în Casa Mare a Academiei de Științe a Moldovei și că AM REUȘIT, cu eforturi comune, să organizăm un eveniment de anvergură dedicat unei personalități unice în literatura română și istoria rezistenței naționale de secole – Paul GOMA.

Acestui incomparabil fenomen literar-artistic și național-politic, Paul GOMA numai Poetul Național Mihai EMINESCU îi poate fi „judecător”, dacă e să ținem cont de versul marelui nostru poet Grigore VI-ERU. În opera sa politică EMINESCU scria: „Inteligențe se găesc adesea, caractere – foarte rar.” Marele scriitor disident, pământeanul și conaționalul nostru Paul GOMA,

este prin însăși esența sa ca OM și OPERĂ literară, publicistică, politică un caz RAR de bărbat de CHARACTER, nonconformist din fragedă adolescență, militant anticomunist nu doar contra regimului ceaușist, ci contra ideologiei comuniste în general.

Celebrul nostru dramaturg Eugen IONESCU îl definea ca pe „un SOLJENIȚIN român”, dar GOMA nu este doar atât. Trecut fiind prin refugiul de la baștina ocupată de URSS, apoi, prin mai multe arestări și deportări în propria țară, apoi, prin exilul amar, Paul GOMA a fost mai mult decât un SOLJENIȚIN. Paul GOMA a fost „judecat” de un regim străin, de ocupație, el a fost crucificat pe Prut și a suferit pentru două țări, cărora le aparține în egală măsură. În plus, pentru

libertatea sa de gândire și exprimare, vocea lui Paul GOMA a fost „asfixiată” chiar și în Occident, de neprieteniile neamului nostru, care nici astăzi, ca și lui EMINESCU, nu-i dau pace...

Paul GOMA – nume emblematic al exilului românesc, este un scriitor de certă valoare artistică, este Omul care, în ciuda riscurilor personale, nu a trădat sau dezamăgit basarabienii săi, nu a contrafăcut Adevărul, el este prin excelență Frate al Adevărului. Să nu uităm că prin opera sa, Paul GOMA ne-a ajutat să supraviețuim ca ființă națională. El a alertat decenii în șir Occidentul privind problema Basarabiei de după 1940 și crimele comise de regimul totalitar comunist în aceste teritorii.

Paul GOMA este mândria noastră națională și trebuie să-l cinstim, precum o merită din plin. Regret faptul că Paul GOMA nu a ajuns astăzi la Academia de Științe cu toată familia sa, dar îmi exprim speranța că fericita aducere ACASĂ a Eroului național Paul GOMA a fost doar amânată și ne vom întâlni cât de curând. Să nu disperăm. Ocazii de zile mari vom mai avea. În calitatea mea de președinte al AȘM am inițiat deja procedura de acordare a titlului de

membru de onoare al AȘM pentru marele scriitor Paul GOMA, iar, în calitate de membru al Guvernului R. Moldova voi propune în această săptămână ca anul 2011 să fie declarat – ANUL PAUL GOMA. Să sperăm că demersurile comunității științifice vor fi susținute la cel mai înalt nivel. Repet în încheiere ceea ce am declarat sâmbătă, 2 octombrie 2010, postului de televiziune *Jurnal TV*: „Nu atât Paul GOMA are nevoie de noi, cât noi avem nevoie de Paul GOMA, inclusiv din perspectiva aderării țării noastre la UE. Avem datoria morală de a ne respecta și cinstei personalitățile cu renume mondial.”

Doresc tuturor participanților la conferința științifică mult succes! Paul GOMA este alături de noi, am vorbit cu el la telefon și l-am informat detaliat despre programul acestei conferințe.

*Acad. Gheorghe DUCA,
președintele Academiei de Științe
a Moldovei*

*Podgorița, Muntenegru,
4 octombrie 2010*

„...AȘ FI PARTICIPAT ȘI EU, MI-AȘ FI APĂRAT PARTEA MEA DE ADEVĂR”

Mesajul scriitorului Paul Goma, adresat participanților la Conferința științifică „Paul Goma la 75 ani”, organizată de Academia de Științe și Uniunea Scriitorilor din Moldova

Paris, 4 octombrie 2010

Doamnelor, Domnișoarelor, Domnilor,

Sunt convins că sunteți convingși / convingse: tare aș fi vrut să fiu de față la acest colocviu. Ar fi fost primul în care tema ar fi sunat, nu: „Război sau pace în Europa re-

constituită”; nici „Drepturile omului în statele totalitare”, nici măcar „Limba română, pe glob”... – teme care au fost propuse, dezbătute în întâlniri cu francezi, belgieni, olandezi, italieni, suedezi, spanioli, americani, canadieni din Québec – sprijinite pe hărți desenate de mine, pe foi mari de hârtie și care încercau să indice cam unde, pe

glob, se află România aceea – și desigur: Basarabia.

Dar o temă purtând numele meu? Unde s-a mai văzut așa ceva?

Ei, unde! Aici, la Chișinău!

Din păcate: în absența mea, orișicum buricul lumii...

Am înțeles, din program: participanții vor vorbi despre mine și despre scrisurile mele...

Mai bine că nu voi fi de față: aș fi intervenit, din sală, corectând cutare cronologie inutilă, cutare fleac important de care nimeni nu are nevoie. Dar aș fi participat și eu la dezbateri! Și mi-aș fi apărat cu ghearele și cu dinții partea mea de adevăr.

Nu știți, stimați domni, dar mai ales iubite doamne de ce ați scăpat – vreau să spun, de cine: de mine.

Însă, atenție, nu de tot și nu pentru totdeauna: în primăvară voi face o nouă tentativă de a încălca „legislația republicii”, pentru a reveni pe pământul Basarabiei mele.

Iar dacă nu și nu și nu, mă voi întoarce postum.

Iar atunci pe mulți am să scriu eu!

Semnez de pe acum, nu sunt sigur că dincolo au hârtie de scris.

Paul GOMA

NELLY ȚURCAN LA FRUMOASA VÂRSTĂ A PROFESIONALISMULUI

*Conf. univ. dr. Lidia KULIKOVSKI,
director general al BM „B.P. Hasdeu”*

Pe Nelly Țurcan am cunoscut-o mai de aproape la Catedra de biblioteconomie și asistență informațională, după anii '90 ai secolului trecut. O primă impresie – foarte tânără, frumoasă, promițătoare. O a doua impresie (din rumoarea existentă între studenți) – o profesoară exigentă și severă. Revelația a fost să cunosc o persoană erudită, motivată, dedicată profesiei pedagogice, domeniului infodocumentar și cercetării. Dictonul *Tot ceea ce intră în compoziția lumii te compune și pe tine* poate fi foarte bine asociat doamnei Nelly Țurcan. Este profesionista deschisă spre tot ce este interesant, tot ce se referă la biblioteconomie în sens transdisciplinar, deschisă spre oameni și colaborări, spre noi cercetări, spre autodezvoltare continuă, spre descoperirea potențialului său propriu, spre exploatarea lui în beneficiul tuturor specialiștilor din domeniul socioumanitar.

Sunt oameni cărora li-i destul să aprindă doar o lumânare ca să-și lumineze ungherul în care trăiesc sau muncesc. Oameni ca Nelly, însă, aprind o torță și luminează puternic tot ce-i în jurul ei – casă, muncă, prieteni, colegi...

Nelly nu crede în puțin. Iar pentru a ne convinge este suficient să-i urmărim ascensiunea profesională: (1) după obținerea, în 1981, a licenței Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie a Universității de Stat din Moldova, a lucrat doar din august până în decembrie ale aceluiași an la Biblioteca Științifică a Universității pe care o absolvise; (2) face aspirantura (doctoratul) la Institutul de Cultură din Moscova; (3) își susține teza de doctor în anul de cotitură, 1989; (3) din același an începe activitatea didactică, ca lector superior, în cadrul Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie; (4) devine, din 1994, șef Catedră bibliote-

conomie și asistență informațională, Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, la cărma căreia muncește zece ani; (5) din 2004 până în prezent deține funcția de prodecan la Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării; (6) din 2010 face habilitatul.

Nelly nu crede în puțin. Ne convingem doar dacă amintesc ultimele articole publicate, ca tematică, ca intensitate a publicării, ca profunzime a cercetării, ca prezență în revistele de specialitate autohtone și străine. La 50 de ani de viață a trecut de 160 de lucrări științifice și didactice, a elaborat și a publicat lucrări didactice, de autor, și, în coautorat, pentru studenții specialităților biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică din cadrul Universității de Stat din Moldova. E greu să încerci să numeri la câte conferințe naționale și internaționale a participat, în RM și peste hotare, câte comunicări a ținut, câte prezentări ale diverselor sale cercetări a făcut, pe câte le-a inițiat, pe câte le-a moderat. E greu să numeri și câți studenți a pregătit, a format în acești 25 de ani de activitate didactică prodigioasă în învățământul superior. Licențiatii Universității de Stat din Moldova, specialitatea biblioteconomie și asistență informațională, studenții doamnei Nelly Țurcan, muncesc cu dăruire, ca și profesoara lor, în bibliotecile publice, universitare, școlare și specializate din țară. Unii studenți au urmat exemplul profesoarei, dotată și consacrată muncii didactice, și acum sunt lectori la Catedra de biblioteconomie sau își fac doctoratul.

Unul din meritele sale, pentru care domeniul biblioteconomic îi aduce recunoștința, este fondarea școlii doctorale din Moldova la specialitatea bibliologie, biblioteconomie, bibliografie. Un alt merit deosebit pentru domeniul nostru, al doamnei N. Țurcan: este autorul *Cadrului Național al Calificărilor pentru specialitatea biblioteconomie, asistență informațională și arhivistică*.

Nelly Țurcan la BM „B.P. Hasdeu”, 28 decembrie 2010 (foto: V. Șoimaru)

Nelly Țurcan nu se mulțumește cu calificativul *mediu* și nici cu *bun*. Ea optează, în tot ce face, pentru *foarte bun* sau *excellent*. Pentru aceste calificative muncește foarte mult, face proiecte, câștigă burse de studiu, de documentare, de participare la conferințe mondiale, importante pentru domeniul nostru, publică în serialele și publicațiile periodice din țară și din străinătate. Ca lector superior la Catedra de biblioteconomie, ca șef de catedră, prodecan s-a manifestat foarte activ în procesul de constituire a Sistemului Național de Bibliotecă. A contribuit, ca membru al grupului de lucru, la elaborarea concepției Sistemului Național de Bibliotecă. A participat în multe proiecte de modernizare a domeniului biblioteconomic din Republica Moldova, a Catedrei de biblioteconomie și asistență informațională, a Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării. Amintim doar câteva: *Modernizarea Facultății de Jurnalism și Științe ale Comunicării* – proiect Tempus-Tacis; *Formarea masteratului în jurnalism și științele comunicării în cadrul reformei de la Bologna* – proiect AUF; *Jurnalismul în situație de criză* – proiect UNICEF etc., dar nu putem trece cu vederea contribuțiile considerabile la proiectul Școala de

Biblioteconomie din Moldova, finanțat de Fundația „Soros-Moldova”, în cadrul căruia s-a produs ca expert, formator național și cercetător.

Cercetarea pornește, spun specialiștii, de la nevoia de a acoperi un domeniu retrospectiv sau de a rezolva problemele prezentului. Nelly Țurcan a avut destule teme de cercetare, a practicat diverse moduri de abordare a trecutului unui domeniu rupt de la un sistem, care ni se părea bun, și a unui domeniu în fază de devenire / redevenire național, care cere rezolvarea problemelor actuale. „...Devenirea întru știință se poate face acum nu doar dinspre teorie, ci mai ales prin sinteza a ceea ce Aristotel definea, referindu-se la știință, ca potențialitate și act”, spunea într-o recenzie Alexe Rău. „Știința, continuă A. Rău, citându-i pe Lyotard și Rorty, este un câmp unde se lucrează necontenit...” Astăzi, în cercetarea sa, Nelly Țurcan, se ocupă de problemele prezentului domeniului, tema ei de doctor habilitat fiind *Dimensiunea socială a comunicării științifice*.

Activitatea de cercetare științifică a conferențiarului Nelly Țurcan include un șir de probleme importante pentru Republica Moldova din domeniul biblioteconomiei și științei informării: asistența informațională a specialiștilor din științele fundamentale, dimensiunea socială a comunicării științifice, serviciile de referințe în biblioteci, competențele profesionale ale specialiștilor din informare și documentare etc. Activitatea științifică zeloasă, ne dă teme să afirmăm că este un lider al cercetării biblioteconomice. Are toate caracteristicile unui lider de domeniu: optimism, integritate, ambiție, curiozitate, empatie. Și-a ales, spunem noi, cercetarea ca stil de viață. „Suntem ceea ce facem în mod repetat. Rezultă că succesul nu este o faptă, ci un obicei.” Acest citat al lui Aristotel, transpus cu referire la Nelly Țurcan,

ne duce la gândul că cercetarea a devenit, pentru ea, un obicei, ceva firesc, parte din cultura ei.

Voi enumera mai multe componente-caracteristici ale imaginii sale pe care mulți din domeniul nostru le vor recunoaște: spontană; excentrică; hotărâtă; dedicată; curioasă; îi place să dialogheze cu specialiști pricepuți; este o dură emotivă; îi place să-și pună munca la vedere – însă doar rezultatele, și niciodată procesul. Cum ajunge la rezultat, pe ce căi – nu împărtășește nimănui. Însă ori de câte ori vorbești, nu ceri, doar vorbești, imediat își propune sprijinul, îți pune la dispoziție surse, puncte de vedere, face trimiterile necesare; ai impresia că știe absolut tot despre toate subiectele din biblioteconomie, bibliografie, comunicare; se lasă consumată de căutarea perfecțiunii, preciziei.

Aceasta este Nelly Țurcan! Ceea ce ești face mai mult decât ceea ce ai. Arthur Schopenhauer spunea că *condiția dintâi și cea de căpetenie pentru fericirea vieții noastre este ceea ce suntem, personalitatea; fie numai fiindcă este statornică și lucrează în toate împrejurările și nu ni se poate lua!*

Nelly Țurcan, în toate împrejurările, putem spune, și-a călăuzit forțele cu dăruire, cu pasiune chiar, spre a desțeleni mai multe câmpuri din domeniul biblioteconomic, din domeniul comunicării spre bucuria și mulțumirea specialiștilor practicieni.

E o bucurie pentru noi, cei de la *Hasdeu*, s-o cunoaștem aproape, e o bucurie și un avantaj s-o avem și în echipa *Hasdeu*, prin colaborarea strânsă cu revista de biblioteconomie și științe ale informării *BiblioPolis*, ca membru al Consiliului științific al revistei, ca membru al Consiliului științific și editorial al *BM*, ca bun consultant și expert în materie biblioteconomico-bibliografică.

Îi dorim ani mulți și rodnici, cu rezultatele pe care le așteptăm!

Să-și facă fericirea stil de viață!

RECENZII ȘI CONSEMĂRI

NOTIȚE LA TEMA PENTRU ACASĂ (SAU, DE LA CITITOR, OMAGIU)

De la o vreme, încep a conștientiza dureros că am citit mult prea puțin pentru cele șase decenii bifate, ca trecute, pe răbojul grăbitei mele vieți. Și când folosesc verbul „a citi”, evident că mă refer la a te adăpa de la izvorul cunoașterii, de la sursa experiențelor existenței umane. Omului i se oferă, prin darul vieții, în cazul că el conștientizează asta, revelația unei experiențe magice: însăși existența. Din păcate, ființarea individului uman e una de o clipă. Căci, ce reprezintă un interval de șaptezeci de ani (speranța medie de viață), raportat la dimensiunea timpului măsurat de orologiul cosmic?! În context, cât de lucid a trăit Marin Sorescu această caracteristică dramatică a condiției umane, regretând, în primul rând – la despărțirea iminentă de viață – că îi rămâneau multe cărți necitite – evident, cărțile altora.

Eu însă, trăitorul de rând, nu-mi pot hrăni aspirații prea înalte în privința cunoașterii intelectuale, dar nici nu pot fi indiferent. Citesc, de regulă, când se nimereste, când, în clipe de luciditate, reușesc să mă sustrag preocupărilor cotidiene, care, în genere, se află pe un plan paralel față de nevoile spiritului. Și, mai ales, când apar conjuncturile favorabile. Una dintre aceste conjuncturi e **cartea dăruită de către autor.**

În ultimii ani, darurile de acest gen, cu preponderență, sunt însoțite de semnătu-

ra olografă a unor scriitori basarabeni. Ultima carte așezată pe „raftul darurilor” micii mele bibliotecă e romanul **Tema pentru acasă**. Autorul, dl **Nicolae Dabija**, mi-a făcut onoarea și privilegiul, nemeritate, de a-mi înmâna cartea, cu autograf și cu o generoasă dedicație (prin instrumentele poeziei), chiar în propria-mi baștină, la Miroslavești, comună din județul Iași. Nu mă voi opri acum asupra contextului în care s-a întâmplat evenimentul, evident,

cu o conotație istorică pentru localitatea noastră, având dedicat acestuia o „cronică” separată. (**Nota redacției:** *Această superbă tabletă a fost găzduită de revista noastră, a se vedea BiblioPolis, nr. 1 din 2010.*)

Literatura, ca gen al sublimului, are rolul de a activa sau reactiva acea parte delicată și, oarecum, misterioasă, din structura noastră omenească rămasă, adesea, pasivă, uneori expusă atrofiei, nebuloasă, ce ne deosebește esențial de necuvântătoare – anume, zona ființei noastre care răspunde de sentimente, de trăiri superioare, ulterior acestora, de atitudini. *Tema pentru acasă* și-a îndeplinit cu prisosință misiunea, în cazul cititorului care, iată, îndrăznește aici să comenteze opera scriitorului. Știu că acest

* Dabija, Nicolae. Tema pentru acasă: roman. Iași: Princeps Edit, 2009. 360 p.

gen de demers e de domeniul celui îndrituit cu expertiza evaluării literare. Dar eu nu întreprind altceva decât să ofer o mostră de ceea ce, pretențios, se numește feedback, o probă de receptare venită dinspre masa de cititori pe care, de regulă, scriitorul o vizează și de la care arareori primește răspuns. În plus, profanul care cutează asta mizează – în cazul că autorul ar putea risipi cele câteva clipe, necesare pentru conexiunea inversă – pe generozitatea sa, mai presus de păcatul cititorului îndrăzneț. Mai adaug, ca motivație a întreprinderii mele, și faptul că, prin gestul meu, confirm îndeplinirea unei condiții adiționale darului pe care mi l-a făcut autorul romanului. Când mi-a fost înmănată cartea, dl N. Dabija, cu o ironie fină, convertită în glumă, aluzie la snobii care percep cărțile cu autograf doar ca trofee intelectuale, a adăugat: „...**dar s-o citești!**...”

Așadar, prin modestul meu fapt publicistic (dacă, desigur, se va întâmpla asta), confirm că am citit romanul *Tema pentru acasă*, romanul de debut al unui Poet de demult consacrat de către exegeți ca fiind cel mai reprezentativ în sânul generației sale. Și nu am citit-o ca pe celelalte cărți de literatură, ci cu un zel aparte, ca îndeplinind o misiune specială, primită de dascălul de școală rurală de la scriitorul-academician, de la *tribunul* ale cărui demersuri poetice și publicistice îmi atinseră, într-o anume măsură, limitată doar de raportarea mea la cantitatea imensă a operei sale, zona sensibilă la care am făcut deja referire.

Înainte de a trece sârguincios la lectura propriu-zisă a romanului, nu mi-am putut reprima obiceiul de a sonda cartea, un fel de automotivare tematică, răsfoind-o pe sărite și selectând pasaje la întâmplare. Am recunoscut îndată tema romanului, contextul istoric în care se derulau faptele, spațiul geografic, de o întindere extracontinentală, și nucleul acestuia, limitat la un

spațiu concentraționar, familiar – ca eșafod al execuției latente – cititorului de literatură, scrisă după căderea comunismului. Încet-încet, începusem să simt o ușoară dereglare de ritm respirator, ceea ce era reflexul condiționat pe care îl așteptam pentru a trece la lectura firească, disciplinată.

Am citit cartea confruntat, și de data asta, cu problemele urgente ale slujbei dăscălești, încă neîntrerupte de pauza vacanței de vară, și cu cele ale gospodării rurale, adică chemat mereu afară, tras cu *arcana*, dinlăuntrul cărții în care eram cufundat, de îndemnurile disperate ale soției, aflate, din pricina mea, mereu cu ochii pe ceas sau, mai ales, pe cer. Pe cerul, ca niciodată, parcă, potrivit intereselor mele lăuntrice. În orele smulse pe apucate celor trei zile, cât a durat parcurgerea cărții, n-am fost deloc eu însumi atunci când mă aflam în afara încăperii în care se consuma actul cititului. Fiindcă treburile mele erau acum făcute cu jumătate din mine, cealaltă jumătate însoțind, solidar, eroul romanului fie în infernul de la Kolâma, participând la caznele condamnatului la muncă silnică, doar pentru că existența lui avea sens cu Eminescu – și nu cu Stalin –, fie hălăduind prin sălbăticiile înghețate sau dezghețate ale Siberiei, hăituit de câinii-gardieni, întru mântuirea prin libertate. În această perioadă a lecturii – recunosc, la vârsta mea ar fi trebuit să fiu mai detașat de lumea plăsmuită de scriitor –, mi-am reactivat și mecanismele reumatismului, fără ca factorii meteo din lumea reală să aibă vreo contribuție.

Aici, trebuie să fac o paranteză. Soția mea, Ortansa, o devoratoare de beletristică, un lector cu un câmp vizual rarism, citise romanul chiar la câteva ceasuri de la primirea lui. Autorul ar putea înregistra, prin cititoarea deja numită, două recorduri probabile, vizavi de cartea Domniei Sale: performanța de a i se citi romanul în

cel mai scurt timp de la primire și, al doilea record, cea mai rapidă lectură a volumului – aproximativ cinci ore, cu o singură pauză. A se lua în calcul și forța motivației induse de subiectul cărții, fluiditatea și accesibilitatea narării. Pentru că fac paranteza în contextul stării de spirit induse cititorului în timpul și în perioada proximală lecturii, iată o secvență reală de inducție psihologică ce stă în forța artei literare. La o zi după terminarea cărții, soția încă era subjugată de subiectul lecturii. Gerurile Siberiei, în corelație cu empatia față de cuplul de eroi, i-au produs celei abia desprinse de carte dereglări senzoriale – evident, psihologice – care pot defini un exemplu demn de cazuistică în domeniu. În dimineața menționată, la prima ora a zilei, soția ieșise afară să-și vadă tufa de scânțioare abia înflorite, de care se atașase în mod deosebit. Le-a mângâiat cu afect feminin, ca apoi să tresară, într-o stare de panică pe care mi-a împărtășit-o cu o explozie de mirare: „Au înghețat scânțioarele! Ai mai pomenit asta în iunie?” Ripostez, asigurând-o că e vorba de o eroare: „Ai o problemă de natură literară, ești încă sub efectul cărții lui Nicolae Dabija.” Insistă să mă convingă că afară e temperatură de îngheț. A durat asta până am privit, amândoi, termometrul adus cândva de ginerele nostru, meteorolog la Stația Meteo de pe Ceahlău, aparat care arăta exact treisprezece grade, plus. Asigur cititorul că „victimă” acestei „subducții literare” e un om perfect sănătos și că incidentul a fost favorizat și de asprimea bazei cupei florale a scânțioarelor, pe care admiratoarea nu le mai pipăise până atunci, cât și de coborârea bruscă a temperaturii în ziua cu pricina. **Dar fără conjunctura provocată de proaspăta lectură, florile din curtea noastră n-ar fi „înghețat” niciodată în iunie.**

Revenind la cititorul care semnează aceste rânduri, pe tot parcursul lecturii m-am sforțat să realizez disjungerea în-

tregului între realul și imaginarul acțiunii, între istorie și literatură. Intuisem, dar și știam, într-o anume măsură, mai ales din textele ce umplu de conținut rubrica editorială *La est de vest* din *Literatura și arta*, că dl Nicolae Dabija cunoaște, și trăiește, în tot tragismul ei, istoria smulgerii Basarabiei din trupul Țării și, implicit, ororile stalinismului, context în care se desfășoară acțiunea romanului *Tema pentru acasă*. Mi-era clar, din *Cuvântul* care prefațează cartea, că subiectul este expresia literară a experiențelor trăite sau arhivate de prietenii, cunoscuții sau necunoscuții care i-au fost alături, la spital, în timpul cumpenei dintre viață și moarte hărăzită autorului. Dar la fel de clar îmi era și faptul că arta poetului convertit în prozator ar putea codifica realul în metafore mult prea dibace pentru înțelesul meu imediat. Și cu toate acestea sau, poate, tocmai din cauza asta, n-am încetat în a mă preocupa obsedant să desprind fantezia de faptul istoric, metafora de informație. După ce am terminat romanul, am ajuns la concluzia că nici nu era necesar să recurg la polarizarea râvnită și că nici nu-mi mai doream asta. Pentru că toată măiestria artistică a prozatorului-poet acoperă cu desăvârșire cruzimea concretului istoric și că, integral, urâtenia și frumusețea – care plăsmuiesc artistic, în antiteză, caracterele eroilor – balansează natural între frumos și urât, între bine și rău, între om și monstru. Că orice tip de rău, pe lume, își are contraponderea în bine, că forța intrinsecă a iubirii și cea a libertății sunt mai presus decât orice făcătură malefică – întocmai cum, artistic și etic, ne convinge autorul romanului. Și că, făcând o analogie cu ce s-a afirmat în legătură cu acest gen de disjungere în opera sadoveniană, cred sincer – păstrând proporția dintre exegeții lui Sadoveanu și cititorul-comentator al cărții dlui N. Dabija – că în romanul *Tema pentru acasă* „totul se infirmă, totul se confirmă”. Sau, recur-

gând la o speculație inspirată de literatura patristică, romanul *Tema pentru acasă* e, întreg, **istorie** și, întreg, **literatură**.

Desigur, cititorul de rând, cel care îndrăznește aici, a găsit romanului, cu instrumentele sale profane, multe virtuți artistice. Spre exemplu, mijloacele literare care au creat contextul peisagistic al acțiunii, într-o corelație absolută cu faptele și cu starea de spirit a eroilor, m-au condus la concluzia că tablourile siberiene desenate prin cuvânt, în roman, pot concura serios tehnica desăvârșită a imaginilor fizice, din aceeași regiune geografică, realizate de revista *National Geographic*. Apoi, matricea stilistică a cărții – în genere, în nota familiară experienței mele de consumator de literatură – constat, este tușată, ca să zic așa, de liniile proeminente ale unor ingenioase elemente de ficțiune. Mă refer la cele ușor de desprins, cele care induc surprinzător punctele culminante ale conflictelor, sau eliberarea de tensiune prin deznodăminte neașteptate. Probabil că, grație lor, am avut adesea senzația, în timpul lecturii, că citesc un basm, un „basm modern”, în care, cum ar spune Monica Spiridon, ficțiunea are rolul „să dea sens istoriei ființei”.

La performanțele artistice, asupra cărorora, în percepția mea, s-ar putea zăbovi mult, aș putea adăuga și pe cele etice. Între ele, remarc, așteptându-mă la asta, abținerea prozatorului la tendința generalizată de a uza, având de a face cu un roman de dragoste, de rețetele ieftine de „amor”. Delicatețea, bunul-simț în alegerea modului subtil, deductibil, prin care eroii principali, într-o firească raportare la mediul sociocultural din care provin, își împlinesc, trupește, dragostea din care se va naște mobilul vieții aproape întrerupte a eroului, au dat satisfacție cititorului pe care îl reprezintă. Romanul *Tema pentru acasă* e un alt fel de roman de dragoste. Accentul acestei laturi dominante a cărții e pus pe iubirea spirituală, pe forța și fi-

losofia acestei trăiri superioare a omului, romanul fiind chiar un veritabil „tratată de iubire spirituală” între un bărbat și o femeie. Iar îndreptarul acesta e presărat dibaci cu ingrediente deja consacrate ca valoare, în sensul ideii menționate. Mă refer la extrasele-citate care pfeazăază, distilat, secvențele romanului.

În același context al iubirii, iubire extinsă la subiecți aflați dincolo de bărbat și femeie, observ raportarea personajului principal și a celorlalte personaje pozitive la starea de libertate a omului, la relația lui cu Dumnezeu, acest din urmă aspect oprindu-l categoric pe om de a trece hotarul care-l desparte de bestie. Și, aici, îndrăznesc să am credința că romanul *Tema pentru acasă* a fost anume conceput, ca autorul să „descarce” în el o sinteză a filozofiei sale despre lume și viață, în contextul istoriei. În acest scop a creat personaje extreme, de forța lui Ulmu și Kudreavțev. Panoplia personajelor negative – sadici, paranoici, perversi – i-a oferit scriitorului posibilități facile de a se opune acestora, de a-și exprima crezul său de viață, disimulându-se, pe rând, în Mihai Ulmu, în înțeleptul Mendelstam, în părintele Florenski. Probabil, chiar și Maria Răzeșu e un vehicul pentru autor în a-i transporta către cititor idei personale, între acestea, convingerea sa cu privire la anvergura lui Eminescu. Apropo, cine a mai avut ideea unui Eminescu prezent, spiritual, chiar și în Siberia! În sfârșit, în același câmp etic, să remarcăm că bătrânul matusalemic lui, ultimul vorbitor în graiul unei etnii siberiene, în asociere cu profesorul basarabean – conlucrare asumată generos de către eroul principal – reprezintă, prin misiunea de a salva limba unei minorități etnice milenare, deja asimilate, un exemplu impresionant și edificator pentru ceea ce și autorul săvârșește, în fapt, la o scară mai puțin dramatică, dar totuși alarmantă.

Și, în final, am credința că romanul *Tema pentru acasă* e o carte de literatură care acoperă, în rândul cititorilor, o plajă socioculturală largă și că ideea centrală a acestei valoroase cărți e una de referință pentru cititorul lucid, anume că omul, chiar fiind „obiectul” tiraniei, e totuși propriul lui stăpân, are mereu ceva de ales. Un testament, mereu rescris. Mereu, dar cu alte mijloace artistice. Acum, cu cele ce poartă amprenta literară a scriitorului **Nicolae Dabija**.

În sfârșit, constrâns de impresia că am abuzat deja de ipoteticul spațiu editorial, mă opresc, reprimându-mi multe alte impresii personale pe care le-aș putea propune, ca între consumatori ocazionali de literatură bună, prezumtivilor cititori ai romanului **Tema pentru acasă**. Acelora ce ar putea să împărtășească bucuria mea spirituală pentru care, iată, am îndrăznit, aici, un alt mod de a spune ceea ce frecvent i se cuvine dlui Nicolae Dabija: **De la cititor, omagiul!**

Gheorghe PĂRLEA

TOTENTANZ SAU TRĂITUL URÂT

Romanul *Viața unei nopți sau Totentanz** de **Claudia Partole** a apărut în 2009 la Editura „Pontos” (director-fondator Marcela Mardare), o editură care le ajută să-și facă o carte și pe unii oameni de o condiție socială mai modestă. S-a întâmplat să apară concomitent cu cartea mea de publicistică *Om din preajmă*, m-am întâlnit ocazional cu Claudia la editură și am făcut schimb de cărți.

Am citit romanul, i-am spus câteva cuvinte despre el colegului de serviciu Vasile Nedelescu, inginer și poet, l-a citit și el. Apoi o tânără colegă, auzindu-ne discutând, a manifestat și ea interes. Prin mahalaua în care locuiesc m-am întâlnit, tot întâmplător, cu o doamnă care a activat în domeniul editurilor, acum e la odihna binemeritată – Zoe Bălan –, nu

știu cum ne-am luat de vorbă și a dorit și ea să o citească. Prin urmare, este o carte care se citește.

O spunem din capul locului: *Viața unei nopți sau Totentanz* este o carte tristă. Tema: exodul conașionalilor noștri sau, mai clar, plecarea peste hotare, ori și mai simplu – fuga de acasă. Unii se duc ca să iasă din sărăcie, alții au trecut printr-o dramă sufletească; îi duce pe unii încolo și gardul vecinului: dacă și-a făcut vecinul gard din cochileți de piatră, de ce

să n-am și eu...

Unui personaj episodic din roman, o doamnă plecată și ea în Italia, îi place să se prezinte: „*Sunt de la nord, unde toți ca unul sunt gospodari!*”

Viața dură, crudă din străinătate, dorul care îi mistuie, le sfâșie sufletul sunt redacte printr-un detaliu: „*În străinătate ajuns, printre străini, de ți-ar ieși în cale un câine vagabond (ceea ce nu vei prea întâlni pe aici!) și ți-ar lătra în limba ta sau printr-un*

* Partole, Claudia. *Viața unei nopți sau Totentanz*. Ch.: Pontos, 2009. 168 p.

semn al cozii și-ar trăda obârșia de neam cu tine din aceeași palmă de pământ, l-ai îmbrățișa sau i-ai răspunde «lătrând» și tu de dorul de casă...»

Protagonista romanului este în Moldova o actriță, în Italia – menajeră. Mai întâi a îngrijit de o femeie bolnavă psihic care răsturna oala cu fecale, o lovea peste față, îi trântea farfuria cu terci în cap... Apoi a avut grijă de doi copii gemeni drăgălași: o fetiță și un băiețel de vreo patru anișori. Aceștia, jucându-se de-a lupii, o mușcau ba de obraz, ba de umăr, hohotind de râs... Se jucau de-a extraterestrii și toate farfuriile îi zburau în cap; iar când se jucau de-a caii, trebuia să-i poarte în spate umbilând în patru labe până cădea jos...

Toți cei veniți în acel oraș din Italia – români, ruși, ucraineni etc. – duminica având zi liberă, se adună pe malul unui lac, își spun durerile, bucuriile, își caută un loc de lucru... I-au spus acelui loc *Valea Plângerii*.

La baza romanului stă un anumit material factologic, pe care autoarea l-a acumulat din discuțiile cu persoane care au muncit peste hotare, au mâncat din pâinea câștigată la negru. Claudia Partole a rânduit acest material în forma unui jurnal, l-a îmbrăcat în haină artistică, fapt ce îi dă posibilitate să facă incursiuni în trecut, să intervină cu unele meditații; l-aș califica drept un roman psihologic.

Cei plecați peste hotare ajung acolo numai ei știu pe ce căi. Citim în roman cum un grup de persoane sunt trecute nelegal prin munți, merg desculți pe stânci pentru a nu face zgomot. O femeie tânără, mai slabă de fire, a căzut în prăpastie, dar nimeni nu s-a oprit s-o ajute. „*Vă rog, nu mă lăsați! Am acasă trei copii! Vă rog! I-am lăsat cu o mamă bătrână! Vă ro-o-o-og!*”, striga femeia.

Parcurgi pagină cu pagină mai departe, iar în minte îți stăruie, îți răsună în tim-

pane, te obsedează: „...nu mă lăsați... vă ro-o-o-og!...”

În finalul romanului citim un dialog dureros, cutremurător prin adevărul lui, dintre un preot, bine informat despre evenimentele din țara noastră, și menajeră:

„– Doamnă, de ce i-ați ales la cârma țării tot pe acei care v-au închis bisericile, v-au deportat, v-au rupt din trupul Țării? Eu chiar nu pot înțelege sindromul închinării în fața tiranului – la oameni! La câini – da, ei ling mâna care-l biciuiește. Explicați-mi dumneavoastră!”

După cum teatrul începe de la garderobă, tot așa și o carte începe de la copertă. Coperta cărții reprezintă tabloul lui Tudor Buzu *Treptele speranței*, speranță de care orișice om are nevoie întreaga viață. Iar pe frontispiciul cărții este o altă imagine *Dans macabru (Totentanz)* de Hans Holbein cel Tânăr. *Totentanz* este un cuvânt german și înseamnă „dansul cu moartea, trăitul urât”. Deci, acest trăit urât are și o speranță...

Cartea pe care mi-a dăruit-o autoarea au citit-o vreo zece persoane, câteva dintre ele au muncit în Italia. La un moment dat, am avut impresia că, împreună cu dna Zoe Bălan, organizăm acțiunea „Mahalaua citește o carte”.

– De ce autoarea nu l-a făcut nici pe un personaj fericit? m-a întrebat dna Zoe Bălan.

Posibil că fericirea e la noi acasă. Ori fericirea e în fiecare din noi, ne sugerează Claudia Partole.

Ziceam de la început că *Viața unei nopti sau Totentanz* este o carte care se citește, te captivează. Nimic mai frumos pentru o carte decât blestemul: să umble din mână în mână...

Ludmila BULAT

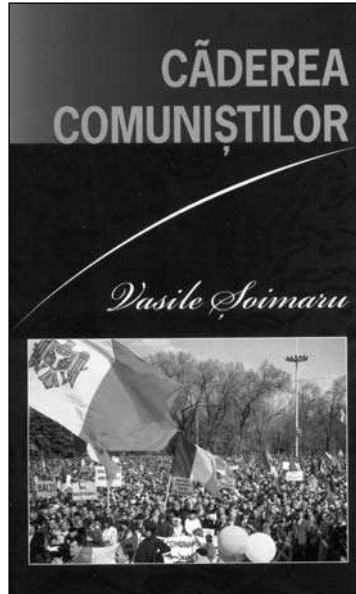
UN CHIOT DE BIRUINȚĂ? UN CLOPOT DE ALARMĂ?

...Și cu recent apăruta carte, **Căderea comuniștilor***, dr. **Vasile Șoimaru**, economistul, jurnalistul, omul politic, artistul, iar mai presus – patriotul, își confirmă nobilul rol de plăieș, apărător al meleagului, cu ce are el mai scump – sufletul românesc.

Însăși denumirea lucrării ne vorbește despre conținutul, caracterul ei demascator al unui regim, care, doborât prin voința întregului popor în anii de redeșteptare națională, și-a înfipt din nou metastazele ucigașe a tot ce înseamnă demnitate umană și națională, etnologie, adevăr, istoric și lingvistic, bunăstare spirituală și materială.

Cei opt ani de neîntreruptă, sumbră, teribilă, dominație comunistă s-au constituit în supremul argument pentru care militează autorul: locul acestui nou-vechi comunism e la groapa de gunoi a istoriei. De acută actualitate această nouă carte a prolificului Vasile Șoimaru. Prin conținutul său ea vine să ne demonstreze: aidoma zeului nesățios Cronos, ce-și devora copiii nou-născuți, de teamă ca ei, crescând, să nu-l doboare de pe tronul tiraniei, liderii PCRM tind să sugrume viitorul Republicii Moldova, pe care și-o doresc în continuare ocină a jafului, siluirii morale; ei vor să prade poporul nu doar de prezent, ci și de trecut, și de viitor.

Impresionează și tematica, și spiritul analitic al autorului, manifestat în cele 60

de studii, eseuri, interviuri publicate în presa noastră liberă între 1999-2000. Am mai sublinia aici: un spirit caustic, demascator. Nu numai prin verva condeiului, ci prin expunerea nepărtinitoare a substanței factologice a subiectelor abordate.

Începând chiar cu primul eseu: *Ploile torențiale cu premieri și guverne*, V. Șoimaru nu-și poate refuza o plastică – nu mai puțin usturătoare comparație: „În Republica Moldova se schimbă premierii mai des decât își schimbă cucoanele furourile” [p. 11].

Cea mai eficientă, mai bine țintită armă a autorului e **argumentul cifrelor, al statisticii**, armă pe care o mânuiește întru nimic mai prejos decât arcașii orheieni ai lui Ștefan cel Mare. Întâlnim aici toată gama de aspecte negative, acumulate în anii de dezastruoasă guvernare comunistă. În prim-plan, cele economice: PIB-ul din 2008 al Republicii Moldova este egal cu cel din... 1973. Preluând în 2001 o datorie externă de 1677 milioane USD, comuniștii au majorat-o de 2,4 ori, până la 4077 milioane USD (71% din PIB) în 2008.

În eseu *De ce umaniștii ortodocși vor să ne integreze în iadul de la Răsărit?* sunt demascați comuniștii cu cioara vopsită, ce se dau „un alt partid politic”, V. Șoimaru demonstrând că orientarea spre est nu-i decât o aberație, Rusia aflându-se ea însăși „în fruntea” statelor subdezvoltate, după nenumărați indici, începând cu nivelul inferior al dezvoltării tehnologiilor și ter-

* Șoimaru, Vasile. Căderea comuniștilor. Ch.: Ed. Prometeu, 2010. 160 p.: il.

minând cu acel al drepturilor și libertăților cetățenilor, rata duratei vieții populației, nivelul mortalității, alți indici semnificativi [p. 129-132].

Volumul unei modeste recenzii nu ne permite a ne opri la nenumărate alte aspecte, argumente de ordin etnologic ca: etnonimie (procesul *Ivăniei*), etnologia (hiperistoricitatea sau anistoricitatea unui popor în raport cu altele (recițiți: „Slavii nu vorbesc limba sclavilor” [p. 29-30]), etnosofie (problema antropogenezei și etnogenezei, cea a valorilor și relațiilor interumane și interetnice), alte aspecte de ordin identitar, spiritual și, desigur, economico-politic.

Esența o constituie concluzia din titlu: **imperativitatea, necesitatea vitală istorică a căderii comunismului.**

Nu punem punct considerațiilor subliniate deja, înainte de a evidenția un alt aspect, de ordin mai optimist, de această dată: creionările despre întâlniri cu românii din jurul României, întâlniri neuitate pe care autorul, un neobosit călător prin îndepărtatele meleaguri, ni le-a redat în toată splendoarea și plenitudinea lor sufletească, punând în evidență comuniunea de peste hotare și secole a conașionalilor noștri.

Nimic mai mișcător, mai apropiat sufletește, decât întâlnirea acolo, unde mai puțin te aștepți, la sute, mii de kilometri de baștină, a unor consângeni, ce nu și-au uitat limba, cântecele, tradițiile strămoșești.

E ceva dumnezeiesc în acest miracol etnogenetic, de parcă Duhul Sfânt ar coborî din nou asupra noastră, a păcătuiților, dăruindu-ne cu Ea – dulce-duioasa, cântătoarea, veșnica Limbă Română. Întâlniri descrise în *Hora Unirii la moldovenii din Caucaz, Ai noștri în Kazahstan, Aromânul, frate cu românul, Două Cornove pe Glob și ambele latine...*

Nu mă pot opri a nu reproduce un citat din Imnul Național al aromânilor, compus de un mare luptător pentru drepturile aro-

mânilor din Balcani, Constantin Belimace [p. 125]:

„Blestem mare s-aibă-n casă
Cel de limba lui se lasă,
Care-și uită limba lui –
Arză-l para focului...”

Actuale versurile acestui patriot, trăitor departe de Patrie, pentru unii dintre noi, basarabeni, nu-i așa?

...Suntem singuri: în voluminosul sac de călătorii, multe și îndepărtate, autorul a depozitat o întreagă bogăție de fapte, impresii, trăiri, întâlniri, pe care le-a materializat vizual în: **Românii din jurul României în imagini**, dar care se cer completate printr-o scriitură, nu mai puțin emoționantă, ce ar însufleți, ar face să vorbească pe acei despărțiți prin sute, mii de kilometri de dorita, visata Patrie-Mamă. Rămânem deci în așteptare. O așteptare care, tragem nădejde, nu ne va fi zadarnică, cunoscând atât ascuțimea condeiului folosit de protagonistul nostru, cât și neastâmpărul firesc, o a doua natură (poate prima), a dăruitului și darnicului, cunoscut de tot neamul românesc Vasile Șoimaru. Cu Doamne-ajută!

Constantin BOBEICĂ,
membru al Uniunii Scriitorilor
din Moldova,
octogenar, veteran al Armatei Române
și al gulagului siberian
26 noiembrie 2010

Un necesar P.S.

Magnificul Balzac remarca: „Îți poți permite să violezi istoria, cu condiția ca de-aici să rezulte un copil.”

...Comuniștii au violat barbar, nestințit istoria multor popoare – neexcepționând românii dintre Prut și Nistru, dar, după decenii de împilare economico-spirituală și națională acestea au ales calea democrației, dezvoltării naturale, europene.

Marele merit al lui Vasile Șoimaru – omul politic, analistul – patriotul, constă

în viziunea clară, logică și legică, ce a exprimat-o în paginile cărții *Căderea comuniștilor*. Pagini inspirate nu doar din sentimentalism politico-național, ci din analize economice, factologice.

Nelipsite, desigur, nici de elementul emoțional, național. Nu erau în joc destinele, soarta neamului?

Evenimentele de ultimă oră – reconstituirea AIE – vin să confirme optimistul pronostic al acestei cărți-manifest, lansată

pe 19 octombrie a.c. la BM „B.P. Hasdeu”, deci în preajma alegerilor din 28 noiembrie a.c., înclinând neîndoiește balanța în direcția necesară.

Rămânem a-i ura acestui prolific, neobosit Vasile Șoimaru, noi contribuții la opera de renaștere multilaterală a românilor basarabeni, și nu numai... Izbândă!

C.B.

(30 decembrie 2010)

FRATE CU LACONISMUL

Gătită ca o mireasă în ziua cununiei și dichisită cu toate busuioacele din grădina boierului, noua carte a lui **Ionel Căpiță** nu mai umblă din mână în mână ca o cenușăreasă, ci merge cu faetonul și nu-i este rușine să fie așezată pe rafturile celei mai prestigioase librării sau biblioteci. E ca și cum *Desculț* al lui Zaharia Stancu ar umbla în sandale de aur. Are și un nume pe potrivă: *Lăsați-mi dragostea*¹, apărută la Editura „Prometeu”, în 2010 (director Raisa Sochircă, redactor Vlad Pohilă, prezentare grafică Vl. Sinițki, prefață Nicolae Dabija). De parcă cineva ar îndrăzni să i-o fure. Cartea se lasă citită și la lumina unui opaiț din coliba mea și chiar în timpul unei eclipse de lună. Dar cel mai mult se dă la citit într-o atmosferă mai intimă, când ai casei se cărbănesc la vreo telenovelă aiurită sau când își permit să savureze focurile de artificii din marea urbe a Chișinăului, pentru că cei

din capitală, pe semne, nu au ce face cu banii, iar cei din Dealul Târgului nu știu cum să-și omoare timpul, dat de bunul Dumnezeu pentru alte scopuri și îndeosebi întru a mai lumina candela din tărăcuță.

Ionel Căpiță, ca orice cetățean, care trăiește din scris, e foarte bogat sufletește, dar lefter materialcește. Ca să scoată de sub teasc o carte și nu o vadră de vin, a avut nevoie, în primul rând, de prieteni. I-a aflat „prin codrul verde...”. Prietenii lui, miruiți cu frunză verde și stropiți cu agheasma zo-

rilor, sunt doi oameni cu sufletul rănit de frumuseți nebănuite, ei răspund la numele de Gheorghe Vdovâi și Dumitru Galupa, al căror destin de-o viață este legat de verdele ce ne vede, de Agenția „Moldsilva”.

Laconic, și dur pe-alocuri, autorul încearcă prin scurtimea versului să ne arate lungimea gândului:

„Dumnezeu îți dă atât
cât poți să rabzi...
Mai mult – e lut.”

(*Longevitate*)

* Căpiță, Ionel. *Lăsați-mi dragostea*: poezii. Ch.: Prometeu, 2010. 320 p.

Poeziile lui Ionel Căpiță sunt mai mult niște tâlcuiri. Și tâlcul lor nu trebuie să-l cauți pe după ceafă. El spune pe de-a dreptul, fără ocolișuri și mari fasoane de modernism:

„Durerea mea
a dat în floare,
în jur... nicio albină.”
(*Sacrificiu*)

La început, credeam că îmbrățișează teribilismul lui Nicolae Esinencu și „japonismul” lui Vasile Spinei. Însă Ionel Căpiță și-a ales cărărușa sa, nebătătorită de nimeni. Pe alocuri vrea să fie și un fel de mentor. Să lanseze sfaturi și sentințe. Nu-i nimic periculos. Dar, dacă nu ești atent la cotitură, pasul următor te poate trimite în poiana didacticismului. Și-i păcat pentru un poet atât de fin și rafinat ca Ionel Căpiță.

Citeam mai deunăzi și chiar am publicat o extraordinară zicere a regretatului actor și scriitor Vasile Tăbârță:

„Am venit
să făt frumos.”
(*Ileana Cosânzeana la maternitate*)

Ionel Căpiță mai că să se apropie de cele spuse de actor, dar ceea ce zice dânsul e cam irascibil:

„Naște odată,
Nașterea mamei tale!”
(*Naștere*)

Dintre cele peste o mie și ceva de poeme, unele capătă statut de aforism, de cugetare: „Mortul nu moare”, „Mă cheamă o teamă”. Din casa bunicii s-a ales cu: „Festrestre / cu perdelele îmbătrânite.” Am putea aduce o mulțime de exemple de acest fel. Dar mai bine e să vă îndemnăm la lectură. Mai găsiți la bibliotecă o altă plachetă de versuri a acestui autor – *Dragoste și neîmpăcare* (Editura „Trigraftipar”, 2002, redactor Filip Eftode, prezentare grafică Sergiu Puică) și *Icoana ciuruită* (Editura „Prometeu”, 2008, director Raisa Sochircă, redactor Vlad Pohilă, prezentare grafică Vl. Sinițki), o carte de proză scurtă și bună de lecturat, mai ales acum, când muncile câmpului nu vă prea dau ghes și v-ați aciuat pe cuptoarele cui vă are.

Ion PROCA

MII DE INVOCĂRI

Atât mottoul, după o spusă a lujiei Hasdeu („o femeie are nevoie de geniu și de o mare modestie pentru ca ceilalți să-i tolereze inteligența”), cât și coperta invadată de chipuri de fete oacheșe din Nordul Africii, ar părea să justifice denumirea volumului *O mie și una de invocări feministe** a scriitorului **Doru Ciucescu** din Bacău (Editura „Junimea”, Iași, 2010) – o carte de schițe și povestiri, precum precizează autorul. Însă doar o parte a textelor din cele 450 de pagini se confirmă sensului vizat de titlu,

* Ciucescu, Doru. *O mie și una de invocări feministe: schițe și povestiri*. Iași: Junimea, 2010. 450 p.

deoarece autorul, bărbat fiind, de cele mai multe ori, „uită” că invocările ar trebui să fie feministe. A invoca, conform *Dicționarului explicativ al limbii române*, înseamnă „a cita ceva în favoarea sa, a se referi la ceva ce poate servi cuiva ca argument în susținerea unei afirmații” și, în acest sens, autorul utilizează în abundență acest procedeu stilistic. Chiar de la prima schiță (*Coranul*), Doru Ciucescu își pune drept scop să explice „în câteva cuvinte” ce prezintă *Coranul* pentru noi, creștini (din punctul de vedere al religiei ortodoxe), dar și ghiari sau necredincioși (din punctul de vedere al religiei musulmane). E o „sarcină extrem

de dificilă chiar pentru un specialist în Islam sau în istoria religiilor". Pentru a face față scopului pe care și l-a pus, autorul apelează la serviciile studentului său Hakim (al cărui nume se traduce din limba arabă „Înțeleptul”) și folosește acest procedeu pentru a-și da frâu liber impresiunilor sale erudiții atât în domeniul religiei islamice, cât și în cel al limbii arabe cu diversele ei dialecte, precum și în franceză, engleză, rusă, italiană, ebraică, greacă etc.

În următoarea schiță (*Sărbătoarea sacrificiului*), pentru a-și argumenta punctul de vedere, autorul face referință la explicațiile unei studente din Casablanca (Maroc), invocare în consens cu titlul cărții, adică una feministă. O cheamă Jamila, ceea ce în traducere înseamnă „Frumoasa”, iar numele și-l merită pe deplin („Părul negru, lăsat lung și pieptănat cu o cărare la mijloc, contrasta puternic cu tenul ei alb. Ochii ei erau mari, lascivi, de culoare verde, caracteristici berberilor din munții Kabiliene algeriene, te priveau direct, cu o mare sinceritate...”). Invocând-o pe frumoasa algeriancă, autorul îl servește și pe cititor cu exoticele „bucate” de la îmbelșugata masă a cunoștințelor sale: „Sărbătoarea sacrificiului (Aid al-Adha) înseamnă comemorarea gestului de credință în Allah al lui Ibrahim, care a fost gata să-l sacrifice pe Ishac, fiul său, când Cel de Sus i-a cerut această jertfă, cu scopul de a vedea cât îi este de supus [...]. Turcii mai numesc această sărbătoare «bariram». Ascultând această explicație, mi-am dat seama (meditează autorul – n.n.) că superba pildă de credință din *Coran* a fost preluată din *Biblie* [...], aflasem că Dumnezeu și Avraam din *Biblie* sunt identici cu Allah și, respectiv, Ibrahim din *Coran*...”

Pentru a reda semnificațiile Ramadanului, autorul invocă „explicațiile” feministe ale altei algeriene, pe care o cheamă Mariam, adică Maria. Astfel, cititorul poate afla că „luna Ramadanului, a noua din calendar, celebrează „coborârea” *Coranului*, prin vocea arhanghelului Jabraail (Gabriel), în conștiința Profetului Muhammad. Credincioșii (adică musulmanii, cei care cred în *Coran*, n.n.)

trebuie să ducă o viață angelică pentru a putea primi revelația lui Allah. Deoarece îngerii nu mănâncă, postul devine obligatoriu și durează toată luna Ramadanului”. Invocările feministe ale fetei în această schiță sunt suplimentate și de invocările a câtorva colegi de-ai Mariei – Alqadir (Puternicul), Iusuf (Iosif), Hanna (Ion) și Butrus (Petre). În toate cele 27 de schițe și povestiri despre lumea Orientului este invocată (prin intermediul mai multor personaje, nu neapărat feminine) enigmatică și mirifică civilizație arabă, după care autorul trece Prutul și încearcă să descopere o altă lume. E vorba de spațiul românesc dintre Prut și Nistru, aflat de două decenii într-o întortocheată și neconținută derivă.

De regulă, invocările la care autorul face referire în cele ce urmează sunt preponderent masculine. Astfel, personajul cu care se „întreține” Doru Ciucescu cel mai des la Chișinău este profesorul universitar Ion Carteputredă (în sens că e putred de bogat în cunoștințe, are multă carte, n.n.). Oricum, „universitarului” basarabean, alias Doru Ciucescu, în schița *Fragmentarea Moldovei Mari* îi scapă, din neatenție, probabil, un amănunt destul de important. La întrebarea „Câți copii a avut Ștefan cel Mare și Sfânt?” răspunsul „profesorului universitar” nu este complet și puțin eronat: „Primul

copil legitim a fost Alexandru, făcut cu Marusca, prima soție, moartă timpuriu. Aici lucrurile, se pare, că nu sunt prea clare: Alexandru ar fi, după alți istorici, fiul Evdochiei, a doua soție [...], sora lui Simion Olelkovici, principele Kievului, cu care a avut cu certitudine alți doi fi: Petru și Bogdan, ultimul cunoscut și sub numele de Bogdan-Vlad, ambii murind în 1479 [...].” Eruditul „personaj” uită de Elena, prima fiică a lui Ștefan cel Mare cu kieveanca Evdochia. Mamă-sa îi spunea Olena, aceasta ajungând în ianuarie 1483 soția lui Ivan cel Tânăr (Molodoi), el fiind și moștenitorul lui Ivan al III-lea, mare cneaz al Cnezatului Moscoviei, țar al Rusiei abia înfripate ca țară (1494) și cel care a devenit ulterior bunicul celebrului țar al rușilor Ivan cel Groaznic. Se pare că personajul „Carteputredă” nu cunoaște investigațiile istoricului-genealogist Ștefan Gorovei de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași care a stabilit că cei doi fi ai lui Ștefan cel Mare – Petru și Bogdan – au murit în ani diferiți: Petru – la 21 noiembrie 1480 (la vârsta de 13 ani), iar fratele său mai mic, Bogdan, cu un an și ceva mai înainte – la 25 iulie 1479 (la vârsta de șase ani). Evdochia a născut odată cu Bogdan încă un băiat, pe Iliăș, dar acest frate gemăn a murit la câteva luni după naștere, în același an – 1473. Bogdan-Vlad este ultimul fiu al domnitorului cu Maria Voichița, acesta născându-se la 16 iunie 1479. În anul 1504, când tatăl său a murit, el a preluat domnia Țării Moldovei (până în 1517). Ștefan Gorovei a mai descoperit că Maria Voichița (a treia și ultima soție a lui Ștefan cel Mare) a născut încă două fete – Ana și Maria – despre care se știe că prima a decedat de mică, în 1499, iar a doua – în 1518. Probabil, „Carteputredă” este informat și despre copiii extraconjugali ai marelui domnitor, dar acest lucru este deja alt subiect, care lipsește în volumul de față. Printre puținele personaje feminine din Basarabia pe care le invocă autorul este și Ileana Creduleva, o tânără moldoveancă, ajunsă traficată în Bosnia, textul cu pricina

(„Servicii la pachet” cu basarabence) scoțând în evidență un aspect al realităților din cel de-al doilea stat românesc, formațiune statală un pic contrafăcută, un pic incertă în alegerea unui drum care să ducă undeva. E vorba despre traficul de ființe umane, despre cea mai veche profesie umană, despre niște adrese concrete unde își practică meseria „zeițele plăcerilor”. Urmează și alte subiecte ce țin de spațiul defunctului imperiu sovietic, după care autorul propune un ciclu mare de texte despre pelerinajul său în Țara Sfântă, în zilele de Paște ale anului 2007, sărbătoare care a fost atunci în aceeași zi atât pentru catolici, cât și pentru ortodocși. Aceste note de călătorie ale lui Doru Ciucescu de pe locurile sfinte pentru orice creștin, dar și de pe locurile care mai păstrează urme ale civilizației antice, sunt adevărate surse de cunoștințe enciclopedice pentru cititorii care au puține șanse să repete experiența inedită și revelatorie a celui care mai are și darul de a-și expune pe hârtie nu doar impresiile, ci și trăirile sufletului. „Personajele” pe care le invocă autorul în aceste pelerinaje sunt mai multe, dar cele mai solicitate sunt două, deși e de menționat și studentul Sofistoc Albănoapte, și ghida Bacșiana Dolăroiu. Oricum, cei de referință sunt totuși primii doi: „Acribical Tocilescu, profesor universitar de istorie, în pragul pensionării [...], de statură sub medie, cap rotund de copil dolofan, bălbănind pe un gât lung și subțire, de marionetă, ochi albaștri, cu luminițe jucăușe, ochelari pe vârful unui nas bont, mustață cu peri sidefați, rari, [...] gură cu buze groase, veșnic umede, libidinoase, aer bonom [...]”, dar și „Apostrofel Grămăticu, profesor universitar la o facultate de litere, de același leat cu Tocilescu, dar longilin, sfrijit, urecheat, puțin asimetric, mustața „muscă”, vopsită, pleoape ridate, ochi de un albastru oțel călit, privire tăioasă, cercetătoare [...], cearcăne vineții, ten uscat, nas lung, cu nări dezvelind peri negri, gură cu buze subțiri și strânse [...]”. Semnificațiile acestor două

nume pot fi ușor descifrate și, pornind de la ideea că autorul se află câte puțin în toate personajele create într-o operă artistică, deși total diferite ca aspect fizic, Doru Ciucescu se află și în unul, și în altul. Oricum, cei doi profesori universitari, dar și celelalte personaje invocate în volum, se găsesc în totalitatea lor, ca potențial intelectual și spiritual, în cel care i-a conceput. Anume prin acest bagaj de informații și cunoștințe ale

unui om erudit impresionează volumul de schițe și povestiri *O mie și una de invocări feministe* semnat de profesorul universitar, prozatorul și publicistul Doru Ciucescu. Nu în ultimul rând însă, și harul de povestitor, și stilul lejer, captivant, cu suportul detaliului artistic, fapt că dă unui text de proză culoare, savoare și irezistibila plăcere a lecturii.

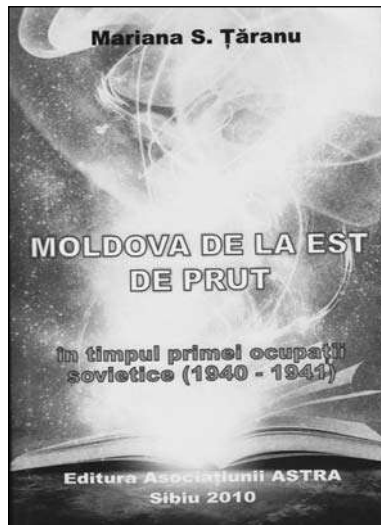
Nicolae RUSU

BASARABIA SUB PRIMA OCUPAȚIE SOVIETICĂ VĂZUTĂ DE O TÂNĂRĂ CERCETĂTOARE

Monografia *Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)** (Sibiu, 2010), de doctor în istorie, conferențiar universitar Mariana Țăranu constituie a doua realizare științifică a autoarei, după cartea *V. Lenin fără machiaj: teroarea intelectualității sovietice* (Chișinău, 2007).

Pentru prezentarea situației din acest teritoriu românesc în perioada 27 iunie 1940 – 16 iulie 1941, autoarea a cercetat numeroase materiale de arhivă, colecții de documente, monografii, articole, presa periodică, memorii, date statistice, analizând evenimentele ce reflectă politica autorităților sovietice de ocupație.

Tema este actuală, dr. M. Țăranu evidențind următoarele obiective [p. 11]: reliefaarea politicii de teroare – ca modalitate sigură și eficientă de comunizare a teritoriului românesc al Moldovei de la est de

Prut; inițierea și improvizarea tentativelor de legiferare a teritoriilor anexate, finalitatea cărora a fost crearea RSSM; stabilitatea degradării sistemului de învățământ introdus cu forța pe teritoriile românești; reliefaarea specificului mass-mediei; scoaterea în evidență a caracterului persecuțiilor religioase; elucidarea cazurilor de rezistență antisovietică a populației băștinașe. Regimul totalitar comunist, teroarea,

politica de genocid îndreptată împotriva țăranului gospodar, a clerului, învățământului a avut scopul să ne deznaționalizeze.

Metodologic, autoarea a utilizat principiul obiectivității, principiul conexiunii universale, apelând la metodele: critică și analiză istorică, studiul cronologic, cel al inducției și deducției etc.

Menționăm faptul că regimul ocupației militare este reglementat de a 4-a Convenție de la Haga din anul 1907 și de Convenția de la Geneva din 1949 „Despre apărarea populației civile” – documente

* Țăranu, Mariana S. *Moldova de la est de Prut în timpul primei ocupații sovietice (1940-1941)*. Sibiu: Ed. Asociației ASTRA, 2010. 208 p.

ale dreptului internațional, nerespectate de conducerea URSS.

În capitolul I *Teroarea – modalitate de comunizare a Moldovei de la est de Prut*, autoarea monografiei menționează că aneizarea de către URSS a acestui teritoriu a avut consecințe tragice pentru populația băștinașă: din primele momente de ocupație s-a purces la un șir de măsuri drastice, specifice regimului sovietic [p. 13]: comunizarea populației locale; distrugerea capitalului prin orice mijloace, ceea ce facilita răspândirea concepțiilor comuniste; distrugerea personalității în așa mod ca omul să devină o ființă ușor manipulată, docilă, să respecte indicațiile partidului; distrugerea bisericii, în special prin teroare; distrugerea comerțului individual și a industriei; lichidarea persoanelor înstărite. Instituindu-se aparatul administrativ și de stat sovietic, aducându-se funcționari de peste Nistru – comuniști convinși și rusificați, se urmărea scopul de a sovietiza cât mai repede teritoriul ocupat. Autoritățile de ocupație propagau teoria că poporul „moldovenesc” din punct de vedere etnic s-ar apropia mai mult de popoarele slave.

Referindu-se la personalul, funcționarilor promovați de sovietici, aceștia, în marea lor majoritate, nu erau moldoveni – din cei 75 de funcționari împuterniciți să constituie sovietele județene doar doi erau moldoveni, scrie autoarea.

Referitor la studii – doar 4 din 71 de secretari ai comitetelor raionale de partid aveau studii superioare – sistemul totalitar avansa oamenii cei mai înrâiți, intoleranți, fideli cauzei bolșevicilor. Dr. M. Țăranu concluzionează că instituirea terorii a fost un aspect al politicii de stat. Frica, teroarea dominau; controlul asupra tuturor aspectelor politice, culturale, sociale, religioase îl dețineau serviciile secrete de informație sovietice (NKVD) – la 8 august 1940, prin ordinul NKVD al URSS cu nr. 00961, s-a creat NKVD-ul local.

Primele arestări au avut loc în primele ore de ocupație, în celule erau ținute 15-17 persoane, neacordându-li-se nicio îngrijire medicală.

De la 28 iunie la 3 iulie 1940 s-au refugiat peste Prut, în Vechiul Regat, 8549 învățători, 25 189 funcționari, 762 preoți, 589 avocați, 6200 muncitori, 80 000 țărani, 2000 studenți, 11 771 elevi de liceu și alții (în total aproximativ 250 000 persoane). Spre onoarea autorităților României, sfărtecate, cele mai multe probleme ale refugiaților au fost soluționate.

Autoarea monografiei a găsit, a cerțat și a analizat un număr impunător de documente de arhivă, declarații ale repatriaților, care denotă că NKVD-ul de la Chișinău, prin șantaj și teroare, constrângea doritorii de a se repatria să conlucreze cu serviciile secrete sovietice, principalele informații solicitate aveau un caracter vădit militar.

O pagină zguduitoare din carte reprezintă *Exterminarea elitelor politice*: deputații din Sfatul Țării, care au fost arestați în ultimele zile de iunie 1940, ofițeri, funcționari. Dintre aceștia, unii au fost trimiși la munci în gulag-uri, mulți însă au fost lichidați fizic. N-a fost amnistiat nimeni [p. 29].

Un paragraf semnificativ reprezintă activitatea organizației antisovietice „Maidahonda” din Orhei. Contribuția ei la demolarea regimului de ocupație comunistă a fost majoră, ei toți plătind cu viața.

În scopul deznaționalizării, dezbinării, despărțirii familiilor băștinașilor, la 9 august 1940 Consiliul Economic de pe lângă Guvernul URSS a adoptat o hotărâre cu privire la *Recrutarea din localitățile rurale ale Basarabiei a 20 000 de muncitori*, neîncheind contracte de muncă, scrie autoarea [p. 36].

Valul terorii e elucidat și în compartimentul *Teroarea intelectualității de creație* – deportați în Siberii de gheață; unii omorâți – ca, de exemplu, arestarea și împușcarea pe teritoriul morii din Orhei, în iulie 1940, a colectivului orchestrei simfonice,

la revenirea acesteia din turneu de la București [p. 41].

Mariana Țăranu analizează urmările naționalizării pământului, declarat proprietate a statului sovietic, și impozitarea peste posibilitățile țăranilor (anexa nr. 4 *Cotele de impozitare*, 15 august 1940).

Utilizând un volum imens de materiale de arhivă, scrisori ale deportaților, alte documente, autoarea cărții dezvăluie lucruri de un tragism extraordinar, tratamentul inuman aplicat celor deportați în lagărele de muncă sovietice, lor interzicându-li-se deplasarea în alte localități; se utiliza metoda clasică comunistă de terorizare și depersonalizare, îndeosebi li s-a schimbat identitatea prin intermediul rusificării numelui de familie: *Găină* au fost transformați în *Gain*, *Ciobanu* a devenit *Ceban*... [p. 50].

În alte documente, autoarea, pe baza materialelor de arhivă (anexele 6, 7), divulgă fără echivoc conținutul directivelor Moscovei de a distruge totul ce rămâne – „tactica pământului ars”.

Lucrarea are de câștigat prin valoarea și profunzimea ei și prin faptul că fiecare capitol conține concluzii – considerații finale.

În capitolul II *Tentative de legiferare a teritoriului anexat: crearea RSSM* dr. Mariana Țăranu menționează că în momentul declanșării celui de al Doilea Război Mondial soarta Moldovei de la est de Prut era hotărâtă prin „Protocolul adițional secret” al Pactului de neagresiune sovieto-german, mai cunoscut ca Pactul Molotov-Ribbentrop, iar în plan intern prin alegeri, care ar fi oferit legitimitate organelor administrative de ocupație. Crearea RSSM a fost nelegitimă, argumentele sunt prezente.

Capitolul III *Degradarea sistemului de învățământ*, capitolul IV *Mass-media – mijloc de comunizare a teritoriul ocupat*, capitolul V *Persecuții religioase* sunt edificatoare prin înseși denumirile lor. Ca și în celelalte compartimente, și în capitolele amintite (III-V), monografista etalează un număr impresionant de dovezi, argumen-

te, toate strict documentate. Unele pagini din cartea Mariane Țăranu trebuie citite numai de cei cu nervi tari și inimă perfect sănătoasă – atât de oribile au fost teroarea, represiunile, fărădelegile la care ocupații sovietici i-au expus pe basarabeni în primul an de cotropire. (Ce a fost în anii de după a doua ocupație a Basarabiei de către URSS, în 1944 – mai știm din alte cărți de istorie, apărute după 1989. Sperăm că și dr. M. Țăranu, continuând cercetările cu același succes, ne va bucura cu studii vizând a doua fază a ocupației sovietice.)

Generația de intelectuali, care au fost sufletul mișcării de renaștere națională și au pregătit Unirea din 1918, a fost nimicită, măcinată de sistemul diabolic. Peste un sfert de milion de oameni nevinovați, băștinași, și-au pierdut viața în gulag.

Sub lozincă lichidării analfabetismului au fost deschise școli, dar, de facto, acestea constituiau mijloace sigure de sovietizare și rusificare a populației. Pe parcursul primului an de ocupație sovietică nivelul de instruire era foarte scăzut. Disciplina științelor sociale a fost exclusă din programele de studii. În mass-media lipseau totalmente materialele de analiză și comentarii, au fost trecute cu vederea consecințele ocupației sovietice. Prin politica antireligioasă promovată de autoritățile comuniste pe teritoriile ocupate au fost închise un șir de biblioteci, mănăstiri, clerul deportat, arestat, omorât.

O importanță deosebită a acestui solid studiu o prezintă cronologia primului an de ocupație sovietică și cele 13 anexe. Monografia corespunde tuturor rigorilor și cerințelor bibliografice.

Cu adevărat, acest fragment de istorie e scris cu sângele băștinașilor. Cartea Mariane Țăranu va contribui la studierea echilibrată și obiectivă a istoriei naționale, constituind un instrument de lucru util pentru oameni de știință, politicieni, diplomați, studenți, publicul larg de cititori.

Prof. dr. în istorie Viorica ȚURCANU

LANSARE ÎN CASA SUFLETULUI...

În mod tradițional, Biblioteca Publică „Onisifor Ghibu” din Chișinău a găzduit o minunată lansare de carte, intitulată *Casa Sufletului meu**, autoare Liuba Procopii, doctor conferențiar la Catedra de limbă și literatură rusă a Universității din Tiraspol, încă și astăzi, din păcate, cu sediul în capitala Republicii Moldova. Evenimentul s-a dorit a fi omagiu și ofrandă frumoasei aniversări de cinci decenii de viață și activitate a protagonistei.

Cu acest prilej scriitori, colegi, prieteni s-au reunit într-o atmosferă caldă pentru a sărbători împreună debutul poetic editorial al autoarei, un prețios dar pentru sine, dar și pentru cei prezenți, grație faptului că fiecare a primit câte un exemplar cu autograf din partea destinsei profesoare.

Moderatorul manifestării, poetul Ianoș Țurcanu, a remarcat de la bun început că a citit placheta de versuri cu plăcere, considerând poezia inserată de bună calitate, în care predomină expresia muzicală și feminină.

Un alt vorbitor, poetul Iulian Filip, pe post și de prefațator, a specificat, între altele, și următoarele: „La facerea unei cărți zăbava e înrudită cu muncile arhitectului. Din poeziile diferite, întâmplare diferite, pe tematică diferită, în chei diferite autorul edifică o structură, o concepție de carte, învecinând poezii, grupându-le în cicluri după anumite principii. E libertatea și responsabilitatea autorului (creatorului) – să

edifice o concepție de carte deosebită, care să-l reprezinte, să fie după chipul și asemănarea sa. Relația autoarei cu romanța, care este premiata Festivalului *Crizantema de Argint*, percepția cromatică a materialului nuanțează, facilitează relația cititorului cu motivele, obsesiile, subiectele, îngândurările în diferite registre, albumele sentimentale expuse. E un fel de a-și citi Casa Sufletului, unicul spațiu de unde e posibil să provină fericirea sau senzația de plinătate. Eu

am avut senzația de bucurie, provocată de o reală simțire poetică a autoarei, pe care vă îndemn să o citiți, dar nu oricum – din pragul Casei Sufletului fiecăruia. Face bine această oglindire.”

În completarea celor enunțate de I. Filip, voi menționa că placheta de versuri este împărțită pe cicluri: *Anotimpuri; Cromatică; Acorduri; Ave, femina (suită simfonică în șapte părți cu preludiu și epilog); Și dacă dragoste nu e – nimic nu e; Haiku; Ars poetica; Album*. Desenele grafice, care îmbogățesc conținutul cărții, sincere și expresive, aparțin, de asemenea, unei debutante – Stela Gavrilan, care s-a dovedit să fie chiar fiica autoarei.

Poeta Galina Furdui consideră extraordinar de lirică această culegere a Liubei Procopii, care vine „să ne salveze sufletul și prin poezie, și prin romanță”, subliniind că „a văzut în această carte o răsturnare de incertitudini. Liuba scrie o poezie îngândurată, cu o stare anume de suflet, aducătoare de viitor poetic”.

* Procopii Liuba. Casa Sufletului meu. Ch.: Grafema Libris, 2010. p.

În altă ordine de idei, Nadejda Lavric, vicepreședinte al Sindicatului Educației și Științei din Moldova, a rămas surprinsă să descopere în liderul sindical al Universității Pedagogice din Tiraspol – Liuba Procopii – un adevărat poet cu un suflet generos, solicitând ad-hoc să fie organizată încă o lansare în mediul sindicalist.

Profesoara Maria Vasile de la Universitatea Tehnică a Moldovei, inspirată și emoționată a concretizat: prin poezia protagonistei noastre văd geamurile casei părintești, geamuri sub formă de inimă, geamuri sub formă de liră, geamuri sub formă de carte... Se spune că astăzi se scrie mult, eu cred că se scrie din necesitate de revărsare de suflet, dovadă sunt aceste minunate versuri. Fiind colege de clasă, am mers cu Liuba aproape pe aceleași cărări – școlare și pedagogice, în privința harului poetic însă m-a depășit.

Ana Ghilaș, dr. conf. în filologie, susține că „chiar dacă titlul acestui volum *Casa Sufletului...* presupune un spațiu închis, autoarea ne-a deschis fereastra spre o viziune feminină asupra trecerii timpului, asupra artei ca expresie a sufletului, convingându-ne că viața „*E un dar în care te menține / Numai speranța și credința / În Dumnezeu și-n zi de mâine*”.

Și alți vorbitori, bunăoară, Aurica Folea, care e sigură că poezia L. Procopii e tandră, delicată, ca însăși autoarea, Eugenia Chiriac, dr. în biologie, care, pe lângă cordialele felicitări, a mulțumit organizatorilor pentru această „evadare în lumea frumosului în sfântul locaș al cărții, inundat de muzică și poezie”, Tatiana Butnaru, dr. în filologie, și încă mulți alții, au întregit un portret verbal al sărbătoritei, în prim-planul căruia au stăruit asupra calităților de profesor excelent, de lider sindical de marcă, de bună familistă, încununată de cea care a fost la baza acestei reuniuni de suflet – de poetă aflată sub ocrotirea muzei, în mod special a Euterpei.

Atmosfera a fost înduioșată de un recital de romanțe (inclusiv pe versurile au-

toarei) interpretate de Nina Ermurachi și Nadejda Moșneaga, cărora li s-a alăturat și Liuba Procopii.

În nota de final aș adăuga, după cum a mărturisit și protagonista, că poeziile cuprinse în carte sunt „cernute” dintr-o mulțime scrisă pe parcursul vieții, de aceea ele exprimă și primele speranțe, iubiri, melancolii, provocări, dar nu și ultimele, pentru că în continuare Casa Sufletului ei rămâne deschisă pentru noi încercări. Versurile curg pe pantă lină, dar se ridică și pe povârnișuri în căutarea Sinelui, fiind măiestrit nuanțate de culorile bogate ale anotimpurilor și tematica abordată. Veselă sau tristă, poeta e mereu optimistă, licărul de soare și lumină străbate pregnant în orice împrejurări: „*Încă-mi țin ferestrele deschise / Și aștept s-apară-un răsărit... / Am strivit în mine-atâtea vise / Pentru unul – cel mai fericit. / Da, au fost căderi, au fost și zboruri, / Dar iubirea n-am trădat nicicând... / Și-au murit în mine-atâtea doruri / Pentru unul, însă cel mai sfânt.*”

Volumul *Casa Sufletului meu* este sincer, simplu, elegant, îngrijit, ilustrând o cale în devenire poetică. A fost un curaj al autoarei să vină astăzi cu o plachetă de versuri adunate de-a lungul a patru decenii, un curaj care s-a încununat de laurii succesului la public.

În ciuda multiplelor preocupări zilnice, sunt convinsă că Liuba Procopii va rămâne fidelă acestor subterfugii nocturne pentru a da glas poeziei și poate nu este îndepărtat viitorul când ne vom reuni la o nouă lansare de carte cu noi versuri semnate de aceeași mână înzestrată. Să vedem deci care e *Casa Sufletului* a Liubei Procopii: „*În lumea asta furtunoasă, / Între trădare și eres, / Eu mi-am găsit în loc de casă – / Un unic loc în Univers. / Iubire are-n temelie / Și geamu-n orice timp deschis, / Zidită e din poezie / Și plină de culori și vis. / În ea am sprijin și-alinare / În clipa când mi-e foarte greu, / Colacu-acesta de salvare / E Casa Sufletului meu.*”

Raia ROGAC

DOMNICA DARIENCO

Doliu în lumea teatrului și a filmului din Republica Moldova: a plecat dintre noi, la vârsta de 91 ani, Domnica Darienco, figură emblematică a scenei culturale naționale.

S-a născut pe 15 ianuarie 1919, la Dolinsk, raionul Ananiev, regiunea Odesa. Studiile de actorie le-a urmat la Școala teatrală din Odesa, între anii 1933 și 1937. După absolvire, Domnica Darienco a fost actriță la Teatrul dramatic „A.S. Pușkin”, în prezent Teatrul Național „Mihai Eminescu” din Chișinău. A fost căsătorită, dar soțul ei a murit pe front, pe când fiul lor avea un an și jumătate.

Într-o carieră artistică de peste 50 de ani, actrița a debutat pe scenă cu rolul Krucinina din spectacolul *Vinovați fără vină*, de A. Ostrovski. A interpretat peste o

Domnica Darienco
(15.I.1919 – 7.XI.2010)

sută de roluri, în special, de eroine puternice din dramaturgia națională și universală. Roluri remarcabile ca: Aftenia din *Soacra cu trei nurori*, de Ion Creangă, Corina din *Ovidiu*, de Vasile Alecsandri, Vasilisa din *Aziul de noapte*, de Maksim Gorki, Ruța din *Păsările tinereții noastre*, de Ion Druță, au făcut-o pe Domnica Darienco să strălucească pe scenă. În 1957, devine Artistă a Poporului din RSSM, în 1974 – a Poporului din URSS. A fost decorată cu Ordinul Republicii.

Domnica Darienco s-a retras de pe scenă la 70 de ani, în 1989, dar nu a părăsit niciodată lumea teatrului. În perioada 1992-2004, a fost președinte al Ligii veteranilor scenei din Republica Moldova, având grijă de colegii săi, ca și ea, în etate, cu pensii mizerabile.

O EVOCARE...

Doamnă Domnica Darienco,

Dacă aș încerca să vorbesc despre toate meritele și realizările Dvs., mi-ar trebui mai mult timp.

Aș dori doar să-mi exprim admirația pentru faptul cum ați știut să rezistați timpurilor grele prin creația Dvs.: roluri în teatru, în film, întâlniri cu spectatorii, emisiuni Radio și TV – ați rezistat prin promovarea cuvântului și rostirii românești, atunci, când cuvântul era strâmb, neghiob și devalorizat.

Ați rezistat deci prin cultură.

Cu atât mai mare este regretul azi, când guvernarea noastră distribuie atât de puține finanțe culturii și noi, oamenii de cultură, ne simțim inutili, neajutorați și lipșiți de apărare.

Și e mare păcat de ceea ce se întâmplă, căci după cum spunea Mircea Eliade, vitalitatea unei națiuni se încearcă prin cultură, nu prin politică.

Și un popor se impune în lume, întâi și întâi, prin cultură. Sunt convinsă că ceea

ce spun acum este și durerea, și neliniștea Dvs., doamnă Darienco, căci zeci de ani ați reprezentat cu succes cultura noastră în mai multe țări. Și V-ați convins că oamenii de cultură sunt ambasadori și mesageri ai spiritualității noastre în lume, de asemenea că cultura nu are hotare.

Ați fost și rămâneți omul săritor la nevoie, acel suflet care vibrează la orice suferință omenească și întotdeauna i-ați apărut și ați promovat oamenii talentați, oamenii de valoare.

Și acum, dacă ne-am imagina că poporul nostru ar avea posibilitatea de a încheia niște relații de prietenie și bună înțelegere cu alte civilizații, cu alte galaxii, pe lângă un bărbat-doi, pe care eu i-aș vota, V-aș delega și pe Domnia Voastră, pentru că Dvs. sunteți întruchiparea a tot ce este bun și frumos într-o femeie: sunteți mândră, bună la suflet, plină de demnitate,

sunteți frumoasă, inteligentă, talentată și înțeleaptă.

Cu acest bagaj, sunt convinsă, ați cucerit zeci de alte civilizații, bineînțeles în favoarea noastră.

Mulțumesc Domnului Dumnezeu pentru norocul, șansa, bucuria și fericirea de a munci alături de Dvs., pe această scenă, unde ați suferit și V-ați bucurat.

Mărturisesc că am așteptat cu nerăbdare această seară, de parcă eu trebuie să șed acolo și nu Dvs. Adevărul e că în ultimul timp simt o grabă, o febrilitate în a spune lucruri plăcute și frumoase oamenilor dragi sufletului meu.

De aceea mă grăbesc să vi le spun.

Mulțumim Dvs. că ați trudit atât de mult pe această scenă.

Ninela CARANFIL
27 martie 1999

VALERIU GAGIU

La 21 decembrie curent, în urma unui stop cardiac, s-a stins din viață, renumitul regizor și scenarist Valeriu Gagi, cavalier al Ordinului Republicii, laureat al Premiului Național și al Premiului Tineretului, Artist al Poporului. Numele lui este indisolubil legat de cele mai frumoase realizări în cinematografia autohtonă din a doua jumătate a secolului XX.

Născut la 1 mai 1938, la Chișinău, Valeriu Gagi și-a început activitatea artistică în calitate de poet și jurnalist. La doar 24 de ani devine cel mai tânăr membru al Uniunii Scriitorilor. Urmează studiile la Facultatea de scenaristică de la VGHK (Moscova,

Valeriu Gagi
(1.V.1938 – 21.XII.2010)

1958-1963). Deși începe să colaboreze cu studioul „Moldova-Film” încă din anii studenției, în calitate de scenarist, debutul în cinematografie îl face în 1966, cu filmul *Gustul pâinii*.

Valeriu Gagi rămâne un adevărat pilon al cinematografului moldovenesc, care a oferit culturii filme ce se remarcă prin valoarea imaginii artistice. S-au bucurat de un mare succes la public filmele: *Când pleacă corii*, *Strada ascultă*, *Gustul pâinii*, *Zece ierni pe-o vară*, *Explozie cu efect întârziat*, *Ultimul haiduc*, *Durata zilei*, *Bărbatul de lângă tine*, *Unde ești, dragostea mea?*, *Povestea unui galben*, *Îmbrăcat în piatră*,

Corbii prada n-o împart, Strada felinarelor stinse, Jana etc.

V. Gagiu a valorificat fructuos și genul de film documentar. Evenimentele istorice din decembrie 1989 ce au avut loc peste Prut, au fost immortalizate de către el într-un film cutremurător – *Crăciun pe tancuri* (sau: *Crăciunul însângerat*, 1989). În timpul conflictului armat din 1992 de pe Nistru, s-a aflat alături de combatanții și voluntarii moldoveni pe linia întâi a frontului. Piesa *Duet pentru doi lunetiști* reflectă unele imagini din acest război (un fragment a fost publicat în *Lanterna magică*, nr. 2-3 din 1996). Începând cu anii 2000, este profesor la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău, educă regizori de film, scenariști. Grație talentului, spiritului critic și abnegației maestrului, tezaurul filmotecii naționale s-a ales cu proiecții cinematografice de o valoare documentară incontestabilă: *Pe urmele Mioriței, Acum e singur, O insulă latină, O scrisoare pe internet*.

Până în ultima clipă din viață, regizorul Valeriu Gagiu nu s-a despărțit de marea lui dragoste – filmul, fiind autorul și coordonatorul proiectului *Moldova, pagini de istorie* și al scenariilor unor filme în producție despre „Sfatul Țării” și despre generația de aur a anilor '60. În cadrul acestui proiect, maestrul a avut posibilitatea ca, în cele din urmă, să vadă pe marele ecran filmul *Omul merge după soare*, al cărui scenariu l-a scris încă în anul 1961. A doua premieră a filmului a avut loc recent, la cinematograful „Odeon”,

cu ocazia marcării a 50 de ani de creație a renumitului cineast Valeriu Gagiu.

Profesionalismul și exigența sa au fost luate în considerare și mult apreciate de criticii de film nu numai din țară, dar și de peste hotare. Fiind laureat al mai multor festivaluri internaționale de film, s-a învrednicit de premii și diplome: *Omul merge după soare* – Premiul I pentru scenariul filmului, Festivalul internațional de filme, Helsinki, 1961; *Gustul pâinii* – laureat al Premiului pentru tineret „Boris Glavan”, 1967; Premiul *Marele Chihlimbar* pentru cel mai bun film, Festivalul regional de filme, Chișinău, 1967; Premiul pentru cel mai bun scenariu, Festivalul unional de filme, Leningrad, 1968; *Zece ierni pe-o vară* – Premiul pentru nuvela *Tulburel* – Festivalul internațional de filme, Edinburgh, 1970; *Ultimul haiduc* – Premiul pentru cel mai bun scenariu, Festivalul unional de filme, ediția a VI-a, Alma Ata, 1973; Premiul special al Uniunii Scriitorilor din Kazahstan, Alma Ata, 1973; *Durata zilei* – Diploma specială, Festivalul unional de filme, ediția a VIII-a, Chișinău, 1975; *Unde ești, dragoste?* – Diploma juriului, Festivalul unional de filme, Vilnius, ediția a XIV-a, 1981; *Acum e singur* – Diploma juriului pentru cel mai bun documentar, Festivalul internațional de film *DaKino*, București, 1997; mențiune pentru înalta valoare artistică și umanism, Festivalul de film european, Kolobrzeg, Polonia, 2003. A fost membru de onoare al Academiei Internaționale de Film „Nika” din Rusia.

ANDREI VOZNESENSKI

A fost o personalitate marcantă în poezia sovietică și rusă. La Festivalul de creație „Triumf” de la Paris, din 1996, ziarul *Le Nouvel Observateur* l-a numit „cel mai mare poet al contemporaneității”.

Andrei Voznesenski s-a născut în 1933, la Moscova. A început să scrie poezii devreme și cu mult talent. În recenzia primelor lui

poezii, scrise la 14 ani, Boris Pasternak, laureat al Premiului Nobel, a remarcat: „Intrarea dumitale în literatură este vertiginosă, năvalnică, mă bucur că am apucat-o.”

Andrei Voznesenski a absolvit Institutul de Arhitectură din Moscova, însă toată viața și-a dedicat-o creației literare. El a compus în toate genurile poeziei. În

anii '60, un grup de poeți talentați au constituit simbolul așa-numitului „dezgheț” din URSS din perioada lui Hrușciov, care umplea sala cu mii de locuri a Muzeului Politehnic din Moscova și stadioanele din alte orașe. Pe lângă vocea poezilor șaizeciști ca Evtușenko, Rojdestvenski, Ahmadulina, cea a lui Voznesenski se auzea distinct, el s-a remarcat cel mai mult în acest grup. Experimentele poetice ale lui A. Voznesenski l-au înfuriat pe conducătorul țării, Nikita Hrușciov, care l-a numit public „antisovietic” și l-a sfătuit să plece la „protectorii de după Ocean”. Voznesenski a fost amenințat cu exilul, iar poeziile lui nu au fost publicate un timp în URSS. În anii '60 el a recitat versurile sale la Paris și München, a efectuat călătorii în Italia, SUA și alte țări. În anul 1979 a participat la almanahul *Metropol*, editat de un grup de scriitori non-conformiști, în condiții de ilegalitate. În Occident, Andrei Vosnesenski a fost bine primit, legând prietenii cu scriitorii „generației Beat” Allen Ginsberg și cu marele Arthur Miller și devenind membru al American Academy of Arts and Letters. Ceea ce nu plăcea regimului sovietic era limbajul său metaforic și ambiguu. Cărțile lui au continuat totuși să apară în tiraje mari, inclusiv în copii ilegale – „samizdat”. Adesea a fost interzis, dar niciodată nu a încetat să scrie. Se ajunsese la un moment dat să se ceară permisiunea Biroului Central pentru a-i pomeni numele în ziar. Dar poetul a recunoscut mai târziu că niciodată nu i-a fost teamă, deoarece credea în predestinație, avea sentimentul altei sorți. Perioada Brejnev a fost pentru Voznesenski o ascensiune în ierarhia literaților sovietici, distins cu Premiul de stat în 1978. Spectacolul pe versurile lui Andrei Voznesenski *Anti-lumi*, montat de Teatrul

Andrei Voznesenski
(12.V.1933 – 1.VI.2010)

Taganka, s-a bucurat de un succes extraordinar în rândul intelectualității sovietice. În acest spectacol actorul și cântărețul Vladimir Vâsofki a ieșit pentru prima oară pe scenă cu chitara. Teatrul *Lenkom* a montat rock-opera *lunona și Avos*, bazată pe operele lui Voznesenski, muzica fiind compusă de Aleksei Râbnikov.

Voznesenski a scris și texte pentru șlagăre, inclusiv piesa *Un milion de trandafiri purpurii*, interpretată de Alla Pugaciova, sau cântecul *Vocea*, dedicat de poet Sofiei Rotaru. Principalul venit l-a obținut de pe urma interpretării acestor cântece. Poeziile lui au fost traduse și de Robert Kennedy, de altfel lirica lui Voznesenski fiind tradusă în peste 30 de limbi, inclusiv în română – atât la Chișinău, cât și la București, Iași sau Cluj-Napoca. S-a întâlnit cu Heidegger, Sartre, Picasso, Reagan, Coco Chanel, Juan Miro, Marc Chagall, Eugen Ionescu, Federico Fellini, Pierre Cardin, alte personalități notorii din Vest. La începutul anilor '80 Voznesenski a început să scrie proză.

Toată viața a fost însoțit de prozatoarea și eseista Zoia Boguslavskaia. „Este un om sclipitor: bun, entuziasmat, care știe să înfrunte evenimentele. Este un poet care a trecut prin celulele sale nervoase tot ceea ce s-a întâmplat cu noi în ultimii 40 de ani”, a spus ea.

Andrei Voznesenski a fost vicepreședintele Centrului PEN-Rus. Prin eforturile sale a fost înființat muzeul lui Boris Pasternak în satul literaților Peredelkino din regiunea Moscova, unde Voznesenski a locuit în ultimul timp. A fost membru titular și de onoare în opt academii din lume, inclusiv al Academiei *Goncourt* din Paris. S-a stins din viață la 1 iunie 2010, fiind înmormântat la Cimitirul *Novodevicie*, unul dintre panteonurile spiritualității ruse.

BELLA AHMADULINA

Bella Ahmadulina a fost, conform aprecierii lui Iosif Brodski, laureat al Premiului Nobel, „cel mai mare poet rus în viață”. Loc de veșnică odihnă i-a fost stabilit la Cimitirul de la Mănăstirea Novodeviciе, din inima Moscovei.

Unica fiică a unui tată de origine tătară și a unei mame italo-rusoaice, Bella Ahmadulina și-a început cariera literară încă de când era elevă, prin colaborarea la ziarul *Metrostroeveț*, perioadă în care și-a dezvoltat talentul liric participând la cenaclul literar organizat de poetul Evgheni Vinokurov.

În 1954 se căsătorește cu poetul Evgheni Evtușenko, iar în 1960 cu scriitorul Iuri Naghibin. Al treilea soț a fost artistul Boris Messerer.

În 1960 este absolventă a Institutului de Literatură „Maksim Gorki”. A fost o scriitoare prolifică și a editat mult, chiar dacă în unele perioade numele ei era interzis să apară în presă.

Principalele volume: 1962: *Strune* („Струна”); 1963: *Genealogia mea* („Моя родословная”); 1968: *Febră* („Озноб”, tipărit la Frankfurt); 1969: *Ore de muzică* („Уроки музыки”); 1975: *Poezii* („Стихи”); 1977: *Viforul* („Метель”); 1977: *Făclia* („Свеча”); 1979: *Vis gruzin* („Сны о Грузии”); 1983: *Mistere* („Тайна”); 1987: *Grădina* („Сад”); 1988: *Poezii* („Стихотворения”); *Poezii alese* („Избранное”); 1991: *Litoral* („Побережье”); 1994: *Sipețelul și cheia* („Ларец и ключ”); 1995: *Zgomotul liniștii* („Шум тишины”, tipărit la Ierusalim); *Lanț de pietre* („Гряда камней”); *Poezii cele mai mult ale mele* („Самые мои стихи”); *Sunetul arătător* („Звук указующий”); 1996: *Odată în decembrie* („Однажды в декабре”); 1997: *Contemplant balonul de sticlă* („Созерцание

Bella Ahmadulina
(10.IV.1937 – 29.XI.2010)

стеклянного шарика”); *Clipa existenței* („Мир бытия”); *Opere alese* în trei volume; 1999: *În preajma bradului* („Возле ёлки”); *Accidental* („Нечаяние”); *Poezii și eseuri* („Стихотворения. Эссе”); 2000: *Frumoase trăsături ale prietenilor mei* („Друзей моих прекрасные черты”); *Oglinda. Secolul XX* („Зер-

кало. XX век”) etc.

În tinerețe, a jucat în câteva filme sovietice de succes; a scris și scenarii de film. A nutrit o admirație aparte pentru cultura Gruziei, făcând excelente traduceri din mari poeți georgieni ca Nikoloz Baratașvili sau Galaktion Tabidze.

S-a impus și ca eseistă, pe urmele Annei Ahmatova și ale Marinei Țvetaeva, scriind superbe eseuri despre poezii ruse clasice A. Pușkin și M. Lermontov. La începutul anilor '80 a vizitat și Chișinăul, cu ocazia apariției aici a unei plachete de versuri, în traducerea lui An. Ciocanu. De atunci, în colecția de cărți cu autografe a BM se păstrează și o dedicație a Bellei Ahmadulina.

În 1977, devine membru al Academiei Americane de Arte și Litere. Pentru activitatea sa Bella Ahmadulina a fost distinsă cu: Premiul de Stat al URSS (1989); Premiul *Nosside* (1992); Premiul *Brianza* (1998) – ambele din Italia; Premiul *Pușkin* (1994); Premiul *Triumf*, acordat elitelor culturii ruse (1994); Premiul Președintelui Federației Ruse (1998); Premiul *Bulat Okudjava* (2003); Premiul de Stat al Federației Ruse (2004).

În 2006, B. Ahmadulina a devenit eroina cărții *Autografele secolului* – o originală antologie dedicată celor mai de seamă personalități ale literaturii și culturii ruse contemporane.

CALENDARUL ANIVERSĂRILOR CULTURALE 2011 (Date remarcabile și memorabile – decenii, ani, luni, săptămâni, zile internaționale / mondiale, comemorative și profesionale, aniversări, sărbători tradiționale și naționale)

Declarațiile ONU de lungă durată:

2003-2012 Deceniul pentru alfabetizare: Educație pentru toți (United Nations Literacy Decade: Education for All).

2005-2014 Deceniul pentru educație în scopul dezvoltării durabile (United Nations Decade of Education for Sustainable Development).

2005-2014 Al doilea Deceniu al popoarelor indigene (autohtone) (Second International Decade of the World's Indigenous People).

2005-2015 Deceniul internațional al programului *Apă pentru Viață* (International Decade for Action, „Water for Life”).

2006-2016 Deceniul de dezvoltare și de redresare durabilă a regiunilor afectate după dezastrul din 1986 de la Cernobil (Decade of Recovery and Sustainable Development for Communities Affected by 1986 Chernobyl Disaster).

2008-2017 Al doilea Deceniu pentru eradicarea sărăciei (A second Decade to Eradicate Poverty).

2010-2020 Deceniul pentru deșerturi și combaterea deșertificării (United Nations Decade for Deserts and the Fight against Desertification).

2011-2020 Deceniul de acțiune pentru siguranță rutieră (Decade of Action for Road Safety).

Anul 2011 a fost declarat:

Anul European al voluntariatului (*European Year of Volunteering*) (creșterea popularității și recunoașterea activităților de vo-

luntariat în Europa, încurajarea schimbului de bune practici între statele membre ale acesteia).

Anul Internațional al tineretului: dialog și înțelegere reciprocă (*International Year of Youth*) (12 aug. 2010 – 11 aug. 2011) (consolidarea eforturilor de a valorifica energia, imaginația și inițiativa tinerilor din întreaga lume în depășirea provocărilor cu care se confruntă omenirea, promovând dialogul intercultural, cooperarea între generații, pacea, solidaritatea, drepturile și libertățile omului).

Anul Internațional al pădurilor: păduri pentru oameni (*International Year of Forests*) (promovarea gestionării durabile și conservarea resurselor forestiere, contribuind astfel la lupta globală împotriva schimbărilor climatice).

Anul Internațional al chimiei (*International Year of Chemistry*) (consolidarea activităților de promovare a rolului chimiei în rezolvarea problemelor globale ale omenirii: îmbunătățirea sănătății, alimentației, siguranța mediului și a dezvoltării economice).

Anul Internațional al persoanelor de origine africană (*International Year for People of African Descent*) (consolidarea acțiunilor de cooperare internațională pentru eradicarea rasismului, discriminării rasiale, xenofobiei și intoleranței asociate în beneficiul persoanelor de origine africană; participarea și integrarea lor în toate domeniile de activitate ale societății; cunoaștere și respect față de patrimoniul lor cultural divers).

Anul liliacului (*Year of the Bat*) (organizarea acțiunilor de conștientizare și de sensibilizare, la nivel mondial, în legătură cu acest mamifer zburător ce are un rol indispensabil în conservarea mediului).

Anul Omagial al Sfântului Botez și al Sfintei Cununii în Patriarhia Română.

În 2011:

Capitale Europene ale Culturii (*European Capital of Culture*) sunt desemnate orașele Turku (Finlanda) și Tallinn (Estonia).

Capitala Verde a Uniunii Europene (*European Green Capital*) – orașul Hamburg (Germania).

Capitala Tineretului European (*European Youth Capital*) – orașul Antwerpen (Belgia).

Capitala Mondială a Cărții (*UNESCO World Book Capital*) – orașul Buenos Aires (Argentina).

Asocierea UNESCO la evenimente importante ale anului din diferite țări:

1250 de ani de la nașterea lui **Fārsī Beizavī**, cunoscut cu numele **Sibūye (Sibawaihi)**, lingvist de origine persană (761-796). Considerat unul dintre primii și cei mai renumiți gramaticieni arabi, autor al unui tratat de gramatică arabă, care a influențat răspândirea limbii arabe în Orientul Mijlociu (Iran).

1000 de ani de la înălțarea **Catedralei Sfânta Sofia din Kiev**, unul dintre cele mai vechi lăcașuri bisericesti din spațiul ex-sovietic (1011). A fost ridicată în onoarea Prințului Iaroslav cel Înțelept, după victoria sa asupra pecenegilor. Aici a fost înființată și prima bibliotecă rusă (Ucraina).

500 de ani de la publicarea lucrării **Elogiul nebuniei** de Erasmus (Olanda) (1511).

450 de ani de la nașterea lui **Francis Bacon**, om de știință și de stat, eseist, istoric și filozof englez (22 ian. 1561 – 9 apr. 1626) (Regatul Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord).

400 de ani de la nașterea lui **Evliya Çelebi** (cunoscut și sub numele de **Derviş Mehmed Zilli**), istoric, geograf, scriitor, unul

dintre cei mai cunoscuți călători otomani, care a colindat timp de 40 de ani teritoriile Imperiului Otoman și regiunile vecine (25 mart. 1611 – 1682) (Turcia).

300 de ani de la nașterea lui **Mihail V. Lomonosov**, savant, poet, filolog, fizician, pictor, geograf și istoric, om de stat rus, promotor al culturii (19 noiem. 1711 – 15 apr. 1765) (Federația Rusă).

300 de ani de la nașterea lui **Josip Ruđer Bošković**, fizician, astronom, matematician, inginer, filozof și diplomat croat (18 mai 1711-13 febr. 1787). A fost unul dintre cei mai proeminenți oameni de știință ai timpului său (Croatia).

200 de ani de la nașterea lui **Heinrich von Kleist**, dramaturg, poet și scriitor romantic german (18 oct. 1777 – 21 noiem. 1811). Considerat unul dintre cei care au influențat evoluția teatrului german.

200 de ani de la nașterea lui **Franz Liszt** (sau **Ferenc Liszt**), compozitor din Regatul Ungar, unul dintre cei mai renumiți pianiști al tuturor timpurilor (22 oct. 1811 – 31 iul. 1886) (Ungaria, Franța).

150 de ani de la nașterea lui **Vaja Pșavela** (pseudonimul lui Luka Razikașvili), poet clasic al literaturii georgiene (1861-1915) (Georgia).

150 de ani de la nașterea lui **Rabindranath Tagore**, numele europeanizat al lui **Rabindranāth Thākur**, scriitor și filozof indian din provincia Bengal, supranumit „Sufletul Bengalului” și „Profetul Indiei moderne” (6 mai 1861 – 7 aug. 1941). Laureat al Premiului Nobel pentru literatură în anul 1913 (India).

150 de ani de la nașterea lui **Fridtjof Nansen**, explorator și politician norvegian, laureat al Premiului Nobel pentru pace (10 oct. 1861 – 13 mai 1930). A fost unul dintre cei mai prodigioși exploratori și oameni de știință ai timpului său (Norvegia).

150 de ani de la stingerea din viață a lui **Taras Șevcenko**, poetul național al Ucrainei, opera căruia este considerată ca fiind fondatoare a limbii și literaturii ucrainene moderne; a fost și un cunoscut pictor și ilustrator (9 mart. 1814 – 10 mart. 1861) (Ucraina).

100 de ani de la nașterea pictorului chili-
an, reprezentant al suprarealismului, **Roberto Matta Echaurren** (11 noiem. 1911 – 23 noiem. 2002) (Chile).

100 de ani de la stingerea din viață a lui **Mikalojus Konstantinas Čiurlionis**, pictor și compozitor lituanian (22 sept. 1875 – 10 apr. 1911) (Lituania). Artist reprezentativ al poporului său și al epocii sale, a adus o mare contribuție la afirmarea simbolismului și *art nouveau*. Creația sa a avut o mare influență asupra culturii moderne lituaniene. Asteroizidului 2420 i s-a dat numele artistului lituanian Čiurlionis.

100 de ani de la nașterea lui **Czesław Miłosz**, poet și romancier polonez, laureat al Premiului Nobel pentru literatură (30 iun. 1911 – 14 aug. 2004) (Lituania, Polonia).

100 de ani de la nașterea lui **Kukrit Pramoj**, scriitor, jurnalist și politician thailandez (20 apr. 1911 – 9 oct. 1995) (Thailanda).

100 de ani de la nașterea lui **Ján Cikker**, compozitor slovac, reprezentant de seamă al muzicii clasice slovace (29 iul. 1911 – 21 dec. 1989) (Slovia).

100 de ani de la nașterea lui **Mirzo Tur-sun-Zade**, academician, om de stat, poetul național al Tadjikistanului (2 mai 1911 – 24 sept. 1977) (Tadjikistan).

50 de ani de la stingerea din viață a lui **Patrice Emery Lumumba**, jurnalist și lider național congolez (2 iul. 1925 – 17 ian. 1961) (Republica Congo).

50 de ani de la stingerea din viață a matematicianului român **Simion Stoilov** (14 sept. 1887 – 4 apr. 1961) (România).

50 de ani de la stingerea din viață a poetului român **Lucian Blaga** (9 mai 1895 – 6 mai 1961) (România).

50 de ani de la stingerea din viață a scriitorului român **Mihail Sadoveanu** (5 noiem. 1880 – 19 oct. 1961) (România).

* * *

Cărți / opere aniversare în 2011:

690 de ani – *Divina Comedie*, cea mai celebră operă a lui Dante Alighieri și, totodată,

una dintre cele mai importante capodopere ale literaturii universale (1321).

450 de ani – *Tetraevanghelul* lui Coresi sau *Tetraevanghelul românesc* (1561) – o traducere în limba română, din *Noul Testament*, a celor patru evanghelii.

345 de ani – *Mizantropul*, capodoperă a dramaturgiei lui Molière (1666).

285 de ani – *Călătoriile lui Gulliver*, roman al lui Jonathan Swift, cu titlul complet *Călătorii în mai multe țări îndepărtate* (1726).

220 de ani – *Aventurile baronului Münchhausen* de Rudolf Erich Raspe (1791).

185 de ani – *Ultimul mohican*, roman istoric, capodoperă a lui James Fenimore Cooper (1826).

180 de ani – *Notre-Dame din Paris*, roman de Victor Hugo (1831).

180 de ani – *Pielea de șagri* (Le peau de chagrin) de Honoré de Balzac (1831).

175 de ani – *Mica sirenă*, celebru basm de Hans Christian Andersen (1836).

170 de ani – *Vânătorul de cerbi*, roman de James Fenimore Cooper (1841).

170 de ani – *Crimele din Rue Morgue*, primul roman polițist din lume, de Edgar Allan Poe (1841).

165 de ani – *Contele de Monte Cristo*, roman istoric de Alexandre Dumas, tatăl (1846).

160 de ani – *Moby Dick*, roman de Herman Melville, capodoperă a literaturii universale (1851).

155 de ani – *Mizerabilii*, roman de Victor Hugo (1856).

155 de ani – *Madame Bovary*, roman de Gustave Flaubert (1856).

155 de ani – *Marile speranțe*, roman de Charles Dickens (1856).

155 de ani – *Hora Unirii*, poezie de Vasile Alecsandri, publicată pentru prima dată în *Steaua Dunării*, revista lui Mihail Kogălniceanu, devenit cântec patriotic (1856).

145 de ani – *De-aș avea*, poezia de debut a lui Mihai Eminescu, publicată în revista *Familia* (director – Iosif Vulcan) din Pesta (1866); ulterior *Familia* apare la Oradea.

145 de ani – *Călărețul fără cap*, roman de Mayne Reid (1866).

145 de ani – *Crimă și pedeapsă*, roman de Feodor M. Dostoievski (1866).

140 de ani – *Peripețiile Alisei în lumea oglinzii*, basm de Carroll Lewis (1871).

140 de ani – *Dănilă Prepeleac, Povestea porcului*, basme de Ion Creangă (1871).

135 de ani – *Aventurile lui Tom Sawyer*, roman pentru copii de Mark Twain (1876).

130 de ani – *Amintiri din copilărie*, capodopera lui Ion Creangă (1881).

120 de ani – *Aventurile lui Sherlock Holmes*, roman cu detectivi de Arthur Conan Doyle (1891).

120 de ani – *Tess (Tess of the d'Urbervilles)*, roman de Thomas Hardy (1891).

110 ani – *Casa Buddenbrook*, roman de Thomas Mann (1901).

75 de ani – *Pe aripile vântului*, roman de Margaret Mitchell (1936).

75 de ani – *Război cu salamandrele*, roman de Karel Čapek (1936).

45 de ani – *Maestrul și Margareta*, roman de Mihail Bulgakov, considerat una din cele mai importante opere ale secolului XX (tipărită postum, în 1966).

Biblioteci (filiale ale BM „B.P. Hasdeu”) aniversate în 2011

Filiala Cornului – 50 ani (1961).

Filiala Codru – 50 ani (1961).

Filiala Maria Drăgan – 40 ani (1971).

Filiala „Transilvania” – 20 ani (1991).

Filiala „Ițic Mangher” – 20 ani (1991).

Filiala „Lesia Ukrainka” – 20 ani (1991).

Centrul de Informare și Documentare „Chișinău” – 15 ani (1996).

Filiala „Târgu-Mureș” – 15 ani (1996).

Filiala „Biblioteca Publică de Drept” – 10 ani (2001).

Filiala „Maramureș” – 10 ani (2001).

* * *

Anul Nou – 1 ianuarie

Ziua mondială a păcii (proclamată de Vatican în 1982) – 1 ianuarie

Nașterea lui Isus Hristos (Crăciunul, stil vechi) – 7 ianuarie

Ziua comemorării lui Mihai Eminescu – 15 ianuarie

Ziua internațională a îmbrățișărilor – 21 ianuarie

Ziua Unirii Principatelor Dunărene Moldova și Țara Românească (1859) – 24 ianuarie

Ziua mondială a vămii – 26 ianuarie

Ziua internațională de comemorare a victimelor Holocaustului – 27 ianuarie

Ziua internațională de mobilizare împotriva războiului nuclear – 28 ianuarie

Ziua europeană a protecției datelor personale – 28 ianuarie

Ziua lucrătorului procuraturii – 29 ianuarie

Ziua internațională a nonviolenței în școli – 30 ianuarie

Ziua mondială a tineretului ortodox – 2 februarie

Ziua siguranței pe internet – 8 februarie

Ziua mondială a stomatologului – 9 februarie

Ziua europeană 112 (numărul unic de urgență 112) – 11 februarie

Ziua internațională a îndrăgostiților – 14 februarie

Ziua internațională a demonstrațiilor pentru pace – 15 februarie

Ziua bunătații spontane – 17 februarie

Ziua mondială a echității sociale – 20 februarie

Ziua mondială a limbii materne – 21 februarie

Ziua dragostei și a bunăvoinței – Dragobete – 24 februarie

Ziua Mărțișorului – 1 martie

Ziua mondială a matematicii – 1 martie

Ziua mondială a protecției civile – 1 martie

Ziua internațională a salvatorului – 1 martie

Ziua Memoriei – Ziua de comemorare a celor căzuți în conflictul armat din 1991-1992 pentru apărarea integrității și independenței

R. Moldova și a victimelor acestui conflict – 2 martie

Ziua mondială a păcii pentru scriitori – 3 martie

Ziua mondială al luptei împotriva exploataării sexuale – 4 martie

Ziua mondială a eficienței energetice – 5 martie

Ziua mondiala a femeii – 8 martie

Ziua ONU pentru drepturile femeii și pacea internațională – 8 martie

Ziua europeană a victimelor terorismului – 11 martie

Ziua mondială împotriva cenzurii – 12 martie

Ziua mondială a rinichiului – 12 martie

Ziua internațională de luptă împotriva barajelor și pentru râuri, apă și viață – 14 martie

Ziua internațională împotriva violenței poliției – 15 martie

Ziua mondială a consumatorului – 15 martie

Luna pădurii – 15 martie – 15 aprilie

Ziua Primăverii Europene – 17 martie

Ziua internațională a astrologiei – 19 martie

Ziua internațională a francofoniei – 20 martie

Ziua internaționala a teatrului pentru copii și tineret – 20 martie

Ziua mondială a teatrului de animație – 21 martie

Ziua mondială pentru eliminarea discriminării rasiale – 21 martie

Ziua internațională de combatere a insomniei – 21 martie

Ziua internațională a poeziei – 21 martie

Ziua mondială a apei – 22 martie

Ziua mondială a meteorologiei – 23 martie

Ziua internațională de combatere a tuberculozei – 24 martie

Ziua mondială a teatrului – 27 martie

Ziua internațională pentru comemorarea victimelor accidentelor de muncă – 28 martie

Ziua internațională a păsărilor – 1 aprilie

Ziua internațională a cărții pentru copii – 2 aprilie

Ziua internațională de conștientizare a autismului – 2 aprilie

Ziua Națională „Un arbore pentru dănuirea noastră” – prima sâmbătă a lunii aprilie

Ziua mondială a sănătății – 7 aprilie

Ziua internațională a țiganilor (rromilor) – 8 aprilie

Ziua mondială a păsărilor migratoare și a patrimoniului mondial – 9 aprilie

Ziua internațională a celor eliberați din lagărele de concentrare fasciste – 11 aprilie

Ziua mondială a aviației și a cosmonauticii – 12 aprilie

Ziua internațională a culturii – 15 aprilie

Ziua mondială a sănătății – 17 aprilie

Ziua internațională a monumentelor și locurilor istorice – 18 aprilie

Pesah (Paștele evreiesc) – 18-26 aprilie

Ziua europeană a cercului – 19 aprilie

Ziua mondială a Planetei Pământ – 22 aprilie

Ziua bibliotecarului – 23 aprilie

Ziua mondială a cărții și a dreptului de autor (copyright) – 23 aprilie

Sfintele Paști – 24 aprilie

Ziua mondială a protecției animalelor de laborator – 24 aprilie

Ziua lucrătorului din gospodăria de locuințe și deservirea comunală – a patra duminică a lunii aprilie

Ziua mondială a informației – 26 aprilie

Ziua mondială a proprietății intelectuale – 26 aprilie

Ziua internațională de comemorare a muncitorilor traumatizați și accidentați la locurile de muncă – 27 aprilie

Ziua Drapelului de Stat – 27 aprilie

Ziua mondială a siguranței și sănătății la locul de muncă – 28 aprilie

Ziua mondială a dansului – 29 aprilie

Ziua europeană a solidarității și cooperării între generații – 29 aprilie

Ziua Televiziunii Naționale – 30 aprilie

Ziua internațională a solidarității oamenilor muncii – 1 mai

Paștele Blajinilor – 2 mai
 Ziua internațională a libertății presei – 3 mai
 Ziua europeană a persoanelor cu handicap – 4 mai
 Ziua mondială de luptă împotriva astmului – 5 mai
 Ziua internațională a Crucii Roșii și a Semilunii Roșii – 8 mai
 Zilele comemorării și reconcilierii, în memoria celor ce și-au pierdut viața în timpul celui de-al Doilea Război Mondial – 8-9 mai
 Ziua Victoriei și a comemorării eroilor căzuți pentru independența patriei – 9 mai
 Ziua Europei – 9 mai
 Ziua europeană a operei – 9 mai
 Ziua păsărilor și a arborilor – 10 mai
 Ziua internațională a astronomiei – 10 mai
 Ziua internațională a modei – 11 mai
 Ziua mondială a comunicațiilor sociale – 11 mai
 Ziua internațională a asistenței medicale – 11 mai
 Ziua internațională a Latinității – 15 mai
 Ziua internațională a medicului veterinar – 15 mai
 Ziua internațională de acțiune pentru climă – 15 mai
 Ziua internațională a familiei – 15 mai
 Ziua lucrătorului culturii – a treia duminică a lunii mai
 Ziua mondială a Societății Informaționale – 17 mai
 Ziua mondială a protecției mediului – 17 mai
 Ziua mondială împotriva homofobiei – 17 mai
 Ziua mondială a internetului – 18 mai
 Ziua internațională a muzeelor – 18 mai
 Ziua internațională a lumânărilor aprinse (comemorarea victimelor SIDA) – 18 mai
 Ziua mondială de luptă împotriva hepatitei – 19 mai
 Ziua internațională a metrologiei – 20 mai
 Ziua internațională a arborelui – 20 mai

Ziua Eroilor – ziua pomenirii tuturor românilor care și-au dat viața pentru făurirea istoriei naționale – 20 mai
 Ziua mondială pentru diversitate culturală, pentru dialog și dezvoltare – 21 mai
 Ziua internațională a diversității biologice – 22 mai
 Ziua acțiunii internaționale pentru protecția sănătății și mediului – 23 mai
 Ziua Sfinților întocmai cu Apostolii Chiril și Metodiu – sărbătoarea alfabetului chirilic și a culturii slave – 24 mai
 Ziua europeană a păsărilor – 24 mai
 Ziua europeană a parcurilor – 24 mai
 Ziua internațională a copiilor dispăruți – 25 mai
 Începutul săptămânii de solidaritate cu popoarele din teritoriile aflate sub administrație străină – 25 mai
 Ziua științei – 27 mai
 Ziua mondială a comunicațiilor sociale – 27 mai
 Ziua Provocării (Challenge Day – pentru manifestări sportive și culturale) – ultima miercuri a lunii mai
 Ziua internațională pentru sănătatea femeii – 28 mai
 Ziua internațională a susținătorilor păcii – 29 mai
 Ziua științei – ultima duminică a lunii mai
 Ziua europeană a vecinilor (European Neighbours' Day) – ultima marți a lunii mai
 Ziua mondială fără tutun – 31 mai
 Ziua internațională a ocrotirii copilului – 1 iunie
 Ziua emigranților și nomazilor – 2 iunie
 Ziua internațională a copiilor inocenți – victime ale agresiunii – 4 iunie
 Ziua mondială pentru diversitate în dialog și dezvoltare – 4 iunie
 Ziua lucrătorului bancar – 4 iunie
 Ziua internațională a mediului (ecologiei) – 5 iunie
 Ziua amelioratorului – prima duminică a lunii iunie
 Ziua Oceanului Planetar – 8 iunie
 Ziua grănicerului – 10 iunie

- Ziua internațională împotriva exploatării copilului prin muncă – 12 iunie
 Ziua asiguratorului – 12 iunie
 Ziua lucrătorului din industria ușoară – a doua duminică a lunii iunie
 Ziua mondială a donatorului de sânge – 14 iunie
 Ziua mondială a clerului Bisericii Creștine Universale – 17 iunie
 Ziua mondială de combatere a deșertificării și a secetei – 17 iunie
 Ziua lucrătorului medical și a farmacistului – a treia duminică a lunii iunie
 Ziua mondială a refugiatului – 20 iunie
 Ziua Soarelui – 21 iunie
 Ziua mondială pentru pace și rugăciune – 21 iunie
 Ziua europeană a muzicii – 21 iunie
 Ziua comemorării victimelor fascismului – 22 iunie
 Ziua internațională olimpică – 23 iunie
 Ziua Suveranității Republicii Moldova – 23 iunie
 Ziua ONU pentru serviciul public – 23 iunie
 Ziua europeană a siguranței trecerilor la nivel cu calea ferată – 25 iunie
 Ziua absolventului – ultima sâmbătă a lunii iunie
 Ziua inventatorului și raționalizatorului – ultima sâmbătă a lunii iunie
 Ziua internațională antidrog – 26 iunie
 Ziua internațională de colaborare în favoarea păcii și a democrației – 26 iunie
 Ziua internațională împotriva torturii – 26 iunie
 Ziua internațională a pescarului – 27 iunie
 Ziua Dunării – 29 iunie
 Ziua mondială a arhitecturii – 1 iulie
 Ziua comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt – 2 iulie
 Ziua internațională a cooperăției – prima sâmbătă a lunii iulie
 Ziua internațională a ziaristului sportiv – 2 iulie
 Ziua internațională a sărutului – 6 iulie
 Ziua pescarului – a doua duminică a lunii iulie
 Ziua mondială a științei pentru pace și dezvoltare – 11 iulie
 Ziua mondială a populației – 11 iulie
 Ziua lucrătorului din comerț – a treia duminică a lunii iulie
 Ziua mondială a șahului – 20 iulie
 Ziua geodezistului – ultima duminică a lunii iulie
 Ziua Constituției – 29 iulie
 Ziua scrisului și a culturii găgăuze – 30 iulie
 Ziua feroviarului – prima duminică a lunii august
 Ziua Hiroshimei (Ziua mondială a luptei pentru interzicerea armei nucleare) – 6 august
 Ziua internațională a infinitului (infinității) – 8 august
 Ziua internațională a popoarelor indigene – 9 august
 Ziua internațională a grădinilor zoologice și a parcurilor – 9 august
 Ziua internațională a tinerilor – 12 august
 Ziua internațională a stângacilor – 13 august
 Ziua lucrătorului din construcții – a doua duminică a lunii august
 Ziua lucrătorului financiar – 15 august
 Ziua europeană de comemorare a victimelor stalinismului și nazismului – 23 august
 Ziua internațională de comemorare a comerțului cu sclavi și abolirii acestuia – 23 august
 Ziua Independenței – 27 august
 Ziua internațională împotriva testelor nucleare – 29 august
 Sărbătoarea Națională „Limba Noastră cea Română” – 31 august
 Ziua cunoștințelor – 1 septembrie
 Ziua internațională a nealinierii – 1 septembrie
 Ziua internațională a surdității – 1 septembrie
 Ziua Armatei Naționale – 3 septembrie

Ziua lucrătorului serviciului vamal – 4 septembrie

Ziua lucrătorului din sistemul gaze – prima duminică a lunii septembrie

Ziua europeană a culturii evreilor – 7 septembrie

Ziua internațională pentru alfabetizare – 8 septembrie

Ziua mondială a literaturii – 8 septembrie

Ziua lucrătorului din organele Securității Statului – 9 septembrie

Ziua mondială a frumuseții – 9 septembrie

Ziua mondială pentru democrație – 15 septembrie

Ziua internațională pentru conservarea stratului de ozon – 16 septembrie

Ziua europeană de prim ajutor – 16 septembrie

Săptămâna mobilității europene – 16-22 septembrie

Ziua europeană a patrimoniului – 17 septembrie

Ziua lucrătorului din silvicultură – a treia sâmbătă a lunii septembrie

Ziua mondială a monitorizării calității apei – 18 septembrie

Ziua mondială a geologilor – 18 septembrie

Ziua lucrătorului aviației civile – 19 septembrie

Anul Nou evreiesc Roș Hașana (după calendarul iudaic – anul 5770-5771) – 19 septembrie

Ziua Porților Deschise (inițiativă a Consiliului Europei; zi când toate muzeele se pot vizita fără taxe) – 20 septembrie

Ziua internațională a păcii – 21 septembrie

Ziua europeană fără mașini – 22 septembrie

Ziua mondială a curățeniei – 23 septembrie

Ziua internațională împotriva exploatarei sexuale și traficului de femei și copii – 23 septembrie

Ziua mondială împotriva patentelor software – 24 septembrie

Ziua economistului – ultima duminică a lunii septembrie

Ziua mondială a mării – 26 septembrie

Ziua mondială a inimii – 26 septembrie

Ziua europeană a limbilor în mediul de afaceri – 26 septembrie

Ziua mondială a munților curați – 26 septembrie

Ziua mondială a Munților Carpați – 26 septembrie

Ziua mondială a turismului – 27 septembrie

Ziua internațională a accesului la informații – 28 septembrie

Ziua internațională a traducătorului – 30 septembrie

Ziua internațională a muzicii – 1 octombrie

Ziua mondială a vârstnicilor – 1 octombrie

Ziua internațională a medicului – 1 octombrie

Ziua mondială de rugăciune pentru pacea Ierusalimului – prima duminică a lunii octombrie

Ziua mondială a cocorilor – 3 octombrie

Ziua internațională a mediului de viață (habitat) – prima luni a lunii octombrie

Ziua mondială a animalelor sălbatice – 4 octombrie

Săptămâna mondială a spațiului cosmic – 4-10 octombrie – 5 octombrie

Ziua mondială a învățătorului / Ziua mondială a educației – 5 octombrie

Ziua mondială a arhitecților – 7 octombrie

Ziua internațională a muncii decente – 7 octombrie

Ziua mondială a zâmbetului (Smile) – prima vineri a lunii octombrie

Ziua Vinului – a doua sâmbătă și duminică a lunii octombrie

Ziua internațională a poștei – 9 octombrie

Ziua mondială a sănătății mentale – 10 octombrie

Ziua europeană împotriva pedepsei capitale – 10 octombrie

Ziua europeană a părinților – a doua marți a lunii octombrie

Ziua internațională pentru diminuarea dezastrelor naturale – a doua miercuri a lunii octombrie

Ziua mondială a calității – a doua joi a lunii noiembrie

Ziua europeană a siguranței rutiere – 13 octombrie

Hramul municipiului Chișinău – 14 octombrie

Ziua internațională a standardizării – 14 octombrie

Ziua oamenilor nevăzători (Ziua bastonului alb) – 15 octombrie

Ziua mondială a femeilor din mediul rural – 15 octombrie

Ziua mondială a Pâinii (World Bread Day) – 16 octombrie

Ziua mondială a alimentației – 16 octombrie

Ziua mondială pentru eradicarea sărăciei – 17 octombrie

Ziua europeană de luptă împotriva traficului de persoane – 18 octombrie

Ziua lucrătorului justiției – 19 octombrie

Ziua mondială a statisticii – 20 octombrie

Ziua mondială a misionarilor – 22 octombrie

Ziua lucrătorului din transportul auto – 22 octombrie

Ziua internațională pentru dezvoltare informațională – 24 octombrie

Ziua internațională a ONU – 24 octombrie

Săptămâna dezarmării – 24-30 octombrie

Ziua europeană a justiției civile – la 25 octombrie

Ziua mondială a audiovizualului – 27 octombrie

Ziua internațională a internetului – 29 octombrie

Ziua mondială a cărții – 29 octombrie

Ziua Radiodifuziunii Naționale – 30 octombrie

Ziua automobilistului – ultima duminică a lunii octombrie

Ziua internațională a bibliotecilor școlare – ultima luni a lunii octombrie

Ziua internațională a Mării Negre – 31 octombrie

Halloween – 31 octombrie – 2 noiembrie

Ziua mondială a vegetarienilor – 1 noiembrie

Ziua mondială pentru protecția pădurii – 3 noiembrie

Ziua europeană a profesiilor liberale – 5 noiembrie

Ziua internațională pentru prevenirea exploatarei mediului în timp de război și conflict armat – 6 noiembrie

Ziua europeană a gătitului și alimentației sănătoase – 8 noiembrie

Ziua mondială a urbanismului – 8 noiembrie

Ziua internațională împotriva discriminării de orice fel – 9 noiembrie

Ziua internațională a poștei – 9 noiembrie

Ziua pompierului – 9 noiembrie

Ziua scrisului și a limbii ucrainene – 9 noiembrie

Ziua internațională a tineretului – 10 noiembrie

Ziua internațională a științei pentru pace și dezvoltare – 10 noiembrie

Ziua mondială a calității – a doua joi a lunii noiembrie

Ziua mondială a uzabilității (World Usability) – 12 noiembrie

Ziua internațională de educație a copiilor nevăzători – 13 noiembrie

Ziua internațională a mimului – 13 noiembrie

Ziua Națională a tineretului – a doua duminică a lunii noiembrie

- Ziua mondială de combatere a diabetului – 14 noiembrie
- Ziua internațională a scriitorilor întemnițați – 15 noiembrie
- Ziua mondială a sistemelor informaționale geografice – 15 noiembrie
- Ziua internațională a toleranței – 16 noiembrie
- Ziua internațională a studenților – 17 noiembrie
- Ziua internațională a filozofiei – a treia joi a lunii noiembrie
- Ziua europeană a informării despre antibiotice – 18 noiembrie
- Ziua internațională de prevenire a abuzului asupra copilului – 19 noiembrie
- Ziua internațională a bărbaților – 19 noiembrie
- Ziua mondială de rugăciune și acțiune pentru copii – 20 noiembrie
- Ziua internațională a drepturilor copilului – 20 noiembrie
- Ziua lucrătorului din industrie – a treia duminică a lunii noiembrie
- Ziua mondială a televiziunii – 21 noiembrie
- Ziua mondială a salutului – 21 noiembrie
- Ziua internațională pentru eliminarea violenței asupra femeilor – 25 noiembrie
- Ziua mondială a informației – 26 noiembrie
- Ziua lucrătorului din agricultură și industria prelucrătoare – a patra duminică a lunii noiembrie
- Ziua internațională de solidaritate cu poporul palestinian – 29 noiembrie
- Ziua românilor de pretutindeni – 30 noiembrie
- Ziua mondială împotriva pedepsei cu moartea – 30 noiembrie
- Ziua internațională pentru protecția informației – 30 noiembrie
- Ziua Națională a României și a tuturor românilor – Desăvârșirea Unirii pământurilor românești (1918) – 1 decembrie
- Ziua mondială anti-SIDA – 1 decembrie
- Ziua internațională pentru abolirea sclaviei – 2 decembrie
- Ziua internațională a persoanelor cu dizabilități – 3 decembrie
- Ziua internațională a voluntarilor în slujba dezvoltării economice și sociale – 5 decembrie
- Ziua internațională a aviației civile – 7 decembrie
- Ziua internațională a copiilor în mass-media – 9 decembrie
- Ziua internațională a anticorupției – 9 decembrie
- Ziua internațională a drepturilor omului – 10 decembrie
- Ziua internațională a fotbalului – 10 decembrie
- Ziua Premiului Nobel (Nobeldagen) – 10 decembrie
- Ziua internațională a muntelui – 11 decembrie
- Ziua mondială a televiziunii și radioului pentru copii – a doua duminică a lunii decembrie
- Ziua internațională a cântului coral – a doua duminică a lunii decembrie
- Ziua carabinierului – 12 decembrie
- Ziua internațională de protest împotriva reactoarelor nucleare – 14 decembrie
- Ziua poliției – 18 decembrie
- Ziua internațională a migranților – 18 decembrie
- Ziua energeticianului – a treia duminică a lunii decembrie
- Ziua ONU pentru cooperare Sud-Sud – 19 decembrie
- Ziua internațională a solidarității umane – 20 decembrie
- Ziua protecției civile – 24 decembrie
- Nașterea lui Iisus Hristos (Crăciunul, stil nou) – 25 decembrie
- Ziua internațională pentru eliminarea violenței împotriva femeilor – 25 decembrie
- Ziua internațională a cinematografilei – 28 decembrie
- Ziua internațională a libertății presei – 30 decembrie

(După **Calendar Național 2011**)

ABSTRACTS

The technology changes affect the library basis and respectively the relation with the user. There are a lot of various reasons presented by the author in the beginning of the article. **Lidia Kulikovski** invokes works, offers some examples of the remediation of the relation with the user.

The experience of the Municipal Library – the strategy of the improvement of the relation user – library – is an example to be followed. Convinced that the library which builds its reputation on the relation with user, is good, the author insists on this relation assured by strategies, systems and performance standards. The results obtained by the Municipal Library are presented in four phases. The first phase shows the way of the institution to the progress; the second – the quality of services; the third – the connection with the users; the fourth – combine the elements, activities and the achievement of the strategic goals. This model can serve as an action draft for each library that understands that the relation with users is vital.

The presence in permanent changes engages the approach of the subject the future of the catalogue. **Lidia Kulikovski** examining the special materials, written in 2009, 2010 reviews the most interesting approaches of the term catalog. Beginning with Library of Congress, National Library of Australia, OCLC the author presents the last research made by IFLA 2010 (10-15 August 2010, Gothenburg, Sweden). She highlights the article of Martin Flynn, London, about the changes in cataloging and the article signed by Karen Markley which identifies the problem of the catalogue online redesign and offers proposals.

The article presents an aspect relatively new for the bibliography and information

science – Library 2.0, User 2.0. According to the definition User 2.0 is the user of the Library 2.0. This subject is new even for the countries which have implemented the new technologies of information and documentation in library activity. **Vera Osoianu** gives a special attention to the social media and the users preferences in Moldova and in USA. It is very well outlines the profile of the library 2.0 user and the experience of some libraries.

The information culture represents the abilities to localize, evaluate and use the information resources. The analysis of the users information culture is a component of the marketing activity, necessary both for library and their users. This research highlights the level of user knowledge of the modalities to search and use the information; the problems; the necessity to educate the users; the subjects and methods proposed by themselves. Promoting the principles of the continue learning, the library is responsible for their activities in education of information culture, to the user 2.0. (author **Genoveva Scobioala**)

The development of the Internet and of the information technology were changed the world, the communication and especially the way of information dissemination. The libraries are responsible for promoting the access to the information for everyone.

The 1385 public libraries existing in Republic of Moldova disseminate the information and serve as a guarantee for the social protection in culture provided that are equipped with computer, technology, in suitable buildings, with calified personal prepared to assimilate the actual trends. But the situation in Republic of Moldova is desolate according to analy-

sis of the equipment and resources. The resources are exceeded and only 2,9 % of libraries from rural space are connected to Internet. The solution, is the national informational program – considers the author, **Vera Osoianu**, deputy director of the National Library of Moldova.

In the interview according by PhD **Flo-rin Rotaru**, the director of the Bucharest Metropolitan Library M. Sadoveanu, presents an ideal library serving the European capital. The author sustains that a Municipal Library is able and aims to substitute a National Library or in worse case to complete all types of the libraries.

The magazine includes several commemorative articles dedicated to the eminent personalities of national and world literature and culture: the American writer JD Salinger, the actress D. Darienco, the film director V. Gagi, the Romanian poet, honorary member of the Academy of Sciences of Moldova Adrian Paunescu,

the Russian poets B. Akhmadulina and A. Voznesensky.

Preoccupied with the popularization of the cultural rapprochement, the magazine presents in this number the creation of the poet Maria Briede-Macovei, translator in Riga, Latvia, and the avant-garde painter Mihai Tarus, a well known and appreciated Bessarabian artiste in the circles of Petersburg, where he lives, also in Moscow and the West.

Under the heading **Anniversaries** are listed: the painter V. Rusu-Ciobanu at 90 years, the dissident writer Paul Goma, the specialist in bibliology N. Turcan, a professor at the State University of Moldova, author of our magazine and other publications.

As usual, are present the *Library's Branches Live, Events, Essay, Reviews and notes*. The readers are informed about seven new publications: novels, books of short stories, poems and essays, published in 2010 in Chisinau and Bucharest.